

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

*Šťastné a veselé Vánoce a vše nejlepší
v Novém roce Vám všem přeje
výbor a redakce Kulturního klubu!*

Strojové napodobeniny známých vánočních ozdob z Jablonce léta padesátá

Z obsahu:

Rozhovor s Dr. Christa Rothmeier
Sokol slaví
Česká a Slovenská republika samostatně
Do voleb? S písní na rtech!
Galerie DISPLAY
Zabudnuté výročí Dubčekovej smrti
Dopis čtenářům
Vánoční příloha
KVIZ

12 - prosinec 2001

20. ročník

České centrum a Slovenský institut připravují v lednu společnou výstavu obrazů současných slovenských i na Slovensku žijících českých výtvarníků pod názvem

“Současné slovenské umění”.

Zahájení výstavy bude za účasti velvyslanců obou zemí.
Vernisáž čtvrtek dne 10. ledna 2002 v 18.00 ve Slovenském institutu
Vernisáž čtvrtek dne 10. ledna 2002 v 19.00 v Českém centru

Laco Teren

narozen 11. července 1960 v Bratislavě. Zde studoval r. 1979-1985 v oboru restaurace na Akademii výtvarných umění (prof. Irena Meszárosová, prof. Jan Kresila). Od roku 1986 samostatně vystavuje a zúčastňuje se kolektivních výstav. Věnuje se svobodnému umění, ale také umění užitému, především oblečení. Žije v Bratislavě.

Laco Teren, Aufmarsch - z připravované výstavy
“Současné slovenské umění”

Josef Jankovic, Žebřík - z připravované výstavy
“Současné slovenské umění”

Josef Jankovic

narozen 8. listopadu 1937 v Bratislavě V r. 1952-56 navštěvoval střední uměleckoprůmyslovou školu a v r. 1956-1962 Akademii výtvarných umění v Bratislavě (prof. Jozef Kostka). Od roku 1961 se zúčastňuje hromadných výstav, od r. 1956 vystavuje samostatně. Výherce ceny Grand Prix výstava Oanuvius 1968 v Bratislavě. Další rok získal cenu VI. Biennale mladých v Paříži, v roce 1983 rakouskou cenu “Herderpreis”. V r. 1984 profesorem Hochschule für Angewandte Kunst ve Vídni. Byl jediným československým sochařem, který byl přizván k sympoziu exteriéru Olympijského parku v Soulu v roce 1987. Mezi roky 1990 - 1994 rektorem, a nyní profesorem na Akademii výtvarných umění v Bratislavě, kde také žije.

do 8.1.2002 „Hvězda Betlémská“ - výstava betlémů ze sbírek Moravského zemského muzea více se dozvíte na str. KLUBU České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

20.12. 18,30 hod. Vianočný koncert - Solamente Naturali, Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24 -26, 1010 Wien

20.12.-31.2.2002 Výstava „Doma v cizině. Češi ve Vídni ve 20. století“ Clam Gallas palác, Husova 20, Praha 1

2002

10.1.-8.2.2002 „Současné slovenské umění“ výstava obrazů současných slovenských i na Slovensku žijících českých výtvarníků. Současně probíhá ve Slovenském inštitútu

10.1.2002 18 hod. Vernisáž ve Slovenském inštitútu, Wipplingerstr. 24 -26, 1010 Wien, 19 hod. Vernisáž v Českém centru, Herrengasse 17, 1010 Wien. Za účasti velvyslanců obou zemí.

11.1.2002 19,30 hod. Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA, veřejná schůze Malá klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

12.1.2002 20 hod. Ples vídeňských Slováků Schloss Wilhelminenberg Rakúsko-slovenský kultúrny spolok. Objednávky na sekretariát RSKS, úřední hodiny: út 8-9hod, čt 17-18,30 hod., tel. 596 13 15, fax: 595 57 99

19.01.2002 Šibřinky v národních krojích, Haus der Begegnung Rudolfsheim SOKOL XII / XV

na leden 2002 připravuje Velvyslanectví České republiky: Večer k 25. výročí Charty 77 s prezentací knihy Františka Vaněčka. Termín bude velvyslanectvím upřesněn

27.1.2002 15,30 hod. Přednáška o Sociální dohodě mezi ČR a Rakouskem. Za účasti ministra práce a sociálních věcí ČR Vladimíra Špidly Velvyslanectví České republiky. 1140 Wien, Penzingerstrasse 11-13

28.1.2002. 19 hod. Wr. Symphoniker - Gert Albrecht Bedřich Smetana „Vltava“ Grosser Saal Wiener Konzerthaus, tel.: 242 002, ticket@konzert-haus.at

31.1.2002 19 hod. Koncert, skladby A.Dvořáka, P.Erbena, J.Suka a B. Martinů přednesou rakouská sopranistka Judith Kopecký, Vojtěch Nalezenc baritonista Národního divadla a klavírista Carol Morgan. Alte Schmiede, Schönlaterngasse 9, 1010 Wien

1.2.2002 19,30 hod. Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA, veřejná schůze Malá klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

8.2.2002 Reprezentační ples Menšinové rady - společně se Školským spolkem „Komeský“ Parkhotel Schönbrunn

12.2.-1.3.2002 „Zapomenutý všední den“ „Dvacáté století v zrcadle střeoevropského regionu“

12.2.2002 18 hod. Vernisáž. Výstava putovala v r. 2001 v rámci Waldviertelského festivalu obcemi česko-rakouské pohraniční oblasti a patří k oněm projektům, které vznikly a byly organizovány současně na obou stranách hranice. Pět rakouských a sedm českých obcí se tímto projektem vydalo na odvážné pátrání po stopách změn v kultuře, architektuře, hospodářství, v projevech vesnického života, zamýšlí se nad zásahy velké politiky do života vesnice. V rámci výstavy se uskuteční projekce filmu společnosti Pegas Film Praha „Zapomenuté pohraničí“ - v kině ZÚ (termín bude sdělen v ČC). Film tématicky navazuje na výstavu, je uváděn s německými titulky. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

19.2.-15.3.2002 út-so 20 hod. „Safari“ - Pavel Kohout, divadlo Brett

Kulturní KLUB koncem února připravuje hudební pořad se zpěváky Karlem Štědrým a Karlem Bláhou. Velká klubovna Školského spolku „Komenský, Česká škola, Sebastianplatz 3, Vídeň 3. Termín bude upřesněn v dalším čísle.

1.3.2002 19,30 hod. Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA, veřejná schůze Malá klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Divadlo Brett - 1060 Wien, Münzwardeingasse 2, tel: 587 06 63, fax: 586 91 55, theaterbrett@Eunet.at, www.theaterbrett.at út. - sobota od 20 hod.

18.-21.12 20 hod. Wiener Vorstadttheater, ENTOLIDARISIERUNG podle Tennessee Williams, režie: Manfred Michelke, hrají: Tanja Ghetta a Jakub Kavín

28.-30.12. 20 hod. Gruppe Bedingungs-loos, Schädelstätte oder Die Bekehrung der Hl. Maria - Andreas

a 3.1. - 5.1.2002 Erdmann, režie: Elisabeth Schuster, hraje: Linde Rupp

do 23.12.2000 Coole Kids im Wunderland 11 hod., 15,30 hod., režie: Nagy Vilmos, hrají: Tanja Ghetta a Jakub Kavín

23.12.2000 19 hod. Saint-Exupery: Der Kleine Prinz

15.1.-9.2.2002 út-so 20 hod. Hopp auf Oma! - Christian Giudicelli

19.2.-15.3.2002 út-so 20 hod. Safari - Pavel Kohout

Kostel „Nejsvětějšího Vykupitele“, 1030 Wien, Rennweg 63, mše sv. každou neděli v 10hod

27. ledna 2002 v 10 hod. slaví biskupský delegát pro českou duchovní službu v diecézích Rakouska, duchovní správce české farnosti ve Vídni a rektor kostela „Nejsvětějšího Vykupitele“ ve Vídni 3

P. ThDr. Jan Horák SDB v českém kostele na Rennwegu 63, Vídeň 3, 25 let kněžského života

Připomínáme internetový krajanský magazín pro Čechy a Slováky viz minulá čísla KLUBU.

Adresa: www.svet.czsk.net

Vánoce přicházejí.....

„Kočár do Vídně“

Uplynul rok a je zde opět vánoční příležitost k zastavení, ohlédnutí a zamyšlení. Zamyšlení nad zkouškami, jimž nás vystavil první rok nového tisíciletí. Nemám teď na mysli pouze osudové události z jedenáctého září, ale i letošní bilanci česko-rakouských vztahů - a ta není vskutku bilancí jednoduchou.

Příznám se, že v některých vypjatých okamžicích letošních jednání se mi mimoděk vybavila vzpomínka na jeden z vrcholných filmů dnes již legendární české kinematografie šedesátých let - Kachyňův "Kočár do Vídně". Baladický příběh z posledních válečných dnů, drama české ženy a mladíka navlečeného do uniformy wehrmachtu, Vídeňana, bloudícího v temném lese a snažícího se stůj co stůj nalézt cestu domů. Drama záští a nenávisti, v němž oběma protagonistům schází často jen krůček ke spáchání osudového násilí na druhém - a přesto oba končí v mileneckém objetí.

Tento zvláštní příběh protivenství, nad nímž nakonec vítězí láska, je svým způsobem dodnes aktuálním nadčasovým poselstvím, vypovídajícím o provázanosti našich osudů, o sounáležitosti, ale i o solidaritě a pomoci, již jsme si v tomto neklidně tepajícím srdci Evropy vzájemně povinováni. Neboť každý kolaps tohoto srdce byl vždy i kolapsem Evropy. A je to právě naše krajanská komunita v Rakousku, kdo - i vzhledem ke svým životním zkušenostem - přispívá ke zdravému chodu tohoto srdce. Vždyť kolik nás jen bylo, kdo jsme svého času bloudili v onom temném lese a hledali svůj "kočár do Vídně", hledali únik ze symbolických lesních hlubin do volného prostoru, v němž by bylo možno lidsky dýchat a žít vzpřímeně.

Zvláště o Vánocích vnímáme onu blízkost a sounáležitost našich osudů intenzivněji a citlivěji než kdy jindy. Je jen na nás, jak si budeme vážit možnosti žít v tomto prostoru a jak jej budeme schopni bránit v situaci, kdy i on může být ohrožen silami, jejichž myšlenkový svět nepřekročil horizont raného středověku, v rukou však mají zbraně 21. století.

Víme, že ne vždy - ani my, ani Rakušané - jsme v moderních dějinách dokázali bránit naše hodnoty se zbraní v ruce. Tím důležitější je dokázat nyní světu, jak umíme spolupracovat a pro tyto hodnoty i přinášet společné oběti. Aby již nikdo z nás nemusel bloudit temným lesem a hledat v něm svůj symbolický "kočár do Vídně".

Nic menšího si v tento vánoční čas nepřeji. Pro sebe i pro čtenáře těchto řádek.

Jiří Gruša
Jiří Gruša

Duchovní služba České katolické mise P.T.D.R. Jan Horák

Divadelní ochotnický spolek
Vlastenecká omladina
přeje všem svým
divákům a příznivcům
láskyplné a pohodové
Vánoce 2001.

Klub přátel Rakouska Praha
přeje všem čtenářům hezké prožití
vánočních svátků.

ČESKÝ KALENDÁŘ 2001

Již posedmé se připravuje publikace o dvě stě stranách plná zajímavého čtení z české historie (autoři Vladimír Pechar, Dagmar Štětinová, Jana Volfová a další), s písničkami, povídkami, recepty, křížovkami a zajímavostmi.

Objednávky do redakce Českého dialogu, Legerova 61, 120 00, tel. 2494-1149, e-mail: strizovska@yahoo.com

(Cena do Rakouska i s poštovným 150 Kč.)

Kalendář 2002

Již nyní je možno zakoupit kalendář na rok 2002. Kalendář bude k obdržení v sekretariátu spolku u p.í. Hovorkové.

Všechny texty jsou dvojjazyčné. Uvádíme také všechny svátky a volné dny jak v Rakousku, tak i České republice.

Cena 100 ATS

Koupí kalendáře podporujete provoz naší školy.

Biskupský delegát pro českou duchovní službu
v diecézích Rakouska,
duchovní správce české farnosti ve Vídni
a rektor kostela
"Nejsvětějšího Vykupitele"
ve Vídni 3
P. ThDr. Jan Horák SDB
slaví v neděli 27. ledna 2002 v 10 hodin
v českém kostele na Rennwegu 63, Vídeň 3,
25 let kněžského života
a
33 let řeholních slibů.
Srdečně zveme na tuto významnou oslavu !

Divadelní ochotnický spolek
VLASTENECKÁ OMLADINA

Sebastianplatz 3, A-1030 Wien

Schůze 2002:

Začátek 19.30, Malá klubovna

11. ledna **5. dubna**

1. února **3.května**

1. března **7.června**

V červenci a srpnu se schůze nekonají

6. září **8. listopadu**

4. října **6. prosince**

Divadelní představení 2002:

Začátek 16.00, divadelní sál české školy

Komenského

13.dubna

9.listopadu

Další informace ráda podá krajanka Anna

Vadurová, tel. 02273/7604, e-mail:

anna.vad@lion.cc

25 let kněžského života

Jako technický pracovník odešel v roce 1965 tehdy ještě mladý Jan Horák přes Švédsko, Finsko a Švýcarsko do Itálie. Stal se salesiánem Dona Boska v Turině, studoval pedagogiku a filozofii ve Veroně, a na univerzitě v Římě získal doktorát teologie.

V pořadu, který natočila česká televize, říká náš pan farář o sobě: "Narodil jsem se dne 10. dubna 1943 v katolické rodině v Praze. Tam jsem studoval na střední elektrotechnické škole. V té době ideálem mladých lidí byl technik, inženýr. Po maturitě jsem pracoval ve Výzkumném ústavě energetickém, tedy stále jsem se pohyboval ve světě vědy a techniky. Při zaměstnání jsem se dále věnoval technickému studiu a matematice. Věřil jsem, že technika, matematika a technické vynálezy mohou změnit život člověka a celý svět k lepšímu.

Pak jsem během dvouleté základní vojenské služby na Moravě a Slovensku hodně přemýšlel o životě, rozmlouval s moudrymi lidmi a došel k poznání, že život není přímka, ani napnutý drát, že lidský život není součástí pásové výroby. Lidský život je mnohem složitější a náročnější. Tak jsem během vojny našel nový životní směr. Po vojně jsem odešel oklikami do Itálie s úmyslem pracovat s mládeží, stát se salesiánem".

Po dvaadvaceti letech působení v Itálii přišel otec Jan do Vídně, aby pomáhal v české duchovní službě u kostela "Nejsvětějšího Vykupitele" na Rennwegu. Také několik let obětavě udržoval české bohoslužby v kostele "Panny Marie na Nábřeží". Hned po příchodu převzal vyučování náboženství na české škole "Komenský". Plně se věnoval dětem a mládeži. Jezdil s nimi na výlety, organizoval letní a zimní rekreace, připravil studijní týdny pro mládež. Pořádal přednášky pro dospělé, účastnil se poutí a zájezdů. Dále se podílel na vydávání časopisu "Rozhledy", zpravodaje pro děti a mládež, který nyní přešel na stránky internetu : www.rozhledy.at - Otec Jan spolupracoval na tiskových korekturách českých náboženských knih a jeho první samostatná kniha v češtině "Obdivuhodné vynálezy" vyšla tiskem v Římě.

Při práci, kterou se snaží řešit potřeby krajanů ve Vídni, mu pomáhají ochotní spolupracovníci. Všechny akce se připravují s velikou pečlivostí, až do důsledků. Dnes je doktor Jan Horák duchovním správcem vídeňských Čechů a zároveň rektorem českého kostela na Rennwegu. V poslední době byl jmenován také biskupským delegátem pro českou duchovní službu ve všech diecézích Rakouska.

Za 25 let kněžského života a 33 let řeholních slibů toho udělal hodně náš pan farář pro krajany v zahraničí, hlavně pro děti a mládež. Stanovil si vysoký cíl, vychovávat v duchu Dona Boska poctivě, dobré a šťastné lidi. Vychovat je k lidské důstojnosti, aby nepromarnili čas velkých příležitostí, aby si uměli vzájemně naplnit život radostí a spokojeností.

-br

Řádový den 28.října 2001 - řád Tomáše Garrigua Masaryka

Mezi letošními vyznamenanými řádem Tomáše Garrigua Masaryka je i čtenářům Klubu dobře známá novinářka Barbara Coudenhove - Kalergi. Řád jí byl propůjčen za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva.

Barbara Coudenhove - Kalergi (15.1.1932) se narodila v Praze a v Čechách strávila své dětství. Od roku 1945 žije v Rakousku. V roce 1969 ji Bruno Kreisky jmenoval do tiskového orgánu SPO - Novin pracujících. Od roku 1975 působila jako vedoucí redaktorka a zpravodajka v ORF, v redakci východní a jižní Evropy. V letech 1991-1995 byla zahraniční korespondentkou v Praze. Vždy otevřeně informovala o křivdách působených středoevropskému regionu komunistickou diktaturou. Po pádu železné opony objektivně informovala o prvních letech znovunabytí svobody.

Barbara Coudenhove-Kalergi

Spoluvyznamenaní byli :

IN MEMORIAM Polák **Ryszard Siwiec**, který se dne 8.9.1968 upálil na protest proti okupaci tehdejšího Československa armádami Varšavské smlouvy. Ve své závěti napsal: "Umírám proto, aby zvítězila pravda, lidskost a láska. Ať pravda vždy znamená pravdu."

IN MEMORIAM **Vojtěch Dundr** - česky politik, novinář, odborářský pracovník, vedoucí funkcionář sociální demokracie. Aktivně vystupoval proti Fierlingerově politice úzké spolupráce sociálních demokratů s KSČ a významně přispěl k výsledkům tzv. brněnského sjezdu sociální demokracie v roce 1947. Zatčen a odsouzen v politickém procesu s Miladou Horákovou.

IN MEMORIAM **prof. JUDr. Václav Chytil** - národohospodář, politolog, vědecký publicista. Pracoval v Národní bance a působil ve veřejné správě. Po únoru 1948 se vzdal svého poslaneckého mandátu a odmítl Gottwaldovu nabídku ke vstupu do vlády.

IN MEMORIAM **Jindřich Vasko** - bývalý poručík čs. armády. Podílel se na činnosti odbojových skupin.

Mons. ThDr. PhDr. Karel Vrána - teolog a filozof. Patří mezi výrazné postavy českého exilu a katolické církve. Jako rektor českého Nepomučena v Římě vytvořil českým exulantům zázemí pro studium na papežských univerzitách. Spolu s arciopelem Opaskem založil v roce 1972 Opus bonum.

P. František Lizna, SJ. - katolický duchovní, jezuitský kněz a signatář Charty. Významná je jeho činnost v oblasti pastorační Romů, je prukopníkem organizace vězeňské duchovní správy.

ČESKÝ ROZHLAS 7

Program českého vysílání Radia Praha

Radio Praha vysílá každý den v češtině dvanáct půlhodinových relací, jejichž obsah je následující:

PONDĚLÍ - PÁTEK

- Zprávy / 4 - 5 minut /
- Aktuální blok / 15 - 17 minut / přibližuje nejdůležitější události uplynulých 24 hodin v České republice, jeho součástí je poznámka na "téma dne" a přehled českého úsku.
- Rubrika / 5 - 7 minut / "Sport" / pondělí - víkendové výsledky domácích sportovních soutěží, výsledky českých sportovců v zahraničí.
- "O čem se mluví" / úterý - analýza jednoho z témat, kterými žije česká společnost. "Kultura" / středa - zajímavosti ze světa kultury, literární a hudební novinky.
- "Ekonomika" / čtvrtek - české hospodářství očima ekonomů, podnikatelů.
- "Cestujeme po Čásku" / pátek - návštěvy přírodních a architektonických památek, zajímavosti z různých koutů České republiky.

SOBOTA

- Zprávy / 3 - 4 minuty /
- Týden v ČR - přehled nejdůležitějších události uplynulých dní.
- České týdeníky - výběr z nejzajímavějších článků českých periodik.
- Historické otázky - netradiční pohled na události a osobnosti českých dějin.
- Knihovnicka Radia Praha a Čestlína jak ji neznáte - novinky české literatury a zajímavý pohled na současný český jazyk.

NEDELE

- Zprávy / 3 - 4 minuty /
- Kulturní a společenský magazín - největší kulturní události týdne, rozhovory se spisovateli, herci a hudebními skladateli, novinky a evergreeny české hudby, folklóru.
- Zadáno pro krajan - informace a zajímavosti pro naše posluchače z řad krajanů.
- Listárna - zamyšlení nad dopisy posluchačů.

Těšíme se s Vámi na slyšenou na vlnách Radia Praha.

Kdy a kam vysíláme

UTC	kHz	m	Oblast
00:30 - 00:57	7345 11615	41 25	Severní Amerika Jižní Amerika
02:30 - 02:57	6200 7345	49 41	Severní Amerika Jižní Amerika
03:30 - 03:57	7345 9435	41 31	Severní Amerika
09:30-09:57	15255 21745	19 13	Jihozápadní Evropa Východní Afrika / Střední Východ
10:30 - 10:57	21745	13	Západní Afrika / Jižní Asie
12:00 - 12:27	11640 21745	25 13	Severní Evropa Jižní Asie / Austrálie
13:30 - 13:57	6055 7345	49 41	Střední Evropa Západní Evropa
14:30 - 14:57	21745	13	Východní Afrika/Severní Amerika
16:30 - 16:57	5930 17485	49 16	Západní Evropa Střední a Západní Afrika
18:30 - 18:57	5930 7315	49 41	Západní Evropa Východní Evropa/Asie/Austrálie
20:30 - 20:57	5930 9430	49 31	Západní Evropa Jižní Asie/Austrálie
22:00-22:27	5930 9435	49 31	Jihozápadní Evropa (Jižní Amerika) Jižní Amerika/Jihozápadní Evropa

Posluchači v Austrálii se mohou s pořady České redakce Radia Praha setkat také na lokálních frekvencích FM/AM českého vysílání australského rozhlasu SBS.

Zahraněční vysílání Českého rozhlasu

INTERNET
www.radio.cz

Radio Praha provozuje svoji webovou stránku od roku 1994. Naším cílem je zpřístupnit vysílání Radia Praha ve zvukové i textové podobě i v těch částech světa, které krátkovlnný a satelitní signál nepokryje. Na webové stránce Radia Praha najdete kromě vysílání i řadu užitečných informací o České republice a internetové linky na významné české instituce. Na požádání Vám můžeme každý den zdarma zasílat čerstvé zprávy. Tuto službu denně využívá již několik tisíc uživatelů. Máte-li o zasílání zpráv zájem, stačí zanechat vzkaz na cr@radio.cz nebo přímo na www.radio.cz!

PROGRAMOVÉ NOVINKY

S novým vysílacím časem připravujeme pro posluchače hned tři nové rubriky, které zpestří naše sobotní vysílání. Rubrika **Historické otázky** přiblíží zajímavé a méně známé historické osobnosti a události a pokusí se objasnit některá "bílá místa" české historie. Další dvě rubriky, které se budou střídát s historickou rubrikou, jsou věnovány češtině a české literatuře. **Knihovička Radia Praha** představí nové knihy, přinese rozhovory se spisovateli, vydavateli a dalšími osobnostmi současné české literatury. **Čestná jak jí neznáte** potom přinese zajímavé postřehy o současném českém jazyce. Všechny tyto rubriky naleznete samozřejmě i na internetu!

Krajanské sdružení společnosti Američtí přátelé České republiky

Jen hromádka písku zatím označuje v parku před washingtonským sídlem Světové banky místo, kde má v budoucnosti stát socha prvního prezidenta Československa Tomáše Garrigua Masaryka. Prostranství navštívil premiér Miloš Zeman, který během pracovní cesty po USA jednal i se zástupci Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Krajanské sdružení společnosti Američtí přátelé České republiky stále jedná s vedením Národní galerie o předání Masarykovy sochy z dílny českého umělce Vincence Makovského. Krajanské sdružení si klade za cíl informovat a vzdělávat americká média a politiky o úspěších a ambicích České republiky. Sdružení má své webové stránky na adrese www.afocr.org/american.htm.

Americký prezident George Bush podepsal návrh zákona, který by měl umožnit postavení sochy prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka na federálním území ve Washingtonu. Zároveň ovšem z této legislativní normy vyplývá, že pořízení sochy a její údržba bude muset být hrazeno z jiných než amerických státních zdrojů. Doufejme, že se plány amerických krajanů nyní vyplní a Washington se tak přidá k městům, které si důstojně připomínají památku velkého českého státníka. Jen pro připomenutí - ve Vídni najdeme nejen bystu TGM v prostorách univerzity, kde tvoří součást galerie významných vědeckých osob, které ve Vídni působili, ale také plaketu na domě ve vídeňském prvním okrese kde TGM bydlel.

Čeští křížovníci opět ve Vídni

Do vídeňské farnosti při chrámu sv. Karla Boromejského ve 4. okrese se vracejí čeští křížovníci s červenou hvězdou. Od 1. září 2001 byl zde jmenován farářem P. Milan Kučera OCr. Po 12 let nemohli čeští křížovníci spravovat tuto farnost německy mluvících věřících, a tak se kostela ujalo společenství Opus Dei.

Nového českého kněze ve Vídni přijal srdečně biskupský delegát pro Čechy v Rakousku P. Jan Horák SDB. Při společné konferenci na vídeňském ordinariátu požádal farář české farnosti ve Vídni P. Horák nového rakouského faráře P. Kučeru o kněžskou výpomoc v české řeči v případě potřeby. P. Milan Kučera byl od roku 1999 farářem na řádové farnosti ve Františkových Lázních. V rozsáhlé a nesnadné rakouské farnosti u sv. Karla přejeme novému duchovnímu správci živé zanícení pro obnovu církve, dostatek sil a pomoc Ducha svatého.

- pj -

Pětileté výročí obnovy České Besedy Sarajevo

kompletní titulní strana
výbor a redakce Kulturního klubu

UPOZORNĚNÍ !

Poslední den roku 2001 skončí možnost podat žádost o příspěvek z Nadačního fondu obětem holocaustu (NFOH) na odškodnění fyzických osob, kterým byl v důsledku rasové persekuce odňat nemovitý majetek na území dnešní České republiky v době od 29.9. 1938 do 8.5. 1945 a tento majetek nebyl vrácen ani žádným způsobem odškodněn.

Formulář žádosti a informační materiály získáte: písemně na adresa NFOH: P.O. BOX 103, 120 21 Praha 2

tel.: +420 2 24 26 16 15,

fax: +420 2 24 26 25 63,

e-mail: neumannova@mybox.cz

na internetových stránkách NFOH: www.fondholocaust.cz

Potřebujete-li konzultaci či naši pomoc : úřední hodiny jsou každé pondělí od 9 do 12 hod. a středu od 13 do 16 hod. v kanceláři NFOH, Legerová 22/1854, Praha 2, 1. patro (kontaktní osoby: Jarmila Neumannová, Ludmila Pcová). Doporučujeme se předem telefonicky objednat.

Žádosti a informační materiály o programu NFOH poskytne i České velvyslanectví ve Vídni.

Oběti nacismu mohou podávat žádosti o odškodnění do konce roku 2001.

Pouze o odškodnění z Rakouska mohou lidé žádat až do 27. listopadu 2002.

Důležité adresy - odškodnění:

IOM

Dr. Erika Laubacher - IOM Wien

Projekverantworte für ÖSTERREICH

Nibelungengasse 13/4, 1010 Wien

tel.: 01 585 33 22, DW 11

poznámka redakce: Jak jsme v minulých číslech KLUBU podrobně informovali - podání žádostí končí 31. 12. 2001!

**ROMA-OPFER DES NAZI-REGIMES KÖNNEN
ENTSCHÄDIGUNG ERHALTEN**

**Entschädigungsanträge für Sklavenarbeit,
Zwangsarbeit, Vermögensschäden, medizinische
Versuche oder andere Personenschäden
müssen bis spätestens Ende Dezember bei der
IOM eingereicht werden!**

Alle Anträge müssen spätestens bis zum

**Výstava betlémů ze sbírek Moravského zemského muzea,
od 12.12.2001 do 8.1.2002 v Českém centru ve Vídni.**

"Hvězda betlémská"

Vánoce ve středoevropském prostředí mají své četné atributy. Neodmyslitelně k nim patří betlémy, tj. scénické zobrazení Kristova narození. V českých zemích se jedná o poměrně mladou tradici, která přestože přišla z prostředí jazykově i kulturně cizího, zde zapustila své kořeny.

31. Dezember 2001 bei der IOM eingereicht werden.

IOM-Hotline 0664 383 5663 oder 01 585 33 22, DW 11

Homepage: www.iom.int

IOM, Nibelungengasse 13/4, 1010 WIEN

KONTAKTADRESSE ÖSTERREICHISCHER VERSOHNUNGSFONDS

Büro der Sonderbeauftragten der Österreichischen Bundesregierung

Dr. Maria Schaumayer

Ballhausplatz 1

1014 Wien, Österreich

Tel. +43 1 53 115 21 60 oder 61 oder 62

Deutsch-Tschechischer Zukunftsfonds

P.O.B. 47, Legerova 22

120 21 Prag 2, Tschechische Republik

Tel. +420 2 24 26 20 40

Stiftung "Deutsch - Polnische Aussöhnung"

Ul. Krucza 36

00- 921 Warschau, Polen

Tel. + 48 22 629 73 35

Weissrussische Stiftung "Verständigung und Aussöhnung" (zuständig auch für Estland)

Ul. Jakuba Kolasa 393

220013 Minsk, Weissrussland

Tel. + 375 17 23 27 096

Ukrainische Nationale Stiftung "Verständigung und Aussöhnung" (zuständig auch für Moldawien)

Wuliza Frunse 15

01080 Kiew, Ukraine

Tel./Fax +380 44 462 50 06

Russische Stiftung "Verständigung und Aussöhnung"

(zuständig auch für Staaten, die Republiken

der ehemaligen UdSSR waren, ausgenommen Weissrussland, Estland, Moldawien und Ukraine)

Stolowy pereulok 6

121069 Moskau, Russische Föderation

Tel./Fax + 7 095 291 10 48

Za kolébku betlémů je pokládána Itálie, kde podle legendy svatý František z Assisi chtěl touto scénou ozvláštňit vánoční liturgii. Výjev plný citu našel v Itálii, a nejen tam, rezonující prostředí. První stručnou zprávu o stavbě betléma v Čechách máme z r. 1562, kdy byl řádem jezuitů instalován v pražském Klementinu. Z církevního prostředí pronikl i do šlechtických sídel a po josefínských reformách se betlémy staly nedílnou součástí lidového prostředí.

První polovina 19. století se stala "zlatým věkem" našich betlémů. Výtvarně nadaní a zruční řezbáři a malíři z řad samouků je zprvu vyráběli pro osobní potřebu, později i pro rychle se rozvíjející obchod. V našich zemích převládlo scénické ztvárnění ústředního motivu: Svatá rodina, Tři králové, pastýři s ovečkami, darovníci. Betlémářství vzkvétalo především v horských oblastech severní a západní Moravy a ve městech s bohatou řemeslnickou tradicí. Na moravském území proslula především střediska na Horácku - Třebíč, Jihlava, Třešť, na Valašsku Frenštát pod Radhoštěm, Opavsko a Králíky ve Slezsku. V některých střediscích byla betlémářská výroba spojována s výrobou hraček (Králíky, stejně jako v Čechách Příbram). Další výraznou skupinu tvořily betlémy papírové. Centrem jejich výroby se stala Třebíč, kaširované betlémy pak byly vyráběny v Jindřichově Hradci. Pokud nebyly jesličky umístěny v zasklených skříňkách, byly průběžně doplňovány o nové figurky. Pro mnohé řezbáře se výroba stala náplní volných chvil, v některých případech pak celoživotním dílem.

Kouzlo vánočního mystéria se každoročně opakuje se železnou pravidelností a vždy nás znovu zasáhne. Jen málokdo si přitom uvědomí, jak daleko jsme se dostali od prapůvodu celého děje - od roku 1., kdy římský císař Augustus vyhlásil všeobecné sčítání lidu a Marie s Josefem se vydali na pouť do Betléma.

Z katalogu Moravského zemského muzea v Brně "Hvězda betlémská" autorky dr. Hany Dvořákové, vedoucí Etnografického ústavu, připravila Hana Klabanová.

Současné slovenské umění ve Vídni

České centrum a Slovenský institut připravují v lednu společnou výstavu obrazů současných slovenských i na Slovensku žijících českých výtvarníků pod názvem "Současné slovenské umění". Zahájení výstavy bude za účasti velvyslanců obou zemí.

Vernisáž čtvrtek dne 10. ledna 2002 v 18.00 ve Slovenském institutu

Vernisáž čtvrtek dne 10. ledna 2002 v 19.00 v Českém centru

NADACE ODKAZU T. G. MASARYKA

občanské sdružení

ČESKOSLOVENSKÝ ÚSTAV ZAHRANIČNÍ

Spojily své síly pro realizaci projektu s názvem
"BUSTA T. G. MASARYKA V UŽHORODĚ"

Společně se na Vás obračejí s výzvou, abyste podpořili projekt a přispěli finančně na jeho realizaci.

Československý ústav zahraniční má souhlas civilní správy Ministerstva vnitra České republiky k uspořádání veřejné sbírky a k tomu účelu otevřel u ČSOB Praha 1 i zvláštní konto č. **0300288413/0300**, na které můžete zasílat své příspěvky.

Československý ústav zahraniční ve spolupráci s jinými partnery již úspěšně realizoval projekt známý pod názvem "Socha T. G. Masaryka pro Mexiko".

Iniciátorem projektu je Klub T. G. Masaryka v Užhorodě. K návrhu se připojilo několik krajanských, ale i ukrajinských sdružení a organizací. Podnět vychází ze skutečnosti, že Podkarpatská Rus, jak se tehdy říkalo Zakarpatské Ukrajině, byla blízká srdci prezidenta Masaryka, že všestranně podporoval její kulturní a sociální rozvoj, i že již v září 1921 přijel prezident Masaryk na oficiální návštěvu Podkarpatska, a že v letech 1928-1939 Užhorod sochu T. G. Masaryka měl.

Když byl osloven, Československý ústav zahraniční na sebe vzal úlohu koordinátora realizace. Podle přání iniciátorů projektu bude autorem busty T. G. Masaryka akademický sochař Josef Vajce, žák Vincence Makovského.

Praze dne 28. října 2001

Jaromír Šlápota
Jaromír Šlápota
předseda Československého
ústavu zahraničního

Jaromír Horák
Jaromír Horák
předseda Nadace odkazu
T. G. Masaryka

společná fotografie - náměstí Svornosti v Českém Krumlově

exkurze v pivovaru Českobudějovický Budvar - zleva konzulové SNR Detlef Grell, ČR Roman Prosa a Daniel Žára

pivovar Českobudějovický Budvar - tančící pár - zástupce Spolkového ministerstva zahraničních věcí RR pan Donatus Köck s manželkou

Jihočeské kapela Dudlajka - pivovar Českobudějovický Budvar

Český Krumlov vyhrál

Žijeme v době, ve které nabídka kulturních, společenských, sportovních a jiných akcí daleko převyšuje časové možnosti většiny z nás. Žijeme v době, ve které pracovní zátěž všedního dne vyvolává pocity těšení na klidný večer, či pohodový víkend. O to těžší je práce těch, kteří nabízejí aktivity pro náš volný čas. A ještě těžší to mají ti, kteří svým programem oslovují jen malou, početně omezenou cílovou skupinu.

Koncem října zvali diplomaté české ambasády konzulární pracovníky ostatních velvyslanectví ve Vídni k zájezdu do Českého Krumlova a budějovického Budvaru. Vyjždělo se brzy ráno, předpověď počasí nebyla valná, návrat byl plánován na pozdní noční hodiny a tak obava z malého počtu účastníků rostla. Jaké bylo však překvapení, když po sedmé hodině ranní stálo u autobusu na padesát zástupců diplomatického sboru ze všech kontinentů světa. Vždycky jsem si myslel, že tito lidé mají v pracovním programu tolik termínů, že jejich volný víkend budou trávit raději v klidu. A přesto přišli. Dali se lákat kulturní památkou jedinečného města chráněnou UNESCO, domníval jsem se při nástupu do autobusu.

Překvapení se dostavilo již během několikahodinové jízdy do Jižních Čech, během které jsem zjistil, že velká většina účastníků nikdy o perle jihočeského regionu neslyšela a spíše je oslovila možnost ochutnávky známého piva a návštěva dílny jeho zrození.

Všichni víme, jaký Český Krumlov je, jak lehce dovedou jeho kouzelné, úzké uličky, lemované dnes již vesměs opravenými fasádami domů, místní hradní areál a v neposlední řadě i velký výběr gastronomických podniků, oslovit návštěvníka. Ale tato kulisa byla jen částí konečného úspěchu. Město tvoří jeho obyvatelé a když se těmto lidem podaří oslovit a zaujmout ty "od jinud", dostane člověk ucelený a příjemný dojem z prožívaného. Připitek se starostou města po příjezdu, při kterém z každého proneseného slova bylo cítit, jak mu na městě záleží, jak ho má rád, co vše pro jeho růst dělá a jak je šťastný, že jeho práce nachází ohlas u návštěvníků, určitě vzbudil pozornost. Jeho vstupy mezi jednotlivými chody oběda, ve kterých se vracel k historii města a k plánům které má pro budoucnost, očekávání na vlastní prohlídku stupňovaly. Profesionální a příjemný přístup obsluhy hotelu Růže ve mně vzbuzoval pocit, že snad ani nejsem v Čechách, ale někde úplně jinde. Stejně mohu říci o průvodcích, z nichž nejen vyzařovala vazba k místu, ale kteří i s neobyčejnou ochotou a trpělivostí reagovali na dotazy a přání tak různorodé skupiny. Největším zážitkem pak byla návštěva hradního, barokního divadla, kde se jeho stejně angažovaný pracovník nejen snažil přiblížit divadlo 18. století, ale předvedl i celé původní mechanické zařízení, které sloužilo k chodu jevištního dění.

Ohlas u skupiny z Vídně na krátký, několikahodinový pobyt ve městě na sebe nedal dlouho čekat: před odjezdem si několik účastníků vyžádalo v turistické centrále kontakt na anglicky mluvící průvodce s tím, že se chtějí s vlastními skupinami vrátit. Jak je vše jednoduché, myslel jsem si, když jsou tady lidé takoví, jací jsou a dokáží svou upřímnou radostí z toho, co dělají, okamžitě získat ostatní.

Návštěva Budvaru byla náročnější, vždyť každý chtěl ochutnat různé druhy piva hned u zdroje a pivo, jak víme, dokáže rozproudit krev. Nastoupená kapela s typicky hospodským repertoárem zvedla mnohé ze židlí a přestože nikdo zpívané písně neznal, hudba sama nechala zaplnit volný prostor místní restaurace tančícími páry.

Cesta do Vídně s příjezdem k půlnoci uzavřela dlouhý den. Lidé byli plní dojmů a všichni se shodli na tom, že do Krumlova se musí vrátit. Opravdu povedená akce. Jejich organizátorům, našim diplomatům, patří dík.

mL

Slavnostní otevření klubovny Školského spolku "Komenský"

Za přítomnosti spolkového kancléře DR. Wolfganga Schüssela, J.E. velvyslance České republiky v Rakousku Jiřího Gruši a dalších prominentních hostů z veřejného života, předsedů národnostních skupin, ředitelky České školy Mag. A.Hoffové, ředitelky školky S. Hájkové, zástupců krajanských spolků a dalších hostů, slavnostně otevřel 20.listopadu 2001 starosta školského spolku Komenský ing. Karel Hanzl novou klubovnu.

Po přivítání hostů a projevu ing. K. Hanzla následoval program dětí z mateřské školky a pěvecká vložka žáků obecné školy za řízení E. Křenkové, dále promluvil kancléře DR. Wolfgang Schüssel. Program zakončili žáci a žačky bilingvní sekundární školy.

A tak jsme se konečně dočkali reprezentativních prostor pro malou scénu s odpovídajícím technickým vybavením.

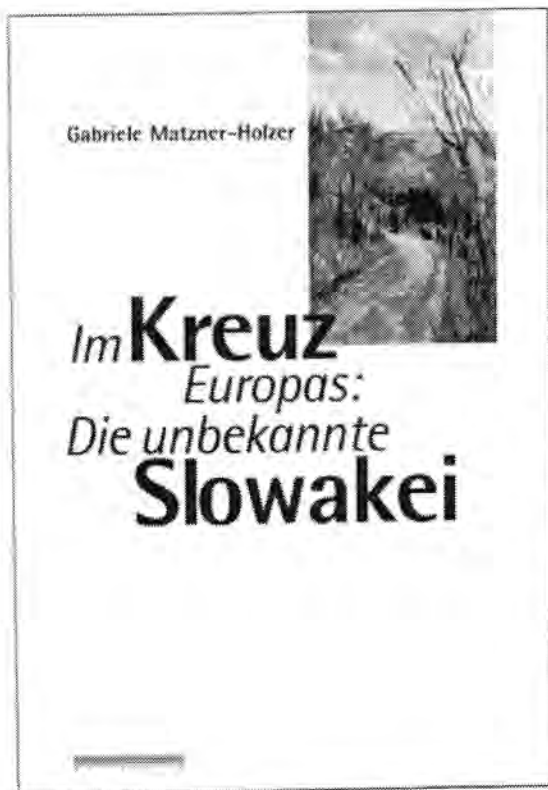
Slavnostní otevření klubovny Školského spolku "Komenský" - zleva - Mag. T. Podivinský, J.E. velvyslanec J. Gruša, předseda vlády DR.W. Schüssel, starosta spolku Komenský ing. K. Hanzl
foto: P. Pastrňák

Sympóziium národnostních menšin

V pondělí 12. 11. 2001 se konalo v sále vídeňské Altes Rathaus Sympóziium národnostních menších. Téma letošního setkání, které

organizuje každý druhý rok instituce Wiener Arbeitsgemeinschaft f. Volksgruppen - Volksgruppeninstitut, se dotýká problematiky vyučování v národních jazycích ve Vídni, jeho stavu a dalších šancí po přijetí tzv. Sprachcharta.

Sympóziium uvedla krátkým kulturním programem chorvátská folklórní skupina PIPLIČI. Chairman sympózia Dr. H. Tichy v úvodním referátu nastínil obraz současné situace na tomto poli. Poté vystou-

pili s krátkými informacemi představitelé jednotlivých národnostních skupin - Š. Pauer, R. Sarközi, E. Deák, ing. K. Hanzl, Dr. N. Benzics. V druhé polovině jednání přednesli své příspěvky Bezirkschulinspektor Mag. M. Pinterits a Dr. Ch. Schiller, kteří informovali o zřízení a poslání Europäische Mittelschule ve Vídni. Živá diskuse potvrdila aktuálnost problematiky

mb

Kolo Slavuj

Burgenland -Chorvátský folklórní soubor Kolo Slavuj slavil 14.listopadu v divadle Odeon 30 let svého založení. Na programu se podíli i hosté- Chorvati žijící na Slovensku, Maďarsku, Moravě a ve Vídni. Zlatým hřeben večera byl mužský tanec "Stojim ti ja pod oblokom" a chorvátské tance a zpěvy z jižní Moravy.

7 - kolo

Čtení o Jubileu

Na tzv. čtení v pátek 23. 11. 2001 v Sitzendorf-u an der Schmida byl představen druhý díl zamýšlené trilogie autora Milana Ráčka. Z románu s názvem "Das Jubileum" (Eine herzhaft - kulinarische Geschichte) četli autor a W. Schoberwalter. Podobně jako první díl trilogie "Leo", zachycuje román roztodivné příběhy jednoho vídeňského originálu a jeho přátel ve Stehendorf-u.

mb

Vysoké ocenění

Dne 27. 10. 2001 byla slavnostně předána paní Ireně Ráčkové v Haydnově sále Festspielhaus-u v St. Pölten cena "Würdigungspreis des Landes Niederösterreich für grenzüberschreitende Projekte und Initiativen". Činnost I. Ráčkové je úctyhodná. Počínaje rokem 1984 se věnuje kulturním aktivitám, jejichž dosah přesahuje hranice Dolního Rakouska. Uvedme např. ilustrace a následnou prezentaci básnické sbírky nositele Nobelovy ceny J. Seiferta /1984/, organizace festivalu lidové hudby Rakouska, ČSSR a Maďarska /1989/, koncerty Trávníčkova kvarteta /1988, 91/, Soiree pro Jana Skácela /1992/, výstava Pohanské mýty /1991-93/, projekt Ve znamení kruhu /1996/, Mezinárodní sympóziu umělců, hranice přesahující kontakty s Masarykovou univerzitou Brno, TU Brno, fotocyklos Archaický Weinviertel /2000/, spolupráce s Kulturním centrem města Brna aj. Vedle této činnosti je I. Ráčková známa jak ilustrátorka dětských knih. Veškeré její působení je odrazem jejího přesvědčení - jen v dialogu na všechny strany lze nalézt spokojenost, porozumění mezi všemi. Uvedené ocenění obdržela I. Ráčková jako první nezávislá umělkyně v Dolním Rakousku.

mb

obal kniha Molden

DIVADLO BRETT

Ve zkratce o tom, co nás čeká do konce února

Volně podle Heinricha Kleista připravili herci německého divadélka ve Frankfurtu nad Odrou představení s názvem "Kohlhass". Je to dobrá klauniáda.. Divadlo i herce jsme objevili počátkem devadesátých let. Pozvali jsme je tenkrát k nám do divadla Brett. Počátkem října 1994 u nás hráli pět večerů. Minulý měsíc byli zase ve Vídni, a zase s Kohlhassem. Už po třetí za oněch sedm let. Podruhé a před měsícem tedy potřetí hráli ovšem v DIE Theater na vídeňském Karlově náměstí. S velkým humbukem. Přijeli jako tímto vídeňským divadlem objevená perla německého lidového divadla.

ze hry Pavla Kohouta - Pech pod střechem

Těší nás, že se ve Vídni objevují dobré věci, dobrá představení, dobří herci, dobrá divadla. Není tomu poprvé, co jsme k tomu přispěli. Jenže se občas stává, co se přihodilo s divadlem z Frankfurtu nad Odrou: viděli je u nás někdo z divadla zazobaného a napříště je už pozvali oni zazobanci. Cosi podobného se nám blahé paměti přihodilo s Cvoky, "přetáhl" je Theater der Jugend, či s ukrajinskou Suzirjou, také tento soubor si podruhé zahrál na Karlově náměstí... V obou případech to byla labutí píseň. V Československu se kdysi povídal vtip o "osmi vteřinách a dost". V případě obou posledně jmenovaných souborů bohužel platilo "jednou a dost", protože macatým vídeňským organizátorům nešlo o soustavnou spolupráci se zahraničními soubory, ale o vyjímečnou exkluzivitu, propříště už hledali jiné "senzace". Podobných případů bych mohl uvést celou řadu. Škoda. Divadlo je drahá záležitost a u nás hrála spousta zahraničních souborů ani ne tak za peníze, ale hlavně z přátelství, proto, že jsme se na divadelních toulkách životem někde potkali a chtěli si to zopakovat. Samozřejmě není takové opakování možné do nekonečna. Při tom zájem o soustavnou spolupráci se zahraničními kolegy bychom měli, rádi bychom našim divákům stále přiváželi "pochoutky" ze světa. Museli bychom k tomu však mít úplně jinou finanční sílu. Sami na to finančně stačíme jen ve velmi omezené míře a podporu veřejnou v tomto směru nemáme vůbec. To se samozřejmě týká i uvádění žijících autorů ze zahraničí.

...Rakouské ministerstvo zahraničí je občas svolné podpořit alespoň naše účinkování v zahraničí, hrajeme-li hru některého ze současných významných rakouských autorů. Samozřejmě to musí být inscenace příslušně divácky, kritikou i zodpovědnými úředníky oceněná. Za pár dní odjíždíme na cestu po Maďarsku, Slovensku, Litvě a Rusku s inscenací "Erns Jandl für alle". Hru jsem dramaturgicky připravil a režíroval. Jsou to Jandlovy texty sloučené ve dvou částech večera pod dvěma jmenovateli. Na zájezd odjíždíme v době, kdy se u nás v divadle nadále hraje Kohoutův Pech pod střechem v mé režii (kdo jste hru viděli, ptáte se, jak to, že si dovolím odjet, když v "Kohoutovi" dělám

techniku, ba i tak trochu hrají, ale je to možné proto, že mě jeden kolega laskavě zastoupí), kromě toho se u nás v několika dnech odehraje premiéra "Coole Kids..." (nového dětského představení s hostující divadelní skupinkou), naplno běží zkoušky příštího kusu, atd., atd. A blíží se "Premiéra mládí".

15.ledna 2002 u nás bude mít premiéru hra francouzského autora Christiana Giudicelliho pod titulkem Hopp auf, Oma! Hru pro nás přeložila Gunda König, která také přebírá roli Simone. V roli Renée diváci uvidí Niku Brettschneiderovou. Hra tedy u nás bude poprvé uvedena v německém jazyce. Nika Brettschneiderová ji "přivezla" jako typ z českých divadel, kde se už s úspěchem hrála, a to pod přílehlavým titulkem "Premiéra mládí" (doslova tak se jmenuje v originále: Premiéra Jeunesse). Dvě ženy se seznámí v době, kdy se zdá, že už nemají co od života očekávat. Simone je velice hovorná bába s velkou rodinou, Renée je vzdělaná paní profesorka v penzi. Dva charaktery, dvě odlišné kultury, které se však v průběhu společných zážitků dobře doplňují. Hra je především situační komedií. Obě ženy si vzájemně dodají odvalu a vydají se na velkou cestu... Vtipné, burleskní a někdy také smutné cestování očekává návštěvníky představení. Hopp auf, Oma! hrajeme jen do 9. února a proto prosím v tomto případě zvláště naléhavě: objednejte si vstupenky zavčas, tuším, že jich budeme mít pomálu...

Jediná Kohoutova dosud neuvedená hra se jmenuje Safari a má podtitul Poslední akt ze života spisovatele Ferdinanda Vaňka. 19. února se koná v našem divadle světová premiéra této hry Pavla Kohouta. Autor nás zavede do Clubu 2 nebo na nějakou podobnou diskusi rakouské provenience. Moderátorka, herečka, žurnalistka, dramatik, kritik, básník a Ferdinand Vaněk, z Československa "emigrovaný" spisovatel. Kohout hrou atakuje banální, trapnou a mocnou, vídeňský život ovládající smetánku. Režizérkou hry je Nika Brettschneiderová a já se po letech těším na roli Ferdinanda Vaňka (v devětaosmdesátém roce jsem si Ferdinanda zahrál v Havlově Vernisáži). Na své role se těší také šest našich v této rakouské zemi narozených kolegů.

Ludvík Kavín - Theater Brett

10 let organizace "Initiative Minderheiten"

Koncem října slavila organizace "Initiative Minderheiten" v erbovém sále vídeňské radnice 10 let své činnosti. Po přivítacích slovech Ursuly Hemetek - Initiative Minderheiten, projevu Bernharda Denschera kulturní oddělení města Vídně, rekapitulovala Ursula Hemetek činnost společnosti a nastínila budoucí vývoj, náležoval Videoclip a slavnost byla zakončena hudební skupinou Bruj.

Obchodní akademie v Retzu bude slavit 10 let bikulturního programu

Od r.1991 se retzká obchodní škola a obchodní gymnásium otevřela také českým školákům. Rakouské a české děti navštěvují společně vyučování. Symposiem s názvem "gester vorausblickend - heute dabei - für morgen bereit", chce obchodní škola a gymnásium nejen připomenout úspěšných deset let , ale také diskutovat o dalších budoucích regionálních i nadregionálních společných plánech s českými sousedy.

Jako hosté jsou pozváni např. novinářka Barbara Coudenhove-Calergi, spisovatel Pavel Kohout, senátor Dr. Milan Špaček - Stálá komise a mnoho dalších.

Poznámka redakce: Doufáme že i přesto i když se nikdo z redakce tohoto zajímavého symposia nemohl zúčastnit, se nám podaří získat více informací a v únoru v Klubu otisknout.

Nenápadná bohemistka

jež se cele upsala české literatuře a šíření české kultury je Dr. Christa Rothmeier, universitní lektorka na Institutu slavistiky University ve Vídni. Za svoji překladatelskou činnost již obdržela řadu ocenění. Její aktivity se však neomezuji jen na literární překlady. Dr. Rothmeier působila a působí jako redaktorka literárního časopisu, vydavatelka antologií, autorka odborných studií, projektů, rozhlasových a televizních pořadů, vicepresidentka Rakouského svazu překladatelů, členka českého P. E. N. - klubu. Do německého jazykového světa uvedla českou poezii a prózu 19. a 20. století. Její vřelý vztah k této kultuře je obdivuhodný.

Dr. Christa Rothmeier

Nedávno jste obdržela ocenění za svoji překladatelskou činnost. O jakou cenu se konkrétně jedná?

Ch. Rothmeier: Obdržela jsem cenu

"Österreichischer Staatspreis für literarische Übersetzung 2000". Je to ocenění za celoživotní dílo. V 90. letech jsem "získala" dílčí ceny, a to

v roce 1997 "Kulturpreis des Landes Niederösterreich für literarische Übersetzung" a v roce 1999 cenu "Prix Bohemica" Českého literární-

ho fondu a Obce spisovatelů.

Kdy jste se poprvé dostala k překládání?

Ch. Rothmeier: K překládání jsem se vlastně dostala "bokem". Bylo to v roce 1976, když mě požádala, resp. poprosila Amnesty International, abych přeložila texty Plastic People of the Universe, DG 307 v souvislosti s jejich procesem v tehdejší Československé republice. Překlady vyšly pochopitelně anonymně. Potom jsem překládala pro české emigranty- spisovatele, to bylo hlavně pro Ivana Binara. Na překladatelskou činnost jsem pohlížela jako na část mého vědeckého působení, jehož cílem bylo šíření české kultury. Musím však uvést, že jsem po ukončení studií vlastně nepomýšlela na nějakou soustavnou překladatelskou kariéru. Nebylo vůbec snadné se prosadit na německém trhu, neboť vše bylo soustředěno v Německu.

Co jste studovala?

Ch. Rothmeier: Studovala jsem na vídeňské Universitě, a to slavistiku a romanistiku. Jako bohemistka jsem získala rakouské zahraniční stipendium pro čtyři semestry na Karlově universitě v Praze. V roce 1975 jsem pak ve Vídni obhájila disertační práci s názvem "Die tschechische Avantgarde-Kunst der zwanziger Jahre. Der Poetismus." Jak už jsem uvedla, začala jsem pak náhodně překládat. Více jsem se překládání začala věnovat asi v roce 1993, kdy moje dcera Julia Maria zde ve Vídni odmaturovala a šla studovat do Prahy. Protože jsem se podruhé provdala, "změnilo" se i jméno překladatelky. Překlady do roku 1988 vyšly pod mým prvním jménem Ch. Hansen-Löve, potom pod jménem Ch. Rothmeier.

Vaše překladatelská činnost však není spojena pouze s literárními překlady.

Ch. Rothmeier: Pracovala jsem mj. jako redaktorka literárního magazínu "Lesezirkel" ve Wiener Zeitung, který jsem spoluzaložila společně s dnes už zemřelým spisovatelem, filmařem a dramatikem Thomasem Pluchem. Tato příloha doposud v uvedeném deníku vychází. Tam jsem např. publikovala studii o samizdatu, ale protože se jednalo o

oficiální noviny rakouského státu, měla zde být publikována i stať o tehdejší oficiální české literatuře. Redakce to vyřešila velmi vtipně. Za můj příspěvek o samizdatu připsala - pokračování příště. Ono příště se pak ale už nekonalo. Po sametové revoluci jsem byla vyzvána, abych sestavila číslo o české literatuře posledních desetiletí. V roce 1990 byla v Lesezirkel publikována práce "Tschechische Literatur der letzten vier Jahrzehnte". Velmi pozitivně byla studie přijata u německých slavistů.

Jak jste se k češtině vlastně dostala? Proč jste zvolila právě ji?

Ch. Rothmeier: Pocházím z malé vesnice z jižního Waldviertel, myslím, že jsem byla jediné dítě, které se odtud dostalo do Vídně. Dokonce jsem ve škole dostala facku za to, když jsem vyprávěla, že ve Vídni jsou vícepatrové domy, prostě mně to spolužáci nechtěli věřit. Od malička jsem měla ráda literaturu, vlastně to ve mně pěstovala celá rodina. V Grazu jsem navštěvovala osmileté gymnázium, kde jsem se učila mj. francouzštinu. Takže jsem už měla představu, že po maturitě půjdu studovat francouzský jazyk a literaturu. K druhému oboru jsem přišla, jak se říká, jako slepý k houslím. Když mi bylo sedmnáct let a jela jsem na jazykovou školu do Paříže, setkala jsem se ve vlaku s jedním studentem bohemistiky, který mi vyprávěl, jak je to krásný jazyk, jak krásná je Praha. Takže ze zvědavosti jsem si jako druhý obor k romanistice zvolila slavistiku. Po roce studia jsem kombinaci změnila, hlavním oborem se mi stala slavistika, vedlejším romanistika. V polovině šedesátých let, kdy jsem začala studovat, byla slavistika módním oborem, zejména ruština. Mně ruština dělala potíže, zejména její výslovnost, takže jsem trvale zůstala u češtiny. Pochopitelně jsem měla obavy, co budu s tímto jazykem dělat právě zde, ve Vídni, kde byla. resp. je, česká menšina, pro niž je čeština mateřským jazykem. Můj tehdejší kolega ze studií, pozdější manžel Hansen-Löve, mě ale přesvědčil o tom, že nebudu dobrá rusistka, ale dobrá bohemistka, protože to miluji.

Kdy jste navštívila poprvé zemi, jejíž národní jazyk jste studovala?

Ch. Rothmeier: Poprvé jsem byla v Praze v roce 1967. O deset let později jsem byla na krátké návštěvě, bylo to na podzim a Praha vypadala jako na káfkovských pohlednicích. Velmi na mě tehdy zapůsobily literární časopisy, např. Host do domu. Další dojmy vycházely z toho, že to pro nás byla naprosto jiná země. Tento pocit jsem měla již od dětství, neboť Československo bylo sice sousední země, ale země naprosto neznámá, oddělená neproniknutelnou zdí. Tento moment vlastně podvědomě rovněž nasměroval můj zájem o češtinu jako jazyk a kulturu vůbec. V šedesátých letech, kdy došlo v Československu k jistému politickému uvolnění, jsme se leccos o této zemi prakticky dozvěděli. Jednak byla řada lidí odsud v Praze, k nám se dostaly filmy významné české vlny. Události 21. srpna 1968 nás všechny šokovaly. Nejen já, ale studující češtiny z celé Evropy, kteří byli v Praze na Letní škole v roce 1969 to vnímali jako ublížení. Během tohoto pobytu jsem navázala četná přátelství a moje orientace tím byla definitivně zpečetěna. Tito lidé mě potom později pomohli dostat se k literatuře, kterou jsem potřebovala za svého studijního pobytu v Praze v letech 1971-73 k napsání své disertační práce o poetismu a české literární avantgardě. Bylo to velmi obtížné, neboť nastoupila doba tuhého totalitního režimu, v němž docházelo k propouštění a vyhazování známých osobností z fakult, vědeckých pracovišť.

Když jste psala práci o poetismu, měla jste také kontakt s básníkem Jaroslavem Seifertem?

Ch. Rothmeier: Přímý kontakt jsem neměla. Hodně jsem se k problematice poetismu dozvěděla od doc. Jelínka, který byl přítelem V. Nezvala. Doc. Jelínek např. pracoval po vyhazovu jako řidič na japonské ambasádě. Cenné informace o české literatuře vůbec jsem získala od dr. Vladimíra Binara, který působil v samizdatu. Vydal společně s dr. Bedřichem Fučíkem řadu VBF. Bedřich Fučík byl významný nakladatel, známá osobnost, byl odsouzen na deset let do vězení v souvislosti s

procesem s Janem Zahradníčkem. Studovala jsem také u paní Pišové, ženy kritika A. M. Piši, tam jsem měla k dispozici nejen spisy Pišovy, ale i řadu jiných prací, které v té době nebyly v knihovnách v ČR k dosažení. Paní Pišová mě měla ráda, vyváběla pro mě, pekla mi buchty. Dozvěděla jsem se tedy hodně nejen o české literatuře, ale i o kriminálu. Bylo to pro mě velké štěstí, že jsem potkala tolik významných lidí.

Jsou při překladu z češtiny do němčiny německé texty zřetelně delší?

Ch. Rothmeier: Ano, asi o třetinu, zejména u lyriky. Např. Petr Borkovec píše verše delší než osm slabik. Také alexandrín je problém pro překlad.

Naivní člověk se domnívá, že stačí znát jazyk a lze překládat. K tomu je zapotřebí i znalost sociálního, kulturního zázemí.

Ch. Rothmeier: Samozřejmě musí překladatel vědět hodně o zemi, znát realie, lidi atp. Nejen to. Kdo chce překládat náročnější literaturu, např. poezii, musí mít i určitý literární talent. To se dá do jisté míry cvičit, podobně jako hra na klavír.

Je pro Vás originál "svatý"?

Ch. Rothmeier: Snažím se překládat originál věrně, samozřejmě to někdy nejde a musím se od něho vzdálit. Nejde totiž jen o překlad toho, co autor napsal, ale i o sdělení estetické působnosti textu. Někdy může být překlad téměř identický s originálem. Vždy však představuje nové dílo i z hlediska právního.

Vedle hlubokých znalostí je při překládání jistě nezanedbatelná konzultace.

Ch. Rothmeier: Pokud překládám současné autory, stane se skutečně, že není patrné, co autor chtěl určitým veršem vyjádřit, co v tom daném momentě cítil, jak to viděl apod. U žijících autorů je to jednoduché, stačí je kontaktovat. Tak jsem např. měla "problém" s mladou básnířkou Kateřinou Rudčenkovou, má velmi náročnou poezii, vynikající kritiky. Její druhou básnickou sbírku jsem přeložila. Své verše píše v mužském rodě, a to proto, jak mi na můj dotaz sdělila, že se cítí v této formě lépe. V němčině je

to právě problém, protože to není často rozpoznatelné. Potom se musím pokusit přenést tuto kvalitu do němčiny v nějakém jiném kontextu, aby bylo jasné, že mluví muž, anebo žena. Někdy narazím na slova, kterým nerozumím, nenajdu je v žádném slovníku. Pokud se jedná o nejasnosti u nežijících autorů, uvedu třeba pozdní tvorbu Halasovu, mohu se obrátit na Ludvika Kunderu. Odpověď mohu najít i v korespondenci samotného autora atp. Zde se právě u překladatele zúročí jeho široké spektrum vědomostí literárních i znalost sekundární literatury.

Používáte při překládání více dvojjazyčné slovníky, anebo jednojazyčné?

Ch. Rothmeier: Pracovat bez slovníku samozřejmě nelze, využívám všech dostupných, a to dvojjazyčné vydané zde, dvojjazyčné z české edice, zde musím ale dávat u starší verze pozor, protože slovník zachycuje jen východoněmeckou slovní zásobu. K dispozici je i Jungmannův slovník na Institutu a řada dalších slovníků, které vlastním. Pročítání lexik patří k mým zálibám.

I když žádný jazyk není lehký, čeština patří jistě do kategorie těch obtížnějších. Hojnost synonym, deminutiv, mluvnická kategorie vidu se mohou stát tvrdým oříškem.

Ch. Rothmeier: Ano, plně souhlasím. Uvedu jeden příklad - česky mohu mluvit o osobě kluka, chlapíka, chlapečka, hochy, hošíka atp. V němčině existuje výraz *der Bub*, *Junge*, *Bursche*, snad *Kleiner*, což je trochu směšné, anebo *Büblein*, to je staromódní výraz. Když jsem se samotných Čechů ptala, kdy se používá výraz *chlapeček*, *kluk* atp., tedy od kterého věku, nebyli ve svých výpovědích také jednotní. Těmito problémy se mj. jiné zabýváme na seminářích překladatelů, které každý rok pořádá Svaz literárních překladatelů.

Vybíráte si díla k překladu sama či dostáváte zakázku?

Ch. Rothmeier: Díla k překládání si vybírám sama, na zakázku jsem nikdy nic nepřekládala. Sleduji velmi pozorně českou literaturu, vybírám z ní díla, která mě vnitřně

osloví, která vzbudila pozornost na domácí půdě. Chcete-li propagovat mladého autora, je to vždy problém. Musí se odhadnout, zda se bude dále vyvíjet. V tomto případě si ověřuji své tipy i konzultací s českými literáty, badateli. Doposud se mi osvědčily. Uvádím české autory na tzv. čteních, což jim otevře cestu do německy mluvícího světa. Např. básník Petr Borkovec je už od první knihy velmi známý. Tuto moji činnost cení nejen samotní autoři, ocenil ji i Český literární fond v roce 1999 udělením ceny *Prix Bohemica*. V průvodním dopise bylo uvedeno, že cena je mi udělena za výborné překlady a za šíření české kultury. Moc mě to potěšilo, protože Češi jsou na to velmi přísní. Můj první návrh na překlad se týkal nikoliv literatury současné, navrhla jsem k překladu Jakuba Demla a něco z české avantgardy. To mě velmi táhlo, hodně jsem se o spisovateli dozvěděla z kontaktu s dr. Binarem a dr. Fučíkem, ale dost dlouho jsem vlastně s tímto překladem čekala, stále jsem měla dojem, že nejsem ještě tak daleko. Vedle překladu jsem napsala i literární esej o Demlově díle. Bylo to až začátkem 90. let, kdy jsem návrh podala nakladateli Schreck. Ten mi však sdělil, že to nemohu dělat, že to by mohla jen paní Hansen-Löve. Ta se ale někam ztratila, třeba už nežije. Podivil se, když jsem mu řekla, že se překladatelka "ztratila" jen pod jiné jméno. Při výběru autorů jsem ovšem také do jisté míry "omezena". Buď se překladu věnuje už někdo jiný, anebo nakladatel nehodlá toho kterého autora vydat, protože po provedeném průzkumu trhu je o dílo menší zájem. Tedy ekonomická stránka hraje silnou úlohu. To se týká nejen mladých autorů, ale i slavných. Před vlastním překládáním musím mít v ruce smlouvu s nakladatelem.

Prozradte nám, jak překládáte.

Ch. Rothmeier: Když se dám do překládání prozaických textů, jsem schopna udělat denně deset stránek, samozřejmě to kolísá, to je, jak mi kolegové říkají, hodně. Vzniká nejdříve surový překlad, který asi čtyřikrát přepracuji. Píši na PC, jde to rychleji. Velmi rychle dělám poezii. Musím mít náladu, píšu rukou,

nejraději ráno při kávě a cigaretě. Neznamená to ovšem, že překládám jen ráno, naopak jsem spíše "nočním" člověkem, překládám tehdy, kdy je to zapotřebí. Učila jsem leta veršologii, umím verše interpretovat podle strukturalistické metody, jsem školená na Pražském strukturalismu. Nelze však vždy docílit toho, že jamb, daktyl, trochej v originále odpovídá jambu, daktylu, trocheji v překladu. Výjde vždy jiná struktura. Někteří překladatelé jsou toho názoru, že se musí vše striktně dodržovat. Potom se ale stane, že vznikne perfektně rýmovaný překlad, který však v němčině zní staromódně, anebo je sice rým originálu zachován, ale obsahově se báseň od autora vzdaluje. Když něco podobného "udělá" básník, který se dal na překládání, je to jiné, než když se to "podaří" pouhému překladateli. Překlad je pochopitelně subjektivní, ale reakce, jež na své překlady dostávám, mě ujišťují, že moje metoda není špatná. Nedělám jen překlady jednotlivých autorů, propaguji i formou sborníků různé oblasti české kultury. Jednou z posledních prací je projekt "Literatur aus Brünn". Tímto jsem chtěla trochu poopravit ona klíše, jež jsou v nazírání na Brno v rakouském prostředí zakořeněna, jako např. Brno - moravský Manchester, předměstí Vídně atp. a předložit nový pohled. Uvedla jsem starší autory - J. Trefulku, L. Kunderu, J. Skácela přes J. Kratochvílu až k nejmladším, např. básnířka Věra Rosi, nezapomněla jsem i na brněnský originál - Slanina Leo Bacon.

Napsala jsem řadu studií, podílím se na mnoha projektech, i když právě tyto akce mě neuživí. Přesvědčila jsem se, že vše mělo či má smysl a dříve nebo později jsem toho mohla použít či využít. Hlavně to však přispělo k tomu, že se takto poznenáhlu podařilo dostat českou literaturu, kulturu do povědomí jiné země. Navíc znamenají literární překlady další efekt, na jejich základě jsou díla českých autorů pak překládána do italštiny, angličtiny, jako je to v případě P. Borkovce.

Kdybyste měla srovnat současnou českou a rakouskou literaturu, jak by srovnání dopadlo?

Ch. Rothmeier: Nikdy jsem nepo-

rovnávala, nejsem germanistka, nýbrž jen konzumentka rakouské literatury. Na její čtení nemám vlastně čas, pouze trochu v létě, pokud se nezabývám literaturou českou. Naposledy jsem četla něco od Elfriede Jelinek.

Jak hodnotíte úroveň současné české literatury vzhledem k úrovni předcházejících proudů minulých let - oficiálnímu, samizdatovému a exilovému?

Ch. Rothmeier: Domnívám se, že dobrá díla vznikala v samizdatu a exilu, proto se vydávají nadále. Jen někteří z tzv. oficiální literatury - např. Ladislav Fuks byli dobří, díla ostatních byla slabá, proto dnes nemohou nikde uspět. Úspěšnost současné české literatury se často měří podle toho, jak dobře se autor prodává. Takoví autoři upadají často do roviny bulváru. Ale to neznamená, že to, co není bulvár, je dobré. Ještě je zde zakořeněna představa, pozůstatek dřívějšího systému, kde vše bylo řízeno, přikazováno, že posláním literatury je vychovávat. Představa, že literaturu přijímá jen elitní čtenář je sice noblesní, ale to není realita. Literatura musí být přístupná všem vrstvám, tedy mají být pro ně "nabídnuta" díla. Z tohoto hlediska širím i já leckdy věci, které nejsou zcela mým vkusem. Jde mi v první řadě vždy o to, podat obraz o širokém literárním spektru, proto uvádím literaturu elitní i dobrou neelitní. Kdybych měla konkrétně uvést dílo a autora nové české literatury, byl by to jednoznačně román "Sestra" Jáchyma Topola.

Co Vás jinak zajímá kromě literatury?

Ch. Rothmeier: Příroda, lesy, vandrování. Moc ráda plavu. Mám také zahradu, pěstuji kytky i zeleninu. K mým dalším zálibám patří vaření, tedy žádné experimenty, ale konzervativní klasická kuchyně.

Kdybyste zítra měla možnost jet na dovolenou a měla k dispozici neomezenou finanční sumu, kam byste se vydala?

Ch. Rothmeier: Určitě na Tahiti. Mám tam jednak přítelkyni, potom mě to táhne také proto, že jsem člověk milující vodu a svobodu na moři. No ale po jisté době by mi

zase chybělo něco jiného, duchovního. To bych se pak vypravila do Tibetu.

Co jste nyní v poslední době dokončila, co připravujete?

Ch. Rothmeier: Dokončila jsem velkou antologii "Videň v české literatuře 19. a 20. století". Nyní překládám dílo Ivana Blatného, s nakladatelem jsme dospěli k závěru, že překlad bude muset být opatřen komentářem, neboť jeho poezie je plna narážek, jmen, bez jejichž vysvětlení by zdejší čtenář neměl ponětí, o co se jedná. Začínám překládat vzpomínkovou knihu básničky Bohumily Grögerové.

Přednášíte na univerzitě také o literárním překladu? Vychovala jste nějaké následníky?

Ch. Rothmeier: I když jsem podala návrh na konání takové přednášky, nebyl přijat. Zůstal mi jen Literární - teoretický proseminář pro bohemisty, který mám od osmdesátých let vždy v letním semestru. Teprve před několika lety jsem byla vybidnuta, abych problematiku literárního překladu právě do tohoto semináře zařadila. Literární překlad v cizině existuje na univerzitách jako samostatný obor, u nás to nyní také začíná. Studenti si uvědomují, jak markantní rozdíl je mezi běžným a literárním překladem. V jednom semestru je vlastně mohu jen "nasměrovat" na literární překlad, neboť tu hraje důležitou roli talent. Někteří z mých posluchačů se dali na překládání, ale zjišťují, že tím se člověk nemůže uživit. Moje dcera je literárně velmi talentovaná, zná perfektně česky. Od svých osmnácti let je v Praze, kde studovala na Akademii výtvarných umění. Také překládá, ale nechce se tomu věnovat.

Co si přejete od Ježíška?

Ch. Rothmeier: Přeji si, aby moje dcera, můj manžel a řada blízkých lidí zůstala zdravá. Mým dalším přáním, i když utopickým, je, aby na světě byl mír, aby lidé nebyli tak závistiví, šovinističtí.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala Dr. Marie Brandeis.

Příští nonstop čtení Jazzové sekce se uskuteční v 17 zemích

(ČTK) - Pátý ročník čtenářského maratónu, požádaný tradičně Jazzovou sekci, se bude konat od 31. května do 8. června 2002 v 19 městech 17 zemí. Zájemci o účast na akci "Nonstop české a slovenské literatury ve světě" se mohou přihlásit do konce roku.

Příští čtení začne 31. května přibližně v 17:00 v Praze v sídle Jazzové sekce. Po 24 hodinách bude pokračovat celodenním maratónem v Bratislavě a dále po osmi hodinách v Budapešti, Bukurešti, Sofii, Moskvě, Kyjevě, Varšavě, Drážďanech, Berlíně, Stockholmu, New Yorku, Haagu, Bruselu, Paříži, Madridu, Mnichově a Vídni. Závěrečných 16 hodin čtení bude opět v Praze. Záštitu nad tímto projektem převzali ministři zahraničí a kultury Jan Kavan a Pavel Dostál. Na projektu budou opět spolupracovat i Česká centra v zahraničí a lidé budou moci čtení sledovat na internetové adrese www.czc.sk. Přihlášku mají zájemci zaslat do 31. prosince 2001 na adresu Jazzová sekce - Artforum, Valdštejská 14, 118 00 Praha 1.

Dvořák doufá, že ND a Státní opera budou úzce spolupracovat

Státní opera Praha a Národní divadlo by měly podle dosavadního ředitele Státní opery a budoucího šéfa Národního divadla Daniela Dvořáka nejen soutěžit, ale i úzce spolupracovat, a to v koncepčních i dramaturgických záležitostech. Výsledek výběrového řízení vypsáno ministerstvem kultury na ředitele Státní opery by mohl být podle Dvořáka znám do konce roku.

Vedení divadla převezme Dvořák od léta 2002 po Jiřím Srstkově. Nekvasil vystřídá šéfa opery Josefa Průdka.

Větu o spolupráci obou divadel Dvořák vyslovil - aniž by přímo odpověděl - v reakci na otázku ČTK, zda i v Národním chystá projekt podobný "Bušení na oponu" ve Státní opeře. Příležitost k uvádění komorních novinek v experimentálním prostoru před staženou železnou oponou při něm dostávají mladší autoři.

"Byl bych rád, kdyby v budoucnu obě scény spolupracovaly, a to ne pouze na malých projektech, ale třeba i na nějakém mega-projektu," řekl Dvořák. Jak dodal, doufá, že i jejich nástupce ve Státní opeře bude mít chuť a vůli pokračovat ve věcech, které tam uvedli v život. Dvořákovo čtyřleté působení ve Státní opeře by mělo korunovat odhalení nové malované opony, kterou toto divadlo dosud postrádá. "Osazena bude na konci této sezóny nebo na začátku příští," řekl Dvořák. První návrhy od Antonína Střížka již jsou na světě.

Moravská galerie přibližuje rakouské malířství 19. století

V Místodržitelském paláci Moravské galerie v Brně je vystavena kolekce 91 obrazů, které představují tvorbu 68 autorů z takzvané vídeňské školy, kterou vybrali autoři expozice ze sbírek jihomoravských galerií, muzeí a zámků. Výstava je otevřená do března příštího roku.

Zajímavé budou pro návštěvníky zejména obrazy ze zámeckých depozitářů, které nejsou veřejnosti běžně přístupné.

Kožená získala hudebního Oscara

Operní pěvkyně Magdalena Kožená se stala držitelkou nejprestižnějšího ocenění gramofonového průmyslu v oblasti klasické hudby. Za nahrávku písní českých skladatelů dostala v Londýně od britského časopisu Gramophone cenu, která je srovnávána s filmovými Oscary.

Náprstkovo muzeum vystavuje čínské miniatury

Čínské miniatury, obrázky malované v druhé polovině 19. století na speciální papír a prodávané jako suvenýry, vystavuje pražské Náprstkovo muzeum. Obrázky představují stylizovanou formou výjevy ze života staré Číny. Jsou nyní vystaveny poprvé. Značnou část exponátů koupil přímo cestovatel Vojta Náprstek. Vystavení ale bránila jejich křehkost. Teprve nedávno pořadatelé výstavy sehnali speciální filatelistické obálky, ve kterých se obrázky mohou vystavovat. Výstava potrvá do 3. února 2002.

OLOMOUC

Práce dvou desítek autorů z ČR a Slovenska, kteří nikdy nestudovali na uměleckých školách a k výtvarné tvorbě je přivedla vlastní intuice, vystavuje olomoucké Muzeum umění. Mezi vystavené autory, o nichž zároveň vychází kniha Umělci čistého srdce, patří například Anna Zemánková, Cecilie Marková, Eva Droppová, Josef Chwala, Vincenc Jahn, Ondrej Šteberl, Václav Kudera, Františka Kudelová. Výstava potrvá do 27. ledna.

Ve Veletržním paláci začal Salon Obce architektů

Představuje práce 116 tvůrců, mezi nimiž jsou i budoucí architekti. Návštěvníci uvidí snímky a plány rodinných domů, divadla, modlitebny, velvyslanectví, autosalonu, firemních sídel, golfového klubu či dětského hřiště. Výstava potrvá do 3. února 2002.

Portréty duší

V pražské Galerii u Zlatého kohouta proběhla instalace obrazů Jiřího Němce a fotografií Michaela Kratochvíle pod názvem Portréty duší.

Podzemní prostory galerie v Michalské ulici v Praze nabízely divákům odpověď na otázku, jakou duši mají významné osobnosti českého kulturního, politického i společenského života.

Jiří Němec

Vystavená díla se zaměřila především na herce, zpěváky a muzikanty, ale nechyběly ani takové osobnosti jako například Karel Schwarzenberg.

Jiří Němec (1960) je původním povoláním mim, vystudoval pantomimu a vystupoval v Bránickém divadle. Hrál také v několika filmech a později začal malovat. Jeho první expozice se konaly v zahraničí, nejprve na univerzitě v Minnesotě, v Huntington Beach Municipal Art Gallery v Kalifornii, později pak v Chicagu a ve Spolkové republice Německo.

Od roku 1989 se začal Jiří Němec pravidelně objevovat se svými výstavami také v Čechách. Na začátku tvůrčího období byl Němec poznamenán figurální malbou a od roku 1994, kdy portrétoval jako první duši zakladatele Dobré čajovny Luboše Rychvalského, již zachovával stejný postup. Základním rituálem jeho tvorby je obkreslení ruky svého modelu na plátno a po tomto prvním impulsu následuje ostatní malování, jímž se výtvarník snaží postihnout vše, co z člověka vyzařuje.

Fotografie Michaela Kratochvíle zobrazují tváře a v kontrastu s Němcovým pojetím byla uvedena expozice zajímavým uměleckým zážitkem.

(mk)

Kellerův strom poznání

Evropský literární klub měl šťastnou ruku, když pro první svazek své nové edice Nové směry zvolil - ovšemže novou - knihu Jana Kellera Politika s ručením omezeným. Proměny moci na prahu 21. století. Hlavní novinkou tohoto edičního počínu však je, že zvidavý čtenář tu poprvé dostává do rukou knížku tuzemského původu, která chaos naší zmatené doby sama nezvyšuje, nýbrž pořádá v logickou strukturu. S osvědčenou kellerovskou ironií, lehkostí stylu i pečlivostí výkladu nezatíženém akademickou novořečí, dává profesor sociologie šanci úplně všem čtenářům pochopit, z čeho vyrůstá tragikomické politiky v éře globalizace. S pozoruhodným uměním osvětlující zkratky, tak povědomé čteným příznivcům jeho komentářů v Právu, byl Jan Keller s to vtěsnat do své útlé knížky (140 stran) definiční znaky moderní politiky, celou tu soustavu fikcí poskládaných ve virtuální realitu, na niž tato politika staví, i reálná dilemata, jimiž je zmitána. Klade provokativní otázky a provokativně - pravda je provokativní - na ně také odpovídá. Čím lze ospravedlnit státní moc, která již nerozděluje dobro, nýbrž rizika? Co dělat s nekompetentností svéprávného občana, voliče či politika ve věku nikým nevolených ideologizovaných expertů a neviditelných, leč o to větších nebezpečí? Ve věku předpotopních, navzájem pouze kosmeticky odlišných partají, které pod heslem "není jiné alternativy" hledají oporu v neexistujícím středu na fragmenty rozbité společnosti? Co bude s politikou, která mizí spolu s reálnou mocí státu v sítích globální ekonomiky? Stane se občanská společnost - na rozdíl od škodlivého nacionalismu či "neškodného" konzumerismu - lékem na současné neduhy, anebo hrozí její pokles na úroveň klientelismu regionálních mafií? Zatím nebyl u nás ke čtení tak hutný a přehledný výklad všech podstatných pater a bludných kruhů křehké budovy globalizace. Ti, kdož odtud nebudou s mnoha vývody autora souhlasit, mají smůlu: nezbude jim než svá "ale" přivěsit na přísnou logickou strukturu, na jednotlivé větve Kellerova neporazitelného stromu poznání.

Právo listopad

Fenomén českých seriálů trvá

Nedávno ukončila Česká televize vysílání nejnovějšího desetidílného televizního seriálu Šípková Růženka - příběh podnikatelky, která se snaží prosadit své sny. Divácký ohlas byl jednoznačný - Česká televize zcela převládala ve sledovanosti své konkurenty, přestože ti proti ní nasazovali osvědčené a oblíbené pořady. Zároveň Česká televize nasadila v boji o televizního diváka i další populární seriály, především z doby normalizace. Žena za pultem s proslulou propagátorkou tzv. Anticharty Jiřinou Švorcovou nebo sága o vedoucím tajemníkovi okresního výboru KSČ Okres na severu zůstávají stále tabu a vysílání silně ideologizovaného seriálu Třicet případů majora Zemana vyvolalo skandál, který výrazně přispěl ke změně na postu ředitele ČT, ale mnoho dalších seriálů ze sedmdesátých a osmdesátých let běží pravidelně na obrazovkách ke spokojenosti širokého okruhu diváků. Nutno říct, že zejména příběhům z dílny Jaroslava Dietla rozhodně nelze upřít velmi vysokou řemeslnou kvalitu, která mnohonásobně převyšuje současné průměrné telenovely. Za Dietlovou psychologickou přesvědčivostí bohužel pokulhávají i jeho současní napodobitelé, kteří ovšem na druhou stranu těžko mohou být obviněni ze skryté propagace minulého režimu. Diváci se však zatím zdají nenasatí a hltají staré i nové seriály s velkým gusem.

(MaFr)

Festival letos možná neoslnil, ale zaujal

Inscenaci Hamleta činohry z Hannoveru skončil v neděli šestý ročník Pražského divadelního festivalu německého jazyka. Během pěti let existence si vybudoval renomé, po jakém prahnou festivaly s daleko starší tradicí.

A nutno říct, že právem. Prolomil bariéru pražského publika, uzavřeného do vlastní ulity, a vystavil je konfrontaci se špičkovými inscenacemi minimálně tří evropských zemí. Seznámil s novými jmény evropské režie, jako je Marthaler, Castorf, Ostermeier, Steinhilber, a pozdvihl hodnotitelská kritéria režisérským perfekcionismem, odvahou k experimentu, hereckou všestranností, stylovou sjednoceností inscenace i kvalitativní odlišností projektů vznikajících na téma. Rok od roku festival překvapoval diváky něčím novým, přičemž za jistý vrchol lze považovat loňský dvanáctihodinový shakespearovský projekt Schlachten! (Do krve!) hamburského divadla. Oč více organizátoři festivalu diváky rozmazlovali, o to víc si zkomplikovali situaci. Letošní ročník, který experimentálně oželel inscenace vyhlášených souborů (až na Marthalerovu curyšskou činohru) a vsadil na inscenace Praze neznámých městských a zemských divadel. A hle, divák i kritik, který ještě před šesti lety neměl o německy mluvícím divadle ani potuchy, byl zaražen, protože se mu nedostalo kvality prvotřídní, ale pouze dobré.

Letošní festival opět potvrdil, že německy mluvící (a především německé) divadlo se nebojí současné hry. Dekanovského Sud prachu, Bauersimovo Norway. Today, Winterbergova a Rukovova Oslava i svým způsobem Fassbinderova aktualizovaná Brémská svoboda ukazovaly z různých stránek současný svět, a to v jeho méně optimistické podobě. Současný pohled obsáhl i inscenace klasických textů, především obě Shakespearovy hry - Marthalerovo snově posmutnělé Cokoli chcete a hannoverského zpolitizovaného Hamleta. Obě inscenace rozdělily publikum na tábor přívrženců a odpůrců - a je dobře, že tomu tak bylo.

Opět dominovalo perfektní herectví. Řada letošních inscenací pracovala s filmem a videem. Pohříchu tři konfrontace filmových a divadelních verzí (Sud prachu, Brémská svoboda a Oslava) vyšly spíše ve prospěch filmů. Také práce s videem v rámci inscenace se omezila na poněkud mechanické využívání, nejsmysluplněji působila tam, kde byla přímo zapojena do děje (Norway.Today či Oslava), ale že by ukázala nějakou převratnou cestu v kompozici divadelní inscenace, to nikoli. Největším ziskem tedy i letos zůstává herectví, zejména stylová sjednocenost a perfektní vybavenost Marthalerovy curyšské činohry a jednotlivé herecké výkony.

Hamlet

Vyšel průvodce výstavy Sláva barokní Čechie

Katalog k výstavě Sláva barokní Čechie, který je průvodcem pětidílné výstavy věnované umění, kultuře a společnosti 17. a 18. století, vyšel v nedávné době a to se značným zpožděním.

Tato užitečná příručka o baroku poskytuje podrobné údaje o šestnácti stech exponátech výstavy umístěné ve výstavních sálích Národní galerie v Praze. Umělecká díla, předměty denní potřeby, vzácné tisky a písemné prameny byly zapůjčeny od mnoha domácích i zahraničních institucí a jsou dokladem, představujícím období českých dějin mezi Bílou horou a osvětenstvím.

Editorem katalogu je Vít Vlnas, který spolu s celým autorským kolektivem sestavil a určil třináct námětových okruhů. Spolu s dalšími odborníky byla připravena obrazová dokumentace a katalogová hesla.

Pojetí vydaného průvodce je kulturněhistorické, autoři na základě vybraných předmětů provádějí rekonstrukci a objasňují dění v Českém království, neopomíjejí důležité složky života jedinců i kolektivů a to jak ve městech, tak i na vesnicích, v paláci, v dílnách, rovněž tak na bojišti i na jevišti, ve škole i v chrámu - a to vše od narození a křtu až ke smrti a s tím souvisejícím obřadům.

Autoři se zamýšlejí nejen nad různými ideovými, společenskými a uměleckými souvislostmi, ale všímají si i změn dobových mentalit, rituálů, symbolů a estetického cítění. To dokumentují především projevy lidového i vyššího umění.

Úvodní text Jana Royta se soustřeďuje na objasnění církevního umění i funkce poutních míst v určujícím rysu krajiny a dokládá tak stěžejní myšlenku katalogu, který považuje poreformační katolické náboženství za nosný pilíř kulturního i všeobecného dění v Čechách v období 17. a 18. století. Tyto náměty jsou pak i součástí ostatních okruhů.

Velkým přínosem katalogu je zařazení málo známých nebo dosud nepublikovaných uměleckých děl i ostatních předmětů. Z monumentů je to například restaurovaný obraz Jana K. Lišky Čeští patroni se sv. Benediktem, původem ze sv. Mikuláše na Starém Městě, z řezbářských prací jsou představeny jedinečné figurky z rokokového betlému v Kutné Hoře a novinkou jsou prapory českých pluků ukořistěné Švédy v roce 1648, zapůjčené ze Švédska. Působivé jsou i soubory pamětních medailí ze sbírky Národního muzea a české sklo provedené různými technikami.

Katalog byl oceněn i účastníky mezinárodní konference Barokní Praha - Barokní Čechie, 1620-1740.

(mk)

Vyšla publikace od Pavla Tigrida

Pod názvem Marx na Hradčanech vyšla v minulých dnech v nakladatelství Fišer kniha, kterou napsali Pavel Tigríd a Bohumil Pečinka.

Publikace je rozdělena do dvou částí. V té první probíhá na přibližně dvaceti stránkách rozhovor Bohumila Pečinky s Tigrídem.

Ve druhé části jsou uvedeny úvahy Pavla Tigrida o emigraci, které vyšly pouze v roce 1960 v New Yorku.

V závěru knihy je zařazena Tigrídova politická esej o konci komunismu.

Pavel Tigríd vydal v nedávných dnech také výběr ze svých komentářů z let 1996 až 1999 pod názvem Glosy.

Bohumil Pečinka vydal knihy Proti bílé náladě a volné pokračování To byla léta devadesátá: malý společenský příběh. V roce 1999 získal Pečinka Cenu Ferdinanda Peroutky, která je udělována za mimořádný výkon v novinářské práci. (mk)

Zemřela Miloslava Holubová

3. listopadu zemřela v Praze ve věku 88 let spisovatelka, historička umění a signatářka Charty 77 Miloslava Holubová.

Holubová studovala před druhou světovou válkou právnickou fakultu a po osvobození dějiny umění a klasickou archeologii.

Na základě obžaloby za pomoc při útěku přes hranice byla v roce 1950 zatčena a rok prožila ve vězení. Nakonec byla obžaloby zproštěna. Z politických důvodů musela opustit Vysokou školu umělecko-průmyslovou, kde přednášela.

Miloslava Holubová také publikovala, mimo jiné je autorkou prózy Víc než jeden život a vzpomínek Necestou cestou. (mk)

Vlasta Chramostová opět září v divadle i na plátnech kin

(ČTK - Radmila Hrdinová) - Vlasta Chramostová, herečka s nezlomným duchem a velkou dávkou talentu, se po mnohaleté nucené odmlce znovu zapsala do srdcí diváků. Milovnice díla Jaroslava Seiferta, které je v letošním roce 17. listopadu 75 let, dnes slaví úspěchy na jevišti Národního divadla a je i vyhledávanou filmovou herečkou. Ocenění kritiky se jí dostalo za role ve filmech Je třeba zabít Sekala nebo Kuře melancholik.

Chramostová se od začátku 70. let, kdy bylo zrušeno Divadlo za branou Otomara Krejčí, nesměla objevovat na jevišti. Její poslední rolí byla Brechtova Matka Kuráž v Západočeském divadle v Chebu. Začala proto pořádat vlastní divadelní představení; v "bytovém divadle" inscenovala tituly různého druhu: od čtení ze Seifertovy vzpomínkové knihy Všechny krásy světa (výběr z této knihy byl na podzim 1976 věnován k básnickovým 75. narozeninám) přes vlastní textovou koláž Apelpplatz (1977) až po Kohoutovu verzi Hamleta (1978)

Podepsala Chartu 77 a ještě na jaře 1989 byla podmíněně odsouzena k podmíněnému trestu. Byl to trest za dopis, který protestoval proti zásahům Veřejné bezpečnosti během Palachova týdne v lednu 1989. Po listopadu 1989 začala žít svůj "třetí život - život návratů". V roce 1990 byla jmenována čestnou členkou Národního divadla, o rok později se zařadila do jeho stálého souboru. Kritika oceňuje její herecké výkony. Herecké mistrovství předvedla například v Maryše bratří Mrštíků nebo Shakespearově Hamletovi. Před pěti lety ji Pavel Kohout věnoval k 70. narozeninám hru Kyanid o páté.

Na Chramostovou nezapomněli ani filmaři, v posledních letech se objevila ve dvou úspěšných filmech. Za role Sekalovy matky v Michálkové snímku Je třeba zabít Sekala i za veskrze zápornou postavu Pepiny v Brabcově filmu Kuře melancholik byla nominována na Českého lva.

V roce 1998 propůjčil prezident Vlastě Chramostové Řád Tomáše Garrigua Masaryka. V té době se spekulovalo o její spolupráci se Státní bezpečností (StB). Její jméno se objevilo v takzvaných Cibulkových seznamech spolupracovníků. Chramostová se k tomu vrátila ve svých pamětech (vydala je v roce 1999), kdy popsala své pocity úlevy, když jako mladá členka vinohradského divadla přestala vzdorovat nátlaku a podepsala spolupráci. Později ale Chramostová s StB nespolečně pracovala a na svůj dřívější kontakt ostatní disidenty upozorňovala.

Vlasta Chramostová se narodila 17. listopadu 1926 v Brně. Po studiích na brněnské konzervatoři hrála v Brně a v Olomouci, ve čtyřicetiletých letech se stala členkou Divadla na Vinohradech. Slavila úspěchy s rolemi v dramatech (Naši furianti, Zkrocení zlé ženy). Účinkovala i v budovatel-ských hrách, což později ohodnotila v jednom z rozhovorů jako svou osobní hanbu.

Ve filmu debutovala v roce 1950 v okupačním dramatu Past. V 50. letech se objevovala na plátně v budovatel-ských filmech (Rudá záře nad Kladnem, Nad námi svítá). Počátkem 60. let začala hrát charakterní role (Krejčíkovo Probuzení), ukázala i komediální talent ve snímcích Bílá paní a Až přijde kocour. Nejpůsobivější rolí byla její Lakmé v Herzově mrazi-ovém dramatu Spalovač mrtvol (1968); na téměř 30 let to byla její poslední filmová role.

Chramostová je třicet let vdaná za kameramana Stanislava Milotu, její jediný syn zemřel v roce 1963 při autonehodě.

Vlasta Chramostová

Dosud největší výstava českého židovského malíře

V nově otevřené pražské Galerii Zlatá husa se koná retrospektivní výstava českého židovského malíře Roberta Piesena. Jedná se o vůbec první výstavu tohoto umělce, zahrnující všechna jeho tvůrčí období. Doplněním této velké expozice je komorní výstava kreseb v Galerii Franze Kafky.

Výstava Piesenových děl je doplněna i dokumentací: fotografiemi ze setkání v ateliérech nebo z výstav skupiny Máj.

Robert Piesen (1921 - 1977) vystudoval Školu uměleckých řemesel v Brně a během války byl totálně nasazen v Berlíně. Poté žil v Praze a v roce 1965 emigroval do Izraele. Tam žil až do své smrti v roce 1977 v umělecké vesnici Ein Hod společně s malířkou Pavlou Mautnerovou.

Začátek Piesenovy umělecké tvorby ve čtyřicátých letech je ještě úzce spjat s realitou. Jeho portréty, figurální kompozice i krajiny z tohoto ranného období jsou vystaveny v prvním patře galerie. Postupně je patrné, že se umělec odpoutává od reálného světa a v jeho tvorbě se objevují tajemné příběhy a mýtické výjevy. Piesenovy krajiny, které vznikly ve druhé polovině padesátých let mají mnoho společných rysů s obrazy Jana Zrzavého z jeho nejranějšího období.

Koncem padesátých let dochází k zásadní proměně Piesenova uměleckého projevu. Reálné prvky jsou nahrazeny znaky a symboly, prostor je prostoupen mihotajícím se vnitřním světlem. Umělcovy obrazy z padesátých let obsahují často křesťanskou tematiku.

Ve druhém patře galerie jsou zastoupeny obrazy, které vznikaly od roku 1961 a představují již zcela abstraktní formu vyjádření. Po roce 1970 čerpá Piesen při své tvorbě ze všech svých dosavadních zkušeností.

Robert Piesen byl v Čechách dlouho zapomenutý malíř - před odchodem do emigrace měl zde pouze dvě výstavy - a je proto chvályhodné, že se jeho tvorbu podařilo důstojným způsobem včlenit do dějin českého umění.

Celou expozici uzavírá výpravná publikace s odbornými texty Marie Klimešové, Mahuleny Nešlehové, Arno Paříka a Františka Dvořáka. Doprovází ji soupis díla od Ivony Raimanové a řada barevných reprodukcí včetně rozsáhlé dokumentace. (mk)

Pražský jazzový festival

Do svého 25. ročníku vstoupil Mezinárodní jazzový festival Praha. Přehlídka byla slavnostně zahájena promítáním filmu o návštěvě a vystoupení bývalého amerického prezidenta Billa Clintona v klubu Reduta v Praze.

Jako vzpomínku a zároveň poctu věnovali svůj koncert Jiří Hlaváč a Jazzový orchestr HAMU Karlu Krautgartnerovi.

V klubu Futurum vystoupilo trio trombonisty Alberta Mangelsdorfa, dále pak kvarteto Zbigniewa Namyslovského a trio Jacoba Sakse.

Zájemci o jazzovou hudbu mohli v dalších vystoupeních ocenit výkon například klavíristy M. Waldrona, Tria Mansuardi, Tria Josefa Vejvody, Vlasty Průchové a Gustav Brom Big Bandu.

Mezi těmi, kdo festival uzvařeli bylo například Trio E. Viklického. (mk)

Festival České divadlo

Sedmý ročník festivalu České divadlo zahájila pořadající agentura Foibos. V Praze se na tomto festivalu představí do března dvacet mimopražských divadel. Přehlídku zahájila scéna z Českého Těšína Anouilhovým Romeem a Julií. V repertoáru HaDivadla jsou Tři sestry a se stejnou inscenací se představí i Národní divadlo moravskoslezské i Klicperovo divadlo z Hradce Králové.

Agentura Foibos pořádá tuto divadelní přehlídku již posedmé a letošní obtíže, které řeší jsou především technického rázu. Jihočeské divadlo v Lorcově inscenaci Krvavá svatba potřebuje točnu - ta v Praze chybí. Stejně tak Západočeské divadlo z těchto důvodů uvede místo Dorstova Merlina inscenaci Rúth. Pro některá vystoupení, jako například Nezvěstný Městského divadla v Mostě, se budou vhodné prostory teprve hledat.

Z Prahy pak vyjedou do jednotlivých oblastí například Divadlo ABC, Komédie nebo Rokoko.

(mk)

Slovenské barokní umění

Výstava, která proběhla ve Slovenském institutu v Praze pod názvem Barok a současnost, představila slovenské barokní umění a snažila se o konfrontaci jeho ohlasů v současném umění.

Pořadatelé výstavy se snažili navázat na právě skončený projekt Sláva barokní Čechie.

Expozice představila vedle prací barokních sochařů Georga Raphaela Donnera a Franze Xavera Messerschmidta díla deseti současných slovenských umělců, jejichž výtvarné práce se dotýkají baroka. Například v instalaci Romana Galovského se uplatnil prostorový iluzionismus, který patří k výrazným rysům baroka a stal se tak spojnicí mezi barokem a vystavovanými díly, pocházejícími z druhé poloviny století.

(mk)

Výstava Andyho Warhola v Praze

Téměř do konce listopadu byla v prostorách pražské galerie Bayer a Bayer otevřena výstava děl a dalších artefaktů slavného Andyho Warhola.

Dvacet vystavených děl pocházelo ze sbírky Muzea moderního umění Medzilaborce. Cílem pražské výstavy bylo alespoň v malé části představit jednoho z nejvýraznějších umělců dvacátého století.

Vystavená díla obsahovala Warholovy autoportréty, cyklus portrétů Jackie Kennedyové a nechyběla ani slavná Campbellova polévka.

Soubor Warholových sítotisků doplňovaly další artefakty, týkající se umělce. Bylo mezi nimi například dvacet objektů z Warholovy sbírky, fotografie Andyho Warhola nebo videofilm Stanislava Muchy

Campbells Soup II.,
1969 - Andy Warhol

Absolut Warhol.

Warhol pocházel z rodiny sedláků z malé vesnice Miková na severovýchodním Slovensku, kteří se v první čtvrtině 20. století vystěhovali do Ameriky za prací. Andy žil v dětství ve velmi skromných podmínkách, ale vždy toužil vyniknout. Jako umělec se proslavil sérií portrétů Marilyn Monroe, které vytvořil po její smrti.

(mk)

Výstava Vladimíra Preclíka

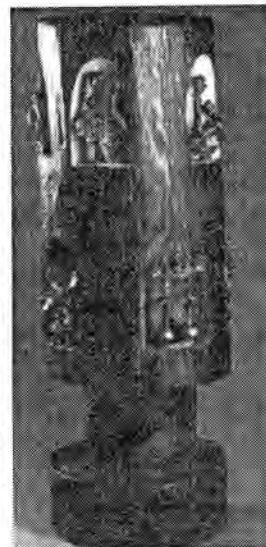
V České galerii v Praze byla otevřena výstava soch a obrazů nazvaná Zase v parlamentu. Jejím autorem je sochař, malíř a spisovatel Vladimír Preclík. V návaznosti na tuto uměleckou událost vydal výtvarník také dvě publikace.

Dva svazky pod názvem Deset zastavení v Provence nabízejí čtenářům kromě autorových fejetonů i reprodukce jeho 34 soch. Většina z nich byla vytvořena z polychromovaného, mořeného nebo malovaného dřeva během let 1965 až 1971. Do tohoto období se datuje vrchol umělcovy tvorby.

V druhé publikaci pod názvem 54 týdnů dobrého roku (Eminent) se autor zamýšlí nad svým tehdejší životem, který prožíval v ústraní. Jako cíl si vytyčil "naplnění souboru lahví barevnými dřevy svých drobných přání, snů a výpovědí". Tato knížka vzbudila velký ohlas a Preclíkovi se podařilo mimoděk vylíčením svých pocitů zachytit i atmosféru tehdejší doby.

(mk)

Fotografie Jana Berana v Brně

V Moravské galerii v Brně byla otevřena výstava fotografií Jana Berana (1913).

Jan Beran je stálíci na moravském fotografickém nebi, vypovídají o tom nejrůznější ocenění i třicet samostatných výstav. Jeho díla jsou zastoupena v českých i zahraničních galeriích. Současná výstava nabízí téměř stovku snímků, které dokumentují Beranovu dovednost při zacházení se světlem, například Sklenář, 1946.

Expozice je rozdělena do čtyř tematických celků, v první části jsou snímky sociálně orientované, například Flašinetář v Lanžhotě (1942), Skromný oběd (1943) nebo Asfaltér (1945).

Další oddíl tvoří téma vody, například snímek Turista (1979), jehož tématem jsou zatopené Benátky nebo kaluže ve snímku Po dešti (1946). Další celek je sestaven ze snímků ze zahraničních cest.

Na tvorbě Jana Berana je patrný vliv šedesátých let, kdy vládla uvolněná atmosféra. Výstava by měla být ukončena přibližně v půli prosince.

(mk)

Byly uděleny státní ceny v oblasti literatury

V Mičovně Pražského hradu byly v předvečer 28. října slavnostně uděleny státní ceny za překladatelské dílo a za krásnou literaturu.

Z rukou ministra kultury Pavla Dostála převzali ceny za překladatelské dílo básník, esejista a překladatel, žijící už dvacet let ve Francii Jan Vladislav (1923) a za oblast krásné literatury jihočeský literát, pišící spíše v ústraní Věroslav Mertl (1929).

Jan Vladislav získal cenu "za celoživotní práci v oblasti uměleckého překladu s přihlédnutím k překladům publikací Michelangelo Buonarroti: Oheň, jímž hořím a Michel Butor: Podivuhodný příběh.

U Jana Vladislava, který patří k velikánům v překladatelském oboru, neznamenal udělení Státní ceny pro širší veřejnost žádné překvapení.

To naopak způsobilo spíše ocenění českobudějovického Věroslava Mertla. Tento spisovatel patří spíše k těm tvůrcům, kteří si zvolili pro svoji literární tvorbu ústraní a přiklání se více k regionalistickému pojetí literárního díla. V této souvislosti vznikly ze strany odborné veřejnosti námitky, proč tuto cenu neobdržel jiný tvůrce, literárními historiky uznávanější: například Jiří Kolář, Vladimír Korner nebo třeba Jiří Gruša, který s Mertlem soupeřil ve finálovém kole. Nakonec v hlasování poroty prohrál rozdílem tří hlasů.

Z díla Věroslava Mertla, jehož uměleckým vyvrcholením jsou romány *Rezavý déšť* a *Dům mezi větrem a řekou*, vyzdvihli porotci především román „Hřbitov snů“ s přihlédnutím k esejistické tvorbě 90. let. (mk)

Jan Vladislav a Věroslav Mertl při udělení cen

Pražský příběh Wolfganga Scheura

Nakladatelství Atlantis vydalo knihu Wolfganga Scheura *Ve službách společné věci*. Wolfgang Scheur a Praha 1981-1989. Im Dienst der gemeinsamen Sache. Wolfgang Scheur und Prag 1981-1989.

Wolfgang Scheur

K osmdesátým narozeninám autora ji uspořádali Vilém Prečan a Milan Uhde v češtině a němčině.

Zajímavý je příběh Wolfganga Schuera i jeho pozoruhodný osud. V roce 1937, ve svých šestnácti letech, uprchl z nacistického Německa před zatčením. Skončil v Palestině a do Německa se vrátil až koncem roku 1947. V roce 1954 zahájil Scheur svoji diplomatickou kariéru a posledním místem jeho působení se stala Praha. Jako kulturní referent německého velvyslanectví se přátelil s mnoha disidenty, předával jim tajně poštu a snažil se jakýmkoliv způsobem pomáhat všem pronásledovaným a potřebným. Zprostředkoval převoz zakázané literatury a dokumentů o porušování lidských práv, což v normalizační době pomáhalo udržet kontinuitu české kultury a českého svobodného myšlení.

Tyto kontakty s obhájci lidských práv však znamenaly pro Scheura ohrožení jeho vlastního bezpečí.

Vydaná publikace se zabývá Scheurovým pražským působením a obsahuje především Scheurovy zápisky z Prahy i část jeho korespondence s Prečanem a také nejrozdílnější příspěvky od lidí, kterým Scheur pomáhal, například od Jiřího Gruši, Ivana Klímy, Alexandra Klimenta, Edy Kriseové, Petra Pitharta, Jiřiny Šiklové a Ludvíka Vaculíka. (mk)

Reportáže válečných zpravodajů

Nakladatelství G plus G v Praze vydalo knihu dvou nejznámějších českých novinářů Petry Procházkové a Jaromíra Štětiny pod názvem *Utřete tělesné štávy*.

Jedná se o dvě povídky, jejichž síla spočívá především v autentičnosti zážitků, inspirovaných prostředím Ruska, Čečenska a dalších zemí bývalého Sovětského svazu. Oba příběhy, jejichž společným jmenovatelem je násilí, jsou z větší části fikcí, ale jejich podstata je zcela určitě skutečná.

Oba autoři hovoří v knize o vztahu k současnému Rusku i vztahu křesťanství k islámu a naopak. Je zde zdůrazněno sexuální násilí na ženách, které je v těchto válkách stále častější.

Oba váleční reportéři se proslavili svými neohroženými reportážemi z nejnebezpečnějších míst válečných konfliktů v Rusku.

V nedávné době byl v České televizi promítán dokument Petry Procházkové o dvou veřejných popravách. S další hrdinkou tohoto příběhu se může nyní čtenář seznámit z knižní reportáže autorky.

Jaromír Štětina strávil v prosinci v roce 1999 devět dní v obklíčce čechenské metropoli Grozném. Jeho knižní příběh je motivován zážitky různého druhu, hlavním mottem však zůstává svědectví o zavražděných a znásilněných čečenských dívkách.

Oba novináři jsou držiteli mnoha různých ocenění. Na základě jejich vzájemné spolupráce vznikly i filmové dokumenty "Hongkong - konec impéria" nebo "Dokud nás smrt nerozdělí". (mk)

Festival dokumentů v Jihlavě

Nedávno proběhlý již pátý ročník Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů Jihlava, byl tentokrát věnován památce zesnulého Andreje Stankoviče, jehož osobnost byla nesmazatelně spjata s minulými ročníky soutěže českých dokumentů.

Do hlavní soutěžní sekce, která měla titul Česká radost se přihlásilo šest celovečerních dokumentů. Jedním z těch, které se ucházely o cenu za nejlepší dokumentární film roku 2001 byl například snímek Jana Němce Noční hovory s matkou - intimní ohlédnutí za důležitými ženami režisérova života.

K dalším titulům soutěže patřily i snímky Nachové plachty režiséra Miroslava Janka nebo například "hraný portrét" Jana Gogoly ml. Panenka proti zbytku světa. Vítězný snímek festivalu Hry prachu od Martina Marečka se snažil zachytit konflikt, k němuž došlo při zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky.

Také filmy dvou režisérů, v první řadě Jany Ševčíkové: Starověrci, který pojednával o silně věřících lidech z Rumunska a trojportrét tři Čechů žijících v Kodani od režisérky Alice Růžičkové, zasáhli výrazně do soutěže.

Dokumenty se v Jihlavě promítaly čtyři dny a o vítězi rozhodovala šestičlenná porota.

Součástí jihlavského festivalu byla v letošním roce i Burza námětů, při níž autoři dvanácti vybraných projektů prezentovali své záměry zástupcům pěti významných evropských televizních producentů. Cílem této akce bylo otevřít cestu českým filmům k mezinárodním koprodukcím.

(mk)

Nová budova pro České velvyslanectví v Londýně

Na rekonstrukci stávající budovy Českého velvyslanectví v Londýně byla vysána architektonická soutěž.

Tuto budovu v blízkosti Kensingtonského paláce potkal zajímavý osud. Po rozdělení Československa roce 1992 byla rozdělena i budova československého velvyslanectví v Londýně.

Část, která zahrnuje reprezentační místnosti byla přidělena Slovákům, Češi dostali část budovy s kanceláři, obytnou a společenskou částí. Celková funkce budovy byla tímto značně narušena, přičemž ani jedna ze zúčastněných stran se nechce vzdát významné adresy v blízkosti Kensingtonského paláce.

Jediným řešením celé situace je tedy celková rekonstrukce a dostavba budovy na rušné obchodní třídě Notting Hill. V letošním roce na jaře byla vyhlášena na toto téma architektonická soutěž, která by měla přinést neoptimálnější řešení. Ale jak se zdá, nebude to vůbec jednoduché. Struktura budovy je poplatná minulým normalizačním poměrům - není počítáno s větším počtem návštěvníků během roku a Londýnské velvyslanectví musí být proto přizpůsobeno novým změněným podmínkám. V budově by mělo sídlit České centrum, které společně s ambasádou pořádá různé společenské a kulturní akce, kam mají přístup všichni návštěvníci. Konzulární a vízové oddělení Londýnského velvyslanectví také značně rozšířilo svůj provoz a v budově by měli mít svůj prostor k práci i bydlení diplomatů i ostatní pracovníci.

Z šedesáti zájemců o architektonickou soutěž odevzdalo své návrhy třicet šest z nich. Ale ani jeden z předložených návrhů nebyl podle soutěžní poroty realizovatelný a ani působivější než je architektura ambasády ze šedesátých let. Nebyla tedy udělena žádná první cena. Druhá cena byla udělena dvěma pracím. Jedna z nich obsahovala zajímavé řešení při propojení staré a nové budovy a druhá zase působivou fasádu objektu. Dále byly ještě uděleny dvě třetí ceny a dvě odměny. Mnoho dalších účastníků soutěže přišlo se zajímavými návrhy, ale vzhledem k tomu, že nedodrželi zadání nebyly oceněny. Je teď záležitostí ministerstva zahraničních věcí, jak všechny tyto nové názory, které vzešly z výsledků architektonické soutěže a jejího hodnocení využije a zda přeformuluje stavební program.

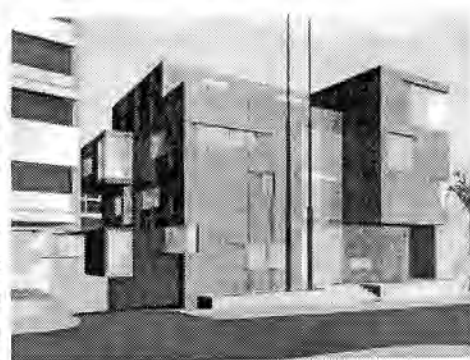
(mk)

Nový ředitel Svobodné Evropy

Od 1. listopadu 2001 se stal novým ředitelem Svobodné Evropy Ivan Štern. Nahradil tak bývalého ředitele Pavla Pecháčka, který opustil vedení Českého rozhlasu 6/Rádia Svobodná Evropa 31. října 2001.

Publicista Ivan Štern působil v minulosti v různých funkcích, mimo jiné jako náměstek ministryně spravedlnosti Vlasty Parkanové.

(mk)

Model nové budovy pro České velvyslanectví v Londýně

Berlínské sbírky v Městské knihovně v Praze

Galerie hlavního města Prahy, Městská knihovna v Praze představuje pozoruhodnou putovní výstavu z exponátů Berlínské galerie.

Mnoho skvělých děl od autorů zvučných jmen je v těchto dnech k vidění v Městské knihovně v Praze. Tato zmenšená putovní expozice se již představila v Bonnu, Grenoblu, Valencii, Portu a Budapešti.

Berlínská galerie vznikla na území západního Berlína v roce 1975 jako soukromá sbírka moderního umění, fotografie a architektury. V roce 1998 se musela galerie vystěhovat ze staré budovy Martin-Gropius-Bau a v současné době jsou pro ni rekonstruovány sklepní prostory bývalého Schultheisova pivovaru ve čtvrti Kreuzberg. Do té doby se Berlínská galerie prezentuje právě již zmíněnou formou evropského turné.

Pražská expozice představuje nejdůležitější exponáty galerie z let 1910-1977 a byla rovněž rozšířena o díla, která se vztahují k Praze a zahrnuje i díla umělců pronásledovaných nacisty.

Velmi podstatná je část výstavy, která se věnuje východoevropským konstruktivistům: Naumu Gaboovi, El Lissickému, Vladimíru Tatlinovi, Alexandru Rodčenkovi a László Moholy-Nagyovi. Slavný okruh Neue Sachlichkeit je zastoupen pracemi Otty Dixe nebo Rudolfa Schlichtera. Díla Georga Baselitze nebo Eugena Schonebecka prezentují šedesátá léta - Neue Figuration.

Pro návštěvníky expozice je zajímavá také fotografická sbírka se snímky Ericha Salomona, El Lissického či Maxe Baura.

Zcela jistě nejatraktivnější částí výstavy je rekonstrukce dada kabinetu, který byl k vidění v roce 1920 na Prvním mezinárodním Dada-Messe v Berlíně. Jeho součástí jsou doplňky se vztahem k Praze, například program společného pražského vystoupení Raoula Hausmanna a Kurta Schwitterse ze 6. září 1921.

Pražská výstava je také doplněna objemným katalogem, v němž jsou zahrnuta i ta díla, která z prostorových důvodů nebyla v Praze zastoupena. Výstava je otevřena do 6. ledna.

(mk)

České filmy v Bombaji

V rámci přehlídky českých filmů, která probíhala v Bombaji mohli indiští diváci shlédnout šest děl známých českých režisérů. Tyto snímky pak byly během listopadu uvedeny v dalších indických městech - Madrásu, Kalkatě a Dillí.

Na přehlídce českých filmů se představily mimo jiné Pelíšky režiséra Jana Hřebejka, Markéta Lazarová Františka Vláčila a Romance pro křídlovku od Otakara Vávry.

Od 22. do 30. listopadu se konal v Bombaji čtvrtý Mezinárodní filmový festival do jehož programu byly zařazeny i tři české filmy. To je zřejmým důkazem zájmu indických diváků o českou tvorbu. Festival nabídl ke shlédnutí například oskarového Kolju a Obchod na korze.

(mk)

Zemřel Jaromil Jireš

Ve věku necelých šedesáti let zemřel v Praze filmový režisér, docent pražské Filmové fakulty AMU Jaromil Jireš.

Jaromil Jireš se narodil 10. pro-

režisér Jaromil Jireš

since 1935. Absolvoval filmovou průmyslovku v Čimelicích, v roce 1954 začal studovat kameru na pražské FAMU a o dva roky později přidal studium režie.

Kromě mnoha dokumentárních filmů a televizních filmů s hudební tematikou natočil filmy: Křik (1963), v Perličkách na dně (1965) povídku Romance, Žert (1968), Valerie a týden divů (1970), ...a pozdravuji vlaštovky (1970), Lidé z metra (1975), Ostrov stříbrných volavek (1976), Mladý muž a bílá velryba (1978), Neúplné zatmění (1982), Katapult (1985), Lev s bílou hřívou (1986), Helimadoe (1995), Učitel tance (1995) a Dvojrole (1999).

Jaromil Jireš byl významnou osobností někdejší legendární filmové vlny československé kinematografie poloviny šedesátých let. Jeho první filmy vybočovaly z tehdejší tzv. socialistické filmové produkce. Tímto úsilím byla poznamenána i celá další režisérova tvorba, která obsahovala někdy více či méně kompromisů.

Režisér, scénárista, teoretik, vysokoškolský učitel a neúnavný organizátor společných evropských filmových projektů - tím vším stačil Jaromil Jireš naplnit půl století svého života. Mohlo by se zdát, že je to dlouhá doba, ale Jireš ještě zdaleka nebyl na konci svých tvůrčích možností a pro českou kinematografii mohl ještě mnohé vytvořit.

(mk)

Výstava Czech Press Photo 2001

Výstava Czech Press Photo 2001 byla zahájena v Křížové chodbě a v Rytířském sále Staroměstské radnice v Praze.

Představují se zde snímky fotografů, kteří získali ocenění ve stejnojmenné soutěži a kteří žijí v České a Slovenské republice.

Soutěž o nejlepší fotografii probíhala letos již posedmé a bylo na ní předloženo 2148 snímků od celkem 195 fotografů. Hlavní cenu Fotografie roku získal v letošním roce fotoreportér Lidových novin Michal Novotný za snímek dětí na pohřbu newyorského požárního kapitána Timothy Stackpola.

Výstava bude na Staroměstské radnici v Praze otevřena do 15. ledna 2002.

(mk)

Pomník obětem komunismu

Podle předpokladů vedení městské části Prahy 1 měl být pomník obětem komunismu slavnostně odhalen již 17. listopadu. Celý projekt se zkomplikoval po vyjádření magistrátu odboru památkové péče, který povolil jen část návrhu. Proti tomuto rozhodnutí se odvolala radnice Prahy 1 i hlavní město. Poté ministerstvo kultury stanovisko magistrátních památkářů změnilo.

Autoři návrhu sochař Olbram Zoubek a architekti Zdeněk Holzl a Jan Kerel vypracovali návrh pomníku, který by měl být umístěn na úpatí Petřína. Vzhledem k vzniklým komplikacím se tak stane na jaře příštího roku.

(mk)

Ze světa hudby

*Dvě významné kulturní instituce Národní divadlo v Brně a Státní filharmonie Brno mají k sobě velmi blízko - podílí se na utváření kulturních hodnot a prezentují pro svoje příznivce vynikající umělecké zážitky.

Státní filharmonie již několik let účinkuje v Janáčkově divadle (dříve také v Mahenově) a často spolupracuje s operními pěvci, dirigenty i členy činohry Národního divadla v Brně při uvádění koncertů a oratorní tvorby.

Nahlédneme-li do historie, tak zjistíme, že významní dirigenti Břetislav Bákala, František Jílek nebo Jiří Pinkas působili v obou uměleckých institucích a věnovali se symfonické i operní tvorbě. Stalo se již tradicí, že 1. ledna v Janáčkově divadle na novoročním koncertě Státní filharmonie Brno oslaví návštěvníci spolu s filharmoniky první den v roce a stráví tak neopakovatelný sváteční večer.

Státní filharmonie si v letošním roce připomene 45. výročí svého vzniku. Jejím základem se stal Symfonický orchestr Československého rozhlasu v Brně, který za dobu téměř třiceti let dosáhl mezinárodní úrovně. Tento ansámbl byl doplněn členy Krajského symfonického orchestru. V čele orchestru stanul Břetislav Bákala, který spojoval vysokou hudební i všeobecnou inteligenci s bohatou dirigentskou praxí,

ukázněností a pilí. Dalšími dirigenty tehdy byli Otakar Trhlík a Zbyněk Mrkos. Poprvé se brněnskému publiku představila Státní filharmonie před zcela naplněným sálem Stadionu dvěma slavnostními koncerty 18. a 19. ledna před 45 lety, kde na prvním zazněly skladby B. Smetany, A. Dvořáka a L. Janáčka a na druhém skladby L. van Beethovena. Poté Státní filharmonie úspěšně zahájila svou uměleckou cestu a záhy se dostává do povědomí široké hudební veřejnosti. V roce 1958 náhle zemřel její šéf Břetislav Bákala. Symfonické těleso v něm ztratilo vynikající vůdčí a uměleckou osobnost. Novým hlavním dirigentem se stal Jaroslav Vogel, pod jehož vedením se orchestr stabilizoval a rozšířil svůj repertoár. V roce 1962 nastupuje do funkce hlavního dirigenta Jiří Waldhans, který působil ve Státní filharmonii šestnáct let. Za jeho uměleckého vedení se ustálil kmenový repertoár souboru. Státní filharmonie se v tomto období stává orchestrem světové pověsti. Po odchodu Jiřího Waldhansa přichází v roce 1976 do čela symfonického tělesa vynikající dirigentská osobnost František Jílek, který působil třicet let v Janáčkově opeře. Jeho příchod znamenal novou etapu - období dalšího uměleckého vzestupu a řady úspěchů. Jeho symfonický repertoár byl velmi rozsáhlý, obsahoval všechny stylové oblasti symfonické hudby od klasicismu po současnost.

V roce 1979 přichází do Státní filharmonie dirigent Petr Vronský, který již mnohokrát prokázal kvality nejen na domácí půdě, ale také na koncertech v zahraničí. Po jeho odchodu nastoupil do funkce šéfdirigenta talentovaný představitel mladé generace Leoš Svárovský, který byl brněnským koncertním publikem velmi dobře přijat.

Ve čtyřicáté jubilejní sezóně se stal uměleckým šéfem zkušený a erudovaný dirigent Dr. Otakar Trhlík, který během dosavadní umělecké činnosti

řídil přes stovku symfonických orchestrů ve čtyřiceti státech v Evropě i zámoří na více než tisícovce koncertů a několika stovkách operních představení. Natočil s nimi také na dva tisíce rozhlasových a gramofonových snímků s více než třemi stovkami poprvé uváděných českých a slovenských skladeb. Z dalších dirigentů, kteří působili v uměleckém svazku Státní filharmonie připomínáme Václava Neumanna, Jiřího Pinkase, Jiřího Bělohlávka, Martina Turnovského a Petra Altrichtera, kteří byli zárukou dalšího vzestupu Státní filharmonie.

V čele Státní filharmonie stál také po tři léta italský dirigent Aido Ceccato, rytíř Velkého kříže, který mu udělil prezident italské republiky. V posledních dvou sezónách realizoval svůj záměr nastudovat a provést ve Státní filharmonii všech devět Beethovenových symfonií a předat tak orchestru i jeho publiku své životní zkušenosti v interpretaci základního symfonického repertoáru. Byl také iniciátorem Mezinárodního hudebního festivalu Špilberk 2000 a v loňském roce dirigoval ve Vatikánu jako dar Svatému otci k miléniu Lisztovo oratorium Kristus. Ve spojení se Státní filharmonii Brno setrvává nadále jako její čestný dirigent. Stálými hosty jsou rakouský dirigent Caspar, který přesvědčuje svou vitalitou, muzikalností a erupivitou, dále čeští dirigenti Vladimír Válek a Leoš Svárovský a dirigent předních evropských orchestrů Christopher Campestrini.

K brněnské filharmonii byl přičleněn Brněnský filharmonický sbor Besedy brněnské, v současné době orchestr spolupracuje s Filharmonickým sborem (sbormistr Petr Fiala) a dětským sborem Kantiléna (sbormistři Ivan Sedláček a Valéria Matašová). Ve Státní filharmonii působí sólisté pianista Igor Ardašev, houslista Pavel Šporcl a violoncellista Michal Kaňka, kteří svými obdivuhodnými výkony získali velkou přízeň publika. Spolupracuje také s významnými sólisty a dirigenty, jmenujme alespoň světově proslulého dirigenta Charlese Muncha, který po koncertě se Státní filharmonii prohlásil: "Nejlepší přání a hluboké uznání a obdiv." Státní filharmonie se podílí také na hudební produkci brněnské rozhlasové studia a má na svém kontě velké množství gramofonových desek a kompaktních disků, které byly několikrát oceněny.

Eva Šlapanská

* **Planetka 18460** nese jméno Pecková na počest úspěšné české mezosopranistky Dagmar Peckové. Planetku objevila česká astronomka Lenka Šarounová, dcera pianisty Jaroslava Šarouna, který s Peckovou pravidelně spolupracuje jako korepetor.

Astroid (18460) Pecková - vesmírný objekt o velikosti tří kilometrů - obíhá kolem Slunce mezi Marsem a Jupiterem, perioda oběhu je 407 roku. Další planetka 11101 objevená astronomkou Šarounovou byla pokřtěná na jméno České filharmonie. Planetky jsou v dobré hudební společnosti, neboť ve vesmíru jsou už planetky Dvořák, Smetana, Janáček

a Martinů.

* **Třetí ročník soutěže Talent roku 2001**, v níž soutěžili instrumentalisté bez nástrojového dělení, vyhrála slovenská klavíristka Jordana Palovičová (1976) studentka bratislavské VŠMU. Výhrou získala roční stipendium na londýnské Royal College of Music.

* **Pařížská opera Bastille** uvedla v polovině roku 2001 nové jevištní dílo současného francouzského skladatele Philippe Manoury. Za předlohu jeho druhé opery si tentokrát zvolil román Proces France Kafky a dílo nazval K. podle hlavního představitele.

* Jednou z jistot pražské koncertní scény je už šest let trvajícím **world music festival United Colours** pořádaný v pražském Paláci Akropolis. Pro některé zahraniční hudebníky je Praha už zcela běžnou zastávkou na jejich turné; když vyjíždějí představit svá zbrusu nová alba.

Letos Prahu navštívila např. malajská kapela BAMADA "bluesmana" Habiba Koitého, newyorská skupina Klezmer Brass All Star, londýnská dechovka The Bollywood Brass Band, atd.

* **Skladatel Marek Kopelent** obdržel Herderovu cenu za rok 2001 hamburské nadace Alfreda Toepfera. Cena se uděluje od r. 1964 a je podporou pro rozvíjení vztahů s východní Evropou a oceněním přínosu jednotlivých umělců evropské kultuře.

* **Cenu Alfreda Radoka** za nejlepší inscenaci roku 2000 převzal režisér **David Radok** za operu Lady Macbeth Mcenského újezdu od Dimitrie Šostakoviče, kterou má v repertoáru pražské Národní divadlo.

* **Slovenská filharmonie** již po sedmé vzpoměla světoznámé slovenské pěvkyně Lucie Popp, která v roce 1993 podlehla těžké nemoci. Hlavním protagonistou koncertu byl komorní orchestr Cappella Istropolitana. Na programu letošního koncertu pod taktovkou německého dirigenta Wolfganga Seeligerera a v podání chorvatské sopranistky Martiny Zadro (vítězka druhého ročníku mezinárodní pěvecké soutěže Lucie Popp) a slovenského barytonisty Aleše Jenise, zazněly árie z Mozartových oper, a dvě symfonie Schubertova Nedokončená a Bethovenova Čtvrtá B dur.*

* **John Eliot Gardiner a Česká filharmonie**

Životní dílo a zásluhy dirigenta, který za jeden rok získal tři Grammy (v tom se mu vyrovná jedině Karajan), se v krátkosti snad ani nedají popsat. Gardiner je zakladatelem vlastního Monteverdi Choir, orchestru English Baroque Soloists a Orchestre Révolutionnaire et Romantique. Jako host, umělecký vedoucí šéfdirigent účinkoval se všemi významnými soubory na celém světě. Na spolupráci s Českou filharmonii se velice těší, protože je to orchestr, který po celá léta obdivoval a respektoval. Má několik jeho nahrávek a také ho slyšel pod taktovkou Václava Neumana a Karla Ančerla. Nesmírně se mu líbí velice specifická barva jeho každé jednotlivé sekce - smyčce, dřeva, žestě, perkuse - všechny jsou skoro

John Eliot Gardiner

okamžitě rozpoznatelné a nedají se zaměnit se žádným jiným orchestrem. Na České filharmonii je báječné právě to, že si zachovala svou integritu a specifickou sonoritu. Těší se na Jenůfu s Českou filharmonii, ještě nikdy před tím nedisigoval Janáčka. V příštích letech následují Příhody lišky Bystroušky v Royal Opera House a poté Z mrtvého domu v Curychu. Když si spočítáte deset nejlepších oper 20. století, Janáček by tam měl čtyři nebo pět opusů. Mou velikou vášní je Antonín Dvořák. Myslí, že by stálo za to zkusit zahrát Dvořáka na historických nástrojích jeho doby, a tak zjistit, co měl ve skutečnosti na mysli. Má v plánu dirigovat celého Dvořáka s Orchestra Des Champs Elysée.

* Basista **Richard Novák** slavil v říjnu sedmdesáté narozeniny. Je jeden z českých nejproslulejších aktivních operních pěvců, sólistou Janáčkovy opery v Brně a vstupuje do sedmatřicáté sezóny svého působení na této scéně. Nejednou jsme mu tleskali při pravidelných zájezdech Klubu či Sokolu do brněnské opery.

Richard Novák se narodil 2. října 1931 v Rozseči u Jihlavy. Po maturitě na Gymnáziu v Telči studoval na brněnské konzervatoři v oddělení kompozice u prof. Theodora Schaefera. Studia zpěvu soukromě dokončil u prof. Jiřího Wootha. V r. 1952 odchází z konzervatoře do Ostravy kde v roce 1954 nastupuje do svého prvního angažmá v ostravském Státním divadle. Do Brna se vrací v roce 1961 s laureátským titulem ze soutěže v Toulouse. Na půdě Janáčkovy opery brzy dokázal, že je schopen konkurovat svým slavným basovým předchůdcům. Zde se mu otevřelo široké spektrum repertoáru českého, německého, italského, ruského a francouzského od barokní doby až po díla 20. století.

Má krásný plný bas, ovládaný s dokonalou technikou a mimořádnou muzikálností, intonační jistotou, herecký talent s hlubokým vnitřním prožitkem. Rozsáhlá je rovněž jeho koncertní činnost. Zpíval v

Richard Novák v tutulní roli Borisa Godunova ze stejnojmenné opery

mnoha zemích Evropy a v Japonsku.

*Známý mexický tenorista **Ramós Vargas** představitel lyrického belcantového oboru, by velice rád zpíval prince z Rusalky Antonína Dvořáka. Ovšem musil by se dostatečně dlouho připravovat, aby roli zvládl co nejlépe. Jako první krok by to chtělo hlubší studium textu a výslovnosti.

Připomínáme návštěvníkům vídeňské opery jeho vystoupení po boku Edity Gruberové v roli Essexe v Donizetiho opeře Roberto Devereux r. 2000.

* **Brundibár...** kdo se nebojí, je náš kamarád a smí si s námi hrát! Těmito slovy vždy končily děti z koncentračního tábora v Terezíně provedení Brundibár Hanse Krásky. Ve světovém repertoáru není mnoho dětských oper, navíc s tak pohnutou historií. Krása působil jako korepetitor v Novém německém divadle, v kompozici byl žákem Alexandra Zemlinského a později v Paříži Alberta Roussela. Z rasových důvodů byl internován do Terezína, později převezen do Osvětimi.

Brundibára nastudovali nejprve roku 1941 v židovském sirotčinci na pražských Vinohradech její autor, dirigent Rafael Schaechter, klavírista Gideon Klein a výtvarník Národního divadla v Praze František Zelenka. Premiéry se však nedočkali, protože s prvním transportem odjeli do Terezína.

Brundibár není hudebně příliš závažnou skladbou. Jedná se o prosté melodie s doprovodem komorního orchestru připomínající dobový muzikál. Text Adolfa Hoffmeistersera je jednoduchým příběhem o dobru a zlu.

*Po neobyčejném úspěchu Její pastorkyně ve Vlámské opeře následovala tento rok další opera Leoše Janáčka a to **Příhody Lišky Bystroušky**. Nastudování se ve Vlámské opeře opět ujal mladý Kanadský režisér Robert Carsen, který v podstatě uchoval onu milou poezii v Janáčkově koloběhu života přírody. Hudebního nastudování se ujal pětaticetiletý Němec Marc Albrecht, kterému se podařilo dovést operní orchestr k nebývalému výkonu.

***Vladimír Ashkenazy** se rozhodl z osobních důvodů neprodloužit smlouvu z Českou filharmonii, to jest odejít k 30.6. 2003 z postu šéfdirigenta. Podle svých možností bude nadále s orchestrem spolupracovat i v budoucnu. Podle listu MF Dnes generální ředitel filharmonie Václav Riedlbauer toto překvapivé rozhodnutí komentoval slovy, že Ashkenazy už dvacet let nepřetržitě dělá šéfa v Londýně, Berlíně a teď v Praze, řeší řadu uměleckých a provozních problémů, přičemž na vlastní projekty má málo času. K volbě nového šéfdirigenta Riedlbauer řekl, že se nebude vyhlašovat žádný konkurz, spíše se půjde cestou osobních kontaktů a jednání. Je třeba si také ujasnit, jestli chceme výraznou světo-

vou osobnost nebo člověka typu Karla Ančerla, dodal Václav Riedlbauch.

* Serge Baudo se stal po 42 letech šéfem FOK.

Co potřebuje každý orchestr nejvíc, je kvalita zvuku a to je jeho cílem. Nerozdělují hudbu na českou a francouzskou, neznám hranice, považují se za světoobčana díky hudbě, odpovídá Petru Veberovy v Harmonii Serge Baudo. „Nesmíme ale nikdy zapomínat na kulturní kořeny. Velkým problémem nyní je, že všechny orchestry mají stejnou chuť, ztrácíme kořeny orchestrální barvy. Už mnohokrát mě žádali u různých těles o vedení, ale od té doby, kdy jsem opustil Lyon, jsem všude říkal ne. Ale zde v Praze mimo kvality Pražského symfonického orchestru jsou ve hře právě i citové vztahy. A v tomto orchestru je mnoho srdce. Mám zde silné pouto. Neodolal jsem tedy, i když směřuji ke konci kariéry.

Praha tedy bude na prvním místě? Musím říci, že první místo skutečně zůstává českým umělcům. Já se těším na to, že se budu moci hlava nehlava ponořit do české hudby, a pokusím se nezapomenout i na hudbu francouzskou.

Serge Baudo

Vznik nového divadla v Brně provázají rozpory

Dva základní kameny nového hudebního divadla v Brně byly uloženy do základů budovy v sobotu 17. listopadu. Vtipně komentoval balvany Zdeněk Merta, který kromě jiného řekl, že sousedství obou hornin - pálavského vápence z Dolních Věstonic a newyorského naplaveninového slepence z Broadwaye - utuží vztahy obou míst světové kultury chvályhodně v Brně, které si s ohledem na výsledky profesionální muzikálové práce Městského divadla (MD) tuto hudební scénu zaslouží. Kámen s reliéfem Věstonické Venuše má v divadle, které zahájí provoz v září 2004, symbolizovat tímto nejstarším známým artefaktem obyvatel dnešního Česka snahu realizovat na nové scéně původní českou divadelní tvorbu, broadwayský pak její spjatost s nejproslulejší kolébkou i výspou světového muzikálu. Právě do MD, které diváckému i autorskému zájmu o soudobý muzikál kapacitně již nestačí, se soustřeďují četné nabídky předních tvůrců (Petr Ulrych, Miloš Štědroň, Zdeněk Merta, Zdeněk Kluka, Daniel Forró atd.) ke spolupráci na dalších původních muzikálech.

Máme na nové investice?

Výstavba nového divadla je ovšem částí kulturní veřejnosti zpochybňována. Mošově scéně, která se na rozdíl od jiných velkých domů nebojí riskovat

uváděním českých dramatických novinek (v muzikálu např. Koločava, Svět plný andělů, Babylón, Hra o lásce, životě a smrti, Radúz a Mahulena, v činohře Maminka slaví devětadevadesáté narozeniny) přišpendlili na záda někteří teatrologové nálepku "komerční divadlo". Spíše než seriózní kritické argumenty odůvodňující nespokojenost s uměleckým programem MD využívá se tu v minulosti obecně vnímaný význam slova "komerční" jako pokleslý, podbíživý, umění vzdálený. A má-li Mošova inscenace West Side Story, která s Novotného Jesus Christ Superstar v Praze zůstává nejvýznamnějším nastudováním světového muzikálového repertoáru v 90. letech u nás, pronikavý úspěch v německy mluvících zemích a v Beneluxu, v té souvislosti psal německý tisk dokonce o historicky nejlepším kontinentálním nastudování "Westky", dá se to lakonicky shrnout do odsudku, že se jedná o úspěch "komerční". Argumenty pro i proti

Již na říjnovém plzeňském festivalu Divadlo se v kuloárech diskutovalo o zbytečnosti stavby nového hudebního divadla. Pánové Petr Oslzlý, Bořivoj Srba, Milan Uhde, Bohumil Nekolný, Ivo Osolobě a další chtěli iniciovat revokaci usnesení parlamentu, který tuto investiční akci schválil s dotací téměř 230 milionů korun. Současný boom muzikálu pomine, Mošovu divadlu se nebude dařit věčně, tvrdí. Nevyvratitelný je ovšem jiný argument, že do největší investiční akce v oblasti divadla se vláda s vědomím Sněmovny a s doporučením ministra kultury Pavla Dostála pouští ve chvíli, kdy se nenašlo 30 milionů korun (původně v roce 1996 osmdesát, později Klausovými balíčky a dalším nepříznivým ekonomickým vývojem umenšovaných na necelých milionů padesát, čtyřicet...) na podporu uměleckého provozu českých divadel. "Zákaz nestavět nové divadlo jsem osobně měl iniciovat já," řekl Dostál Právu ještě před sobotním poklepem základního kamene. "Vyzývali mne k tomu dopisy i telefonicky." Dalším argumentem autoritativních osobností moravské kultury je skutečnost, že nové divadlo se má podle jejich informací stavět na úkor nákladné rekonstrukce historické budovy Reduty, nejstarší divadelní budovy v Česku, kde až do jejího uzavření působil zpěvoherní soubor dnešního brněnského Národního divadla. Tento soubor ze struktury ND mizí, a také to hladiny brněnských vod rozvlhčuje. "Argument výstavby na úkor Reduty již padl, na její rekonstrukci významně přispějí podle nejnovějších informací z brněnského Magistrátu bankovní domy a podnikatelé. Oprava Reduty se konečně uskuteční," řekl v sobotu ředitel MD Stanislav Moša. Kontroverze se blíží pomluvě

"Jsem rád, že jsem ministrem kultury v době, která divadla nebourá, a jsem rád, že jsem státním úředníkem ve chvíli, kdy dokonce musím čelit i snahám nové divadlo nestavět," shrnul Dostál smysl dopisů i apelů, které mu byly adresovány. Jak už to u nás bývá, racionální diskusí vystřídal nakonec i

obyčejné pomluvy. Některé jsou ovšem součástí oficiální korespondence rozesílané předsedou poradního sboru Rady města Brna pro kulturní politiku Janem Sedlákem osobnostem kulturního života. "Do základů nové budovy má být uložen i kámen ze sutin barbarsky zničeného Světového obchodního centra v New Yorku..." píše Jan Sedlák. "Členové poradního sboru jednomyslně vyjádřili svůj nesouhlas s tímto aktem (položení základních kamenů 17. listopadu, pozn. aut.), od něhož se distancují. Tento den připomíná tragické události v roce 1939..." Dodávat k tomu není vlastně zapotřebí nic.

Síly spojovat, ne tříštit

A přece. V čase moravských hnutí po listopadovém převratu v první polovině 90. let zněl hlavní argument za obnovu markrabství asi takto: Žijeme odstrčení, utiskováni pragocentristy. Jsme druhým kulturním centrem s vlastními specifiky. Jsme hospodářsky soběstační, živíme Čechy, všechny investice v kultuře dějí se jen v Praze, musí to být jinak! Nemožu se ubránit pocitu, že jedním ze specifik Moravy, a v Brně zvláště, je závist. Silnější než v Praze nebo v Ostravě. Vystrčí-li kdo hlavu nad průměr, je třeba okamžitě ho zase vtlačit pod hladinu. Trpěli tím všichni skutečně velcí duchové Moravy, Brna zvláště. Není třeba je v této chvíli vypočítávat. Naštěstí tímto komplexem z nepochybného úspěchu MD Brno díky chvályhodnému vítězství rozumu netrpí současná brněnská radnice, tím méně hanácký ministr kultury Čechů, Moravanů i Slezanů. Hudební divadlo v Brně se staví, a je jen na osobnostech toho města, jak ho naplní. Možnosti jsou jako obvykle dvě: Buď úspěšným (ano, i komerčně úspěšným) uměním, nebo postupným úpadkem. Druhá varianta má v Brně dobré příklady - osud Večerního Brna nebo Husy na provázku. Obě scény propásly možnost generačně se přenést za obzor zakladatelské generace. To by Mošovu hudebnímu divadlu hrozit nemuselo, najdou-li si Brňané v historii poučení. Jenom síly bude třeba spíš spojovat než tříštit.

Jiří P. Kří

Vypsaná fiXa, pardubická kapela zařazující se do škatulky s mile znějícím názvem punk-pop, vydala po sedmi letech své existence a několika demonímcích první oficiální (stejně mile pojmenované) album Brutální všechno. Produkce se ujal Petr Fiala (byl mimochodem tím, kdo na čtveřici Márdi-Mejla-Pitrs-Dejmal upozornil vydavatelskou firmu a pomohl tak vzniku velice zajímavé desky). A tak, přestože si "fiXa" hraje vlastní styl a příliš se neohlíží na styly existující, některá místa na albu nenápadně Fialovy popěvky připomenou.

A jaké že Brutální všechno je, písničku po písničce? Desku otevírá Stereoid - melodická, dobře vystavená hitovka s výrazným refrénem. Už ta napovídá, jaký bude obsah celého alba - melodie budou přinejmenším zajímavé a texty překvapivé: stereoid vypouští tětivu z ruky - hoří jak lampión a jeho šípy

jsou zvuky... Úvodní svižné tempo ještě zrychlí druhá písnička v pořadí, Nina. Srovnání s "klasikou z Valmezu" se zatím příliš nenabízí: zpěv by se v případě Petra Fialy nejspíš pomalu měnil v povídání, Márdiho ne-zpěv však klidně "povídat" nechce a zdá se, že ani nebude.

Jedním z důležitých bodů, kolem kterých se všechno točí, je pro Vypsanou fiXu San Diego. Toto úžasné ne-město si na debutu pardubické kapely vydobylo také svůj kousek místa: a aby se neztratilo z hlavy příliš rychle, uvízne v uších jednoduchým, ale snadno zapamatovatelným popěvkem: "jsme džamba a pojedeme Mexico, Buenos días, amigos!" Stejně jako v předchozích skladbách dominují kytary, ovšem v následující Hunny Bunny se objevuje - světe div se - mikrofonem zkreslený hlas ("čekám, čekám, čekám, čekám a ležim...").

Zpomalení tempa přichází až s písničkou Burlaki, mnohem víc připomínající tradiční Mňágu - pomalu (není přece kam spěchat) vypráví hlas, který si vystačí s pár tóny, nějaký ten příběh odehrávající se vzdychky po ránu v zrcadle, což je galerie a trochu kino... Text si nedělá starosti s eufemismy. Po třímínutovém oddechu ale přichází James, další vypalovačka: o chlápky, co ho likviduje alkohol (chytil ho démon). Naturalismus skladby Burlaki si půjčuje i Palmo kartáč: "vylezaj lidi jsou plný ulice - ženský jdou s taškama z masny - chlapi zase do továrny na sny - některý jsou nasraný - jiný jsou relativně šťastný..."

V podobném stylu pak deska pokračuje kratičkou, sotva přes dvě minuty dlouhou písničkou Uganda, která od "povídání" znova dělá krok k chytlavější melodii. A o málo delší Lunapark pak přemýšlí o zpáteční cestičce do maminky.

Letní tlení - druhé výrazné zpomalení alba (podruhé intonací), nepříliš vážně branými pravidly střídání přízvuků a pár tóny hlasového rozsahu Márdiho připomene Fialovy popěvky. Od volného tempa se ovšem Márdi odpoutává hned v kousku dalším, věnovaném úžasnému sexysymbolu Sophii Lorenové: "ta zůstává pořád na stěně, každé den stejná..." Ke konci desky přichází další melodie, která na dobu delší než krátkou zůstane v hlavě, s textem tentokrát věnovaným mrtvému čápovi. Zvolnění třetí a poslední (zato trvá až do konce alba) pak představují písničky Letadlo a nostalgicky vzpomínává 1982: po ní dostalo mimochodem název celé album.

Krátce řečeno, deska Brutální všechno je z těch, které stojí za poslech. Muzika VF zněla zřejmě slibně i uším kapely Offspring, která se představí pražskému publiku 19. června: po poslechu nového alba Vypsané fiXy se Offspring rozhodli pro VF jako svou předkapelu. Mimo pražský koncert bude možné Vypsanou fiXu potkat i na řadě festivalů, na kterých během léta kapela zahraje - podrobnosti (ale i možnost stažení písniček VF ve formátu mp3) nabízí webová stránka www.fixa.cz.

Jana Sobotková

*** Kviz ***

Děkujeme všem dosavadním účastníkům.
Z technických a časových důvodů uveřejníme výherce historického testu II. a III. až příští rok v dvoučísli leden/únor.

Nezapomeň, že odpovědi na zeměpisný test můžeš posílat do 10. ledna 2002!

Vylouštění a vylosování najdeš v dvojčísli leden / únor.

Vylouštění:

II. díl historického testu: **Čechy do nástupu Přemysla Otakara II.**

Správné odpovědi: **1c, 2b, 3a, 4b, 5b, 6a, 7b, 8d, 9d**

III. díl historického testu: **Doba PŘEMYSLA OTAKARA II - král železný a zlatý**

Správné odpovědi: **1c, 2b, 3b, 4b, 5b, 6b, 7d, 8a, 9b**

Nápověda k testu **z českého zeměpisu měst** k otázce 9, která zní:

Toto severočeské město bylo vlastně vybudované znova, jeho stará část zcela podlehlá dolování hnědého uhlí, přestěhováno bylo pouze vzácný děkanský chrám. V současné době sídlo okresu, který drží smutný primát v počtu nezaměstnaných. Máme na mysli

a) Most, b) Litvínov, c) Náchod, d) Havířov

Prozradíme, že se zde uhlí již těží od 17. století. V roce 1895 se v důsledku poddolování propadla část města, o rok později železniční trať a západně nejbližší větší město je Chomutov.

Test z českého výtvarného umění I

1) V první otázce se zaměříme opravdu na šerý dávnověk - starší dobu kamennou. Zřejmě nejpoblábnějším dílem pravěkého umění nalezeném na území ČR, 9km jižně od Mikulova a nedaleko rakouských hranic a městečka Drasenhofen, je soška ženy se zvýrazněnými partiemi vztahujícími se k plodnosti. Soška byla nalezena v moravské lokalitě a říká se jí

- a) Brozanská bohyně c) Věstonická venuše
b) Veverská venuše d) Vilémovská venuše

2) Z velkomoravského umění známe vedle vynikajících ukázek dobového zlatnictví a stříbrnictví také pozoruhodné sakrální stavby mj. i v jednom z významných center Velké Moravy na jižní Moravě. Zde bylo odkryto slovanské hradisko a sídliště, které bylo vyhlášeno za národní kulturní památku. Zde, 6 km od Hodonína byl otevřen Památník Velká Morava s expozicí archeologických nálezů. Jedná se o

- a) Znojmo c) Brno
b) Mikulčice d) Břeclav

3) V románské době se také v Čechách a na Moravě velmi rozšířil typ okrouhlé - kulaté sakrální stavby, které se říká

- a) nika c) bazilika
b) rotunda d) apsida

4) Jednou ze vzácných památek české gotiky je cisterciácký klášter v jižních Čechách, který podporovali především mocní a bohatí Rožmberkové. Klášter založil Přemysl Otakar II na paměť vítězství u Suchých Krút (Kresenbrunn 1260). Ještě prozradíme, že původní název byl Svatá Trnová koruna podle trnu z Kristovy koruny, daru francouzského krále Ludvíka Svatého. Jde o

- a) Rajhrad c) Motěšín
b) Sedlec d) Zlatou Korunu

5) Zejména monumentálním cyklem (česká gotická škola) z kaple sv. Kříže na Karlštejně, který tvoří téměř 130 obrazů se proslavil dvorní malíř Karla IV. Jmenoval se

- a) Mistr Theodorik (us) c) Mistr Odokar
b) Mistr Nicholas d) Mistr Wilhelm

6) Bylo by jistě obtížné vypočítat všechny počiny Karla IV., kterými obohatil pokladnici umění v Čechách a na Moravě. Nemůžeme však opomenout katedrálu sv. Víta na Pražském hradě. Po smrti prvního stavitele Matyáše z Arrasu povolal Karel IV. z Německa vynikajícího mladého stavitele, který svým dílem a později jeho synové, celkový vzhled katedrály významně ovlivnil a který v Praze zdomácněl. Tento muž se jmenoval

- a) Mikuláš Wurmser c) Hans Wohlgenut
b) Petr Parler - Parlér d) Jakob Kaschauer

7) Významnou stavební památkou je i pražský klášter Na Slovanech nedaleko Karlova náměstí, kde se používala slovanská liturgie. Za 2. světové války byl ovšem při náletech významně poškozen. Budova je známá také pod označením, které se v Praze používá od 17. století (staroněmecký výraz pro klášterní komplex) a které zní

- a) Oreb c) Loreta
b) Emauzy d) Betlém

8) Pěknými ukázkami gotického zlatnictví jsou často relikviáře, kterých nalézáme množství i na území Českého království. Jedná se o

- a) schránky na hostie c) schránky na ostatky světců
b) kovové desky knih d) nádoby na svěcenou vodu

9) Na Staroměstské mostecké věži stojící na prvním pilíři Karlova mostu najdeme mimo jiné sochy dvou sedících panovníků otce se synem. Jedná se o

- a) Karla IV. a Zikmunda Lucemburského c) Karla IV. a Václava IV.
b) Karla IV. a Šalamouna d) Karla IV. a Jana Lucemburského

Odpovědi napiš na korespondenční lístek, faxuj či e-mailuj do **5. února 2001** na :

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
1080 Wien, Schlüsselgasse 18
fax: 79 88 454
e-mail: kulturklubcs@EUnet.at

Vylouštění a vylosování najdeš v březnovém čísle.

Podmínky soutěže :

zúčastnit se mohou školáci či studenti do 27 let.

ODS vstoupila do causy Železný

Zatímco předseda ODS Václav Klaus přijal ředitele soukromé televize Nova Vladimíra Železného jen několik hodin poté, co jej soudkyně propustila na svobodu, místopředseda strany Ivan Langer napadl ministra vnitra Stanislava Grosse. Nelíbily se mu výroky Grossových podřízených, kteří v cause Železný dávali nepokrytě najevo, že někteří politici se snažili vstoupit do vyšetřování. Šéf policejních vyšetřovatelů Miroslav Antl například přiznal, že policisté z případu Železný jsou pod tlakem a bylo jim vyhrožováno.

JP

Police včas překazila velkou vzpouru vězňů

Speciální policejní jednotky vtrhly do jedenácti věznic a překazily připravované vzpoury, které měly přerůst v útěk vězňů špiček ruskojazyčných mafií. Po bleskové razii, které se zúčastnilo 500 policistů a 800 pracovníků Vězeňské služby, bylo převezeno do přísněji střežených věznic devatenáct organizátorů vzpoury. "Tak ojedinělá akce, kdy se spojila policie a Vězeňská služba, nemá u nás a možná ani ve střední Evropě obdobu," řekla ředitelka Vězeňské služby Kamila Meclová. Při prohlídkách policisté našli podrobné mapy věznic, mobilní telefony a nože. Trestanci byli ve spojení se zločineckými bandami na svobodě, ale podle prvních poznatků vyšetřovatelů i s několika dozorců.

JP

Agent Minařík bude souzen

Šance na ukončení vyšetřování případu bývalého rozvědčíka Pavla Minaříka, s nímž si tuzemská spravedlnost nevěděla rady téměř deset let, jsou nyní velmi vysoké. Minařík je podezřelý z plánování teroristického útoku na Rádio Svobodná Evropa v Mnichově v 70. letech. "Považuji za reálné, aby pan Minařík stál před soudem už v polovině příštího roku," řekl brněnský státní zástupce Jaroslav Mádr, který na případ nyní dohlíží.

JP

Ředitel soukromé televize se ocitl ve vězení

Šéf soukromé televizní společnosti Nova, pravděpodobně jeden z nejmocnějších mužů ve státě Vladimír Železný se ocitl ve zcela nezvyklé situaci. Policisté jej na dva dny zadrželi v cele předběžného zadržení. Jeden z nejbohatších Čechů, který se vždy vyznačuje dokonalou imidží, se tak na čtyřicet osm hodin musel převléknout do vězeňských tepláků. Podle policistů měl zůstat Železný za "katrem" déle, aby neovlivňoval svědky ve své cause, soudkyně však byla jiného názoru, návrh na vazbu zrušila a poslala Železného po dvou dnech ve vězení domů. "Měl bych děkovat spravedlnosti, ale děkuji vlastně především svým právníkům." To byla první slova, která rozzářený šéf televize promluvil. Propuštění na svobodu však nic nemění na tom, že Železnému i nadále hrozí vězení za pokus o poškozování věřitele v kauze Astrona. Železného právník Aleš Rozehnal, kterého policie zatkla o několik dní dříve, ve vazbě na rozdíl od svého šefa zůstal.

JP

Vazební stíhání ředitele televize původně prosazoval vyšetřovatel Vladimír Machala. K jeho návrhu se připojil i žalobce. Svůj krok zdůvodnil obavou, že by Vladimír Železný mohl na svobodě ovlivňovat svědky a bránit tak policii ve vyšetřování. Železný i Rozehnal jsou obviněni za to, že složitou transakcí s lichtenštejnskou nadací Astrona chtěli poškodit americkou společnost CME. Té Železný dluží přibližně miliardu korun. Policie ředitele podezírá i z dalších trestných činů, kromě Astrony je zatím navíc stíhán "jen" za celní únik při dovozu obrazů.

JP

Náčelníci StB byli obviněni

Třinácti bývalým náčelníkům komunistické tajné bezpečnosti hrozí až desetileté vězení. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu je obvinil ze zneužití pravomocí veřejného činitele za organizování nátlaku a šikanování disidentů v 70. a 80. letech. Obvinění zneužili pravomoci při akci Asanace, jejímž cílem bylo vystěhovat z republiky lidi, kteří byli režimu nepohodlní. Úřad obvinil náčelníky všech krajských organizací bývalé StB z organizování psychoteroru a šikanování obyvatel v sedmdesátých a osmdesátých letech. "Jedná se o jeden z nejrozsáhlejších případů, kterými se ÚDV kdy zabýval," řekl ředitel ÚDV Irenej Kratochvíl. Asanace byla zaměřena především na signatáře Charty 77. Mezi obviněnými jsou náčelníci správ StB v jednotlivých krajích a jejich podřízení, kteří působili na postech šéfů odborů. Obvinění svou vinu popřeli. "Akce Asanace je tak rozsáhlá, protože se týkala celého Československa. Tito lidé jsou odpovědní za to, že vytipovávali lidi, kteří by mohli být zahrnuti do akce Asanace, a řídili tuto akci až do úrovně okresů," řekl náměstek ředitele ÚDV Pavel Bret. Za akci Asanace už bylo dříve obviněno pět bývalých funkcionářů federálního ministerstva vnitra včetně někdejšího ministra Jaromíra Obziny, který vydal speciální rozkaz, jenž měl zajistit vystěhování nepohodlných osob. Obzina a další čtyři obžalovaní už v této době čekají na soudní líčení. Všechny 13 funkcionářů StB čelí obvinění ze zneužití pravomocí veřejného činitele, za to jim hrozí až tři roky vězení, v horším případě (pokud by soud dospěl k závěru, že byl způsoben zvláště závažný následek) mohou jít do vězení až na deset let. Akce Asanace proběhla v letech 1978 až 1984. V rozkaze, který Obzina vydal 21. prosince 1977, je cíl této akce popsán takto: "Docílit úplného rozložení a izolace hlavních organizátorů akce Charta 77 od ostatních signatářů, u vytipovaných organizátorů této akce dosáhnout vystěhování z ČSSR." Akce Asanace v mnoha případech byla úspěšná. Do ciziny odešel například současný vrchní pražský rabín Karol Sidon, zpěvák Jaroslav Hutka, herec Pavel Landovský. Naopak nátlaku odolali Petr Cibulka nebo hudebník Mejla Hlavsa.

JP

Policie stíhá kněze za kritiku KSČM

Farář z Rakvic na Břeclavsku Vojtěch V. Protivínský se dostal na čas do hlavních zpravodajských relací všech českých televizních stanic. Jeho případ okupoval na několik dní přední stránky celostátních deníků. Farář hrozilo dvouleté vězení za zcela absurdní čin: Při posledních senátních volbách vyzýval lidi, aby nevolili komunisty. Za to jej břeclavská policie obvinila z trestného činu hanobení národa, rasy a přesvědčení, neboť nechal vyrobít letáky se zvýrazněným nápisem "Zastavte nástup komunistů", v nichž vyzýval občany, aby hlasovali proti kandidátce KSČM. "Letáky vylepil nebo nechal vylepit na veřejných plochách ve městech a obcích v okrese Břeclav. V obci Zaječí na Břeclavsku si zaplatil rozhlasovou relaci a sám předčítal obsah letáku. "Jsem zaskočen. Nechápu to. Mezi dvěma koly senátních voleb, kdy stáli proti sobě jen kandidátka KSČM a kandidát Čtyřkoalice, jsem se upřímně vyděsil. Vyjádřil jsem svůj názor, že komunisty by lidé volit neměli. Pokud za to budu skutečně obviněn a případ přijde před soud, jsem připraven se hájit. A jsem přesvědčen, že nemohu u soudu prohrát," říká rozhodně Protivínský. "Pokud bych však za svůj názor měl jít do vězení, půjdu rád."

Protivínský však do vězení nepůjde, prezident Václav Havel jej totiž omilostnil. Státní zástupkyně, která stíhání posvětila, rezignovala poté, co se případ objevil v médiích.

jp

Poslanci ODS a ČSSD použili nezvyklý postup ve sněmovně

Smluvně opoziční strany opět dokázaly, že si v dolní komoře parlamentu dělají, co se jim zachce. Nejprve vinou své nepozornosti schválili novelu obchodního zákoníku. Poslanec Ivan Pilip z Unie svobody totiž propašoval do původní novely paragraf, podle něhož musí kupec v privatizaci zaplatit stejné peníze za akcii státu i drobným podílníkům. Cena, za niž by stát prodal třeba ČEZ či Telecom, by tak klesla. Poslanci ODS a ČSSD tuto svou chybu odčinili po svém. Na návrh svého předsedy Václava Klause sněmovna na mimořádné schůzi znovu otevřela debatu o novele obchodního zákoníku. Místo aby Klaus už schválený zákon odeslal Senátu, předložil ho opět k jednání poslancům. Skutečnost, že se o jedné normě hlasovalo dvakrát, odporuje podle Čtyřkoalice ústavě. Klaus namítl, že sněmovna si může rozhodovat, o čem chce jednat. Senát odmítl o nové novele jednat a poslal okamžitě stížnost k Ústavnímu soudu. Ten má rozhodnout, zda ODS a ČSSD přijali protiústavně.

jp

Muž, který poslal Železného do vězení, má ochranu

Vyšetřovatel Vladimír Machala, který řeší případ ředitele televize Nova Vladimíra Železného, je pod policejní ochranou. Ochranku přitom uděluje policejní prezident jen v obzvláště závažných případech, kdy hlídané osobě hrozí bezprostřední nebezpečí. Letos v červnu, dva měsíce poté, co obvinil ředitele Novy, Machalu zbili neznámí útočníci. Vyšetřovatel musel zůstat v pracovní neschopnosti.

jp

EU: Musíte zlepšit práci úřadů

U českých úřadů přetrvávají "politováníhodné" nedostatky, vzkazuje Brusel rok před tím, než se bude rozhodovat o vstupu do EU. Příčiny tkvějí v politických. V České republice chybějí některé klíčové zákony, které nebyly přijaty. Otevřenou kritiku obsahuje jak hodnotící zpráva, tak shrnující Strategický dokument, který problémy uchazečů obvykle zakrývá. "Je politováníhodné, že České republice nadále chybí zákon o státní službě: tento zákon má zásadní význam pro zajištění nezávislosti, stability a profesionality veřejné správy," uvádí dokument. "Jsem velmi rád, že tato zpráva je pozitivnější než vloni. Akceptuji i výtky. Je tu ale podstatná změna, návrh zákona o státní službě je už v parlamentu. Ovšem přiznávám, že tamaráží na odpor," řekl premiér Miloš Zeman. Přes očividně příznivější tón Brusel upozorňuje českou vládu na řadu dalších problémů, které musí odstranit. Za rok už unie nebude pouze hodnotit a doporučovat, ale vydá také klíčový verdikt, zda Česko či některá další kandidátská země jsou na vstup do EU připraveny, či nikoli. Vstup sice nikdo nemá jistý, ale unie s rozšířením počítá. "Komise doufá, že v roce 2003 dokončí členské státy proces ratifikace (vstupních smluv)," říká poprvé Strategický dokument unie. Ten uvádí, že od jara 2002 začne příprava textu vstupních smluv a že unie zahájí i rozsáhlé zkoumání, nakolik jsou uchazeči připraveni na vstup. "Je to znamení, že jsme blízko uzavření vstupních jednání," uvedl Sečka. Unie však nejprve chce vidět pokrok v řadě oblastí. Velmi důrazně vyzývá též k reformě soudů.

jp

Kavanovy ambice stojí 113 milionů

Ministr zahraničí Jan Kavan má velkou ambici: chce se stát předsedou

dou Valného shromáždění OSN pro období 2002 až 2003. Jestli se mu to podaří, není jisté, ale zatím jediný protikandidát je z Běloruska. Už dnes má však český ministr k dispozici více než 113 milionů korun, které v červnu pro zajištění funkce v OSN vyčlenila vláda. Kavanova kandidatura se však nezamlouvá opozičním politikům. Vyčítají mu, že za peníze daňových poplatníků cestuje po světě a místo zájmů republiky prosazuje zájmy osobní, když lobbuje za svou kandidaturu v OSN. "Daňovní poplatníci sponzorují Kavanovy osobní politické ambice," prohlásil místopředseda ODS Petr Nečas. Předseda zahraničního výboru Senátu Michael Žantovský považuje za otřesné, že vláda vyčlenila pro tento post dvakrát více peněz, než dostane sedmáct českých center roztroušených po světě. "Přitom jde o post čistě ceremoniální," řekl Žantovský. Kavanův mluvčí Aleš Pospíšil odmítl, že by se peníze od vlády používaly na kampaň. Jsou podle něho určeny na platy úředníků a provoz kanceláře předsedy shromáždění OSN. Opozici se také nezamlouvá, že kabinet rozhodl o českém reprezentantovi ve vedení OSN na období, kdy současná vláda ČSSD bude už minulostí. Opozici vadí také to, že si ministr Kavan o kandidatuře sám rozhodl bez jakýchkoli konzultací. Kavanův zájem o kandidaturu potvrdilo ministerstvo zahraničí zkraje letošního roku a vláda svůj souhlas dala až o půl roku později. *jp*

Atta chtěl zaútočit v Praze, řekl Zeman

Premiér Miloš Zeman na sebe strhl pozornost všech amerických, tudíž i světových médií. Svou minutu slávy si vysloužil Zeman poté, co v rozhovoru pro televizi CNN uvedl, že terorista Muhammad Atta, který narazil s uneseným letadlem do mrakodrapu v New Yorku, plánoval spolu s iráckým špiónem atentát na pražské sídlo Rádia Svobodná Evropa. Představitelé českých zpravodajských služeb, které v minulých týdnech sbíraly všechny dostupné informace o Attově pobytu v zemi, však Zemanova slova obratem popřely. "Není to pravda, vůbec nám není jasné, kdo mohl něco takového premiérovi sdělit," uvedl vysoký činitel jedné z tajných služeb. Zeman později, před schůzkou s prezidentem Bushem, svůj původní výrok zmínil. "Je to pouze jedna z hypotéz, byť podle mne velmi pravděpodobná." Ministr vnitra Stanislav Gross prohlásil, že předsedovi vlády takové informace neposkytl. Ředitel BIS Jiří Růžek na přímou otázku, jestli jsou Zemanovy informace pravdivé, odmítl odpovědět. "Je to větší průšvih, než se může zdát. Zemanova slova totiž Irák přímo spojují s teroristy, kteří mají na svědomí zářijové útoky na New York. A to ve chvíli, kdy Spojené státy hledají důkazy pro toto spojení, aby rozhodly, zda zaútočit na Irák," uvedl představitel české zpravodajské služby. Rozhovor Miloše Zemana pro CNN není prvním případem, kdy premiér v kauze Muhammad Atta "ustřelil". V rozhovoru s německými novináři například před časem prohlašoval, že Atta byl v Praze jen jednou. "Atta strávil v Česku jeden den při přestupu na ruzyňském letišti, ale nikdy předtím ani potom nebyl v České republice," řekl tehdy. Vzápětí však vyšlo najevo, že tajné služby a ministerstvo vnitra už dávno mají informace i o dalším Attově pobytu. Zeman se hájil tím, že při svém prohlášení vycházel z informací policejního prezidenta. "Nejsem agentem Saddáma Husajna a nemůžu být informován o všem," hájil se Miloš Zeman. *jp*

ODS podpořila státní rozpočet

Poslanci udělali první krok k tomu, aby vláda mohla příští rok hospodařit podle řádně schváleného rozpočtu. Výměnou za úpravy, které Čtyřkoalice označila za frašku, získal kabinet Miloše Zemana od ODS souhlas s druhou verzí rozpočtu. Proti hlasovali pouze členové Čtyřkoalice, komunisté se zdrželi. "Je to maximum možného," pochválil vládu za změny v rozpočtu Vlastimil Tlustý z ODS. Vláda posílila podle požadavků sněmovny zejména výdaje na bezpečnost a vysoké školy. Na to doplatí státní zaměstnanci, kteří dostanou později přidáno. *jp*

Policie bude trestně stíhat Šloufa

Policie chce, aby premiérův poradce Miroslav Šlouf a poradce ministra Lachníta Zdeněk Munzar byli stíháni. Ekonomická kontrarozvědka od loňského podzimu vyšetřovala Munzarovu a Šloufovou spolupráci ve firmě Hawle Armatury a došla k závěru, že by Munzar měl být stíhán za zpronevěru 25 milionů korun, které patřily firmě Hawle, oba se Šloufem pak i za faktury na dva miliony korun převedené do Šloufovy firmy Pro Sanum. Zdeněk Munzar, člen ČSSD a externí poradce ministra pro místní rozvoj v oblasti vodohospodářství (ve vodohospodářství přitom sám podniká), se o vyšetřování odmítl bavit. "Nemám k tomu sebemenší důvod, na shledanou," řekl do telefonu. Miroslav Šlouf v písemné odpovědi uvedl: "Nevím o tom, že by policie prošetřovala moje angažmá ve firmě Hawle Armatury." *jp*

Volá Praha, uslyší Afghánci

Nová rozhlasová stanice, která má vysílat do Afghánistánu, se s největší pravděpodobností stane součástí Rádia Svobodná Evropa (RFE) se sídlem v Praze. Vznik Rádia Svobodný Afghánistán odhlasovala Dolní komora amerického Kongresu. "Návrh musí ještě projít Senátem a podepsat prezident, ale je velmi pravděpodobné, že to bude schváleno," potvrdila mluvčí RFE Sonia Winterová. Nová stanice, které na rozjezd vyplatí americká vláda téměř dvacet milionů dolarů, bude podle představ kongresmanů vysílat do Afghánistánu dvanáct hodin denně v tamních jazycích paštó a darí. Kdy však Afghánci zachytí první necenzurované zprávy, není doposud jasné. Podle Winterové záleží jen na amerických politikách. "Jakmile dostaneme mandát a přidělené peníze, zahájíme přípravy na vysílání. Pro nás to není žádný problém. Minimálně jednou ročně zahajujeme nové vysílání. Například v březnu jsme začali vysílat do Makedonie, začátkem roku třemi novými jazyky na Kavkaz," uvedla. Čeští politici proti vysílání nové stanice z Prahy vesměs neprotestují. *jp*

Lachnitův boj o sněmovnu vedení ČSSD nepodpořilo

Ministr pro místní rozvoj Petr Lachnit se na rozdíl od řady svých vládních kolegů zřejmě neprotlačí do příští Poslanecké sněmovny. Zemanovi blízký a aférami opředěný ministr má problémy nejen ve svém regionu, ale v premiérově nepřítomnosti se k němu "postavilo zády" i předsednictvo ČSSD. Blížícím se krajským konferencím doporučilo, aby na přední místa připravovaných volebních kandidátek zvolili většinu z ministerských uchazečů - Lachnita však ne. *jp*

Premiér Zeman se nezúčastnil oficiálních oslav státního svátku

Místo aby se účastnil oficiálních oslav státního svátku a pogratoval vyznamenaným, seděl premiér Miloš Zeman doma, aby tak vyhrotil svůj spor s prezidentovou manželkou. Předseda vlády oznámil, že jedním z důvodů, proč nepřišel na Pražský hrad, byla právě Dagmar Havlová. Nechtěl se s ní setkat. "Ať už si myslím o paní Dagmar Havlové cokoli, respektuji ji jako první dámu a nechci ji uvádět do trapné situace v otázce podání nebo nepodání ruky," řekl Zeman. Reagoval tak na téměř rok starý střet s Dagmar Havlovou, která Zemanovi prý vzkázala po ministru kultury, že mu už nikdy ruku nepodá. Havlové se tehdy dotklo Zemanovo údajně vulgární chování v souvislosti se jmenováním nového šéfa České národní banky. Havel prosadil Zdeňka Tůmu i přes značný odpor premiéra. Dagmar Havlová i prezident se včera odmítli k Zemanovu výroku vyjádřit. *jp*

Vrtulník s astronauty měl suchou nádrž

Prázdna nádrž na palivo zavinila zřícení armádního vrtulníku Mi-8S s americkým astronautem Eugenem Cernanem a českým kosmonautem Vladimírem Remkem na palubě. Oba dva známí dobyvatelé vesmíru vyvázli bez zranění, v kritickém stavu je naopak letuška, která doplátila na péči o pasažéry. Místo, aby se i ona připoutala, kontrolovala zajištění lidí. V okamžiku dopadu vrtulníku stála v místě, kde dovnitř vrtulníku prorazil podvozek předního kola. *jp*

Zámek černých baronů se dočká obnovy

Chátrající zámek Zelená Hora u Nepomuku známý jako sídlo vojenského útvaru takzvaných "černých baronů" v 50. letech se zřejmě dočká rekonstrukce. Zámek byl obsazen vojáky až do roku 1990, ani jejich odchod jej však nečinil přístupný veřejnosti. Lidé se do zdevastovaného areálu mohou podívat jen zhruba dvakrát ročně v rámci víkendového programu. Zelenou Horu převzal Klášter v roce 1992 s tím, že už měl vytipovaného zájemce o koupi a obnovu zámku. *jp*

Štrougal půjde před soud do konce roku

Do konce roku začne u Obvodního soudu pro Prahu 7 proces s Lubomírem Štrougalem. Řekl to soudce Tomáš Hájek, který má případ na starosti. Štrougal podle obžaloby v březnu 1965 jako ministr vnitra překazil trestní stíhání skupiny členů StB za vraždu. Příslušníci StB podle žalobce brutálně vyslýchali tři muže, kteří pak byli zastřeleni údajně při útěku. Štrougal je podezřelý, že podřízeným nařídil, aby vyšetřování tohoto případu zastavili a generální prokuratura neodeslala spis. Od chvíle, kdy byl loni v lednu obviněn, tvrdí, že se ničeho nezákonného nedopustil. Spis prokuratura prý nepředal proto, že ho pokládal za neobjektivní. *jp*

Čtyřkoalice si u voličů polepšila

Čtyřkoalice se opět dostala do čela voličských preferencí. Ve volbách by podle listopadového průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) získala 22,5 procenta hlasů. Druhou ČSSD by volilo 20 procent voličů, třetí ODS o jedno procento méně. Do sněmovny by se ještě dostali komunisté s 11 procenty. *jp*

Do voleb? S písní na rtech!

České politické strany zahájily tažení, na jejímž konci jsou červnové parlamentní volby. Pro politické strany je velice důležitá i jejich "hymna", píseň, která provází předvolební mítinky. A kterou, jak strany vesměs doufají, si bude volič prozpěvovat po cestě k volební urně. Proto věnují strany výběru své hymny pro blížící se volby velkou pozornost. Někdo sází na populární "šlágr", někdo na lidovky a někdo na osvědčený budovatelský pochod. Co tedy bude znít příští rok na předvolebních mítincích? Čtyřkoalice nechce nic "ohraného". Písničku s názvem "Všichni lidé jsou", pro ni složil Ivan Hlas. "Chtěl jsem udělat příjemnou písničku pro lidi. Inspiroval jsem se písní Johna Lennona All you need is love," říká Hlas. Píseň prý sice konzultoval s vedením stran Čtyřkoalice, ale ke skládání dostal volnou ruku. Za skladbu dostal zapláceno: "Dostal jsem asi tolik, jako bych dostal za svou jinou píseň, která by se průměrně prodala," uvádí Hlas. Ten v minulých volbách podporoval konkurenční ODS, po podpisu opoziční smlouvy se však od ní odvrátil. "Dnes už bych pro ně nesložil nic," tvrdí. ODS zatím žádnou hymnu nemá a chce výběr písně vždy přizpůsobovat konkrétním situacím. Ústřední melodie minulých voleb "Dej mi pac" tak prý už na mítincích ODS vládnout nebude. "Struktura voličů, členů, ale i politiků ODS je tak široká, že si nedovedu představit, že bychom vytáhli pouze s jedním stylem nebo jedním žánrem," říká místopředseda strany Miroslav Beneš. Komunisté už mají zcela jasno. "Na našich mítincích vždy zněla Internacionála, a ani tentokrát tomu nebude jinak," říká mluvčí KSČM Věra Žezulková. Z dělnického hnutí rovněž vzešli sociální demokraté klasiku zavrhlí a sázejí na modernu. "I když jsme starší než komunisté, tak my Píseň práce rozhodně zpívat nebudeme," tvrdí mluvčí ČSSD Jiří Hron. "Určitě ale u nás uslyšíte píseň Kvete růže, podívej nebo, jak se nám v minulých volbách osvědčilo, od Karla Kryla Demokracie," říká Hron. Otázkou zůstává, zda text "Ti, kteří kradli po léta, dnes dvojnásobně kradou" se bude ČSSD do letošní kampaně sto procentně hodit. jp

Na památník Vojna dá stát 22,5 milionu korun

Ministerstvo kultury dá v příštím roce 22,5 milionu korun na vybudování památníku protikomunistického odboje v bývalém komunistickém koncentračním táboře Vojna u Lešetec na Příbramsku. Dohromady bude stavba stát téměř 80 milionů korun, dokončena by měla být do roku 2004. Památník se měl začít stavět už loni a dokončen měl být v roce 2002. Zdržení stavby způsobil nedostatek peněz, stát totiž uvolnil pouze 6,7 milionu korun. Tábor Vojna postavili v roce 1947 váleční zajatci pod dohledem sovětských poradců. O rok později byl přeměněn na tábor nucených prací a v roce 1951 se stal pracovním táborem pro odsouzené zejména z politických důvodů, kteří pracovali v místních uranových dolech. Tábor byl zrušen v roce 1961. jp

Nový lék proti AIDS díky vědcům z ČR

Ve spolupráci s kolegy z Katolické univerzity v Lovani nedávno vyvinuly po mnohaletém úsilí vědecký tým z Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd ČR pod vedením Antonína Holého preparát tenofovir, který je účinnou látkou nového léku proti AIDS, který pod názvem VIREAD vyrábí americká společnost Gilead Sciences. Rozsáhlé klinické zkoušky prováděné na 5000 pacientech prokázaly vynikající výsledky i v případech, kdy jiné prostředky nijak nepomáhaly. Nový lék nemá mít žádné vedlejší účinky a na rozdíl od dosavadních preparátů nebylo prokázáno, že by proti němu časem vznikala rezistence. K dalším přednostem patří užívání pouhé jedné tabletky denně, přičemž na rozdíl od předchozích léků není nutno dodržovat přesné odstupy od jídla. Viread je schopen vývoj nemoci prakticky zastavit, bohužel však ani on nedokáže virus HIV v těle pacienta zcela zlikvidovat. Přesto se v dnešní době, tak chudé na dobré zprávy, čeští vědci zasloužili o jednu z těch nejlepších. (MaFr)

V kauze Železný zadržený v Rakousku obrazů

Již osm obrazů, které jsou údajným vlastnictvím šéfa televize Nova žalovaného o náhradu škody americkým podnikatelem Ronaldem Lauderem, bylo zajištěno v depozitářích vídeňského Dorothea. Mimo jiné se jedná i o čtyři obrazy vystavované nedávno v Salcburku v rámci prezentace Českého kubismu. Vladimír Železný ovšem vlastnictví všech zajištěných obrazů popírá a za jejich majitele se prohlašuje Nadační fond Galerie, který zároveň dodává, že plátna nezískala od V. Železného. Pokud by se však prokázalo, že ve skutečnosti cenná umělecká díla patří Železnému, mohla by být prodána v dražbě, jejíž výtěžek by přispěl k uspokojení nároků R. Laudera. (MaFr)

Klatovské mumie bude možno opět spatřit

Odborníci zachránili proslulou turistickou atrakci Klatov. Téměř čtyřicet mumii, uložených v katakombách pod jezuitským kostelem, bylo speciálně ošetřeno, protože se na nich objevila plíseň. "Velké množství návštěvníků mělo nepříznivý vliv na klima v podzemí. Nyní se zmenší kapacita na padesát lidí za hodinu," vysvětlil konzervátor Jan Červeňák. *jp*

Výstava v Obecním domě přibližuje historii novoborského skla

Výstava ze sbírek Sklářského muzea v Novém Boru na Českolipsku v pražském Obecním domě, představí produkci tamních dílen v letech 1880 až 1930. Více než 100 exponátů ukáže celou škálu výroby od prací vysoké výtvarné úrovně až po běžnou produkci. Výstava se soustředí na dobu největšího rozkvětu sklářské produkce v Novém Boru a okolí. Vystavená díla dokládají technologické postupy zušlechťování skla a práci jednotlivých dílen. Návštěvníci uvidí například klasická díla z konce 19. století, kdy se obnovoval zájem o umělecké řemeslo. Produkci prvního desetiletí 20. století ovlivnil secesní dekorativismus. Sklo neobyčejných tvarů a barevných kombinací je malované a zlacené v duchu prací Alfonse Muchy. Ve 20. letech secesi vystřídaly elegantní geometrické vzory směru art deco. Celkovou představu o 50 letech vývoje skla na Novoborsku pomohou návštěvníkům dokreslit návrhy, vzorníky, dokumentace a reklamy sklářských firem. Podávají svědectví o pestré produkci i velkém obchodním ruchu. Přehledka novoborského skla potrvá do 13. ledna. Doplňují ji publikace v české a německé verzi, v níž bude poprvé zveřejněn soupis dílen včetně 160 používaných značek.

Památkový ústav nesouhlasí s demolicí Haškova rodného domu

(ČTK) - Státní ústav památkové péče hlavního města nesouhlasí s demolicí rodného domu spisovatele Jaroslava Haška ve Školské ulici v Praze 1. Dům by chtěl zbourat jeho soukromý vlastník. Ústav vydá záporné stanovisko jako podklad pro rozhodnutí magistrátních památkářů. Se zbouráním domu také nesouhlasí Klub za starou Prahu. Podle jeho jednatele Richarda Biegla je budova příkladem klasicistního nájemního domu a utváří charakter této části Nového Města. Nelze podle něj přijmout zdůvodnění žádosti o demolicí, že objekt je ve špatném stavu. Poruchy nejsou tak výrazné, uvedl Biegl na tiskové konferenci. Statik Václav Jandáček upozornil, že v obdobném stavu jako Haškův rodný dům se nachází třetina starých pražských budov. Podle něj se opravují domy v daleko horším stavu. Případné vyhlášení havarijního stavu není na místě, dodal.

Zástupci klubu upozornili na postup některých investorů, když se jim nepodaří získat souhlas se zbouráním domu v řízení, v němž je nutné závazné stanovisko památkářů. Podle nich pak někteří nechají dům zchátrat. Když je pak v havarijním stavu, požádají o demoliční výměr znovu. V tomto případě jsou o demolicí památkáři jen informováni.

Ve Znojmě se hroutí radnice

Nadpis nemá signalizovat nějaké dramatické události v městském zastupitelstvu tohoto jihomoravského města. V renesanční budově v centru města se zřítíl v jedné z historických místností strop. Praskliny již nějakou dobu signalizovaly, že s klenbou není něco v pořádku a právě na pondělí, tedy na den, kdy pracovníci radnice zhroucení stropu objevili, byl pozván statik, který měl ve spolupráci se stavebním dozorem a architektem celý problém posoudit. Naštěstí se nikomu nic nestalo, i když samozřejmě vznikly materiální škody na vzácné stavební památce, přestože příslušná kancelář byla již před nešťastnou událostí vystěhována. Po zřícení klenby se objevily spekulace zda narušení statiky radnice nezpůsobily americké nálety na město v době 2. světové války, hovoří se ocelových svornících, které zlepšovaly stavební stav místností a které byly neznámo kdy a proč odstraněny. Celkově však v souvislosti s jinými událostmi ze světa si asi většina lidí patrně oprávněně řekne - no, když se nestalo nic horšího. *(MaFr)*

Výstava Kramářské tisky přibližuje písně a vyprávění obchodníků

(ČTK) - Šest desítek písní a vyprávění podomních obchodníků, řemeslníků a trhovců přibližuje výstava "Kramářské tisky". Do konce ledna je k vidění ve zlínském Muzeu jihovýchodní Moravy. "Nejstarší texty z roku 1746 obsahují náboženská témata staro- i novozákonní.

Kramářské tisky v 18. a 19. století nahrazovaly noviny. Přinášely informace o pozoruhodných událostech a udivujících a hrůzu nahánějících situacích. Obsahovaly i mravní ponaučení. Jako scéna či dekorace stačila interpretům tabule s obrázky, které zachycovaly recitovaný nebo zpívaný příběh. Zpěvákův hlas doplňovaly housle, harmonika či jiný hudební nástroj. Tiskem kramářských písní se před 200 lety živily malé venkovské manufaktury. Známé byly tiskárny v Litomyšli, Olomouci, proslula i Škarnychova tiskárna ve slovenské Skalici.

Velmi vzácný exemplář známky ve Vánoční aukci

Na 30. Vánoční aukci - Filatelie Klím v Brně, která se bude konat 15. prosince t.r., bude dražena řada hledaných a ojediněle se vyskytujících aukčních položek - známek Československa. Patří k nim například známka 1.50/2K fialová, FLUGPOST s přetiskem POŠTA ČESKOSLOVENSKÁ 1919. Je úzkého formátu a má převrácený přetisk I. typu. Dosud ji neuváděl žádný, ani specializovaný katalog známek ČSR. Vyskytuje se velice vzácně, podle našich dosavadních vědomostí existuje pouze jeden exemplář. Proto stanovit skutečnou cenu, respektive hodnotu, exempláře nabízeného na uvedené aukci je značně problematické. Lze však říci, že investice při koupi této známky je nepochybně velmi výhodná. Budoucí majitel si může říci, že vlastní jednu z nejvzácnějších známek ČSR.

České kostely se stále vykrádají

Loni v dubnu zasadili čeští policisté těžký úder bandě vykrádačů kostelů především v západních a severních Čechách, u kterých policie objevila nakradené umělecké předměty v hodnotě asi 20 milionů, celý případ však dodnes není zcela došetřen. Nyní policie zjistila, že jeden z vyšetřovaných překupníků je už opět namočen v nových krádežích, např. ve vyloupení pravoslavného kostela v Praze na olšanském hřbitově. Tento skandál znovu v Čechách oživil diskusi o problematice krádeží církevních památek. Počet nových případů sice v posledních letech poněkud klesá, podle mnoha odborníků však jediné díky tomu, že v mnoha objektech již není co ukrást. Protože západní a jihozápadní Čechy jsou již vyrabovány, hrozí podle policejních odborníků v současné době eminentní nebezpečí Čechám středním a východním. Většina ukradených předmětů končí stále v Německu a v Rakousku, kde stále trvá zájem trhu. Co se tedy dá proti tomu dělat? Snad by pomohlo, kdybychom se u podezřelých děl trochu při nákupu zajímali i o jejich provenienci. (MaFr)

Češi utrácejí za léky stále více

Průměrný český občan vydá podle oborové studie zdravotnického veletrhu Mefa v Brně ročně zhruba 100 dolarů. Přestože za první čtvrtletí letošního roku stoupla spotřeba léků v ČR o více než 13 procent, výsledná suma na hlavu je stále poloviční nebo dokonce třetinová ve srovnání se zeměmi Evropské unie. Přitom podle odhadů asi desetina léků zůstává nevyužita. Nejvíce narostl v ČR v posledním období prodej antidepressiv, což může mimo jiné souviset i se stálými potížemi české (a nejenom české) společnosti se zvládnutím tlaku nynějšího světa. Ze svých prostředků si pacienti v ČR hradí zhruba 14 procent léků a na dalších šest procent doplácí. V současné době se však počet léků, na něž si nemocní musí připlatit, výrazně stoupl a pro některé to již představuje skutečně závažný sociální problém, i když se české ministerstvo zaklíná, že léky s doplatkem představují pouze nadstandard. (MaFr)

Univerzita Pardubice slavnostně inaugurovala čtvrtou fakultu

Insignie v podobě zlatého řetězu a žezla převzala v polovině listopadu z rukou rektora Univerzity Pardubice Miroslava Ludvíga děkanka nově otevřené Fakulty humanitních studií Milena Lenderová. Součástí slavnostní ceremonie se stala i imatrikulace 275 studentů prvního ročníku.

Majetek

Schwarzenbergovi patří

Písecká samosoudkyně nepřímou rozhodla, zda bývalému kancléři Karlu Schwarzenbergovi zůstane majetek, který mu byl vydán v restituci. Zdánlivě šlo jen o hájenu na Písecku, o spor, který vyvolal sám exkancléř a který definitivně vyhrál. Spor však mohl přerůst v sérii procesů: pokud by soud neuznal, že má oprávněný nárok na restituci majetku svého otce Karla. Soudkyně Halbrštátová tak určila, že Schwarzenberg dostal několika-miliardový majetek podle práva. Soudní peripetie začala v roce 1993, kdy Schwarzenberg žaloval o vydání hájenu ve Smetanově Lhotě bývalého generálního prokurátora Jaroslava Krupauera. Ten schwarzenberský majetek získal před čtvrt stoletím - podle žalobce za polovinu odhadní ceny. Schwarzenbergovi advokáti neuspěli hned. Teprve u Ústavního soudu dokázali, že písecký soud nařídil objekt vydat. Ale Krupauer pak zpochybnil Schwarzenberga jako oprávněného dědice původního vlastníka. Karla Schwarzenberga totiž v roce 1960 adoptoval v Rakousku jeho strýc Jindřich, ale restituent vystupoval s nároky na dědictví majetku svého biologického otce Karla z druhé rodové větve, která vlastnila panství kolem Orlíku na Písecku. jP

Nové registrační značky automobilů v ČR

V České republice již některé okresní úřady začaly přidělovat nové státní poznávací značky automobilů, které se od těch předchozích významně odlišují. Především již neobsahují označení příslušných okresů, ale písmeno odkazující k příslušnému kraji - Praha si podržela čestné A, Středočeský kraj používá S, Ústecký vcelku pochopitelně U, podobně Liberecký L, K si prosadil Karlovarský, zatímco Královéhradecký má H, P drží kraj Plzeňský, zatímco Pardubický má E, C má Jihočeský kraj, zatímco J u Vysočiny a B u Jihomoravského kraje odkazují k hlavnímu městu kraje, Z logicky patří Zlínskému kraji. Poněkud s většími problémy by asi šlo odvodit T, kterými by měly být označovány auta z Moravskoslezského kraje. Stále zůstává dosavadní barevné ztvárnění registračních značek - tedy černá písmena a čísla na bílém pozadí, podíl znaků na celkové ploše však není přesně stanoven. Nová označení údajně příliš nevíta policie, protože je pro její příslušníky obtížnější si jej zapamatovat tak, aby po příslušném voze mohlo být zahájeno pátrání. Podle odborníků si však občané časem nepochybně bez větších problémů na nové státní poznávací značky zvyknou. (MaFr)

Nový český konzulát v Kanadě

Nový český honorární konzulát s působností pro provincii Ontario byl na podzim otevřen v kanadském Torontu. Jeho vedení bylo svěřeno V. Lanny Rosickému, emigrantu z roku 1969, který je vlastníkem firmy na výpočetní techniku. Zastupitelský úřad má úřední hodiny v úterý odpoledne a ve čtvrtek dopoledne, případnou návštěvu je však nutno ohlásit. Adresa konzulátu je Yonge Street 4711, Suite 701, Toronto, Ontario, M2N 6K8; e-mail: consul@canczech.com. (MaFr)

Muchova Slovanská epopej do Prahy

Pražská městská rada rozhodla, že Slovanská epopej Alfonse Muchy, skládající se z dvaceti monumentálních pláten z let 1912 - 1926, má být v příštím roce odvezena ze zámku v Moravském Krumlově a instalována na pražském Výstavišti v Průmyslovém paláci. Zastánci přemístění gigantického obrazového cyklu do Průmyslového paláce argumentují především souzněním této stavby s díly a výjimečnými instalačními možnostmi. Velmi smutní jsou naopak představitelé Moravského Krumlova, kde byla Slovanská epopej vystavena od roku 1963. Připomínají, že Muchovy rodné Ivančice jsou od Moravského Krumlova vzdáleny pouhých osm kilometrů a nezastírají, že ztráta obrazů může velmi negativně ovlivnit další osud zámku. Jen díky instalaci Slovanské epopeje totiž představuje turistickou atrakci a získané peníze umožňují zabraňovat jeho dalšímu chátrání. Město Praha samozřejmě jako vlastník má právo umístit Slovanskou epopej, kde uzná za vhodné a v Průmyslovém paláci na Výstavišti dílo nepochybně dobře vyní. Na druhé straně však jistě není nutné snažit se stáhnout každé významné umělecké dílo do Prahy. Jejím lesku už asi těžko lze výrazně přidat a naopak malé město přijde o jedinou atrakci, která přitahovala cizí návštěvníky. Těžko se pak obyvatelé Prahy budou moci divit stížnostem na pragocentrismus. (MaFr)

Nová obchodní centra v Praze i v Bratislavě

S velkou pompou byla v Praze i v Bratislavě otevřena nová významná obchodní centra. To pražské se nazývá Nový Smíchov a již jeho název naznačuje, kde ho najdete. Bratislavský Aupark, údajně největší nákupně-zábavné centrum na Slovensku, se rozkládá přímo u úpatí Nového mostu na petržalské straně v blízkosti silnice směřující na Vídeň. Obří bratislavský komplex se 190 obchody a 13 restauracemi má podobně, jako pražský Nový Smíchov, představovat velmi kvalitní středisko na nejvyšší světové úrovni. Bohužel, jak už to u podobných staveb bývá téměř zvykem, pražské i bratislavské centrum byly otevřeny v ne zcela dohotovené podobě, v Auparku není ještě vybudován komplex kin ani projektované bowlingové dráhy, na Smíchově nebylo dokončeno druhé patro s multikinem a restauracemi. Přesto byl počátek Auparku a Nového Smíchova demonstrací úsilí obou měst prezentovat se jako významné světové metropole. U mnohých podobných projektů však původní velkorysost bohužel brzo vyprchala. (MaFr)

Kužvart zrušil sjezdovku na Pradědu

Ministr životního prostředí Miloš Kužvart zrušil jednu sjezdovku na Pradědu a druhou zkrátil, aby chránil tamní přírodu. "Představa, že jeden podnikatel bude mít zisk na úkor přírody, je nesmysl," řekl Kužvart, podle něhož se sjezdovka kvůli necitlivému používání rolby podobá tankodromu. Spor o sjezdovky na Pradědu není v Česku ojedinělý. V Národním parku Šumava chce několik obcí vybudovat dvě sjezdovky a dva vleky. Jelikož i s tím Kužvart nesouhlasí, chtějí obce, aby tato část Šumavy už do parku nepatřila. Boží Dar v Krušných horách bojuje zase o to, aby ochránci přírody výrazně nezkrátili běžecké stopy. jP

Lidé v panelácích spokojeni

Přes ostrou kritiku prezidenta Havla na začátku devadesátých let se podle nejnovějších analýz městských sídlišť v Praze zdá, že obyvatelé paneláků jsou se životem na sídlišťích spokojeni. 87 procent respondentů hodnotí svůj život v betonových předměstích velmi či spíše dobře a pouze necelých dvacet procent uvažuje o přestěhování. Podle brněnského sociologa Jana Kellera však spíše o projev spokojenosti jde o projev realismu nebo dokonce rezignace - lidé prostě vědí, že si nic lepšího za současné situace nemohou dovolit. Na druhé straně však nelze pochybovat, že vnímání sídlišť pouze jako mimořádně nebezpečných betonových džunglí výrazně přispívajících k rozpadu veškerých lidských vztahů je v mnoha případech poněkud zkratkovité. Zejména menší urbanistické celky, zejména pokud se o ně řádně pečuje, nepůsobí nijak odpudivě a bydlení v panelovém domě samo o sobě netvoří z lidí násilníky a lidi bez citu. Problémem ovšem zůstává technický stav řady paneláků. Podle některých studií asi 65 procent sídlišťních domů v Praze nutně potřebuje rozsáhlé opravy, přičemž nejhorší je stav na Proseku (Praha 9) a na Petřínách (Praha 6). Město chce panelákové byty regenerovat, ale zároveň si přeje, aby na opravy přispívali i nájemníci. Dosavadní legislativa však s ničím podobným nepočítá, a tak se možná nyní zveřejněná studie o oblíbenosti bydlení na sídlišťích má stát i pomocným argumentem představitelů měst pro prosazení změny legislativy. (MaFr)

Vydavatel Mein Kampfu byl odsouzen

Soud vyměřil podnikateli Michalu Zítkovi tři roky vězení podmíněně a dvoumilionovou pokutu za to, že loni vydal českou verzi Hitlerova Mein Kampfu. Podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občanů se Zítko podle verdiktu dopustil tím, že vydal knihu hlásající rasovou zášť, jež "může" ovlivnit čtenáře. Obžalovaný nakladatel se okamžitě odvolal. jp

Papež blahořečil českého kněze

Papež Jan Pavel II. blahořečil v Římě dva řeckokatolické duchovní - slovenského biskupa Pavla Gojdice a českého kněze Metoda Dominika Trčku.

Trčka, rodák z Frýdlantu nad Ostravicí na Frýdeckomístecku, zemřel před 42 lety ve vězení v Leopoldově a církev jeho smrt považuje za mučednickou. Vedle Trčky bude blahořečen také někdejší prešovský biskup Gojdic, který stejně jako on trpěl v komunistických vězeních. Oba byli před půlstoletím v době komunismu spoluvězni královohradeckého římskokatolického arcibiskupa Karla Otčenáška.

Policie rozbila mezinárodní gang obchodující se ženami

Česká policie v polovině listopadu rozbila mezinárodní gang obchodující se ženami. V šesti erotických klubech na Sokolovsku a Chebsku zadržela v rámci akce HOKR 24 podezřelých. Z kuplířství a obchodování se ženami vyšetřovatelé obvinili 14 lidí, deset z nich navíc z účasti na zločinném spolčení. Policie zadržela i 70 prostitutek, mezi nimi byly i nezletilé, převážně z Ukrajiny, Moldavska a Ruska. Ženy ze zemí bývalého Sovětského svazu lákali členové gangu do České republiky vidinou lukrativního výdělků v továrnách.

Zloději vykrádají účty přes bankomat

Poprvé v České republice ukradli zloději peníze přímo z bankovních kont způsobem, proti němuž nemá ani velmi opatrný klient žádnou obranu. Zřejmě velmi dobře organizovaná skupina přišla na metodu, jak si s pomocí jednoho bankomatu ČSOB pořídit "kopie" platebních karet a získat i PIN. S těmito údaji pak pachatelé vytvořili funkční falzifikáty a ve zmíněných případech ukradli celkem zhruba milion korun. Postižení klienti přitom o kartu nepřišli, ale ani netušili, že jsou okrádáni. Pachatelé instalovali u jedné z poboček ČSOB čtecí zařízení pro okopírování magnetických proužků a nejspíše kameru, s jejíž pomocí sledovali, jaký PIN klient zadává.

jp

Církevní knihovník

Verner převzal

papežské vyznamenání

Kněz František Verner, knihovník Vyšehradské kapituly, se 60 let staral o Křížovnickou knihovnu. Za celoživotní dílo v knihovnickém oboru obdržel vyznamenání Pro Ecclesia et Pontifice (Za zásluhy pro církev a papeže).

Šestaosmdesátiletý Verner dokončil letos Bibliografii české katolické literatury 20. století, na níž pracoval 25 let. Jedná se o více než 50.000 záznamů monografií i důležitých příspěvků z katolických časopisů," uvedl Herman. Verneřova práce, předaná Centrální katolické knihovně v Praze, je podle něj přímým pokračováním bibliografie 19. století z pera pražského biskupa Antonína Podlahy (1865 až 1932), teologa, archeologa a historika. V současnosti pracuje Verner na bibliografii české katolické literatury z let 1800 až 1828, kterou Podlahy vynechal.

V Miroslavi na Znojemsku upletli rekordní adventní věnec

Zřejmě největší adventní věnec na světě upletli obyvatelé Miroslavi na Znojemsku. Věnec má vnější průměr 6,8 metru a visí v téměř čtyřech metrech na železné konstrukci. Na upletení věnce se spotřebovalo několik přívěsů slámy a smrkového a borového chvojí. Čtyři zahradníci na obalování rámu slámou a chvojí strávil pět dnů. Každou neděli se na věnci rozzáří jedna ze čtyř velkých adventních svící, poslední 23. prosince.

V obci Miroslav se při vytváření vánoční výzdoby inspirovali předvánoční Vídní.

Zrušení nevolnictví - 220 výročí

Patentem císaře Josefa II. (1741 až 1790-od roku 1780 český a uherský král) z 1. listopadu 1781 bylo zrušeno v českých zemích nevolnictví. Tím císař, krátce po smrti své matky Marie Terezie, omezil trestní pravomoc vrchnosti nad poddanými. Poddaným bylo umožněno svobodně uzavírat sňatky, stěhovat se a dávat děti do učení a na studia bez souhlasu vrchnosti. Došlo rovněž k omezení neplacení dvorské služby poddaných, avšak robotní, finanční a naturální povinnosti vůči vrchnostem zůstaly nezměněny. V následujících letech propukly na některých místech protirobotní nepokoje. Císař Josef II. nechal sestavit tzv. josefský katastr, který poprvé evidoval veškerou zemědělskou půdu - panskou i poddanskou. Na jeho základě byl roku 1789 vyhlášen berní a urbaniální patent, který převáděl robotu na peněžní plat a daňové zatížení poddanských usedlostí nesmělo překročit 30% hrubého výnosu pozemků. Vrchnosti se ovšem cítily citelně postiženy a po smrti císaře Josefa II. přiměly jeho bratra a nástupce Leopolda II. k odvolání reformy.

Na Slovensku bylo nevolnictví zrušeno 22. srpna 1785.

Policisté vracejí denně do Německa deset Němců s domovním odpadem

Ze severočeských hraničních přechodů vracejí policisté denně zhruba deset aut, v nichž se Němci pokoušejí vyvézt domovní odpad do České republiky. Šéf severočeské cizinecké a pohraniční policie Milan Babičí řekl ČTK, že policisté na ně upozorňují své německé kolegy. Pro Němce je podstatně levnější, když pytel s odpadem odhodí v České republice," uvedl. Na tyto vandaly doplácí především obce v bezprostřední blízkosti přechodu. Policejní akce se čas od času opakuje a vždy na nějakou dobu příliv německého odpadu omezí.

Katolický kněz Jiří Kopejsko se stal novým velmistrem křížovníků s červenou hvězdou

Katolický kněz Jiří Kopejsko se stal novým velmistrem křížovníků s červenou hvězdou, nejstaršího českého řádu. V pořadí 47. nejvyššího představitele tohoto rytířského řádu, dosavadního probosťa z Chlumu Svaté Máří na Sokolovsku, jmenoval Vatikán. Cíkevní řád ČTK informoval, že Kopejsko je ve funkci na šest let. Po tragické smrti posledního velmistra Ladislava Sirového v roce 1992 byl správou řádu křížovníků Vatikánem pověřen biskup František Lobkowicz.

Křížovníci s novým velmistrem uctili památku Anežky České. Katolická církev si připomněla památku svaté Anežky České - dcery z královského rodu Přemyslovců a řeholnice, která žila ve 13. století. Mši při této příležitosti v pražském kostele sv. Františka sloužil nový velmistr Rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou Jiří Kopejsko. V jejím závěru přítomní uctili ostatky svěťce. Anežka Přemyslovna byla kanonizovaná ve Vatikánu v sobotu 12. listopadu 1989 - týden před takzvanou sametovou revolucí.

Řád, založený roku 1233 jako špitální bratrstvo, měl ještě ve 30. letech 20. století na šedesát členů. V 50. letech byla jeho činnost tvrdě potlačena. V listopadu 1989 dožívalo již jen šest řádových kněží důchodového věku a jeden klerik. V současnosti má 22 členů a věkový rozdíl mezi nejstarším a nejmladším křížovníkem je 69 let.

Staroměstské náměstí zdobí smrk z Velkých Karlovic

V hlavním městě ozdobí v předvánočním období Staroměstské náměstí smrk z Velkých Karlovic.

"Je to náš zelený dar Pražanům," řekl ČTK starosta obce Miroslav Konařík. Strom podle místních lesáků rostl na Valašsku zhruba 110 let. Kmen smrku o průměru jeden metr měří po obvodu asi tři metry. "Jeho hmotnost jsme odhadli na více než šest tun. Smrk rozsvítí pražský primátor Jan Kasl.

Japonec porazil českého obra Svatu

Japonský rekordman Sinya Takahasi v Pelhřimově porazil v pojídání párků Rudolfa Svatu z Prahy. Pětapadesát kilogramu vážící Asiat za deset minut spořádal 56 nožiček párků o celkové hmotnosti 3,136 kilogramu. Přes 180 kilogramů vážící Čech jich snědl 17. Japonec vypil během klání dva litry vody, Svata parky zapíjel pivem. Neobvyklé klání v Pelhřimově natáčela japonská televize.

Karel Štědrý a kanadští krajané

I ve svých čtyřiašedesáti letech si Karel Štědrý drží figuru - chodí do posilovny, hraje tenis a v zimě vyráží s rodinou na lyže. Před rokem absolvoval celkovou zdravotní prohlídku a jediné, co lékaři zjistili, je mírně zvýšený cholesterol. "Podle astrologa se dožiju devadesáti let. To mám před sebou ještě poměrně dlouhý život," pochvaluje si.

Zpěvák hitů Mám malý stan a Milenci v texaskách, konferenciér televizních pořadů Kavárna u dobré pohody nebo Diskotéka pro starší a pokročilé zažil po listopadu 1989 abstrakt. "Tehdy začali na náměstích zpívat folkové zpěváci protestsongy a my, co jsme dělali střední proud popové muziky, jsme byli zatracováni. Proto jsem hledal možnost, jak se uživit. Rozvíjelo se podnikání, a tak jsem si řekl, že to zkusím." Se dvěma společníky založil firmu, která provozuje nápojové automaty.

Po několikaleté pauze se někteří zpěváci z minulé doby začínají vracet na pódia a do televizních pořadů. Jedním z nich je i Karel Štědrý, který během loňského roku vystupoval v televizi šestnáctkrát. Právě teď zvažuje nabídky do několika chystaných muzikálů a přednedávnem se vrátil z Kanady a USA, kde s operetním zpěvákem Karlem Bláhou vystupovali pro krajany.

"Měli jsme třináct vystoupení a bylo to kolečko skoro šesti tisíc kilometrů. Začali jsme v kanadském Londonu a končili v Detroitu. Jeli s námi ještě moje žena a Josef Mára, který má v Londonu firmu a obchoduje s českými videokazetami. Podobná setkání zajišťuje už několik let a má vyzkoušené štače, kde krajané na tyto akce chodí."

Jeho pocit z českých komunit v zahraničí je spíš rozpačitý. "Ryze česká povaha -závist, rivalita - se projevila v tom, že česká komunita v zahraničí je nejméně soudržná. Poláci, Madaři, ti drží pohromadě. Češi ne. Po rozdělení republiky byl navíc z Kanady podnícený rozkol mezi Čechy a Slováků v emigraci. Zatímco u nás jsme se rozdělili bez velkých emocí, v cizině se to nepovedlo.

Jsou emigranti, kteří říkají my jsme Čechoslováci, ale třeba v australském Adelaide, kde dvě stovky Čechů a Slováků měly československý klub, si po rozdělení republiky většina Slováků založila svůj klub pro šedesát lidí," popisuje emoce některých emigrantů.

Na setkání s českými umělci, kteří se za velkou louží vydají, chodí hlavně starší lidé. Krajanská obec stárne a potomci těch, kteří emigrovali, se cítí být spíš Američany, Kanadany nebo Australany než Čechy. Naši zemi poznali obvykle jen při několika návštěvách Prahy.

Několik umělců, kteří tato setkání absolvovali, si stěžuje, že se jim cesta finančně nevyplácí. "To vůbec není o vydělání peněz," přitakává Karel Štědrý. "Výdělek pokryje jen letenku... A občas mám bohužel pocit, že se na nás někteří krajané dívají jako na chudé příbuzné."

O svém současném postavení v umělecké branži Karel Štědrý říká: "Svůj zenit mám daleko za sebou. Jedenáctým rokem jsem společníkem firmy, kde každý máme svoje úkoly a pozici, a pro mě je zadostiučiněním, že na moje vystoupení diváci i dneska přijdou. Jednou mi František Filipovský řekl: Postavit se před lidi, to je droga. Jakmile tohle nemáš, pociťuješ abstrakt. A měl pravdu."

ZRDagmar Krátká - převzato z bulletinu ČSÚZ

Železniční dráhy - informace

Železniční správy Rakouska a Česka zrušily plánované omezení provozu vlaku kategorie EuroCity (EC) spojujících Vídeň s Brnem a Prahou. Vlak EC 70/71

"Antonín Dvořák" (odj. Wien Südbf 6.25, příj. Praha-Holešovice 10.50, zpět Praha-Hol. 17.58, Wien Südbf 22.40) jezdí tedy i nadále denně.

Pro druhý vlak kategorie EuroCity, EC 74/75 "J. G. Mendel" (odj. Praha hl. n. 6.55, příj. Wien Südbf 11.33, zpět Wien Südbf 18.25, Praha hl. n. 23.24), platí původní plánované omezení (nejede 5.XI. - 20.XII.2001, 7.I. - 26.I.2002), tedy od 27.I.2002 bude jezdit rovněž denně.

Jiří Zajíček - 31.10.2001

Již za necelé dva měsíce bude nutné při nákupu jízdenek prokázat nárok na Zákaznické jízdné

Věrných zákazníků Českých drah, kteří si pořídí zákaznické karty nebo využívají některé z dalších komerčních nabídek, se uplatňování obyčejného jízdného od 1. ledna 2002 prakticky nedotkne.

Od 1. ledna 2002 začnou České dráhy uplatňovat obyčejné jízdné ve smyslu cenové regulace vyhlášené Ministerstvem financí ČR. Pro veřejnost však tato změna neznamená nutnost platit vyšší ceny za cestování vlakem. Součástí dokončené restrukturalizace tarifu Českých drah je totiž také dotvoření celého spektra slev pro všechny skupiny cestujících.

Od 10. června 2001, kdy nový tarif vstoupil v

platnost, byla rozšířena zpáteční sleva také pro důchodce, které tak například zpáteční cesta k lékaři dnes stojí méně než za předešlého tarifu, byly zavedeny jednosměrné traťové jízdenky, které nabízejí flexibilnější možnosti především při pravidelném dojíždění do zaměstnání, a bylo vytvořeno zcela nově koncipované zákaznické jízdné, které je pro širokou veřejnost cenově dostupné.

Zákaznické jízdné získávají přechodně do 31. prosince 2001 všichni cestující, kteří si zakoupí jízdenky v pokladnách.

Od 1. ledna 2002 však budou muset cestující, kteří chtějí zákaznické jízdné využít, vlastnit zákaznickou kartu (Kartu Z). Tato karta je připravena v modifikacích pro dospělé (osoby nad 15 let), děti od 6 do 15 let, důchodce a držitele průkazů ZTP a ZTP/P. Až do konce roku 2001 si mohou všichni cestující zakoupit zákaznickou kartu za zvýhodněnou cenu 100 Kč.

Od 1. ledna 2002 bude nadále prodej Karty Z pokračovat, ale cestující starší 15 let zaplatí 200 Kč. Investice do Karty Z v předprodeji (cena 100 Kč) se vyplatí, neboť se vrátí již při páté cestě na vzdálenost do 50 kilometrů či po dvou cestách do 100 kilometrů. Na vzdálenosti větší je návratnost ještě rychlejší.

Bez ohledu na uplatňování obyčejného jízdného a nutnost prokazování nároku na zákaznické jízdné od 1. ledna 2002 mohou cestující využít i další slevy, které znají ze současnosti. Cestování vlakem od Nového roku tak v žádném případě neznamená zaplatit vyšší ceny za jízdenky. Úpravy jednotlivých ceníků jízdenek proběhnou 27. ledna 2002 a to s přihlédnutím k inflaci. Většina ceníků totiž na vývoj inflace již téměř dva roky nereagovala.

Zákaznické jízdné

Zákaznické jízdné je určeno pro každého, kdo bez ohledu na věk již nevyužívá nebo nebude využívat jinou z obchodních nabídek ČD. Podmínkou k získání zákaznického jízdného je vlastnictví Karty Z a ve vyjmenovaných případech i některého z dalších průkazů, např. Junior pasu (v 1. třídě) či Senior pasu (v jiných než osobních vlacích). České dráhy nabízejí celé zákaznické jízdné pro cestující starší 15 let a zlevněné pro děti od 6 do 15 let v 1. i ve 2. vozové třídě. Pro důchodce a držitele průkazů ZTP a ZTP/P je k dispozici zlevněné zákaznické jízdné ve 2. vozové třídě.

Karta Z

Karta Z má několik modifikací. Může jít přímo o speciální Kartou Z nebo o průkaz na slevu (pro děti do 15 let a důchodce), je-li opatřen cennou známkou za 100 Kč. Tento průkaz bez cenné známky nelze použít k vydání až o 42 procent levnějšího zákaznického jízdného. Cena Karty Z pro osoby starší 15 let je 200 Kč. Do 31. 12. 2001 si ji však zájemci mohou koupit v předprodeji za sníženou

cenu 100 Kč. Karta Z pro děti, důchodce a držitele průkazů ZTP a ZTP/P stojí 100 Kč. Lze ji zakoupit ve většině železničních stanic Českých drah.

Zpáteční sleva

Výraznou slevu proti obyčejnému jízdnému může získat každý cestující při zakoupení zpáteční jízdenky. K nákupu zpátečních jízdenek se slevou není třeba Karta Z a cestující ji získají hned u pokladny nebo u průvodčího ve vlaku.

Zpáteční jízdenky se slevou se prodávají pouze do 2. vozové třídy. Zpáteční jízdenky do 50 kilometrů platí do 6.00 hodin následujícího dne a jízdenky od 51 kilometrů platí do 24.00 hodin následujícího dne. Zpáteční jízdenku lze získat v modifikacích pro cestující starší 15 let, děti od 6 do 15 let a od léta 2001 nově také pro důchodce a držitele průkazů ZTP a ZTP/P. Děti od 10 let, důchodci a držitelé průkazu ZTP a ZTP/P musí nárok na slevu prokázat obvyklým způsobem (např. průkazem na slevu, občanským průkazem atp.).

ČD TIP - zpáteční víkendová nabídka pro malé skupiny

Sleva ČD TIP je určena pro společné cesty malých skupin, které tvoří nejméně dva a nejvíce pět cestujících. K získání zlevněné jízdenky ČD TIP není třeba Karta Z a cestující ji získají hned u pokladny nebo u průvodčího ve vlaku. Podmínkou pro získání slevy je zakoupení jízdenky pro cestu TAM i ZPĚT a aby všichni cestující měli stejnou nástupní i výstupní stanici.

Zlevněné jízdenky ČD TIP za základní cenu získají cestující starší 15 let; děti od 6 do 15 let, důchodci a držitelé průkazů

ZTP a ZTP/P mají zvýhodněnou cenu. Tyto skupiny cestujících prokáží nárok na slevu obvyklým způsobem (např. průkazem na slevu, občanským průkazem atp.).

Zpáteční jízdenka se slevou ČD TIP má prodlouženou platnost. Bez ohledu na vzdálenost platí v první den platnosti a navíc celé dva následující dny, např. od pátku do neděle či od soboty do pondělí.

Časové jízdenky

Pro opakované cesty po stejné trati do vzdálenosti 120 kilometrů, např. do zaměstnání či do školy, lze zakoupit traťové jízdenky se slevou mnoha desítek procent proti obyčejnému jízdnému. K získání těchto jízdenek není třeba Karta Z a cestující je u pokladny obdrží bez odkladu po předložení osobního dokladu (jízdenky na jméno). Časové jízdenky se vydávají v mnoha modifikacích jako traťové do 120 kilometrů jednosměrné či obousměrné týdenní nebo měsíční, traťové jízdenky čtvrtletní, oblastní pro Čechy nebo Moravu nebo síťové pro celou síť Českých drah. Ceny jsou odstupňovány pro děti do 15 let, cestující starší 15 let a u měsíční traťové jízdenky pro držitele Junior pasu - ISIC. Časové jízdenky lze zakoupit pro 1. i 2.

vozovou třídu. Podniky a další zájemci si mohou pořídit i přenosné jízdenky.

Kilometrická banka 2000

Bez čekání u pokladny a se slevou lze cestovat s Kilometrickou bankou 2000 (KMB 2000). K využití této slevy není třeba Karta Z. KMB 2000 je určena pro společné cesty maximálně 3 cestujícími staršími 15 let, kteří nastupují společně a vystupují v téže cílové stanici. Dvě děti od 6 do 15 let jsou považovány za jednoho dospělého cestujícího. Další výhodou KMB 2000 je fakt, že jde o přenosný doklad, který mohou využívat různí cestující.

Použití KMB 2000 je velmi jednoduché. Zakoupením sešitku si cestující "předplatí" projetí 2000 kilometrů po tratích ČD, které se postupně při jednotlivých cestách odečítají. Minimální odečet pro cestujícího staršího 15 let je ve 2. třídě 100 kilometrů, maximální odečet je 400 kilometrů. U dětí (6 - 15 let) se odečítá polovina uvedených hodnot. Cestující s platným sešitkem KMB 2000 nastoupí do vlaku a nejpozději do doby odjezdu vlaku vyplní údaje o zamýšlené cestě. Další úkony provede zaměstnanec ČD. KMB 2000 je nabízena za základní cenu (1 190 Kč) bez omezené platnosti nebo zlevněná (900 Kč) s omezenou platností v době přepravních špiček, především na počátku a konci víkendů.

Sleva pro skupiny

Také skupiny 6 a více cestujících získají slevu. Ta je odstupňována podle věku cestujícího pro skupiny dětí 6 až 15 let, mladé lidi od 15 do 26 let a cestující starší 26 let. K získání slevy není třeba Karta Z, děti a mladí lidé do 26 let však prokazují nárok na slevu obvyklým způsobem (osobní doklad, průkaz na slevu). Skupiny od 6 do 14 osob získají slevu na místě u pokladny, skupiny o více než 14 účastníků mohou o slevu požádat nejpozději jeden den před cestou na žadance. Skupinám doporučujeme rezervaci míst.

Další nabídky

Bez změn zůstávají v platnosti k 1. lednu 2002 ceníky pro slevy Junior pas pro mladé lidi do 26 let, Junior pas - ISIC pro držitele mezinárodních studentských průkazů ve věku do 26 let a Senior pas pro důchodce nad 70 let. Tyto průkazy lze v určitých případech použít navíc jako zákaznické karty k získání zákaznického jízdného. Jde například o cesty v 1. vozové třídě či v jiném než osobním vlaku (Senior pas).

Podrobný přehled komerčních slev, včetně všech podmínek najdete na internetové adrese Českých drah <http://www.cd rail.cz>, přehled slev je na vývěskách v železničních stanicích a informace o slevách vám poskytnou ve všech železničních stanicích.

Hamé se daří

Největší české konzervářské společnosti Hamé Babice se v prvních třech čtvrtletích letošního roku dařilo. Pro letošek počítá s růstem produkce oproti roku 2000 o 6 tisíc tun a vzhledem k nedostatečnosti domácí produkce zeleniny si musela dokonce část surovin opatřovat dovozem. Větší odbyt zejména zeleninových produktů přispívá k zvýšení tržeb, které v období leden - září dosáhly skoro 2, 4 miliard korun. Zhruba čtvrtinu své produkce Hamé vyvážá, přičemž jejími hlavními odběrateli jsou Slovensko, Rusko a Rumunsko. Alespoň z výsledků konzervářského závodu se zdá, že zelenina získává v českých zemích stále větší oblibu. Ostatně to naznačují i data o spotřebě potravin, i když se zdálo, že trend zdravého života již není u Čechů tolik v módě. Ovšem současně vysoké ceny masa spojené s třeštěním ohledně tzv. nemoci šilných krav mohou opět s jídelníčkem průměrného obyvatele ČR ještě silně zamíchat. (MaFr)

Špatná úroda brambor v ČR

Představitelé Ústředního bramborářského svazu ČR sdělili, že vlivem špatného počasí a velkého výskytu zejména plísňových chorob, lze na jaře očekávat nedostatek kvalitních domácích brambor. S nižší úrodou počítají kvůli nepříznivým povětrnostním podmínkám i země Evropské unie. Nelze proto podle bramborářů vyloučit zvyšování cen tohoto důležitého zemědělského produktu v ČR. Představitelé bramborářského svazu zároveň upozornili, že situaci nepříznivě ovlivnila výrazná redukce pěstební plochy brambor ve srovnání s rokem 2000, způsobená loňskou nadúrodou a potížemi s odbytem brambor. Přetrvávají značné problémy ve vztazích mezi pěstiteli, zpracovateli a prodejci, které často vedou i ke znehodnocení zemědělského produktu, který zhruba od konce osmnáctého století ovládl lidovou stravu zejména v chudších podhorských částech střední Evropy. (MaFr)

Cizí firmy si budou moci koupit nemovitosti v ČR

Podle zákona, který schválila česká poslanecká sněmovna, by již od příštího roku měly mít všechny zahraniční právnické osoby možnost kupovat nemovitosti v České republice ovšem s výjimkou lesů a zemědělské půdy. Právě omezení získávání tzv. objektů druhého bydlení (tedy chat a chalup), lesů a zemědělské půdy by podle představ českých politiků mělo trvat i určitou přechodnou dobu po vstupu země do Evropské unie, nejspíše pět let. Nyní přijatá novela sice představuje závažný průlom do dosavadní situace do právních poměrů na trhu s nemovitostmi, praktický dopad však nebude patrně nijak dramatický - většina zahraničních firem totiž kupovala nemovitosti v ČR již dlouhou dobu prostřednictvím zde sídlících dceřiných společností. V rámci hlasování o novele devizového zákona se ministru financí nepodařilo zároveň prosadit úpravu pasáže loterijního zákona, která zakazuje účast českých občanů na sázkách v zahraničí, kdy se sázky platí z ČR do zahraničí.

ČEZ, banky - zisk roste

Velmi výrazně o více než 3,5 miliardy korun se v prvních třech čtvrtletích letošního roku zvýšil ve srovnání s loňským zisk elektrárenské společnosti ČEZ. V přepočtu na euro činí její čistý finanční efekt za období leden až září 2001 263 milionů eur. Přitom výroba elektřiny se oproti stejné době loni zvýšila pouze o 0,3 procenta. ČEZ zlepšuje své výsledky i snižováním počtu pracovníků, v prvních třech čtvrtinách letoška jich odešlo více než 1000.

Ekonomicky mimořádně dobře se dařilo ve stejném období také největším bankám působícím na českém kapitálovém trhu. Komerční banka, která loni mezi lednem a zářím hospodařila se ztrátou 2,33 miliardy korun, letos naopak vykazuje 2,53 miliard korun zisku. Své zisky oproti roku 2000 zdvojnásobily GE Capital Bank i Československá obchodní banka. Tato čísla jednoznačně ukazují, že česká ekonomika pluje plně ve vodách konjunktury a celkové výhledy jsou optimistické, nebezpečné útesy a zrádné mělčiny zatím nehrozí. Ale důležité je právě to slůvko zatím. Několik rozptýlených údajů naznačuje, že v příštím roce bude loď českého hospodářství proplouvat nejistými vodami a hodně záleží a bude záležet na schopnostech kormidelníků.

(MaFr)

Motorola - další investice do ČR?

S představiteli americké elektrotechnické společnosti jednal nedávno český premiér Miloš Zeman při své návštěvě USA. Jeden z největších výrobců mobilních telefonů se v současné době potýká s depresí na trhu, ale po jejím opadnutí údajně uvažuje o možnosti investice v České republice. Premiér Zeman se americkou firmu snažil navnadit mimo jiné i připomenutím výhod, které česká vláda poskytuje společnostem se špičkovými technologiemi. Česká republika přitom rozhodně pro Motorolu není neznámou pevninou, protože již vlastní podnik v Rožnově. Český ministerský předseda sice doufá, že nezůstane pouze u tohoto závodu, ale přesto podle tisku jako známý odpůrce mobilních telefonů odmítl pózovat s tímto výrobkem Motoroly v ruce. Pro představitel americké společnosti to však asi nebude při jejich rozhodování příliš trápit.

(MaFr)

Ceny v ČR klesají, nezaměstnanost též, ale průmysl zpomaluje

I v říjnu trval v České republice pro spotřebitele velmi příjemný trend meziročního poklesu cen. Vývoj jednoznačně ukazuje, že obavy z inflačního vývoje se zatím ukazují jako předčasné. Přispívá k tomu vedle meziročního zlevnění pohonných hmot i pozitivní vývoj v oblasti cen potravin a nealkoholických nápojů. Podle řady odborníků je současná situace dokonce velmi vhodná k snížení úrokových sazeb ze strany České národní banky. Jiní ekonomové se však domnívají, že k tomuto kroku ČNB sáhne jedině v případě velkého snížení inflace a zásadního zpomalení růstu ekonomiky. Česká národní banka tradičně provádí spíše restriktivní politiku a nelze očekávat, že by svůj případný krok nějak uspěchala. Na druhé straně se však signály svědčící o možné brzké úpravě úrokové míry ozývají v poslední době čím dál častěji i ze samotné České národní banky a někteří novináři spekulují, že současná výše úroků nevydrží ani do konce roku.

V říjnu se také snížila nezaměstnanost, i když o zanedbatelnou desetiinu procenta. Představitelé českého Ministerstva práce a sociálních věcí však očekávají, že v příštích měsících patrně počet lidí bez místa do konce roku vzroste především kvůli celkovému ekonomickému ochlazení, které se patrně určitým způsobem projeví i v České republice. Přesto jsou však předpovědi pracovníků ministerstva celkem optimistické - koncem roku by podle nich neměla nezaměstnanost překročit 8,8 procenta. I nadále zůstává nejhorší situace v okrese Most, i když pokles počtu lidí bez práce zde v říjnu přesáhl celorepublikový průměr a dosáhl čtyř desetin procenta. Naopak nejméně nezaměstnaných vykazují také už tradičně okresy Praha-východ a Praha-západ.

Zároveň však čísla z konce léta a podzimu ukazují, že se výrazně zpomalil růst průmyslové výroby. Podle většiny analytiků nejde o bezprostřední signál nějakého úpadku, spíše o logickou korekci, ale jistě bude v nejbližší budoucnosti tento ukazatel v ČR bedlivě sledován. Exportnímu průmyslu podle řady ekonomů škodí silná koruna, ta však zase zvyšuje spokojenost mezi řadovými občany, kteří mohou nakoupit zahraniční zboží a dovolené u moře za výhodných podmínek. Předpovědi na příští rok i přes pokles dynamiky růstu průmyslu zůstávají pro české hospodářství spíše příznivé, většinou se věří v určité zmenšování rozdílů mezi EU a Českou republikou. Záležet však bude pochopitelně na mnoha faktorech mj. i na tom, jak česká ekonomika dokáže využít stále velký proud zahraničních investic.

(MaFr)

Internet v ČR má výročí

Na podzim letošního roku český internet oslavil své první kulaté narozeniny - uplynulo totiž deset let od chvíle, kdy se poprvé české počítače připojily k světové síti Internetu. Jeho definitivní prosazení v ČR pak umožnil o dva roky později, tedy v roce 1993, zahájený provoz sítě CESNET, která pospojovala řadu nejvýznamnějších vědeckých institucí v ČR. Zejména po ukončení monopolu společnosti Eurotel na veřejné datové sítě v ČR pak následoval obrovský vzestup počtu uživatelů a zároveň se prudce zvyšovala a stále zvyšuje i rychlost. V současné době některé celoevropské studie tvrdí, že díky práci českých odborníků, má Česká republika jednu z nejlepších páteří sítí národního výzkumu v Evropě. Zároveň stále rychle přibývá procento občanů, kteří mají k internetu přístup. Podle posledních průzkumů Střediska empirických výzkumů (STEM) ho může používat již 37 procent občanů ČR starších 18 let, přičemž u ekonomicky aktivního obyvatelstva se jedná o plnou polovinu. Zároveň se rychle smazávají rozdíly mezi velkými městy a venkovem. Přetrvává však diference podle věku - z důchodců může používat moderní médium pouhých šest procent. Možnost přístupu se také silně mění v závislosti na dosaženém vzdělání a podobně významný vliv má i sociální postavení. Poslední závislost vzhledem k stávajícím cenám za připojení asi půjde v současné době těžko odbourat. Zejména domácí připojení je pro značnou část obyvatel neúměrně nákladné, i když domácností s internetem výrazně přibývá.

(MaFr)

Česká letiště hledají investora

Státní podnik Česká správa letišť, který obhospodařuje mezinárodní letiště v Praze-Ruzyni, Ostravě-Mošnově, Brně-Tuřanech a v Karlových Varech by se měl podle návrhu Ministerstva dopravy a spojů ČR transformovat na dvě firmy - státní akciovou společnost Letiště Praha-Ruzyně a na zbytkový státní podnik spravující zbývající letiště. Na pronájem mošnovského letiště bylo již vypsáno výběrové řízení a podobný krok se v nejbližší době očekává i u letišť v Brně a Karlových Varech. Důvodem je jejich špatná prosperita a malý zájem o jejich služby. Naopak pražské ruzyňské letiště se musí potýkat s opačnými potížemi. Již loni dosáhlo optimální kapacity a hrozí, že brzo nebude moci zvládnout návaly cestujících, zejména pokud se podaří Českým aeroliniím a jejich zahraničním partnerům prosadit Prahu jako bránu na Východ. Proto v další fázi počítá české ministerstvo dopravy a spojů se vstupem zahraničního partnera do akciové společnosti Letiště Praha-Ruzyně. Ten by za minimálně deset miliard měl získat skoro poloviční majetkový podíl na letišti. Stát si však chce ponechat nad letišťem v Praze-Ruzyni plnou kontrolu a zároveň s privatizací příliš nespěchá mj. i proto, že v současnosti prožívá letecká doprava těžkou krizi. Zároveň bude v případě privatizace nutno kvůli ochraně státních zájmů novelizovat zákon o civilním letectví, což bude nepochybně trvat nějakou dobu. Přesto však se zdá, že se doba vstupu zahraničního investora na trh české správy letišť nezadržitelně blíží.

(MaFr)

Slovensko investuje na Balkáně

Společnost Eco-Invest Ružomberok ovládaná podnikatelem Milanem Filem, která vlastní mimo jiné i proslulé Harmanecké papírny a Papierny Slavošovce, zprivatizovala zkrachovanou továrnu Celex v Banje Luce. Celex se zabýval produkcí hygienického papíru, ale v současné době výroba stojí a závod dluží svým zaměstnancům mzdy. Eco-Invest hodlá do obnovení provozu a do vybudování energetického centra továrny investovat zhruba 17,5 miliónu marek a zároveň složil zálohu 700 tisíc marek, která propadne v případě, že v nejbližších měsících Celex nezaměstná minimálně 420 osob. Celex by se po své transformaci měl plně začlenit do skupiny Eco-Invest a tento vztah by měl být vyjádřen i novým názvem závodu - SHP (Slovak hygiene products) Banja Luka. Slovenský papírenský gigant chce v budoucnosti prostřednictvím svého závodu na Balkáně svými výrobky zásobovat trh v Jugoslávii, Chorvatsku, Makedonii, Bulharsku a Rumunsku.

(MaFr)

Ženy stále méně

Podle nově zveřejněných údajů Českého statistického úřadu i loni přetrvával v České republice výrazný rozdíl mezi průměrnou mzdou mužů a žen. Zatímco muži vydělávali průměrně měsíčně 15 119 korun, ženy pouze 10 600. Těžko však lze mluvit o nějaké specificky české diskriminaci, protože největší rozdíly byly právě ve firmách, které v Čechách a na Moravě vlastní zahraniční společnosti. Podnět k přemýšlení nepochybně obsahuje i informace, že vzdělání mělo větší vliv na výdělek mužů než žen. Pravděpodobně to souvisí se skutečností, že výrazně jsou feminizována právě povolání, která vyžadují vysokoškolské vzdělání a přitom nejsou dostatečně finančně ohodnocena (učitelé základních škol, sociální pracovníci). V českém prostředí stále přinejmenším zčásti přetrvává představa o muži - živiteli a ženské aktivistky často kritizují, že muž dostává ve stejném postavení a při stejné práci vyšší mzdu. Na druhé straně přetrvává ve společnosti model ženy pečovatelky o domácnost, což samozřejmě v některých profesích konkurenceschopnost žen na pracovním trhu nepříznivě ovlivňuje.

(MaFr)

Ocelárny v Košicích zápasí se světovou krizí

Celosvětová krize ocelářského průmyslu zasáhla i společnost U. S. Steel Košice, dědice Východoslovenských železáren. Ta oznámila, že dočasně uzavře některé provozy a svým zaměstnancům nařídila na přelom roku nucenou dovolenou. Zároveň však američtí vlastníci energicky odmítli, že by chystali vlnu masivního propouštění. V současné době je ocelárna s patnácti tisíci zaměstnanci největším podnikem na východním Slovensku, regionu s mimořádně vysokou mírou nezaměstnanosti a případné výrazné omezení počtu zaměstnanců by mohlo znamenat sociální katastrofu. Přitom podle slovenského tisku jsou sklady košické firmy v současné době přeplněny neprodejným zbožím. V této situaci není divu, že představitelé amerického vlastníka košického závodu, odmítají spekulace o možném vstupu do Nové Hutí a Vítkovic. Oživení na trhu nebo velmi zajímavá možnost by však mohlo jistě v tomto bodu situaci rychle změnit.

(MaFr)

V českých firmách optimismus

Podle průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění panuje v Čechách v současné době optimismus vyvolaný zlepšujícím se stavem většiny firem. 80 procent respondentů se neobává, že by bylo jejich pracovní místo ohroženo a 46 procent dotazovaných hodnotí situaci v podniku v němž působí jako dobrou a perspektivní. Další čtyřicet procent pak hovoří pouze o dílčích problémech. Pouhých jedenáct procent udává, že jejich firma zápasí s vážnými obtížemi. Zdá se tedy, že v české ekonomice v současné době panuje období stability a pocit dobrých perspektivních vyhlídek. Jistě by však nebylo na místě nechat se současným stavem ukolébat. Historie nám ukazuje, že i mimořádně velké ekonomické krize přicházely pro většinu obyvatel naprosto nečekaně jako blesk z čistého nebe a jistě i v české ekonomice by našel odborník řadu varovných ukazatelů. Na druhé straně však platí, že optimismus přispívá rozhodně k pozitivnímu hospodářskému vývoji více než pověstná "blbá nálada"

(MaFr)

Erste přebírá prioritní akcie České spořitelny

Valná hromada České spořitelny rozhodla o rozšíření převoditelnosti emise prioritních akcií této společnosti, které umožní majoritnímu vlastníku České spořitelny, firmě Erste Bank der Österreichischen Sparkassen AG, vykoupit většinu prioritních akcií od dosavadních držitelů, jimiž jsou města a obce. Díky této transakci se má majoritní podíl Erste Bank v České spořitelně zvýšit z dosavadních 52,07 % na 57,30 %. Erste Bank se k odkupu prioritních akcií, které nejsou spojeny s hlasovacím právem a nelze s nimi veřejně obchodovat, zavázala při privatizaci většinového podílu v České republice a nyní tedy svůj slib naplňuje. (MaFr)

Česká republika bude dominovat jako příjemce zahraničních přímých investic

Česká republika bude spolu s Maďarskem a Polskem dominovat jako příjemce zahraničních přímých investic mezi zeměmi střední a východní Evropy i v příštích letech. Odhaduje to britská Economist Intelligence Unit (EIU) ve své "vychodoevropské investorské biblii", kterou v Londýně představila odborné veřejnosti.

V jakosti vede Tesla Sezam a Stavmont

V soutěži o Národní cenu České republiky za jakost se v kategorii podniků do 250 zaměstnanců prosadila Tesla Sezam Rožnov pod Radhoštěm, která vyrábí integrované obvody. Mezi drobnými a středními podniky získala cenu kroměřížská stavební společnost Stavmont. Podle náměstka ministra průmyslu a obchodu Zdeňka Vorlíčka dokumentuje průběh soutěže obrovský kvalitativní posun českých výrobků ve srovnání s dobou před deseti lety. Jisté by však nebylo správné usínat na vavřínech. Například kvalita některých služeb v turistickém ruchu stále občas poněkud pokulhává za cenou a obdobně vypadá situace i u některých průmyslových výrobků. Naštěstí však už dnes v České republice neplatí, že zahraniční výrobek v očích občanů automaticky znamená větší kvalitu. (MaFr)

Deficit zahraničního obchodu v příštím roce patrně poroste

Potíže světové ekonomiky po útoku 11. září by se měly odrazit i na vývoji českého schodku zahraničního obchodu v následujícím roce. Podle představitelů českého ministerstva průmyslu a obchodu tak lze očekávat v roce 2002 zpomalení českého dovozu a vývozu a mírné zhoršení deficitu zahraničního obchodu ČR na asi 135 miliard korun. Letos by se měl přitom schodek pohybovat podle odhadů na úrovni 120 až 130 miliard. Další růst deficitu zahraničního obchodu může v budoucnu představovat pro Českou republiku závažný problém, i když v nejbližším období díky jiným pozitivním skutečnostem zatím podle většiny odborníků není třeba očekávat nějaké přílišné komplikace. (MaFr)

Tatra Američanům

Již dlouhou dobu zápasí česká automobilka Tatra Kopřivnice s ekonomickými problémy a i když se jí podařilo odvrátit akutní hrozbu konkursu, vlastními silami z nich nedokáže vyběhnout. Spásou by se měl stát, podobně jako u jiných českých společností potácejících se nad propastí, silný zahraniční investor. Jako budoucího vlastníka skoro 92 procent Tatro Kopřivnice nakonec vláda vybrala i s přihlédnutím k doporučením poradenské firmy Odien i dozorčí rady České konsolidační agentury americkou společností SDC International, která nabídla za balík jednu a čtvrt miliardy korun. Velmi významnou úlohu v pomoci Tatře by měl sehrát i nový strategický investor amerického zájemce - společnost Terex Corporation. Ta totiž je nejen druhým největším americkým výrobcem stavebních strojů a těžkých nákladních vozů, ale zároveň má vybudovanou síť obchodníků na více než 1000 místech v 60 zemích. Tatra už jednou udělala s Američany špatnou zkušenost - management v čele s bývalým zachráncem automobilky Chrysler Geraldem Greenwaldem nedokázal v polovině devadesátých let postavit podnik na nohy. Poté byla kopřivnická automobilka dva roky v držení Škody Plzeň, tehdy řízené známým kontroverzním plzeňským podnikatelem Lubomírem Soudkem. Ani jeho vláda však nevedla k pozitivním výsledkům a kvůli záchraně slavné kopřivnické automobilky do ní vstoupila roku 1998 státem ovládaná Revitalizační agentura. Přitom již v době Soudkovy vlády projevovala o Tatre zájem společnost SDC International, která se ovšem tehdy nemohla vykápat dostatečným finančním zájemem. Nyní její úsilí o získání kopřivnického závodu došlo naplnění a doufejme, že to bude znamenat i obnovení slávy legendární značky Tatra. (MaFr)

Část peněz zpět podvedeným?

Na základě rozsudku Vrchního soudu v Praze se zdá, že k části svých peněz by se mohli dostat lidé, kteří byli před několika lety podvedeni spekulátem a bývalým prokuristou správce fondu Futurum Aurum, investiční společnosti Futurum Alimem Karmovem odsouzeným v roce 1999 za zpronevěru na devět let. Soud totiž rozhodl, že právní nástupce bankovního domu Skala, Union banka, musí vrátit peníze podílníkům fondu Futurum Aurum, které společnost Skala vyinkasovala jako úhradu pohledávek za další Karmovův podnik - První finanční a stavební koncern. Podle zákona o investičních společnostech totiž není možné ručit majetkem podílového fondu za závazky třetích osob. Union banka by tak na základě rozsudku měla zaplatit částku 39 milionů korun plus úrok 19 procent běžící od počátku roku 1996. I když by ani po vyplacení této sumy nebyly ztráty asi dvou tisíc podílníků fondu Futurum Aurum zcela nahrazeny, přesto by po letech podvedení dostali zpět alespoň určitou sumu nazpátek. Banka Union, která Bankovní dům Skala převzala v roce 1996, však s vyplacením peněz stále otálí. Jde o menší finanční ústav, pro který uvedená částka představuje poměrně velký problém zejména za současné situace, kdy je banka připravována k prodeji. Přesto však občané připravení podnikatelem z území bývalého Sovětského Svazu často o své celoživotní úspory, mohou na rozdíl od mnoha jiných ošizených reálně doufat. (MaFr)

Evropská komise kritizuje přístup české vlády k hutnictví

Evropská komise vytkla České republice mj. i postup vlády při stanovení pravidel hospodářské soutěže a státní pomoci v hutnictví, při kterém postrádá komise "přísné a průzračné vynuocování". Evropské unii se nelíbí další finanční účast státu na restrukturalizaci hutí a nepřeje si prodloužení přechodného období, během kterého může být hutnickým koncernům ze strany státu pomoc poskytována. Ministr průmyslu a obchodu ČR Miroslav Grégr však namítá, že celkové výdaje na restrukturalizaci by neměly být příliš vysoké a zdůrazňuje, že všude v Evropě byl do přestavby hutnictví zapojen významně stát. Zároveň kritizoval předchozí vlády, že v této záležitosti nevyjednaly dostatečně dlouhé přechodné období. Je ovšem třeba připomenout, že právě ministr Grégr je většinou vnímán jako představitel mocné průmyslové lobby, která chce přimět stát, aby pomohl velkým podnikům z potíží, do nichž se dostaly v průběhu devadesátých let.

(MaFr)

Německý stavební trh takřka nedostupný

Představitelé českého Svazu podnikatelů ve stavebnictví konstatovali, že po zavedení určitých diskriminačních opatření prudce klesl počet pracovních licencí českých firem pro německý trh. Čeští stavaři si stěžují na odstrašující německou byrokracii a neúměrně vysoké správní poplatky. Přitom odmítají častá tvrzení, že pracují na západním trhu za dumpingové ceny. Nová německá opatření k ochraně stavebního trhu nevyvolala bouři nevole jenom v České republice, ale i v dalších zemích střední a východní Evropy a německé vládě dokonce v této souvislosti hrozí pře u Evropského soudního dvora. Majitelé českých stavebních firem si ovšem nestěžují pouze na německé ochranářství, ale kritizují i skutečnost, že zatímco v ČR se cizí firma může účastnit soutěže o veřejnou zakázku, oni sami podobnou možnost zejména na lukrativních západních trzích nemají. Výsledkem podle nich je současný stav, kdy české stavebnictví vyváží pouhé 1 - 2 procenta ze své celkové produkce.

(MaFr)

O Telecomu až v příštím roce

Až do konce března se česká vláda rozhodla prodloužit termín k nalezení nového majoritního vlastníka Českého Telecomu. Podle českého ministra dopravy a spojů Jaromíra Schlinga situaci komplikuje dosud neukončené jednání Telecomu s americkým konsorciem Atlantic West o získání zbylých 49 procent v provozovateli mobilní sítě Eurotelu. Teprve podle výsledku jednání bude možné zveřejnit inzerát k prodeji Telecomu. Proces hledání nového vlastníka zpomalují také složitá jednání zástupců státu s konsorciem TelSource o společném prodeji celého majoritního balíku akcií. Očekávání vysokých příjmů z privatizace Telecomu a dalších velkých firem patří podle odborníků k důležitým faktorům současného velkého posilování české koruny vůči euro.

(MaFr)

Omezení ČR i v kapitole doprava

Po omezení volného pohybu pracovních sil navrhla Evropská komise (EK) státům Evropské unie čtyřleté přechodné období s možností prodloužení o jeden rok i pro poskytování přepravních služeb. Podobně jako Česká republika dopadlo i Slovensko, Litva a Estonsko, tedy státy které žádají v silniční dopravě malé úlevy. Pro Maďarsko, Polsko a Lotyšsko byla navržena rovnou pětiletá restrikce. Komise přitom argumentuje, že náklady na silniční dopravu jsou v kandidátských zemích značně pod průměrem v Evropské unii a volná soutěž by přepravce zejména ze sousedních zemí mohla výrazně poškodit. Konečné rozhodnutí komise znamená kompromis. Německo společně s Rakouskem totiž žádalo původně přechodné období v délce sedm let.

(MaFr)

Textilana do konkursu

Na jednoho z pěti největších českých výrobců vlněných textilií, společnost Textilana Liberec vyhlásil konkurs Krajský soud v Ústí nad Labem. Návrh na konkurs podalo představenstvo firmy, které svoji iniciativu vysvětluje neschopností firmy plnit závazky vůči věřitelům. Zároveň však vedení odmítlo názor, že by Textilana byla výrazným způsobem předlužena. Podle generálního ředitele společnosti Stanislava Noska chce firma splnit své závazky vůči odběratelům i přes svou současnou komplikovanou situaci. Potíže Textilany už trvají delší dobu, již hospodaření v loňském roce skončilo schodkem ve výši přes 156 miliónů. Textilana se ocitla mezi zástupem kdysi slavných a mocných podniků, které nyní musí zápasit o své přežití na globalizovaném trhu.

(MaFr)

Pro severní Moravu švýcarský proud

Poté co se společnost Severomoravská energetika (SME) nedohodla se společností ČEZ na dodávkách elektřiny ve výši 3, 5 terrawatthodiny a ČEZ oznámil, že poptávanou elektřinu již rozprodal, vypsál severomoravský distributor elektřiny výběrové řízení, o které projevil zájem celkem čtyři dodavatelé. Severomoravská energetika nakonec vybrala jako svého partnera pro příští rok švýcarskou společnost Entrade, jejíž nabídka podle představitelů SME byla mnohem výhodnější než předchozí podmínky firmy ČEZ. Podobné transakce lze v budoucnu očekávat ve větší míře - trh se globalizuje a není důvod, proč by zrovna energetika měla představovat výjimku.

ZČE znovu v držení státu

Díky koupi dvou procent akcií od města Plzně za sumu 705 miliónů korun si stát prostřednictvím Fondu národního majetku, firmy ČEZ a České konsolidační agentury opět zajistil majoritu ve společnosti Západočeská energetika (ZČE). Druhým nejvýznamnějším akcionářem ZČE zůstává německý energetický gigant E.ON, kterému patří více než třetinový podíl. Přes jedenáct procent vlastní rakouská firma Energie AG, zbytek je rozptýlen mezi drobné akcionáře. Stát si svými operacemi jistě připravuje dobrou výchozí pozici pro současná jednání o privatizaci státního podílu v energetice, především v gigantické firmě ČEZ.

(MaFr)

Česká a Slovenská republika samostatně Dělení ČSSR

V tomto článku bych chtěl na základě statistických údajů z obou zemí, čerpaných především ze statistických ročenek, provést určité srovnání ekonomiky Slovenska a České republiky před rozdělením a v současnosti. Chěl bych začít tím, že přes rozdělení Československa v roce 1993 nedošlo mezi Čechy a Slováky ke zhoršení vzájemných vztahů. Nicméně rozdělení muselo vést ke změnám ve vývoji obou zemí. Pokusím se popsat jejich některé ekonomické aspekty.

Protože rozdělení Československa probíhalo zároveň s přechodem od plánovitěho hospodářství na tržní ekonomiku, zvolil jsem za východisko srovnání rok 1989. Srovnání ulehčuje skutečnost, že po mnoho desetiletí byly obě země v jednom státě s jednotnou statistikou. Nicméně od roku 1993 rozdíly narůstají. Tak např. za 100 Sk bylo v průměru roku 1999 83,64 Kč a v listopadu jen 80 Kč.

Vývoj České i Slovenské republiky byl od roku 1989 ovlivněn řadou faktorů. Jejich rozboru se však budeme věnovat potud, pokud to bude v rámci tématu důležité. Soustředíme se na srovnávání základních faktů s tím, že čtenář si dovede závěry udělat.

Koncem etapy plánovité ekonomiky byla aktuální ekonomická úroveň obou republik jen málo rozdílná. Vyplynulo to z toho, že jednou z priorit hospodářské politiky tehdejšího Československa byl urychlený rozvoj Slovenska. Rozdíly pak vyplývaly především z toho, že na Slovensku nastoupila etapa procesu urychlené akumulace později než v Českých zemích.

Naše srovnání začneme nejdříve pomocí statistických ukazatelů minulé doby. Vytvořený národní důchod na obyvatele v roce 1989 činil na Slovensku 87,7 % České republiky, užitý národní důchod 92,6 %. Pokud použijeme ukazatele hrubý domácí produkt, který se dnes používá, pak Slovenská republika dosahovala v roce 1989 86 % české úrovně.

Průměrná měsíční mzda činila v roce 1989 ve Slovenské republice 98,5 % oproti České republice. Průměrná penze (důchod) byla na Slovensku o 6,5 % nižší než v ČR. Obdobný malý rozdíl byl i v nemocenských dávkách. Počet lékařů na 1000 obyvatel byl v roce 1989 na Slovensku vyšší než v Českých zemích. Porodnost byla ve Slovenské republice po celou dobu trvání Československa vyšší než v České republice. V roce 1989 činila na 1000 obyvatel 15,2 oproti 12,4 v ČR.

V ukazatelích, daných dřívějším nástupem Českých zemí k ekonomickému rozvoji, např. počtu osobních automobilů na 1000 obyvatel, bylo Slovensko zpožděno více. V daném případě o čtvrtinu. Obdobně vývoz na obyvatele činil na Slovensku v roce 1989 66 % ČR a dovoz 59 %.

V indikátorech, které napomáhaly zmenšování mezery mezi oběma zeměmi, bylo Slovensko do roku 1989 v lepším postavení. Jsou to např. investice. V přepočtu na obyvatele, byly na Slovensku do roku 1989 vždy o něco vyšší než v ČR. Stejně to bylo v počtu vysokoškolských studentů. Počet vysokoškolských studentů na 10 000 obyvatel byl v osmdesátých letech vyšší než v ČR. Činil v roce 1989 115 oproti 109 v ČR. V Československu tehdy nezaměstnanost nebyla.

Počet nově postavených bytů v přepočtu na 1000 obyvatel byl ve Slovenské republice do roku 1989 vždy vyšší než v Českých zemích. V roce 1989 činil 6,3 proti 5,3.

Transformační proces, viděno přes vývoj hrubého domácího produktu, probíhal obdobně s tím, že na Slovensku byl pokles HDP v letech 1990-1996 mírně hlubší než v České republice. V roce 1997 se Slovenská republika dostala na

úroveň roku 1989, avšak Česká republika toho nedosáhla ani v roce 2000. V dalším textu jsou uvedena srovnání bez přihlídnutí k rozdílné kupní síle Kč a Kč.

Přeneseme-li se do současnosti, pak je hrubý domácí produkt na 1000 obyvatel na Slovensku asi o 15 procent nižší než v České republice, tedy jako před 12 lety. Podle výpočtu OECD však je rozdíl dvacetiprocentní. Cenové indexy ve spotřebitelské sféře ukazují, že ceny v roce 2000 byly v České republice proti roku 1989 vyšší 3,8 krát, na Slovensku 4,1 krát.

Průměrná mzda je na Slovensku dnes o více než 15 % a průměrná penze téměř o 20 % nižší než v České republice. Je to výrazně větší rozdíl než v roce 1989.

Míra nezaměstnanosti je v roce 2000 ve Slovenské republice více než dvakrát větší než v České republice. Počet pracujících se na Slovensku snížil proti roku 1989 o 20 %, v Českých zemích o 13 %.

V přepočtu na obyvatele jsou: investice nižší o 15 %, počet automobilů o 36%, vývoz o 22 %, dovoz o 14 %, počet nově postavených bytů téměř o 10%.

Na druhé straně je počet vysokoškolských studentů na 10 000 obyvatel na Slovensku o 23 % vyšší než v České republice. Počet obyvatel na jednoho lékaře, který byl v roce 1989 na Slovensku nižší než v Českých zemích, je však dnes o necelých deset procent vyšší. Znamená to, že dřívější předstih Slovenska v tomto ukazateli, se změnil v mírný předstih České republiky.

Demografické ukazatele jsou ve Slovenské republice, s výjimkou střední délky života, v současnosti poněkud lepší než v České republice. Porodnost 10,4 - 8,8; úmrtnost 9,7 - 10,7; podíl dětí do 14 let na obyvatelstvu 19,8 - 16,6; podíl osob starších 65 let 11,4 - 13,8; střední délka života mužů 68,95 - 71,4, ženy 78,1 - 77,03; počet obyvatel se na Slovensku zvýšil za deset let o 123 tisíc, v České republice poklesl.

Index lidského rozvoje, který v červenci 2001 zveřejnil Program organizace spojených národů pro rozvoj, ukazuje, že Česká republika je ze 162 států na 33 místě a Slovenská republika na 35 místě, obě země jsou tedy přibližně na stejné úrovni (tento index hodnotí základní kvality života: zdraví, vzdělání a životní úroveň - výši reálných příjmů).

Konkurenceschopnost slovenské ekonomiky, měřeno ukazateli vývozu, je poněkud nižší než ekonomiky české.

Čísla ukazují že v letech 1993-2000 došlo k zvětšení rozdílu mezi oběma zeměmi. Nižší úroveň některých ukazatelů životní úrovně v současnosti na Slovensku, oproti Českým zemím, a zvětšení mezery mezi nimi proti roku 1989, spočívá jednak v tom, že rozdělením Československa se na Slovensku zvýšily transakční náklady více než v Českých zemích, jednak v tom, že dnes je Slovensko stále ještě poněkud stranou za hlavními ekonomickými tahy v Evropě. Dokládají to také údaje o zahraničním obchodu. Čím menší země, tím musí být zahraniční obchod větší. Některé příčiny mohou spočívat i v tom, že byly přerušeny procesy, vázané na celé tehdejší Československo. Z hlediska příštích let má Slovensko výhodu spočívající v tom, že se mu podařilo zvýšit předstih v počtu vysokoškolských studentů vzdělání nad Českou republikou.

Mezi Českou a Slovenskou republikou existují nadstandardní vztahy. Nezdá se však, že by byly dostatečně využity pro zrychlení jejich ekonomického rozvoje.

V Praze dne 10.11.2001

Alexej Bálek

Životní úroveň teď roste pomaleji

Životní úroveň většiny domácností se za vlády sociální demokracie zvýšila méně než za předchozího působení kabinetu Václava Klause. Nejhůře přitom dopadli důchodci, ačkoliv jim slibovali sociální demokracie nejvíc. Za poslední tři roky se průměrný reálný měsíční příjem penzisty snížil o 58 korun.

jp

Prodej ČEZ vzbuzuje pochyby

Největší privatizace v historii - prodej elektrárenské společnosti ČEZ (mimo jiné provozovatele jaderné elektrárny Temelín) a šesti distributorů elektřiny - je zpochybněna. Pět poslanců z ČSSD a ODS z hospodářského výboru totiž před měsícem, kdy se doplňovaly podmínky pro prodej energetiky, v Paříži jednalo o privatizaci s Bo Kallstrandem, vrcholným manažerem jednoho ze tří zájemců o ČEZ - francouzské společnosti Electricité de France (EdF). Cestu připravovala tuzemská firma EPIC, která je poradcem EdF, což potvrzuje dopis velvyslance v Paříži Petra Janyšky ministru zahraničí Kavanovi. Cestu platila sněmovna, mezi pěticí poslanců byl však také člen privatizační komise Josef Hojdar (ČSSD), kterému pravidla podle dalšího člena komise Oldřicha Vojíře zakazují s investory o privatizaci jednat. "Účast pana Hojdara považuji mírně řečeno za velmi nešťastnou a může se to obrátit proti samotné EdF. Já jsem cestu odmítl," říká Oldřich Vojíř, který je z ODS. K francouzským zájemcům o podnik zavítal také ministr průmyslu Miroslav Grégr. Ani jemu nijak nevadí, že navštívil jen jednu firmu, která usiluje o elektrárenský gigant.

jp

Výstava Slovenská fotografia 1925 - 2000 v Slovenskej národnej galérii

Prierez dejinami slovenskej fotografie 20. storočia predstavuje výstava Slovenská fotografia 1925 - 2000, Moderna - postmoderna - postfotografia v Slovenskej národnej galérii (SNG) v Bratislave na Námestí L. Štúra. Expozícia, ktorá je jednou z ústredných prehliadok Mesiaca fotografie 2001 sa zameriava na milníky fotografie uplynulých 75 rokov. Zastupujú ich nielen najznámejšie osobnosti, ale aj ukážky vývoja technických postupov fotografie.

Spojitosť fotografie a výtvarného umenia dokumentujú v expozícii názorné príklady. Vystavené sú snímky Karola Plicku a maľby Martina Benku, či zábery prírody od Martina Martinčeka a tematicky príbuzná kresba Ester Martinčekovej - Šimerovej. Milovníkov fotografie čakajú práce viac ako stovky autorov, medzi iným aj od Tibora Huszára, Andreja Bána, Jozefa Ondzika, Karola Kállaya, Jany Želibskej.

Pri tvorbe výstavy vychádzali kurátori Aurel Hrabušický a Václav Macek zo skutočnosti, že fotografické dianie na Slovensku v prvých desaťročiach 20. storočia bolo dosť chaotické. Ako súvislé hnutie moderny vzniklo až v druhej polovici 20. rokov, po vytvorení lepšej materiálnej a najmä osobnostnej základne. Výstava sleduje rozpad modernistických tendencií v 40. a 50. rokoch pod tlakom totalitných ideológií, ale aj ich opätovné oživenie koncom 50. a v priebehu 60. rokov. Výstava sa zaoberá aj inscenovanou fotografiou, ktorá zaznamenala najväčší rozmach od polovice 80. rokov. Kurátori neobišli ani najnovšie technické variácie fotografie ako napríklad jej digitálnu podobu a presahy fotografie do príbuzných umeleckých druhov.

Zaujímavá prehliadka dejín slovenskej fotografie bude pre verejnosť prístupná denne okrem pondelka do 10. februára 2002.

EB

Vyšiel Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia

Za účasti prezidenta SR Rudolfa Schustera predstavili nedávno v Klube slovenských spisovateľov v Bratislave almanach slovenskej literatúry pod názvom Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Podľa slov vedúceho kolektívu autorov Augustína Matovčíka ide o najambicióznejší projekt v slovenskej literatúre za posledných desiat rokov.

Vyššie päťstostranová kniha predstavuje život a tvorbu približne 1500 autorov z oblasti umeleckej i odbornej literatúry, pričom podľa Matovčíkových slov neopomína ani autorov zo zahraničných slovenských enkláv, cudzojazyčných autorov, ktorí sa svojím dielom prispeli k rozvoju slovenskej literatúry či talentovaných začínajúcich autorov. Publikácia A. Matovčíka a kolektívu vychádza vo vydavateľstve Spolku slovenských spisovateľov v spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou a na trh by sa mala dostať v týchto dňoch.

EB

Slovenskí pivovarníci nemajú strach z otvorenia trhu

Slovenský trh s pivom sa od budúceho roku plne liberalizuje, čo znamená, že dovoz českých pív už nebude limitovať ročná kvóta 532000 hektolitrov, ktorá platila od roku 1994.

"Zo zrušenia dovozovej kvóty Slovensko nemá obavy, pretože je presvedčené, že slovenskí výrobcovia majú silné značky piva," povedal pre Pravdu Jean Paul Hollebeke, generálny riaditeľ Heinekenu Slovensko. "Česko už nie je jediná krajina, ktorá vie vyrábať dobré pivo a uvedomme si tiež, že niektoré dôležité české značky už nie sú celkom české - varia ich na Slovensku slovenskí pivovarníci zo slovenského sladu aj vody," pripomenul Hollebeke.

Trhový podiel Heinekenu v SR je 41,5 percenta a zároveň je aj najväčším vývozcom slovenského piva do ČR. Vlaní do konca októbra vyviezol Heineken predovšetkým na Moravu 71896 hl Zlatého bažanta, tohto roku o čosi viac - 73409 hl.

Doteraz sa na slovenský trh dovážali predovšetkým najznámejšie české pívá - budějovický Budvar, plzenský Prazdroj a nošovický Radegast, pražský Staropramen a krušovické pivo. Licenčne sa vyrábajú Gambrinus a Velkopopovický kozel v pivovare Šariš, ktorý patrí juhoafrickej spoločnosti SAB (tá vlastní aj Prazdroj a Radegast). Hollebeke však predsa len vidí isté riziko v prípadnom nástupe lacnejších a menej kvalitných českých pív na slovenský trh. Pre časť spotrebiteľov to však môže byť krátkodobá atraktivita.

"Na druhej strane slovenský konzument vzhľadom na rast kvality slovenských pív už nevidí tú hodnotu v českom dedičstve ako donedávna," zdôraznil Hollebeke.

Otvorenie sa slovenského trhu českým pívami vyostří konkurenciu aj medzi domácimi výrobcami. Z pôvodne 15 pivovarov zostalo už len 12 - zanikli tri v Košiciach, Michalovciach a Ilave.

Uvoľnenie licenčnej politiky privítal Pivovar Šariš, dvojka na slovenskom trhu, s ročným predajom milióna hektolitrov. Šariš s 20-percentným podielom na trhu predáva štyri české pívá. Tohto roku licenčne vyrobí 220-tis.hl Gambrinusu a Velkopopovického kozla.

EB

ZMOS bude pripravovať samosprávu na preberanie kompetencií

Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) pripravilo v ôsmich slovenských krajoch cyklus podujatí, na ktorých bude v spolupráci so zástupcami rezortov vysvetľovať predstaviteľom samosprávy zákonné predpisy a praktické okolnosti presunu kompetencií.

Cyklus, ktorý je určený predstaviteľom územnej samosprávy, sa nedávno začal v Trnave.

Cieľom odborných stretnutí pod názvom Reforma a modernizácia verejnej správy v podmienkach miestnych samospráv je pripraviť samosprávu na preberanie kompetencií, ktoré začnú v zmysle tzv. kompetenčného zákona postupne od januára 2002 prechádzať na obce a mestá. Ide predovšetkým o právomoci na úseku vnútornej správy, sociálnych vecí a základného školstva, neskôr aj na úseku stavebného poriadku.

Pri tejto príležitosti ZMOS vydalo trojzväzkovú príručku pod názvom Územná samospráva v zrkadle zákonov, ktorá prináša úplné znenia všetkých zákonov vymedzujúcich reformu verejnej správy.

Realizáciu cyklu a vydanie obsiahlej príručky podporil Kanadský urbanistický inštitút. V spolupráci s ním pripravilo ZMOS ešte v závere roku 1999 úplne prvú informačnú kampaň o reforme verejnej správy, na ktorej sa v 16 mestách zúčastnilo vyše 2 000 predstaviteľov samosprávy a vyše 500 občanov a zástupcov médií.

EB

Súd vrátil kvôli nedostatku dôkazov Lexov prípad prokuratúre

Senát Okresného súdu v Bratislave III vrátil prokurátorovi na došetrenie prípad bývalého šéfa sledovačky Slovenskej informačnej služby (SIS) Gejzu V., ktorý je obžalovaný z trestných činov vydierania a vyše miliónového podvodu.

Spoločne s Gejzom V. je v kauze stíhaný aj bývalý riaditeľ SIS Ivan L. Dôvodom verdiktu súdu sú nedostatočne vykonané dôkazy v prípravnom konaní, na základe ktorých senát nemohol vo veci rozhodnúť. Prokurátor podal proti rozhodnutiu sťažnosť, o ktorej bude rozhodovať Krajský súd v Bratislave.

Podľa obžaloby si Gejza V. počas zastávania funkcie riaditeľa jednej z divízií SIS za štátne peniaze v roku 1997 nechal vykonať viaceré stavebné práce na svojom súkromnom dome. Stavbu mala zrealizovať firma, ktorá stavala istý objekt pre potreby SIS. Gejza V. údajne mal robiť nátlak na majiteľa firmy a vyhrážať sa stratou lukratívnej zákazky. Obžalovaný sa mal na úkor peňazí SIS obohatiť o viac ako milión korún. Zaujímavosťou je, že majiteľ firmy stavajúcej viaceré lukratívne zákazky pre rezort vnútra je svedkom aj v inej kauze.

Exriaditeľ SIS Ivan L. mal podľa výpovede svedka bývalého námestníka SIS Jaroslava Svěchotu o celej záležitosti vedieť. Podľa obžaloby tým, že Ivan L. celú záležitosť neoznámil vyšetrovateľovi, sa dopustil trestných činov zneužitia právomocí verejného činiteľa a nadrýchovania. Celá kauza sa mala riešiť údajne až po parlamentných voľbách v roku 1998. Časť prípadu je označená ako prísne tajná.

EB

Vyšli neznáme a zabudnuté povesti

J. C. Hronského

Neznáme alebo zabudnuté povesti slovenského spisovateľa Jozefa Čigera-Hronského (1896-1960) obsahuje kniha Slovenské povesti, ktorá v týchto dňoch vyšla vo Vydavateľstve Maticy slovenskej MS v Martine.

Sú medzi nimi príbehy, ktoré vyšli len časopisecky alebo ich spisovateľ napísal v emigrácii v Argentine, kde ako činovník MS musel odísť po druhej svetovej vojne.

Zostavovateľka publikácie, redaktorka vydavateľstva ich zoradila chronologicky, takže vznikla zaujímavá púť dejinami Slovenska, tak ako si ju predstavoval spisovateľ. Kniha je významným príspevkom do novej edície vydavateľstva - Povestová mapa Slovenska, v ktorej doteraz vyšli štyri tituly.

Historickým témam sa Hronský venoval od začiatku svojej literárnej tvorby, počas učiteľovania v Kremnici v rokoch 1923-1927. Fascinovala ho pamäť národa a pri spracovávaní povestí rád popúšťal uzdu svojej fantázie. Dokázal majstrovsky vykresliť nadčasové ľudské príbehy uprostred konkrétnych dejinných udalostí.

Povesti uverejňoval v časopisoch Slniečko, Slovenské pohľady, Slovensko a v periodiku Slovák v Amerike. Za života Hronskému vyšli dve zbierky povestí Zakopaný meč (1931) a Budatínski Frgášovci (1939).

EB

Slovenský Mein Kampf vyšetrí v Čechách

Za vydanie knihy Mein Kampf bude český súd súdiť aj dvoch vydavateľov, ktorí toto dielo Adolfa Hitlera priniesli na Slovensko.

Kniha sa v slovenských kníhkupectvách objavila koncom minulého roku, v čase, keď už v Čechách prebiehali búrlivé diskusie a polícia začala vyšetrovanie proti českému vydavateľovi Michalovi Zitkovi. Na Slovensku nasledovala podobná reakcia orgánov činných v trestnom konaní. Na začiatku tohto roku bola obvinená z trestného činu podpory a propagácie hnutí smerujúcich k potlačeniu práv a slobôd vydavateľka Agnesa B. a v júli český podnikateľ Vladimír K., ktorý sa podieľal na vydaní a distribúcii knihy na Slovensku.

Vyšetrovanie prípadu bolo na Slovensku prerušené, obaja obvinení majú trvalý pobyt v Českej republike. Slovensko požiadalo o právnu pomoc českú stranu. Českí vyšetrovatelia sľubujú, že ak sa obaja podozriví nachádzajú v Čechách, prípad vyšetrí.

Na trojročný podmienený trest a pokutu dva milióny českých korún bol v Čechách nedávno odsúdený nakladateľ českého vydania Mein Kampf Michal Zitko. V Čechách vyšla kniha v stotisícovom náklade a rýchlo sa rozpredala. Na Slovensku vyšiel Mein Kampf aj s kritickým komentárom psychológa Romana Vyskočila, ktorý upozornil čitateľov na nemorálnosť jeho obsahu.

Mnohé kníhkupectvá tento titul vôbec nepredávali. Tam, kde sa kniha predsa len dostala, stihla polovicu zhabať polícia. Vydavateľka Agnesa B. nápad vydať základný dokument nacistickej ideológie v slovenčine dostala po rozhovoroch s priateľmi, ktorí čítali českú verziu. "Aby ľudia videli, čo môže spôsobiť diktatúra, populizmus a rasová neznášanlivosť, ktorá je momentálne na Slovensku dosť veľká," komentovala svoje rozhodnutie vydavateľka krátko po tom, ako sa kniha dostala do kníhkupectiev. "V žiadnom prípade nechceme propagovať fašizmus," povedala vydavateľka, pričom dodala, že si je vedomá, že vec môže skončiť na súde.

Hitler napísal knihu v roku 1923 vo väzení, kam sa dostal po svojom neúspešnom pokuse o štátny prevrat. V knihe hovorí o tom, že jeho doba bola bojom dokonalého bieleho "árija" proti židovským a marxistickým "parazitom". Volal po novom nemeckom "životnom priestore" (Lebensraum) na úkor slovanských národov.

Hitlerov Mein Kampf je zakázaný v Nemecku, Rakúsku či Maďarsku, kúpiť sa naopak dá v USA, Rusku, Belgicku, Rumunsku a na palestínskych územiach.

EB

Slováci budú mať prvého svätca

Biskup a mučeník Peter Pavol Gojdič sa zrejme už o niekoľko rokov stane prvým svätým slovenského pôvodu. Rodáka z Ruských Peklian na východnom Slovensku nedávno v Ríme spolu s rehoľníkom Metodom Trčkom z Moravy pápež vyhlásil za blahoslaveného, čo je predstupeň svätorečenia.

Blahorečenie dvoch mučeníkov komunistického režimu zo Slovenska prebehlo nedávno dopoludnia na slnkom zaliatom Námestí sv. Petra vo Vatikáne. Námestie zaplnilo viac ako 20-tisíc veriacich, zo Slovenska prišlo päťtisíc pútnikov najmä z Prešovskej diecézy. Na obradoch sa zúčastnila aj oficiálna delegácia na čele s prezidentom Rudolfom Schusterom.

Pápež krátko po slovensky pripomenul zásluhy oboch blahoslavených. "Obaja prešli v obetavej a hrdinskej službe gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku rovnakými trápeniami v dôsledku svojej vernosti cirkvi a Petrovmu námestníkovi a teraz im prináleží koruna slávy," povedal Svätý Otec. Portréty nových blahoslavených sa objavili na priečelí Baziliky svätého Petra.

Spolu s Gojdičom a Trčkom pápež blahorečil ďalších šesť osobností z Talianska, Španielska a Portugalska.

EB

Zomrel V. Mihálik

Vo veku 75 rokov zomrel nedávno v Bratislave básnik a prekladateľ Vojtech Mihálik.

Známy slovenský autor sa narodil 30. marca 1926 v Dolnej Strede pri Sereďi.

Výbery z Mihálikovej básnickej tvorby vyšli vo vyše 20 knihách, v dvoch českých vydaniach. Umelec sa venoval aj prekladu z antickej, gréckej a rímskej literatúry.

Mihálik sa angažoval aj v spoločenských funkciách. V rokoch 1969-1971 bol predsedom Snemovne národov Federálneho zhromaždenia ČSSR.

EB

Neobývané byty na Slovensku

Päť miliónov obyvateľov Slovenska má k dispozícii takmer 2 milióny bytov (presne 1 885 000). Jeden byt teda pripadá na dvoch až troch ľudí. Napriek tomu je s bytmi problém. Podľa predsedu štatistického úradu Petra Macha totiž pribudli skôr chalupy, presnejšie - rodinné domy sa vyčlenili na rekreačné účely.

Okrem toho májové sčítanie ukázalo, že počet neobývaných bytov stúpol za desať rokov o vyše štyridsaťtisíc - na 170-tisíc. Za neobývaný byt sa považuje ten, ktorý nemal v čase sčítania žiadneho užívateľa. Môže to byť byt, kde sa mení majiteľ, vybavuje sa pozostalosť, slúži na rekreáciu alebo je nespôsobilý na bývanie. Veľa bytov však bolo voľných z nezistených dôvodov. Tie môžu slúžiť aj na prenájmanie načierno.

Počet trvalo obývaných bytov stúpol o 48-tisíc. Trvalo obývané byty sú tie, v ktorých je prihlásená aspoň jedna osoba.

Bytová situácia rodín je veľmi rozdielna. "Neberieme sa, pretože nemáme kde bývať," tvrdia mladé páry, ktoré odďaľujú sobáš na čas, keď budú mať spoločný byt.

V niektorých bytoch žijú spolu viaceré generácie - mladomanželia, rodičia, starí rodičia, mladé rodiny žijú v podnájme a o vlastnom byte len snívajú. No sú aj domy obývané len príležitostne a slúžia ako letné či víkendové sídla.

EB

Na Slovensku diagnostikovali tretí prípad BSE

Na Slovensku diagnostikovali v Štátnom výskumnom ústave vo Zvolene tretí prípad choroby BSE.

Informoval o tom vedúci kancelárie ústredného riaditeľa Štátnej veterinárnej správy SR Martin Chudý.

Ako ďalej Chudý uviedol, v treťom prípade ide o šesťročnú kravu slovenského strakatého plemena z domáceho chovu. Tretia krava pochádzala z chovu Podrečany a patrila firme Agrotom, s.r.o., v Tomášovciach v Lučenskom okrese. Vzorky mozgového tkaniva boli po pozitívnom diagnostikovaní pomocou tzv. rýchlych testov odoslané na potvrdenie diagnostiky do Neuroimunologického ústavu Slovenskej akadémie vied v Bratislave.

Na farme začali odborní pracovníci realizovať ochranné opatrenia, medzi ktoré patrí aj uzavretie objektov do karantény a identifikácia kohorty, teda príbuzných zvierat narodených rok pred a rok po narodení chorej kravy. Odborníci budú tiež pátrať po zdroji nákazy, preverené bude v prvom rade kŕmenie dobytká a používanie kŕmne zmesi na prítomnosť živočíšnych bielkovín.

Prvý prípad diagnostikovali veterinári v okrese Žiar nad Hronom a druhý prípad rovnako ako tretí v okrese Lučenec. V súčasnosti je na Slovensku otestovaných zhruba 19 tis. kusov dobytká staršieho ako 30 mesiacov. Plošné testovanie sa na Slovensku realizuje od 3. júla tohto roku. Týždenne je otestovaných približne 1000 až 1200 vzoriek tkanív hovädzieho dobytká.

EB

Rómovia sa sporia o počet prihlásených

Pri májovom sčítaní ľudí, bytov a domov sa k rómskej národnosti prihlásilo okolo 89-tisíc obyvateľov Slovenska. Demografovia však odhadujú, že na Slovensku žije okolo 380-tisíc Rómov. Splnomocnenkyňa vlády pre rómske komunity Klára Orgovánová predpokladá, že výsledky sčítania ľudu sa neodrazia na vyčleňovanie prostriedkov na rómske aktivity.

Predstavitelia Strany rómskej koalície (SRK) výsledky sčítania spochybňujú a zvažujú trestné oznámenie na sčítacích komisároch. Podľa SRK nie všetci sčítací komisári si plnili svoju úlohu tak, ako im kázal zákon, a v niektorých prípadoch robili "sčítanie od stola bez vykonania návštevy v rómskych komunitách," povedal predseda SRK Ladislav Fízik. Podľa neho na Slovensku žije až 500-tisíc Rómov.

Orgovánová na to reagovala, že ona o tom informácie nemá.

EB

Poštový zákon zabetónoval monopol

Parlament nedávno schválil poštový zákon. Zabetónoval tak monopol Slovenskej pošty, ktorý prekračuje aj európske normy. Štátnemu podniku zaručuje monopol na najlukratívnejšej časti trhu, ktorou je preprava zásielok do hmotnosti jedného kilogramu.

Celý rad firiem sa obáva, že bude musieť štátnej pošte odvádzať poplatky. Nejasné znenie zákona môže podľa nich viesť k absurdnej situácii, keď bude musieť každý, kto prepraví zásielku do 31,5 kilogramu, príspeť pošte k zisku. A to dokonca aj pri takých zásielkach, ktoré pošta odmietne prepraviť.

Poslanci odmietli argumenty slovenského Protimonopolného úradu aj Európskej komisie.

Jaroslav Volf, predseda parlamentného výboru, ktorý zákon pripravil, už v polovici septembra povedal, že ak sa obavy z posilnenia monopolu pošty potvrdia, zasadí sa za nápravu.

EB

Dzurindova americká show

Premiér Mikuláš Dzurinda zažil nedávno cez vikend v Amerike obrovský mediálny úspech. Vďaka zaň predovšetkým svojmu rozhodnutiu štartovať na newyorskom maratóne. Dzurinda je prvým premiérom, ktorý ho bežal.

Práve kvôli tomu si ho do svojej talkshow pozval aj známy moderátor Larry King. "Jeho športové rozhodnutie umožnilo ohromnú politickú propagáciu," povedal veľvyslanec Slovenska v Amerike Martin Bútora.

"Slovensko stojí na strane Spojených štátov," povedal Dzurinda v rozhovore s Kingom. "Okamžite po teroristických útokoch 11. septembra sme sa rozhodli otvoriť náš vzdušný priestor lietadlám USA a NATO. Podporujeme všetky aktivity svetovej demokratickej koalície a sme pripravení prevziať svoj diel zodpovednosti v tomto zložitom boji proti terorizmu."

Larryho Kinga zaujímal aj Dzurindov názor na súčasné vzťahy medzi Ruskom a USA. "Som presvedčený, že Rusko je v súčasnosti spojencom USA a svetovej demokratickej koalície," povedal Dzurinda.

Pôsobil síce trochu napätým dojmom, jeho angličtina však bola plynulá. "Počul som, že budete bežať maratón. Robíte to často?" pýtal sa King. Dzurinda povedal, že maratón pobeží ako výraz solidarity s americkým ľudom. "Viem, že Newyorčania sa chystajú obnoviť svoje krásne mesto. A viem, že zároveň je potrebné obnoviť aj ducha tohto mesta. Mojim cieľom je teda pomôcť obnoviť ducha New Yorku."

V talkshow bol okrem Dzurindu aj rumunský premiér Adrian Nastase a moderátor si ich na začiatku poplietol. "Len vymenili fotky. Všetko spôsobilo napätie," povedal veľvyslanec Bútora.

Dzurinda dokonca dostal prednosť pred bulharským premiérom a bývalým cárom Simeonom Saksoburggotským - ako "maratónec" bol slovenský premiér pre americké publikum zaujímavejší.

Podľa Bútoru Dzurinda, ktorý nepoznal otázky, len okruhy tém, nesklamal.

Slovenský premiér sa stretol aj so senátorkou za New York Hillary Clintonovou a newyorským starostom Rudolphom Giuliani. Obaja mu poďakovali za podporu Slovenska v boji proti terorizmu. Okrem nich hovoril aj s ďalšími významnými senátormi a aj s guvernérom štátu New York Georgeom Patakim.

EB

Zabudnuté výročie Dubčekovej smrti

Nedávne výročie smrti zrejme najslávnejšieho Slováka modernej histórie Alexandra Dubčeka, ktorý pred deviatimi rokmi zomrel v pražskej nemocnici na následky dopravnej nehody, zostalo na Slovensku prakticky nepovšimnuté.

"Naše deti vedia, kto bol Alexander Dubček," povedala Naďa Micháľková, zástupkyňa riaditeľky základnej školy v bratislavskej štvrti Dlhé diely, ktorá päť rokov nesie Dubčekovo meno. Žiaci si pamiatku štátnika pripomenuli vo vysielaní školského rozhlasu, návštevou cintorína i debatami, ktoré "primerane veku žiactva" viedli pedagógovia.

Členovia Spoločnosti Alexandra Dubčeka na pozvanie nereagovali.

Hrob v Slávičom údolí zostal opustený ako väčšinu dní v roku. Na hrobe horela len jedna sviečka a chýbali čerstvé kvety.

Slávnostnejšia zrejme bude spomienka nedožitych 80. narodenín, pripadajúcich na 27. november. V tento deň sa i slovenská metropola dočká zvečnenia mena slávneho Slováka vo svojom miestopise.

Dubčekovo meno nesú už miesta v rôznych krajinách sveta, zatiaľ čo Bratislava zostáva túto poctu svojmu občanovi dlžná. Asi pred mesiacom však poslanci štvrti Staré Mesto odsúhlasili, aby priestranstvo pred budovou slovenského parlamentu dostalo názov Dubčekovo námestie.

EB

Vysokoškoláci by mali platiť - za externé a dlhšie štúdium

Vysokoškoláci by už v novom školskom roku mali za externé štúdium platiť. A keď prekročia bežnú dĺžku štúdia bez vážnych dôvodov, mali by platiť tiež.

Poplatky za externé štúdium by mali byť v rozpätí od 10 do 70 percent bežných nákladov na študenta v predchádzajúcom školskom roku. Išlo by teda o sumu od 5500 do 38 500 korún a zostávali by ako príjem vysokej školy.

Rektor bude môcť školné alebo poplatky odpustiť, znížiť alebo odložiť ich splácanie s prihliadnutím na okolnosti. Školy si budú vytvárať štipendijný fond, do ktorého pôjde 40 percent zo školného a z neho budú môcť čerpať aj externí študenti.

Pri predĺžení denného štúdia bude študent platiť najviac 40 percent z celkových nákladov. Presnú výšku pre jednotlivé študijné smery určí vláda nariadením. Zohľadní pri tom nákladovosť a atraktivitu štúdia.

Platenie za externé štúdium, ktoré sa dnes týka asi 30-tisíc vysokoškolákov, by sa takto legalizovalo, platí sa aj teraz - ale načierno.

O poplatkoch rozhodla nedávno vláda schválením návrhu vysokoškolského zákona. Ten by mal po diskusii v parlamente vstúpiť do platnosti 1. apríla budúceho roku.

Vysokoškolský zákon bol niekoľkokrát pre koalíčné nezhody práve o platení štúdia z rokovania vlády stiahnutý.

EB

Ohrozená poisťovňa

Predkonkurzná výzva bola vydaná na Všeobecnú zdravotnú poisťovňu (VŠZP). Podľa hovorca ministra zdravotníctva Martina Urmaniča vzhľadom na to, že ide o uhradenie dlhu 5 mil. Sk, ministerstvo zdravotníctva to považuje za chybu vedenia VŠZP. Poisťovňa mala predísť takejto situácii a peniaze uhradiť. Návrh na vyhlásenie konkurzu na VŠZP s účinnosťou od 24. septembra podali štyri lekárske subjekty a spoločnosť GRATO, ktoré žiadajú uhradiť dlh 5 mil. Sk. Podľa riaditeľa poisťovne Eduarda Kováča je činnosť VŠZP ohrozená neriešením dlhu 7 mld. Sk. Z toho za lieky a zdravotnícke pomôcky 5,2 mld. Sk, za výkony 1,1 mld. Sk a 0,7 mld. Sk za penalizačné faktúry. *EB*

Ceny od R. Schustera

Prezident SR Rudolf Schuster nedávno slávnostne odovzdal Národnú cenu SR za kvalitu 2001. Držiteli Národnej ceny sa stali Coca-Cola Beverages Slovakia, s. r. o., Bratislava, Tvrdošínska mliekareň, Technický skúšobný ústav Piešťany a firma Gity Slovensko, pôsobiaca v oblasti informačných technológií. Ocenenými finalistami národnej súťaže sú ELAS, s. r. o., Prievidza, pôsobiaca v informačných technológiách (za malé a stredné výrobné firmy), a Slovnaft VÚRUP, a. s., Bratislava (za veľké organizácie poskytujúce služby). Ocenenie sa udeľuje za komplexný systém manažmentu kvality v hodnotených firmách. *EB*

Začala sa volebná kampaň

Nedávno sa začala oficiálna volebná kampaň pred decembrovými regionálnymi voľbami. Kampaň bude trvať 15 dní a skončí sa 48 hodín pred začiatkom volieb, ktoré sa uskutočnia 1. decembra. Strany, koalície a nezávislí kandidáti sa môžu prezentovať prostredníctvom tlačených médií. *EB*

Česi chcú sprísniť dlhodobý pobyt Slovákov

Európska únia tlačí na Česko, aby zásadne upravila doterajší bezvízový a hraničný režim so Slovenskom. "Je nevyhnutné zaviesť na hraniciach štandardné podmienky," povedal námestník českého ministra vnútra Petr Ibl. To by znamenalo, že pre pobyt dlhší než tri mesiace budú Slováci potrebovať české vízum.

Významne sa zmení najmä doterajší liberálny režim na hraniciach. Úrady už nechcú umožniť prekračovanie hranice na ľubovoľnom mieste. Z tohto dôvodu by mal vzrásť i počet hraničných prechodov až o desať. Malý pohraničný styk by mal byť zachovaný.

Pražské ministerstvo vnútra ubezpečuje, že zmena vízovej dohody so Slovenskom je iba v prípravnej fáze a bezprostredné zavedenie víz nehrozí.

Nový režim by postihol najmä asi tisíciku Slovákov, ktorí v Českej republike pracujú alebo študujú. Pre udelenie dlhodobého víza budú musieť slovenskí študenti predložiť doklad o prijatí na školu. Doklad o pracovnom povolení, ktorý musia predložiť iní cudzinci, by Slováci ešte nejaký čas nemali potrebovať, tak to aspoň tvrdí námestník českého ministerstva sociálnych vecí Miroslav Fuchs. České ministerstvo vnútra však o nejakom podobnom opatrení uvažuje.

Medzi rezortmi oboch krajín prebiehajú v súčasnosti rokovania, ktoré majú jestvujúcu dohodu o zamestnanosti upraviť tak, aby bola automaticky vypovedateľná, ak by jeden zo štátov vstúpil do Európskej únie. O pracovných povoleniach sa podľa Fuchsa nerokuje.

"Z českej strany existuje silná politická vôľa zachovať čo najdlhšie doterajšie podmienky, keď Slovákom stačí iba oznámenie príslušnému pracovnému úradu," povedal Miloš Tichý z pražského ministerstva práce a sociálnych vecí.

Priemerná nezamestnanosť v Českej republike sa pohybuje okolo ôsmich percent, no v niektorých málo okresoch je takmer trojnásobná. *EB*

Plynovod Jamal sa takmer naisto napojí na Slovensko

Ruská strana je takmer stopercentne rozhodnutá napojiť plynovod Jamal II na slovenskú rozvodnú sústavu v lokalite Duklianskeho priesmyku do kompresorovej stanice vo Veľkých Kapušanoch. Podľa ministra hospodárstva Ľubomíra Haracha sa o tomto projekte hovorilo počas rokovaní prezidenta Rudolfa Schustera s ruským prezidentom Vladimirom Putinom i premiérom Michailom Kasianovom.

Vysokú pravdepodobnosť uskutočnenia tohto projektu Harachovi potvrdili počas neformálnych rokovaní aj predstavitelia ruského Gazpromu, ktorí už vypracúvajú technické štúdie. Podľa Haracha pôjde o tranzit plynu v objeme 60 mld kubických metrov cez Slovensko do Talianska, no s vysokou pravdepodobnosťou aj do Nemecka a Francúzska. Minister hospodárstva v Moskve rokaval aj o vytvorení podmienok pre tranzit ruskej ropy v kombinácii s kaspickou ropou do krajín západnej Európy.

Prezident Schuster sa nedávno stretol aj s primátorom Moskvy Jurijom Lužkovom. Primátor vyzval slovenské spoločnosti, aby investovali do moskovských hotelových komplexov. Moskovskí stavbári sa budú podľa Lužkovových slov podieľať na výstavbe metra v slovenskom hlavnom meste. *EB*

Slovensko starne, veriacich pribúda, Maďarov je menej

Slovensko má 5 379 455 obyvateľov - presne toľko ich bolo v rozhodujúcom okamihu sčítania obyvateľov, domov a bytov na Slovensku.

"Nič prekvapivé sa neudialo," komentoval údaje demograf Boris Vaňo. Sčítanie len potvrdilo základné demografické trendy na Slovensku: "Obyvateľstvo starne a starnutie sa bude zrýchľovať, prírastok obyvateľstva sa čo nevidieť zmení na úbytok. Je dôležité uvedomiť si to."

Demografovia aj sociológovia bijú na poplach. Ak sa nezmení sociálna politika, môže nás byť o pol storočia len 3,5 milióna.

Žien je stále viac ako mužov - 51,4 percenta. "Je to dôsledok väčšej úmrtnosti mužov. Ženy sa dožívajú vyššieho veku," hovorí Vaňo.

Zaujímavé je, že na Slovensku sa od posledného sčítania pred desiatimi rokmi výrazne rozšírili rady veriacich - takmer o 700 tisíc ľudí. Najviac z nich je rímskokatolíckeho vierovyznania. V Čechách je trend opačný - pri poslednom sčítaní sa za veriacich označilo o 1 265 800 ľudí menej ako v roku 1991.

Veľkým prekvapením je pokles počtu Maďarov. Kým pred desiatimi rokmi ich bolo na Slovensku 567 tisíc, dnes ich je 520 tisíc. "Pokles počtu Maďarov je taký výrazný, že sa to nedá vysvetliť nijakou migráciou smerom do Maďarska ani tým, že sa u nás rodí menej Maďarov, ako ich zomiera," hovorí sociológ Michal Vašečka z Inštitútu pre verejné otázky.

Málo je na Slovensku aj Rómov hlásiacich sa k rómskej národnosti. Hoci demografovia sú presvedčení, že ich na Slovensku žije okolo 380 tisíc, pri sčítaní sa k rómskej národnosti prihlásilo len 90 tisíc z nich, čo je len o 14 tisíc viac ako pred desiatimi rokmi.

EB

17. novembra na Slovensku už je voľno

Nedávno pribudol na Slovensku ďalší voľný deň - 17. november. Slovensko má teda celkovo pätnásť dní pracovného pokoja.

Jeden voľný pracovný deň sa na celoročných výsledkoch ekonomiky prejaví mínusom približne jednej miliardy korún. "Vyplýva to z porovnania produktivity vo voľných a pracovných dňoch," vysvetlil analytik ING Bank Ján Tóth.

Pätnástimi dňami sa Slovensko zaradilo medzi najčastejšie sviatkujúcich Európanov. Podobne sú na tom napríklad v Belgicku alebo Nemecku.

Česko má iba dvanásť dní pracovného voľna (neoslavuje napríklad 6. január, ale od vlaňajška má nové sviatky 17. november a 28. september - Sviatok sv. Václava). Švédsko ich malo vlni štrnásť, Švajčiari a Rakúšania o jeden menej, Francúzi dvanásť, v Británii sa počet sviatkov pohybuje okolo desať, ale v jednotlivých častiach Spojeného kráľovstva sa to líši.

Symbolický deň pádu komunistického režimu - 17. november - sa stal štátnym sviatkom nedávnym rozhodnutím parlamentu. Je označený ako Deň boja za slobodu a demokraciu. Oslavoval sa už tento rok.

Systém štátnych sviatkov je vyjadrením hodnôt, ktoré štát charakterizujú. Bolo preto zarážajúce, že schváleniu 17. novembra ako sviatku predchádzali rušné politické diskusie. Ministerstvo financií argumentovalo, že sa zvýši počet voľných dní, čo bude pre štát ekonomicky náročné.

EB

Jozef Markuš opäť šéfom Matice slovenskej

Doterajšieho predsedu Matice slovenskej Jozefa Markuša opätovne zvolili na nedávnom valnom zhromaždení v Martine do tejto funkcie. V tajnom hlasovaní získal spomedzi piatich kandidátov nadpolovičnú väčšinu hlasov.

Markuš zastával funkciu predsedu MS od roku 1990.

Druhé kolo volieb však musia uskutočniť pri voľbe predsedu Dozorného výboru MS, kde ani jeden zo siedmich kandidátov nezískal potrebný počet hlasov.

Voľbe predchádzala aj bohatá diskusia. Podľa slov hovorca MS Stanislava Bajaníka väčšina delegátov sa kriticky vyjadrovala k vzťahu Matice a štátu, najmä k zlej ekonomickej situácii, ktorú spôsobilo zníženie podpory tejto inštitúcie zo štátneho rozpočtu.

Vystupovali aj krajania a predstavitelia spolkov zahraničných Slovákov z USA, Kanady, Nemecka, Švajčiarska, Juhoslávie a ďalších krajín. Predniesli požiadavky, aby Matica naďalej koordinovala spoluprácu so slovenským svetom v zahraničí za ekonomickej podpory štátu.

Kritické pripomienky odzneli aj v personálnej oblasti a na súčasné vedenie MS. Pred popoludňajšou voľbou nových orgánov MS vystúpilo aj päť kandidátov na post predsedu MS - Jozef Markuš, Stanislav Bajaník, Igor Kovačovič, Miroslav Bielik a Jaroslav Rezník. Vysvetlili svoje predstavy o riadení tejto inštitúcie. Na 46 členov výboru a dozorného výboru Matice slovenskej dovedna kandiduje 80 matičiarov.

EB

Pavel Koncoš je novým predsedom SDĽ

Pavel Koncoš sa stal predsedom Strany demokratickej ľavice. Rozhodli o tom nedávno delegáti 7. zjazdu strany v Trnave.

Koncoš bol zvolený už v prvom kole voľby, svoj hlas mu odovzdalo 256 delegátov, čo je viac ako nadpolovičná väčšina. Z prítomných 412 delegátov odovzdalo platný hlasovací lístok 410.

EB

Malíková vyšachovala Slotu z volieb

"Zvažujeme ďalšie konanie proti ministerstvu vnútra, ktoré nás vážne poškodilo. Bude to súd so štátom," povedala o rozhodnutí Najvyššieho súdu Anna Malíková. Ten nariadil odklad výkonu rozhodnutia ministerstva vnútra o registrácii Pravej SNS.

Znamená to, že PSNS by nemala mať právo kandidovať v blížiacich sa regionálnych voľbách. Malíková v tejto súvislosti navrhla, aby v každej volebnej miestnosti bol oznam, že Slotovi kandidáti boli stiahnutí z volebného lístka, a nie je možné ich voliť.

Najvyšší súd rozhodol aj o ďalšej spornej záležitosti v prospech Malíkovej SNS, ktorá nebola účastníkom konania v prípade registrácie Slotovej strany. Uznal, že žaloba SNS je opodstatnená, lebo registráciou Pravej SNS boli ukrátené jej práva.

Malíková sa obrátila na ministerstvo a Ústrednú volebnú komisiu, aby konali v duchu rozhodnutia Najvyššieho súdu. Slotova strana teda nemôže vyvíjať politickú činnosť a nemôže byť prezentovaná médiami a agentúry nemajú právo uvádzať Pravú SNS v prieskumoch.

SNS je rozhodnutá pre trestnoprávne postihy proti médiám, ktoré ju budú uvádzaním PSNS poškodzovať.

Vážne obavy o bezpečnosť svojej predsedníčky zverejnil Oberhauser. Podľa informácií vedenia strany bol pripravovaný pokus o inscenovanú automobilovú nehodu Malíkovej medzi Ilavou a Trenčínom a niečo podobné sa stalo podpredsedovi Markovi.

Malíková sa však nechce robiť obeťou útokov. "Uisťujem politických a osobných nepriateľov, že toho vydržím veľa, mňa nezastavia," dodala. *EB*

Rómovia odmietajú koncepciu vzdelávania rómskych detí

Rada mimovládnych organizácií rómskeho spoločenstva Parlamentu Rómov odmieta akceptovať návrh koncepcie výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov, ktorý vypracovalo Ministerstvo školstva SR.

Podľa rady je spomínaný návrh v rozpore s viacerými odporúčaniami i s niektorými článkami Ústavy SR. Žiada preto, aby minister školstva Milan Ftáčnik, "už viac nikdy nedopustil, aby MŠ SR koncipovalo koncepcie poškodzujúce rómsku národnú menšinu". Rada zároveň žiada, aby dal minister uvedenú koncepciu prepracovať odborne spôsobilým pracovníkom rezortu školstva tak, aby bola v súlade so spomínanými odporúčaniami i celospoločenskými záujmami.

Rómovia požadujú takú novelizáciu školského zákona, aby rómska minorita bola oficiálne zaradená medzi ostatné menšiny, ktoré môžu vo vzdelávaní používať svoj materinský jazyk. Spomínaná legislatívna úprava úzko súvisí s paragrafmi jazykového zákona, podľa ktorého môže národnostná menšina používať materinský jazyk v styku s orgánmi štátnej správy, samosprávy či pedagogickom procese. Okrem národnostných menšín, ktoré nie sú uvedené v školskom zákone.

Výkonný podpredseda rady ďalej informoval, že už 15. októbra oficiálne požiadal ministra, aby inicioval novelizáciu zákona. Zároveň aj o konzultačné stretnutie, na ktorom by našli efektívne riešenie daných problémov. Zatiaľ však ich iniciatíva zostala bez spätnej väzby. Špecialisti rady už vypracúvajú návrh na podanie na Ústavný súd SR.

EB

Letecká doprava kolabuje aj na Slovensku

Celosvetová nedôvera k leteckej doprave po teroristických útokoch v Amerike sa prejavuje už aj na Slovensku. Už aj tak riedke linky pre slovenských klientov budú ešte redšie.

Ruská spoločnosť Aeroflot už svoj odchod zo slovenského trhu ohlásila. České aerolinie tiež znižujú počet liniek, pretože záujem klientov oproti letnej sezóne klesol. Sezónu neotvorila ani TunisAir. Ministerstvo zahraničných vecí totiž neodporúča cestovať do krajín, kam lieta práve táto spoločnosť. To sa okamžite prejavilo na poklese záujmu cestujúcich. *EB*

Srdečné díky

Při říjnovém zájezdu do Karlových Var měl náš autobus malou nehodu v Bečově nad Teplou. Museli jsme vystoupit a do prohlídky zámku nám zbývala ještě hodina. Pan Rič otevřel ještě před otevírací dobou kavárnu svého pensionu, abychom nemuseli čekat na ulici. Když uslyšel o naší nehodě, okamžitě se vypravil k autobusu, kde se nezištně podílel na odstranění poruchy. Chtěli bychom mu tímto za jeho rychlou pomoc poděkovat a všem čtenářům doporučit Bečov nad Teplou. Malebné městečko Bečov nad Teplou se nachází v nádherné krajině, ležící mezi Karlovými Vary a Mariánskými Lázněmi. Bečovu vévodí hrad ze 13. století, s kterým sousedí nádherný veřejnosti přístupný zámek ve kterém mimo dosavadních cenností je vystaven Relikviář sv. Maura, který je pokladem evropské důležitosti

Pension Café a restaurant RIČ tel, fax: 0042 0 17 39 993 83, 993 69, 995 14, 0602 17 27 94

vděční účastníci zájezdu

Dívka pro mé babí léto,

byl název komedie od Vladimíra Přibského o třech jednáních uvedený nám dobře známou divadelní skupinou Vlastenecká omladina. Vlastenecká omladina je známa nejenom ve Vídni, nýbrž i v sousedním Česku.

Skoro pravidelně přijíždí členové sokolských jednot z nedalekých moravských měst Kroměříže, Bystřice pod Hostýnem a Břeclavi. Tentokrát ale z technických či jiných důvodů přijet nemohli. Přesto byl velký školní sál dobře dvě třetiny zaplněný a to svědčí o popularitě ochotnického spolku Vlastenecká omladina. Nebudu se zmiňovat o podrobnostech celého děje. Ale jak již praví staré české přísloví - když kocour (tentokrát kočka) není doma, mají myši posvícení.

Jen tentokrát to nebylo posvícení, ale hloupost mužského a rafinovanost ženského pohlaví.

Herecké obsazení bylo velmi dobré, jako by každému herci psané na tělo. Slaměný vdovec - Luboš Tobrman, jeho manželka - Anna Vaňurová, rafinovaná sekretářka - Martina Konrad, Ota přítel slaměného vdovce Evžena hrál Vlastislav Janča a sousedy Čejkovi ztělesnili Jindřiška Moriz a Viktor Vadura. Režii tentokrát nevedl Mirek Lev, ale Dana Šulová. Byl to její první režijní pokus. A ne zrovna špatný. Přesto při celé hře bylo trochu méně humoru, vtipných vložek a slovních obrátů, jak jsme tomu zvyklí u Mirka Lva. Zbývá dodat: Paní režisérko, příště vesele a vtipněji!

Foto a text: Vladimír Čevela

DOPIS ČTENÁŘŮM

Vážení čtenáři, vážení přátelé!

Dostali jsme řadu dopisů, za které Vám srdečně děkujeme. Vedle pochval ke stále se zlepšujícímu časopisu přišly i opakované otázky proč KLUB nevychází dříve. Těší nás, že na nás kladete nároky profesionálního měsíčníku s agenturou, redakčním teamem, grafikem, korektorem, sekretářkou, reportéry atd. Je to pro nás potvrzení o kvalitě našeho časopisu a i povzbuzením v naší práci. My bohužel nemáme kapacitu každému z Vás poděkovat a odpovědět samostatně. Proč tomu tak není: Klubová redakce pracuje bez odměny, ve volném čase po zaměstnání, a proto nám dovolte, Vám všem, kteří jste nám napsali odpovědět hromadně.

Na základě vašich podnětů měníme uzávěrku časopisu z 20-tého na 5-tého každý měsíc. Z tohoto důvodu vyjdeme až na začátku února 2002 jako dvojčíslí. Věříme, že se nám posunutím redakční uzávěrky podaří v budoucnosti vyjít na začátku měsíce.

Chceme, možná že už v tomto čísle, změnit typ písma. Právem si stěžujete, že se nadpisy obtížně čtou.

Hledáme dalšího korektora - korektorku. Jak praxe ukazuje pouze jedna korektura v tiskárně nestačí. Nechtěl by někdo z Vás milí čtenáři bezplatně pomoci? Klademe si ale podmínku, musí mít internet. Není to zlovůle, ale nutnost. Využíváme při permanentním nedostatku času nejrychlejší médium.

Vznikla nová kapitola - výtvarné umění na české scéně. Podařilo se nám získat k spolupráci mladého nadějného výtvarníka Tomáše Vaňka, letošního laureáta Ceny Jindřicha Chalupického, který Vás bude zasvěceně informovat o současném výtvarném umění na české scéně.

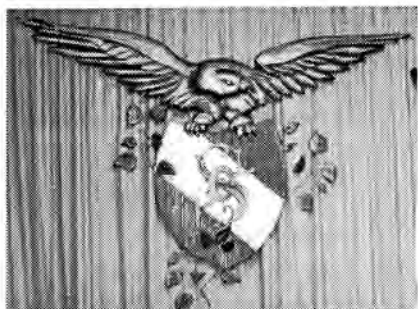
Další novinkou je služba čtenářům, kteří mají internetovou adresu. Všichni jejichž adresy známe, obdrží každý měsíc kalendář akcí. Když se stane, že nějaký program není v kalendáři, zlobte se na ty, kteří nám pozdě či vůbec nic neoznámili!

Mrzí nás, že z finančních důvodů nemůžeme zasílat pozvánky, za to jsou termíny akcí vždy zřetelně v časopise uvedeny.

Bereme Vaši kritiku velice vážně, některé věci můžeme zlepšit, některé zlepšíme v průběhu dalšího roku, něco se z technických či finančních důvodů zlepšit nedá a něco nám prosím promiňte.

Přejeme Vám radostné a spokojené Vánoce a mnoho štěstí v Novém roce!

Helena Baslerová a redakce

Sokolská jednota Vídeň III/XI. hledá zájemce o volejbal

Sokolská jednota Vídeň III/XI. hledá zájemce - ženy i muže - o volejbal. Předpokladem jsou základní znalosti a sportovní nadšení. Hrajeme každé pondělí od 17,30 do 19,15 hod. v X. okrese. Bližší informace podá N. Štěrbová, tel.: 967 84 93 nebo e-mail K.Sterba@gmx.at.

Výzva

Ženy se zájmem o gymnastická cvičení s prvky zdravotní tělesné výchovy, přijďte mezi nás do tělocvičny české školy vždy ve čtvrtek od 19 hodin.

**Sokol Vídeň
III / XI.
Česká škola,
1030 Vídeň,
Sebastianplatz 3**

**Čtvrtek:
ženy od 19,00
do 21,00 hod.**

Co se v Sokolovně 10 děje

Začátek podzimního období
v Sokolovně 10

ÚTERÝ		DIENSTAG
ŽACTVO	17 - 18 h	SCHÜLER
SPORTOVNÍ TANEC	18 - 19 h	SHOWDANCE
AEROBIK	19 - 20 h	AEROBIC
ŽENY	20 - 21 h	FRAUEN
MUŽI FOTBAL	20 - 21 h	MÄNNER FUSSBALL
STŘEDA		MITTWOCH
AEROBIK	9 - 10 h	AEROBIC
BADMINTON ŽACTVO	9 - 20 h	BADMINTON SCHÜLER
BADMINTON DOSPĚLÍ	20 - 21 h	BADMINTON ERWACHSENE
STŘEDA 3. 10.	14 - 19 h	
SENIORSKÉ ODPOLEDNE		SENIORENTREFFEN

1100 Wien Angeligasse 21, tel: 600 20 20

Informace a dotazy strosta jednoty Tonda Valenta, tel.: 0676 964 59 74
<http://members.Eunet.at/SokolX>, e-mail: sokol.x@eunet.at

Kulturní akce

- SOKOL XII / XV

19. 01. 2002 Šibřinky v národních krojích, Haus der Begegnung Rudolfsheim

T.J. SOKOL VÍDEŇ XII / XV

Info: tel. 713 31 88/20 přes den e-mail: sokol.12-15@aon.at

Pod odborným vedením a v mateřském jazyce máte vy a vaše děti možnost se zúčastnit:

CVIČENÍ v nové SOKOLOVNĚ, Vídeň 10, Angeligasse 21

Předškolní žactvo, žáci a žákyně od 6 do 14 let cvičí základní sportovní gymnastiku

pod vedením způsobilých vedoucích
každý čtvrtek od 17,30 do 19,00 hodin

Dorostenky a ženy
kondiční posilovací gymnastika s moderní hudbou
každý čtvrtek od 19,30 do 21,00 hodin

Dorostenci a muži
základní sportovní gymnastika a hry (volejbal, nohejbal, sálová kopaná)
každé pondělí od 19,30 do 21,00 hodin

SOKOL VÍDEŇ XVII/ XVIII

Sokolovna 1170 Wien, Steinergasse 7

Pondělí: žactvo od 18,00 do 19,15 hodin
 župní trénink ve stolním tenisu od 19,30 do 21,00 hodin

Úterý: župní zdravotní cvičení pro ženy a muže od 16,00 do 17,30 hodin
 gymnastika a nářadí ženy a muži od 19,30 do 21,00 hodin

Čtvrtek: cvičení žen od 20,00 do 21,30 hodin

Pátek: cvičení a odbíjená pro starší žactvo od 18,30 do 20,00 hodin
 a dorost od 20,00 do 21,30 hodin
 cvičení mužů

T J SOKOL 10 slavil 110. výročí založení

Slavnostní proslov starosty br. Antonína Valenty u příležitosti oslav 110 let Sokolu Favoriten *Letem světem 110 let "desítky"*

V druhé polovině "již" předminulého století začala žít Vídeň českým duchem, který byl vyvolán přistěhovalectvím hlavně řemeslníků a dělníků za prací.

Dechovka z Veselí - oslava 110 let Sokolu Favoriten, foto: P.Pastrňák

Na přelomu 19. a 20. století žilo v Rakousku kolem 200.000 krajanů z Čech, Moravy a Slovenska a převážná většina z nich ve Vídni a Dolním Rakousku.

Roku 1867 pronikla i do Vídne sokolská myšlenka a vznikla první jednota v duchu Tyrše a Fiignera "Sokol Vídeňský".

V desátém okrese, který byl domovem mnohých přistěhovalců z korunních zemí Čech a Moravy ve Vídni, se prosadila sokolská myšlenka k životu hned po založení první české Školy ve Vídni v roce 1883. Téhož roku vznikla sokolská odbočka ve Favoriten, která byla základem pro vznikající samostatnou jednotu. Cvičitelem a hnací pákou v přípravách organizace sokolské jednoty byl bratr Reeger, přítel Tyrše. Cvičilo se v Quellenstraße a od roku 1885 bylo zavedeno i nedělní cvičení pro učně a žáky X. okresu.

A tak 22. listopadu 1891 po jednotě Sokol Tyrš v XV. okrese a Sokol Bořivoj, později přejmenovaném na Sokol Fügner, v XVII. okrese, vzniká na valné hromadě Sokol Favorit-ský. Takřka přesně před 110 lety začala tedy historie naší jednoty.

V roce 1892 se na mimořádné valné hromadě upravily stanovy jednoty a v červnu téhož roku byly úředně schváleny.

Přesto, že jednota byla bez vlastní střechy nad hlavou, činnost se rozšiřovala. Vznikl dámský odbor, jednota měla slušnou knihovnu, pořádaly se šibřinky a plesy. Založil se stavební fond. V roce 1894 získala jednota spolkový prapor, který byl za účasti 2000 krajanů představen veřejnosti.

Vídeň byla v té době po Chicagu druhým největším městem Čechů, ještě před Prahou. Jednota střídala spolkové místnosti. Pořádala výlety a účastnila se veřejných cvičení a v roce 1896 III. všesokolského sletu v Praze. Z řad jednoty X. okresu bylo dost členů, kteří působili v župních funkcích. Desáté výročí založení jednoty sloužilo jako přípravný rok na IV. všesokolský slet. Jednota ve Favoriten se vždy v hojném počtu účastnila krajanových oslav i akcí ostatních jednot. Vlastních oslav jednoty se účastnilo velké množství hostů z Čech a Moravy. Vídeňští sokolové a krajané však desetileté trvání jednoty přešli bez povšimnutí. Byla vydána brožurka k výročí jednoty.

Po vzoru Národního domu v XV. okrese se začal plánovat vlastní stánek v X. okrese. Na uskutečnění tohoto plánu se ale muselo ještě nějakou dobu čekat. V průběhu první světové války chodily do cvičení jen ženy, muži byli na bojišti. Někteří z nich se dostali do řad legionářů, mnozí z nich válku nepřežili.

Po roce 1918 odešla spousta členů do nově vzniklé Československé republiky. V X. se začal hrát volejbal, nový sport v sokole. Jednota jezdila cvičit na veřejná cvičení i na slety do Prahy.

12. května 1928 se členstvo dozvídá, že se za finanční podpory ČOS kupuje tovární objekt k vybudování sokolovny v Ettenreichgasse. Členstvo ukládá groše na vkladní knížku a každý člen dobrovolně pracuje na stavbě, jejíž projekt vypracoval bratr Vytiska z XV. jednoty.

Třetího června 1933 je slavnostně otevřena sokolovna v X. okrese, a tak je po 42 letech přenesen spolkový život konečně pod vlastní střechu. Sokolovna sloužila do roku 1998, plných 65 let.

Začalo období úspěchů, vzkvětu jednoty, i když byly i roky, kdy upadal zájem o cvičení. Hrál se divadlo, byl zřízen šachový odbor, začalo se s loutkovým divadlem, jednota měla dorosteneckou kapelu. Členové jednoty dosahovali dobrých umístění na závodech.

Starosta Sokolu X br. Antonín Valenta a členka výboru Klubu mag. Eva Zemanová při pronesení zdravice u příležitosti oslav 110 let Sokolu Favorite, foto: P.Pastrňák

1891 - 2001

110 LET

V roce 1937 bylo z Prahy přes Bratislavu přeneseno do sokolovny ve Vídni sletové poselství. K slavnosti zahajující X. všesokolský slet se sešla do "desítky" celá Sokolská župa rakouská. Tři měsíce po návratu ze sletu v Praze začalo však Československo mizet z mapy Evropy. Sokolovna byla odejmuta a inventář zaben. A tak nastal v X. okrese opět život bez

vlastní střechy. Činnost se vytrácela a končila v březnu 1941.

Začala druhá světová válka, většina krajanů žila v nejistotě a strádání. Válka řádila nakonec i ve Vídni. Mnozí z krajanů se konce války nedožili.

Po skončení války se začal pomalu probouzet život i v rozbité sokolovně. Menšina byla podruhé oslabena odchodem krajanů do Československa. Sokol X se dal do opravy sokolovny, kde se již na jaře 1946 opět tančilo na první zábavě jednoty. Avšak XI. všesokolský slet 1948 byl nejen pro jednotu posledním sletem v Praze. Politické smýšlení krajanů ve Vídni vyústilo po tomto roce v rozdělení menšiny. Sokol X svým postojem zachránil sokolovnu, která byla majetkem ČOS. Nepochopení ze strany krajanů vedlo ke stavu, že jednota X. nebyla v župě. S odstupem doby se dá soudit, že to byla asi jediná cesta, kterou funkcionáři Sokola X. mohli zvolit. Kde by asi byla sokolovna dnes, co by se s ní stalo.

Odbíjená byla v popředí a družstvo "X" na špičce, mnoho reprezentantů Rakouska pocházelo z naší jednoty, funkcionáři naší jednoty stály u kolébky rakouského volejbalového svazu. Nezapomenutelné zůstanou také pravidelné taneční zábavy v sokolovně. Ale budova pomalu stárla, sokolníci se měnili a to se projevilo i na vybavení. Na veřejných cvičeních nahrazovali hosté z Československa chybějící vídeňské jednoty. Místo na slet jezdila "X." na spartakiádu do Prahy. Vznikl jachetní odbor, volejbalisté si vybudovali nové hřiště, plesy s orchestrem Karla Vlacha byly známé v celém okrese. Sportovní činnosti v tělocvičně v šedesátých letech ubývá, velkou část aktivních členů jednoty tvoří příslušníci volejbalového odboru. V roce 1966 získává "desítka" naposledy rakouský titul v mužském volejbalu.

Počet členů se snižuje, sokolovna ve svém stavu nenabízí mnoho nových možností. Doby, kdy se zde hrálo divadlo, jsou pryč a i sokolské zábavy končí. K 100. výročí založení jednoty je vydána brožura z historie jednoty.

Píše se rok 1991. Jednota sice v tomto roce obnovuje své členství v sokolské župě, ale to na stavu členstva zatím nic nemění. Jednota slaví stopáté narozeniny. Také zrušením cvičení mládeže se jeví perspektiva jednoty bez budoucnosti. Rozbité topení v sokolovně a zhoršující se stav budovy je posledním hřebíčkem.

Obratem k lepšímu je plán župy budovu sokolovny zbourat a na jejím pozemku postavit novou. Vychází brožurka o dějinách sokolské budovy, museum 10. okresu vydává její německý překlad. Výbor jednoty navrhuje valné hromadě předat vedení do rukou mladších, kteří mohou jednotu probudit k životu. Náhradní cvičení žen se koná na faře, muži hrají kopanou ve škole, výbor plánuje obnovu činnosti. Devadesátá léta končí a "desítka", jak jí všichni říkají, začíná rozkvétat. Nezapomíná se ani na seniory jednoty. A jejich první středa v měsíci v hostinci u Fabiána začíná být setkáním těch dříve narozených z celé Vídně. S žactvem se začíná hrát stolní tenis, v zimě se bruslí. Přicházejí i jejich rodiče, nová sokolovna stojí před dokončením.

Bratr DI Nováček a DI Arch. Lisner jsou od samého začátku při plánování a budování, a tak jim při slavnostním otevření sokolovny patří dík nejen "desítky", ale i celé krajanské větve v Rakousku. Dobré dílo se podařilo.

Pod společnou střechu přichází cvičit i jednota XII-XV. Rok od roku se zvyšuje počet členů jednoty, cvičební hodiny se zaplňují a sokolovna je po celý týden v provozu.

Historie Sokola X. vstupuje se začátkem třetího tisíciletí do nové doby. Přes padesát dětí plní tělocvičnu, měli jsme tábor pro děti, děvčata tančí, běží skupina aerobiku pro ženy a muže, cvičení žen, halová kopaná, stolní tenis, badminton, turistika a výlety za poznáním, seniorská setkání. To je výčet úspěšné činnosti, který ovšem pokračuje i plány do budoucna. Náš Sokol je spolek pro celou rodinu, který razí heslo "udělej něco pro své zdraví". Od cvičení pro děti až po přátelská posezení v klubovně - to vše přispívá k cíli Sokola uchovat tradice české kultury v Rakousku.

Pokračujeme v tom, s čím naši dědové v XIX. století začali budovat Sokol Favoritský. V čem naši rodiče ve XX. století pokračovali a, co je hlavní, čím udrželi Sokol při životě. Abychom my všichni společně mohli i v XXI. století navázat na slávu tradic Sokola a aby se stal svou novou činností zase tím, čím Sokol má být. Místem k setkání generací, centrem sportovního a kulturního českého života ve Vídni. Proto si přejme v den oslav 110. výročí založení sokolské jednoty X. ještě mnoho úspěšných let nejen pro Sokol, ale i pro budoucnost celé naší menšiny.

SOKOL III/XI slaví 100 let Psáno k 100-mu výročí trvání Sokola III/XI

Psát kroniku, to je pohled do minulosti a tu se objeví vzpomínky smutné i veselé. Myslím, že každý z nás se někdy rád vrací vzpomínkami do minulosti a doba prožitá v sokolském prostředí byla vždy svým způsobem pěkná. Zapomnělo se vždy na všední starosti, prostě na vše, co nás někdy zatěžovalo a cvičilo se s nadšenou radostí. Toto rčení slycháváme častěji, když se sejdeme s některým členem, jenž dlel v mládí v našem kruhu. Minulost naší jednoty byla věru skutečně pestrá, neboť se toho tolik událo.

Ono psát kroniku o době 100 let není nikterak lehkou záležitostí. Po včlenění Rakouska do Německé Říše a zejména pak v roce 1941 vydaným rozkazem o zákazu všech českých škol, menšinových spolků a tedy i Sokola, byla činnost zcela zastavena. Převážná část spolkových zpráv, veškerých zápisů a kroniky byly zničeny, neboť každý z tehdejších funkcionářů se snažil vyvarovat se toho, aby se dostal do spárů Gestapa.

Po skončení druhé světové války se sešlo několik málo členů a činnost naší jednoty byla přes znatelné potíže znovu zahájena. Jen díky pamětníkům, zejména bývalému bratru starostovi Kochovi, se dala kronika naší jednoty od jejího založení v roce 1900 částečně podchytit. Neúnavně se sbíraly různé zprávy a vzpomínky starších pamětníků. Sestavovaly se jako mozaika a tak vznikla znovu kronika o založení naší jednoty.

Již na sklonku minulého století našla sokolská myšlenka zájem několika, na okrese žijících Čechů a Slováků, a ti se rozhodli, založit "Jednotu sokolskou v 3. okrese". Průkopnická práce nebyla zrovna snadná, neboť chyběla znalost stanov sokolské činnosti a vše co s tím souviselo. Zprvu se jednalo o založení divadelního, pěveckého a zábavního odboru, což mělo sloužit k vzájemnému sblížení všech Čechů a Slováků, žijících na okrese. O tělocvičnou činnost nebyl zprvu proječován velký zájem, ale přes všechny rodící se potíže byla najmuta místnost v hostinci "GABRIEL", kde se scházivali zakladatelé naší jednoty.

Tak jako každá, nově se rodící myšlenka musí své počáteční těžkosti prodělat, tak tomu bylo i se cvičením na okrese. Cvičení bylo vedeno neodborníkem, chyběly zkušenosti, nebyly sokolské stanovy a podobně. Z počátku byly hlavně pořádány různé zábavy o které se jevil zájem, ale časem ubývalo návštěvníků, takže nově založený spolek dříve než byl ustanoven, byl předlužen a stál před úplným bankrotem.

Teprve v březnu 1900, a to na energický zákrok tehdejšího starosty ŽUPY DOLNORAKOUSKÉ, bratra Dřímálka bylo doporučeno, nekonat valnou hromadu dříve, dokud nebude řádně sestavena kandidátní listina. V té době se již řada členů značně zvětšila a převážná část byla obeznámena se sokolskou myšlenkou, a tak se svorně ujali zakladatelské a organizační práce naší jednoty. Dne 18. března 1900 se za účasti 43 členů konala "I. valná hromada" na které byl jednohlasně zvolen br. Dr. Mádl, coby starosta jednoty. Valná hromada schválila stanovy a členský příspěvek tehdy činil 30 Krejcarů měsíčně. Prvopočátečních těžkostí bylo daleko více než zapotřebí, neboť jednota nevlastnila žádnou spolkovou místnost, chyběla tělocvična, nebylo nářadí, chyběly finanční prostředky a navíc byla zatížena dluhy předcházejícího spolku. Teprve po čase se podařilo najmout místnost u "FUCHSE" na Rennwegu, potřebné nářadí bylo zakoupeno na splátku a koncem roku 1900 čítala jednota již 115 členů.

Zájem o cvičení se mezi českou menšinou na okrese stupňoval a roku 1901 byla jednota již zastoupena 4 družstvy na veřejném cvičení ŽUPY

IV. Slet v zahraničí Curych 1976

DOLNORAKOUSKÉ a 2 družstvy na IV. Všesokolském sletu v Praze. Rok nato se konalo veřejné vystoupení v sále restaurace DREHER, kterého se zúčastnilo 36 cvičenců. Čestně obstáli a tím přispěli nakonec k tomu, že řada členů se nadále rozmnožovala. V roce 1903 bylo zahájeno cvičení dorostu a to vždy v neděli odpoledne od 14 - 17 hod. Značné potíže však činila nevyhovující tělocvičná místnost. Od roku 1904 -1911 byla místnost celkem 7 krát měněna. Přesto zájem o cvičení neustále vzrůstal, takže v roce 1906 byl založen ženský odbor. V tu dobu naše jednota vzrostla již na 220 členů. Na V. Všesokolském sletu v Praze cvičilo za naši jednotu 32 cvičenců a 5 bratrů závodilo v nižším oddíle.

Dne 11.01.1908 byly Valnou hromadou změněny stanovy a jednota pozměnila své znění "Sokol-Havlí-

ček" na "TĚLOCVIČNÁ JEDNOTA SOKOL VÍDEŇ III".

Počátkem roku 1910 bylo zavedeno cvičení žactva. Tehdy bylo též usneseno spojit naši knihovnu s knihovnou Komenský a tak založit veřejnou knihovnu pro III. okres. Bylo rozhodnuto koupit nové knihy s podmínkou, že knihy zůstanou majetkem jednoty. Již v září byla knihovna o celkovém počtu 520 knih předána svému účelu.

Rok 1910 byl plný ruchu a napjatého očekávání nového života. Jednota získává tělocvičnu v nové školní budově spolku "KOMENSKÝ" v Schutzengasse. Všichni doufali, že po dobách kdy nebylo domova, bude jednota v bezpečí. Radost však neměla dlouhého trvání a po půl roce byla škola vídeňským magistrátem zapečetěna a toliko kdy se větralo, lezli bratři oknem do tělocvičny a potají cvičili. Později byla spolkem "KOMENSKÝ" naší jednotě propůjčena jedna učební místnost, ve které se nacvičovala prostná pro slet Slovanského Sokolstva, konaném v Praze. Naše jednota čestně obstála a při závodech v nižším oddíle byly získány 2 velké a 2 malé diplomy.

V říjnu 1912 rozhodl nejvyšší správní dvůr, že budova má být odpečetěna, ale magistrát ji hned nato zase zapečetil. Tehdy, majíce za to, že spravedlnost je na naší straně, byly pečete strženy a dveře odneseny. Ale ihned na to přijeli hasiči, postavili dřevěnou stěnu na které umístili znovu pečete magistrátu. Tím byla celá budova až na byt školníka uzavřena a ten nesl odpovědnost za jakékoliv porušení pečeti.

Tehdy bylo sokolství českému člověku ve Vídni nepostradatelné. Bohužel přišly však doby ještě horší, nejsmutnější to roky I. světové války. Bylo těžko, bylo těžko. Zpráva z toho osudného roku 1914 mluví o doutnajícím plaménku života jednoty, teskně působí poslední pořízení jednoty, kterým se odkazuje veškerý majetek Župě. Život jednoty se vlekl dál, sem tam tryskla ve zprávách "stará síla" ale cvičilo se přec. Ale síla z žil uniká, již v prvním roce války objevují se ve zprávách jména padlých bratrů, smutná jistota, že nevrátí se již nikdy. Tato doba byla smutná pro všechny jednoty, ale zde, na exponované baště pocítoval se úbytek sil dvojnásobně. Cvičilo se za pohnutých okolností.

V roce 1917 to došlo tak daleko, že průměr cvičících členů byl 3 bratři - tři zbylí, věrní, unavení shonem a vyčerpání strádáním, která přinášel život za války.

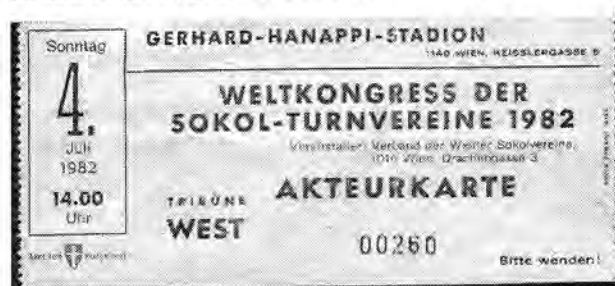
Přišel převrat v roce 1918. Ze 97 členů, které válka z jednoty vytrhla, vrátili se do tělocvičny toliko 2. Moment národního vítězství, který posílil jednoty ve vlasti, oslabil citelně všechny jednoty vídeňské a taktéž i jednotu naši. Mnoho starého, zkušeného členstva se odstěhovalo do republiky a následky pocítujeme zase, když pročitáme náčelnickou zprávu za rok na to a pocítujeme hořce oprávněnou stížnost "chybí nám ten starý sokolský duch"

Sokolská myšlenka se však - po všech těch útra-

pách, které sebou přinesla I. světová válka - začala pomalu prosazovat a v roce 1920 se řady našich členů zvětšovaly. Hlavním důvodem byl připravovaný slet v Praze, na který se opravdu velice těšil každý cvičenec naší jednoty. Naši jednotu zastupovalo 26

členové Sokolu III, Zdeněk Štěrba a Richard Basler - Vídeň 1982

bratrů, 9 sester, 8 dorostenců a 8 dorostenek.

20-ti letého trvání naší jednoty bylo připomenuto veřejným vystoupením, které se konalo 20. listopadu 1920 v Českém domě v Drachen-gasse. Oslava byla rušena davem poštvaných Němců, jejichž řev však nikterak neovlivnil zdárný průběh.

Roku 1921 se naši členové zúčastnili na úpravě získaného pozemku v St. Marx, na kterém dobrovolně odpracovali více než 1000 hodin. Pro Sokol jim opravdu nebylo nic obtížné.

Další léta probíhala zcela normálně, 1923 příprava na Župní slet v Brně, 1925 oslava 25-ti letého trvání naší jednoty, která vyvrcholila tělocvičnou akademií, konanou v místnosti hotelu Pošta, 1926 a 1932 účast na Všesokolských sletech v Praze.

Velkým přínosem pro naši jednotu byl vstup několika členů profesorského a učitelského sboru, působících na českých školách ve Vídni. Svůj volný čas věnovali vzdělávacím přednáškám a kulturní výchově našeho členstva. Všechny pořádané podniky byly vždy hojně navštěvovány a naše jednota vykazovala značnou aktivitu. Na pozemku v Krummgasse bylo neúnavnou prací vybudováno hřiště, na kterém bylo sehráno mnoho zápasů.

Nadešel osudný rok 1938. Zabráním Rakouska nacisty nikdo nevěřil, že se naše sokolská menšina bude moci ještě zúčastnit X. Sokolského sletu v Praze, I když Župa Rakouská musela pochodovat pod vlajkou hákového kříže, stal se slet mohutnou manifestací ale každý tušil, že se na svobodný svět blíží hrozná pohroma s nepředvídanými následky pro celé lidstvo. Řady našich členů řídly odchodem několika profesorů a učitelů do Čech, několik bratrů muselo vstoupit do Technische Nothilfe a někteří museli dokonce narukovat do německé armády.

a oba chlapci trochu starší v Paříži

mocipánů byla násilně - ale ne navždy - utlumena sokolská aktivita, uzavření všech českých škol, a každý věrný člen si potají choval příslovi "PRAVDA VÍTĚZÍ"

Rok 1945 přinesl toužebně očekávaný okamžik, konečné ukončení tak hrozného války a osvobození od krutého fašistického teroru. Již v létě 1945 se sešlo několik málo členů a uvažovalo se o znovuzahájení sokolské činnosti. Těžkostí však bylo daleko více než dost, chyběla místnost, hřiště bylo bombardováním poškozené, česká škola a tedy i tělocvična sloužila po celou dobu války německé armádě kde byl umístěn lazaret a tak tedy nezbylo nic jiného, než svépomocí si zase postupně vše vybudovat. Navíc se i řada členů ztelně zmenšila, neboť mnoho rodin reemigrovalo do Československa, což mělo za následek, že zejména řada mladých členů ztelně prořídla.

Teprve v roce 1947 byla opětovně zahájena sokolská činnost a díky našim vedoucím se mohlo konečně po tak dlouhé době nečinnosti, započít s nácvikem na XI. Vsesokolský slet v Praze, jenž se konal 1948. Naši jednotu reprezentovalo celkem 59 členů. Nikdo tehdy netušil, že to bude poslední Vsesokolský slet, a nikdo z pamětníků nezapomene posledních slov, které z náčelnického můstku pronešla sestra Provazníková.

V dalších letech opět zeslábla návštěva cvičících, ale vzdor tomu jsme se zúčastnili každého župního závodu. V roce 1956 byl pořádán I. Slet Ústředí Československého sokolstva v zahraničí, který se uskutečnil na hřišti Českého srdce v X. okrese, a kterého se zúčastnilo i několik zahraničních jednot. Mezi účastníky nutno jmenovat bratra Dr. Hřebíka, sestru Provazníkovou, sestru Uhlířovou a všechny zástupce menšinových spolků ve Vídni.

V roce 1962 byl rovněž na hřišti Českého srdce pořádán slet a to na počest 100-ho výročí založení Sokola v Praze. K tomuto vystoupení se do Vídně sjelo nespočetné zastoupení cvičenců celého světa, které zanechalo nezlomnou myšlenku sokolského smyslu a citění. Naše jednota byla zastoupena 10 bratry a 9 sestrami.

V roce 1941 pak byla na rozkaz německé policie činnost veškerých jednot naší župy z a k á z á n a , majetek konfiskován a pokladní hotovost zabavena. Tímto hanebným zákrokem

V roce 1982 byl po třetí pořádán Slet na rakouské půdě, který se na tehdejší poměry velmi dobře zdařil. Přes nemalé potíže se i nadále udržovala naše cvičební aktivita a připravovali jsme se postupně na vystoupení na sletu Ústředí československého sokolstva v zahraničí, jenž se opětovně konal ve Vídni. Zastoupeny byly též jednoty zahraničního sokolstva. Aktivita na vystoupení zahraničního sokolstva v Curychu roku 1986 neustupovala, naši členové se řádně připravili a byli v hojném počtu zastoupeni. Rovněž tak jsme se připravovali na další sletové vystoupení, které se konalo roku 1990 v Paříži. Předšletové veřejné cvičení se konalo ve Vídni v Budo-Center, na kterém se po prvé zúčastnili sokolové z Čech. Slet v Paříži byl opravdu slavnostní slet, neboť po prvé po 48 letech se zúčastnili i příslušníci z jednot obnovené COS. Byla to věru ohromná manifestace a všichni, kdož se tohoto vystoupení zúčastnili si museli uvědomit, že sokolská myšlenka se po celá ta desetiletí násilného úmlku komunistickým režimem, nedala nikterak zapřít a heslo "PRAVDA VÍTĚZÍ" se projevilo.

Nyní však nastal zcela jiný duch, neboť jsme věděli, že svobodné sokolské podnikání v Republice se postupně zase prosazuje, a tak i členové naší jednoty započali s přípravou cviků na XII. Slet, který se uskutečnil 1994 v Praze. Všichni ti, kdož se jej zúčastnili, mají v paměti to neskonale nadšení, když jsme se volně pohybovali v průvodu pražskými třídami. Všude nás vítalo ohromné a neskonatelé nadšení a ne jeden uronil tu radostnou slzičku, neboť se konal zase svobodný slet.

Jsouce dojati tímto ohromným nadšením, dali se členové naší jednoty na další nacvičování různých prostných, a již stál před námi rok 2000, rok to dalšího uskutečnění vystoupení na XIII. Vsesokolském sletu v Praze. Ani tentokrát jsme nepostrádali to slavnostní nadšení při průvodu Prahou. Lidé, a to jak mladí tak i staří, nás srdečně vítali a bylo to prostě tak, jako v roce 1994.

Dnes si musíme položit otázku, zda máme důvod k spokojenosti? Bohužel zdaleka ne, neboť víme, že máme všichni před sebou ještě veliký úkol, přičinit se totiž všichni o to, abychom dobrovolnou kázní a pochopením, vytvořili v naší jednotě to správné a upřímné sokolské ovzduší, v němž by každý rád přiložil ruku k našemu společnému sokolskému dílu.

Ne jednou musela naše jednota od svého založení překonat podobné problémy. Tyto však byly vždy zvládnuty a tak se dnes dožíváme svého 100-letého trvání.

V naději, že se nám podaří všechny nesnáze úspěšně překonat, a naše jednota si uchová své trvání do dalších let končím se sokolským

NAZDAR!

B. Novotný
starosta jednoty

Sokolská akademie v Hodoníně

Na pozvání hodonínských Sokolů jsme se v sobotu 24. listopadu rozjeli do Hodonína, abychom se zúčastnili sokolské akademie u příležitosti oslav 80let trvání sokolské župy Slovácké.

Moravská tělocvičná jednota v Brně byla založena již v roce založení Sokola, tj. na jaře 1862. Na jižní Moravě byla ustavena Župa Komenského. Postupem času tato župa zahrnovala již tak velké území, že nastala potřeba rozdělení na dva samostatné celky. Tak vznikla v roce 1921 župa Slovácká se sídlem v Břeclavi. Dnes je sídlem župy Hodonín. "Zasloužila" se o tom Mnichovská dohoda, po níž Břeclav připadla do Sudet. Župa Slovácká má ve svém 80 roce trvání šestnáct jednot, z toho devět v okrsku Hodonín a sedm v okrsku Břeclav.

Sál kulturního domu EHO v Hodoníně se zaplnil diváky a úderem 15. hodiny zazněly známé Sukovy fanfáry, které slavnostní odpoledne otevřely. Starostka župy s. Potůčková shrnula ve stručném, ale výstižném projevu historii župy od vzniku do dnešních dnů a v průběhu odpoledne se objevovala na podiu vždy s průvodním slovem k jednotlivým vystoupením. Nás, vídeňské hosty, překvapila především hojná účast mladých až nejmladších cvičenců a cvičenek, a četné moderní aerobikové a jazzgymnastické skladby jen dotvrdily slova sestry starostky, že Sokol je v dnešní

době otevřen všem sportovním disciplínám. Dokladem toho bylo i vystoupení oddílu Armsportu (páky) z Podivína. Na cvičební ploše se nám postupně představily děti předškolní, malé gymnastky, žákyňe s country-tancem, s aerobikem, jazzgymnastikou, step-aerobikem, k naší velké radosti také muži-sportovní gymnasti, dále ženy s aerobikem, a krásným a důstojným závěrem slavnostního programu bylo perfektní provedení sletové skladby "Věrná garda". O zpestření programu se v několika hudebních a tanečních vstupech zasloužil slovácký krůžek Hrozen a cimbálová muzika Lalia z Velkých Bílovic.

Po programu jsme byli pozváni na přátelské posezení s jihomoravskými Sokoly. Protože jsme se do Hodonína neprijeli pouze podívat na jejich akademii, nýbrž také dojednat podrobnosti jejich účasti na oslavách 100. výročí jednoty Sokol Vídeň III./XI., rozloučili jsme se v Hodoníně s tím, že se v krátké době sejdem zase, tentokrát u nás ve Vídni dne 9. prosince v sále školy Komenský. Hodonínští nám totiž nabídli to, co nám v jednotě schází - vystoupení sokolské mládeže. A navíc se můžeme těšit i na vystoupení mužů v ukázce ze sletové skladby "Chlapáci".

S hodonínským Sokolem jsme navázali spolupráci již při nácviu ve sletovém roce 2000 a máme upřímnou radost z toho, že tato spolupráce trvá.

ns

Podklady pro hokejovou halu v Praze byly předány.

Česká delegace předala ve Vídni předsedovi Mezinárodní hokejové federace Renemu Faselovi stavební záměr nové hokejové haly včetně základní dokumentace. Světovému hokejovému šampionátu v roce 2004 v České republice tak již nestojí v cestě žádné překážky.

Martin Hašek se stal hráčem Austrie Vídeň

Fotbalový záložník Martin Hašek ze Sparty Praha se definitivně stal hráčem Austrie Vídeň, neboť v jejím působišti podepsal v pondělí třípůlletý kontrakt, který vešel v platnost v prvním prosincovém týdnu. Sparta za přestup získala v přepočtu 20 milionů korun.

Češi nepostoupili na fotbalový šampionát

Blamáž. Tak by se dalo komentovat jedním slovem vystoupení českých reprezentantů v baráži o účast na fotbalovém mistrovství světa. Belgie dvakrát porazila Čechy 1:0 a navíc se čeští fotbalisté představili ostudným výkonem. Jinak velmi úspěšná generace hráčů kolem Pavla Nedvěda, Karla Poborského nebo Pavla Srníčka propásla možnost hrát na nejprestižnějším turnaji. Fotbalový svaz přišel přibližně o čtvrt miliardy korun. Po krachu v baráži rezignoval na svůj post trenér reprezentace Josef Chovanec. jp

Medaile Za zásluhy

28. října 2001 na Pražském hradě obdržel **Jan Waldauf** medaili Za zásluhy.

Jan Waldauf (8.4.1929) je od dětství aktivním členem Sokola. Cvičil na XI. všesokolském sletu v Praze v roce 1948, brzy poté odešel do exilu, usadil se v Kanadě. Zde se z farmářského dělníka vypracoval až na viceprezidenta společnosti Mitsui & Co. v Torontu. Dodnes je přesvědčeným sokolem, působí ve cvičitelském sboru kanadské župy. Výčet jeho aktivit uzavírá působení v předsednictvu Ústředí čs. sokolstva v zahraničí. J. Waldauf byl a stále je členem mnoha exilových a krajských organizací.

Kurzy slovenštiny

ve Slovenském institutu
vedoucí kurzu : Yvonne Tomenendal -
Wollner

autorka Slovenčina - 120
Stunden Slowakisch für
Anfänger und Fortgeschrit-
tene

Slovensky pro začátečníky
- úterý 14,00 -15,30
(10 odpoč. od 23. 10. 2001)

Slovensky pro pokročilé
- úterý 15,30 - 17,00
(10. odpoč. od 23. 10.2001)

skupina : 4 -8 osob
cena kurzu: ATS 1.250,-
Na dotaz je možnost organizace seminářů,
kurzů obchodní slovenštiny apod.
detailní informace: Slovenský institut tel.
5354057

Vážení čtenáři v Rakousku,
příspěvek na rok 2002 činí 18,17 EUR. Složenky byly již přiloženy v listopadovém čísle.

Vážení čtenáři na Slovensku,
důvěřujte poště a vložte svůj příspěvek 250 SKK do obálky.

Vážení čtenáři v České republice,
důvěřujte poště a vložte svůj příspěvek 250 CZK do obálky, nebo použijte konta: Helena
Dvořáková, Investiční a poštovní banka, divize poštovní spořitelna, číslo účtu: 107646135.
kód banky: 0300, účel: Klub - příspěvek

Srdečně děkujeme všem těm, kteří našli možnost a peníze, které potřebujeme, nám nějakým způsobem doručili.

Složenky s vyúčtováním inzerátů rakouských inzerentů zasíláme zvlášť. V České republice použijte prosím na této stránce uvedeného konta. Slovenské inzerenty prosíme, aby sumu vložili do obálky.

Srdečný dík

Účetní a redakce

Naše kancelář není obsazená a proto prosíme o pochopení, když se nás nedovoláte.

Namluvte své přání na záznamník, určitě se ozveme.

Záznamník a fax: 402032099, e-mail: kulturklubes@Eunet.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto touto formou srdečně děkujeme všem nově se přihlášeným čtenářům. Věříme že jsou s časopisem spokojeni. Prosíme o jejich ohlasy, přání, návrhy a kritiku.

Kurzy češtiny

Čeština - pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlase se na tel. č. 6023651
Dr. Malá

Čeština - začátečníci, i pokročilí.

Zájemci, hlase se na tel. č. 4089841
Dr. Brandeis

Přihlášky k odběru časopisu

zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

A 1080 Wien, Schüsselgasse 18

záznamník/fax: 0043 1 402032099,

e-mail: kulturklubes@Eunet.at

roční příspěvek:

Aktuální oznámení Kulturního klubu

Milí přátelé, milí čtenáři!

Jak je všeobecně známo bude šilink od příštího roku nahrazen eurem. To nás stává před stejným problémem jako ostatní, kteří musí přepočítat stávající měnu na budoucí. 1 EUR = 13,7603 ATS to znamená, že příspěvek činí 250 ATS = 18,17 EUR. To je 25 ATS pro jedno číslo (poznámka na okraj: to je také cena za jednu kávu v kavárně).

Vzhledem k permanentnímu nedostatku prostředků na vydávání našeho časopisu a stálému zvyšování poštovního prosíme o pochopení, že budeme nuceni zaokrouhlit, zvýšit od příštího roku příspěvek na 20 EUR. Podotýkáme, že náklady na časopis se sestávají hlavně z nákladů na výtisk, a poštovné, veškerou ostatní práci vykonávají naši členové bez finanční odměny a patří jim za to vřelý dík.

Ale nabízíme všem, kteří zaplatí do konce roku 2001 možnost využití zvýhodněného příspěvku, který ještě činí 250 ATS, složenka bude přiložena.

Svým příspěvkem umožníte, aby Klub nejen vydával časopis, ale aby pořádal i kulturní večery (na jejich režii často nestačí ani to, co se při nich vybere na vstupném), besedy, aby vyřizoval korespondenci, atd.

Pokud nám chcete pomoci, upozorněte na KLUB své přátele a známé, získejte je jako další odběratele.

výbor, redakce, pokladní

Lázně Poděbrady

a Mariánské lázně

Informace v redakci klubu

Zájemci o pobyt v lázních zašlete svoje přání faxovou e-mailovou formou nebo namluvte své přání na záznamník.

Pohádky

na videokazetách:

Byl jednou jeden král

Pyšná princezna

Princezna ze zlatou hvězdou na čele

Hrátky s čertem

Císařův pekař

Nesmrtelná teta

Pohádky bratří Čapků: Vodnická, Poštáčeká, Tuláčeká

Maxipes Fík

Broučci

Rákosníček a jeho rybník

Půjčování je zdarma,

záloha 100,- ATS.

Termín vypůjčení

u pí. Mag. E. Zemanové

mobil: 0664 514 33 29

A PENSION METRO FLORA

Praha - Vinohrady

nabízí

pohodlné ubytování.

Tel./Fax.: 00420 2 72 74 24 33

Tel./Fax.: 00420 2 994 23 95

E-mail: apension@volny.cz

http://www.volny.cz/apension

Reisebüro Lopreis Zorika,

Vídeň 3, Rennweg 21,

tel. 715 95 55, fax 715 95 56

Zařídí pro Vás cesty do celého světa letadlem,
autobusem, vlakem, lodí.

Sleva pro krajany. Mluvíme česky.

Restaurace BÖHMERWALD rodina Stuchlíková

„česká kuchyně a speciality“,

Tradiční Vánoční oslavy pro malé i větší skupiny,

v romantickém prostředí české - slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíková

1040 Wien, Argentinerstr. 66 / Wiedner, Gürtel 1 20

otevřeno: po-ne 10-23 hod., tel. / fax: 505 72 34

PO VÍDNI SE VŠUDE ŘÍKÁ - PIVO PIJ U KOLAŘÍKA

otevřeno vždy od 15. března do 31. října

Mimo restauračního provozu je otevřen prodej přes ulici - lze si objednat osobně telefonicky vepřová kolena nebo bramboráky
pro Vaši společnost.

RODINA KAREL KOLAŘÍK

Schweizerhaus

Vídeň 2, Prater 116, Tel.: 728 01 52

Veškeré druhy ručních prací,
jako šití ubrusů dle žádané míry, bohatý
sortiment ubrusů, krajek, nití a knoflíků
vám nabízí

HELENE KAINRATH

Mariahilfer Straße 202, út a č. 8-12,

14-18 hod., st a pá: 8- 18 hod.

tel.: 893 14 83

RANCH „M“, Jeseníky, chov huculských
koní nabízí celoroční ubytování ve stylo-
vém prostředí a jezdeckou turistiku.
Václav Merta, Vernířovice 175, CZ-788 15
Vernířovice, pošta Velké Losiny, Tel.:
00420-649-23 70 50, http://www.equi-
channel.cz/ranch-m/

Dipl. Fyziott. a BOWEN praktik

pomůže řešit zdr. problémy různého charak-
teru i chronické.

velmi úspěšně: např. karp.tunel, dých. problé-
my, diabetes, ekzém kardiovask. sys. pohyb.
aparátu, migrény, nevolnosti, lymfát. procedu-
ry atd. Kombinace s přírodní léčbou a zdr.
masážemi.

te.: 01 867 5461 (9 - 10hod) nebo večer.
Sleva pro krajany

4/2001

ODBORNÝ ČASOPIS

PRO FILATELII,

NUMISMATIKU

A NOTAFILII

Vybrané články publikujeme

rovněž na internetové adrese

www.filatelie-klim.com

Vydává

MERKUR REVUE spol. s r.o.

Česká 19/21 Brno 2

Adresa: P.O.B. 431 Brno 2, 660 31

Telefon: 42 21 62 62/405

42 32 12 49

TRUHLÁŘSKÉ PRÁCE VŠEHO DRUHU

tel.: +42 060 326 23 18,
fax: 00420 617 46 32 09

Horská chata SNĚHURKA

v Desné v Jizerských horách nabízí
výhodné ubytování. Plná penze 290,-Kč.
Hostům je k dispozici jídelna s mini barem,
společenská místnost, hřiště, vlastní parko-
viště a malý vlek.

Podrobnější informace: Desná v Jizerských
horách, Pustiny č.p. 504, tel: +428 394 878,
fax: +420428394878,

e-mail: petr.salavec@volny.cz

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,

Krajanské ceny, TV-Service, T.
Nohynek, Landstr. Gürtel. 17, 1030
Wien, Tel./Fax: 798 47

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů aj. Dr. Dietmar Koller, Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf, Práče: Riemerg. 7, 1010 Vídeň, tel.02235/44637, mobil 0676/37 62 117, práce 01/515 28-444, e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at, http://koller.cjb.net

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Mag. Lenka Kovarik, 1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10. Tel./fax: 2908809 mobil: 0699/11 80 75 81

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů, smluv, úřed. listin a tlumočení. Dr. Milan Košíček, 1030 Vídeň, Salesianerg. 17. Tel./fax: 714 07 27, 0664/2537951. E-mail: m.kosicek @A1.net

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

úředních listin, dokladů aj. Mgr. Pavlína Böhmová, Laxenburger Str. 50/26, 1100 Wien, tel./fax 9544076 0699 1 9544077

WÜSTENROT

Stavební, úrazové, životní aj. pojištění také podle vašeho přání vám zajistí KADLEC JOSEF. Tel.: 0699/19413827 n. 0676/4613274.

MÁTE PROBLÉM?

Platíte hodně? Rád vám poradím ve všech otázkách pojištění a financování. Rychle-spolehlivě-seriózně. Marek Jedlička, 985 9070/24, priv. 259 37 29, Rennbahnweg 46/2/8, 1220 Vídeň.

UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Seča, 1070 Vídeň, Westbahnstr. 18. Tel. 524 38 73, 6172706

ZUR BÖHMISCHEN KUCHL

Pavel Knížek, České speciality 1080 Wien, Schlüsselgasse 18, tel: 402 57 31

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch, Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zecherschule, 1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609 Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt Schellingerg. 1-3 / Tel.9823403

KLEINES WIENER CAFE

Denis Bezucha, Kochgasse, 18. 1080 Wien tel.: 01 / 402 32 07. po - pá 7.30 - 22 hod. snídaně od 7.30-15.00 hod. - Kaffeehausküche „SHOT FAMOUS GROUSE“ Budějovické pivo

Atelier JAN - Umění z kůže

Jan & Tamara Brabenc, Spittelberggasse 7, 1070 Wien, tel./fax: 526 54 22, po-pá 13-18, so 10-14 hod.

Rozvedený, narozený ve Vídni, lidový léčitel

obor masér 59let/185cm/95kg se rád seznámí s Vídeňáčkou, aspoň trochu mluvící česky. Volat nebo psát: 0420634 332 710, Ofner Reimund, Denkova 3197, CZ 76701 Kroměříž

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
1030 Hagenmüllergasse 31,
Tel. záznamník 0222/715 48 42.
Postfach 134, 1091 Wien

Římskokatolický kostel
„Nejsvětějšího Vykupitele“
Tschechische Erlöserkirche

1030 Wien, Rennweg 63
Mše svatá v českém jazyce, každou neděli a zsvěcený svátek v 10 hodin.
Duchovní správce: P.TH.Dr. Jan Horák

kostel **Panny Marie na rohu**
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16,30 hodin. Duchovní správce: P.TH.Dr. Josef Valerián SDB. tel. 0732 779 339

Římskokatolická Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16-18, úterý 15-17, středa 13-14 hod.

Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA

1030 Wien, Sebastianpl. 3
kontakt tel.: 02273 7604

Rakúsko-slovenský kultúrny spolek SEKRETARIAT RSKS

út 8 - 9,30 hod. a čt 17-18,30 hod.
Otto BAUER Gasse 23 /11, 1060 Wien
tel.: 00431 596 13 15,
fax: 00431 595 57 99

Školský spolek "Komenský"

1030 Vídeň, Sebastianplatz 3
Tel. 713 31 88/20 Fax : 713 88 76/24
e-mail: office@komensky.at

NABÍDKA K PRODEJI. Dům vhodný k trvalému bydlení i rekreaci, nachází se 9 km jižně od Českých Budějovic (ČR) v rekreační a ekologicky čisté oblasti nad řekou Malší. Poloha domu - na kopci, terasovitá zahrada, s krásným výhledem do okolí. **Vybavení:** přízemí + 2 patra: každé patro má koupelnu, kuchyni, obývací, ložnici. Pomocné místnosti, sklepy (s mrazuvzdornou izolací), samostatný zahradní domek s garáží. **Vytápění:** zařízení ústřední topení a akumuláční kama. Vlastní studna i vodovod. Cena: 3.500.000,- Kč

Adresa: Jaroslava Mazáková, ul. Svobody 1014, CZ- 37901 Třeboň. Tel: 00420/333/72 34 02 nebo 72 10 04.

Privátní bilingvní škola obecná a sekundární (5-8)
školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 30, sborovna: 714 88 76 / 31
fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org
školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 60, sborovna: 714 88 76 / 31
fax: 714 88 76 / 34

Mateřská školka školského spolku Komenský
ředitelství: 713 31 88 / 40

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17, Ottakringerstr.82, tel.486 42 12
po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

ČESKY A SLOVENSKY MLUVÍCÍ LÉKAŘI VE VÍDNI

MUDr. Jiřina Bodnar, choroby kožní a pohlavní, po.čt. 14-18.30, út. 8-13, pá 8-11, Josefstädterstr. 3/4-5, Vídeň 8, tel. 406 99 41

MUDr. Tomáš Čech, ortopéd a ortopedický chirurg, Vídeň 11, roh Simmeringer Hauptstr. - Kopalgasse 1/3/3. Tel. 74 9 32 03, nebo 67 64 303.

MUDr. Vít Doležal, zubní lékař, Vídeň 1, Blattgasse 13, tel. 713 72 66, všechny pokladny

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss, odb. ortopédka, též dětská. Vídeň 5, Pilgramm-gasse 10, tel. 58 74 460.

MUDr. Vladislav Lipták, odb. lékař pre vnútorné choroby, Viedeň 1, Zelinagasse 12, tel. 533 58 34.

MUDr. Kamila Hajek, soukromá léčba homeopatií, Ada Christengasse 2/F/8, Vídeň 10, tel. 689 22 80

MUDr. Dorota Stefanovic. Kožná lekárka. Medizinsko - kozmetický Inštitút, Akneinštitút a kožná ordinacia Po - Pa.: 9 - 20, Wien 1090 Spitalgasse 1A, tel: 406 34 99

PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ,

Mag. Ladislav Nykl Ph.D.,
zajímavé pohovorové semináře, praxe Ledererg. 17/7, Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833. E-mail: nykl.psychoterapie@aon.at http://members.aon.at/nykl

Klemens Maria Hofbaer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír. sv. od 9.30 do 11 hod.

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku

Malá klubovna školy Komenského 1030 Wien, Sebastianplatz 3
středa 9 - 13 hod. tel: 641 01 17
"sekretariát" středa od 14 do 18,30 hod.
(mimo školních prázdnin a svátků)
Soubor SSČS: každou středu od 19,00 hod. tamtéž

Římskokatolický kostel „Panny Marie na nábřeží“ Kirché Maria am Gestade

1010 Vídeň, Salvatorgasse 12
Mše sv. každou neděli a zsvěcený svátek v 8.30 h

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12
Svätá omša s kážňou v slovenskom jazyku každú nedeľu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin; předělávky, vlastní výroba (též z doneseného materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88, tel. / fax 604 54 85

Současné výtvarné umění na české scéně

Byl jsem požádán paní Helenou Basler, abych do vašeho klubového časopisu přinášel informace o tom co se zajímavého děje na české scéně současného výtvarného umění. Proto se do budoucna na této stránce budete setkávat s texty, popisující aktivitu umělců, převážně mladší generace, kteří mi připadají dobří ve svém usilování a přinášejí něco čerstvého do pohledu na současné umění.

Jedním takovým počinem byl vznik nové nestátní galerie, nesoucí název DISPLAY. Tento neziskový projekt, jehož organizátorem je stejnojmenné občanské sdružení DISPLEJ, usiluje o vytvoření lepších podmínek pro recepci současného umění v české společnosti. Program galerie je dominantně zaměřen na prezentaci zahraničních umělců a uměleckých projektů, ale bude otevřen i českým umělcům, zejména výrazným osobnostem z nejmladší generace. Další aktivitou Galerie DISPLAY je organizování výstav českého umění v zahraničí a prostředkování kontaktů se zahraničními umělci a institucemi. Na programu galerie se podílejí kromě členů občanského sdružení DISPLEJ i další nezávislí kurátoři a důležitá je i spolupráce s podobně zaměřenými a otevřenými projekty a institucemi. Důležité je upozornit, že Galerie DISPLAY je neziskový projekt, který je financován z grantů a sponzorských darů a nevyvíjí žádnou komerční činnost.

Galerie DISPLAY se nachází na frekventovaném místě v Praze Holešovicích, nedaleko od stanice metra Vltavská. Přesná adresa je : Bubenská 3, 170 00 Praha 7 - Holešovice. display@display.cz ; <http://galerie.display.cz>

20. listopadu, v Galerii DISPLAY proběhlo otevření výstavy rakouského umělce Josefa Dabernika nar. v r. 1956 v Kötschach - Mauthen v Rakousku. V letech 1975 -1983 studoval na Akademii der bildenden Künste ve Vídni. V současné době žije a pracuje ve Vídni. Zabývá se architektonickou, sochařskou a filmovou tvorbou. V roce 2001 se účastnil např. : Viennale - Vienna International Film Festival; 50th Melbourne International Film Festival; 14. Stuttgarter Filmwinter a dále výstav: images/imaginations, Galeria Potocka/Bunkier Sztuki, Krakow;

Sunday video Screenings, Ikon Gallery, Birmingham a Ausgeträumt, Wiener Secession, Vídeň.

J. Dabernig - Wisla, 16 mm film, 1996

Na výstavě jsou představeny dva Dabernikovi krátké filmy.

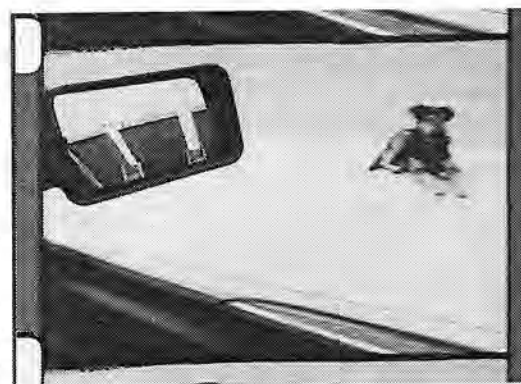
První s názvem Wisla z r. 1996, který byl v r. 1999 promítán na Manifestě v Ljublani a letos zařazen do expozice výstavy Plattea dell' Umanità (49. Bienále v Benátkách). Ve filmu jsou černobílé záběry z fotbalového hřiště, přesněji pohledy na trenérskou lavičku, kde Dabernik se svým kolegou Martinem Kaltnerem v rolích trenéra a jeho asistenta prožívají z těchto pozic průběh patrně hodně důležitého zápasu. Vtip je v tom, že jsou na úplně prázdném stadioně, kde se ve skutečnosti neděje vůbec nic. Avšak

Dabernik vstává, popochází, cosi naznačuje hráčům, sedá si přemýšlí o střídání atp. Situace je dotažena přidáním zvukovou kulísou z nějakého důležitého zápasu fotbalistů AC Milán. Po osmi minutách zápas končí a Dabernik se svým kolegou odchází ze stadionu.

Druhý krátký film se jmenuje Jogging. Ten už nemá tu jemnou karikující atmosféru Wisly. Jde spíše o psycho-sci-fi, téměř hororově napjatou atmosféru poskládanou z opakujících se záběrů pohledu z jedoucího auta, na řidičovi ruce na volantu, kolem projíždějícího auta, průjezdy pod mosty, odbočení, příjezd do jakési periferní části města, kde stojí obrovský sportovní stadion, kolem se potulují psi - bezdomovci, ohlížejí se po projíždějícím Dabernikovi, civějí na něj, ale i na vás jejich prázdné oči, kolem proběhne stádo ovcí, aby nakonec auto zaparkovalo na obrovském opuštěném parkovišti, řidič vystoupí, poslední pohled na jeho sportovní boty, kamera se zapotáčí a staticky zůstane civět do nebe. Konec. Jedenáct minut tajemné divnosti umocněné originálním hudebním doprovodem skladatelky Olgy Neuwirth (bližší informace na stránce <http://www.olganeuwirth.com>).

Koncept této výstavy je čistě postaven na představení dvou krátkých filmů tak aby divák nebyl otráven dlouhým koukáním, při čemž každý film má svoji místnost. Pokud se v klidu ponoříte do těchto dvou snímků, zjistíte, že mají v sobě něco přitažlivého, možná vyvolají pocit, že jste to už někdy nebo někde viděli, ale stejně si nemůžete vzpomenout kde.

Výstava Josefa Dabernika v Galerii DISPLAY potrvá do 16. prosince 2001, otevírací doba je ve středu a v neděli od 15.00 do 19.00 nebo po domluvě na tel. +420604722562, +420604869255

J. Dabernig - Jogging, 35 mm film, 2000

Tomáš Vaněk

Kdo je Tomáš Vaňek?

PRAHA - Výtvarník Tomáš Vaněk se stal letošním laureátem Ceny Jindřicha Chalupického. V pražském Veletřním paláci mu ji 15. listopadu 2001 předal jeden z jejich zakladatelů Theodor Pištěk. Zastoupil prezidenta Václava Havla, který ocenění tradičně předává. Prezident po nedávné nemoci slavnost na radu lékařů vypustil ze svého programu. Vítěze 12. ročníku prestižní ceny pro české umělce do 35 let porota vybírala ze šesti finalistů. Jejich práce mohou lidé v paláci vidět do 13. ledna.

Cenu Jindřicha Chalupického založili v roce 1990 Václav Havel, Theodor Pištěk a Jiří Kolář. Chalupický (1910 až 1990) s vypsáním ceny na sklonku svého života souhlasil s tím, že má povzbudit mladé umělce k větší aktivitě a umožnit jim přímý styk se současným výtvarným světem

Tomáš Vaněk je velmi ukázněný malíř. Protože se mu jsouci jeví nejednoznačně, jemně a znepokojivě, hledá prostředky jak je uchytit, uzavřít a zároveň prohlédnout. Chceme-li cosi podržet a přitom mít na očích, nezbyvá nám nežli pátrat po něčem, co nám to umožní. Tomáš Vaněk potřeboval mnoho času a skic, aby objevil svou la idée fixe, aby mu vytanula v mysli průhledná a dobře tvarovaná skleněná nádoba, do níž se zavažují plody. Tento předmět přece něco sbírá dohromady a uzavírá, vyděluje z okolí a toto vydělené organizuje, zároveň je však průhledný a přitahuje zrak zvědavce, mlsala. Odděluje tedy od okolního a přesto do sebe vtahuje pohled, budí zvědavost. Vytváří uzavřený svět, jehož uzavřenost a nepřístupnost spočívá v jeho průhlednosti, tajuplnosti ve viditelnosti. Skrze stěny nádoby padají sluneční paprsky, které přetvářejí esence, barvu a tvar obsahu. To původní chce

být zachyceno, zakonzervováno

a tak se také děje zvláštní cestou v uzavřenosti, mimo čas a úděl, který je mu ve skutečnosti dán. Právě ona průhlednost nádoby, která vpouští světlo - a s ním i zrak - nechává proměnit esence a původnost obsahu. Tak je též zrak pozorovatele účasten na onom přezrávání a přerovování. Nádoby se zavařeným ovocem bývají ovšem dlouho uchovávané, ukládány na "jiné časy". Přítomnosti jakoby nepatří, jejich obsah musí být přítomnosti odepřen, vyjmají se tedy jaksi cizí ve svém postávání na policích a patří do jiných časů a světů. Tak tedy konzervuje náš malíř nenápadný svět malých kapric, podivných vizí a zapletité erotiky. Je to východisko z neklidu a nepořádku, který v tom světě někde ulpívá. Je nutno vyčkat, až se navázaný mlsal a škůdce Vaněk dobjíje do svých zásob, až prorazí jejich záklopy a naruší stěny. Jeho snaha uzavřít, organizovat, pozorovat a vyjmout z času - stejně jako u

Vít Havránek a Tomáš Vaňek Brno 1999

zavařených třešní - je strachem z vyhladovění, nedostatku a prázdnoty. Proto jsou jeho láhve tak veskrze vážné a dramatické a narušení jejich formy je věc údělu obsahu.

Tomáš Drvota

Vaněk svým mikrozásahům říká Participy, čímž vystihuje přesně okamžik, kdy nástřiky šablon vstupují do reálných vztahů s prostředím a různými (sociálními, emotivními, funkčními, tržními) dimenzemi místa.

TV redukuje, destiluje. Během posledních dvou let, kdy už jen stříká šablony, urputně zpřesnil své průzkumy. Na rozdíl třeba od obrazu, který je přenosný, jsou šablony totálně lokální. Existují pouze v jedinečných parametrech a souvislostech místa (tento pojem je ve své šíři bezobsažný, bude proto dále upřesněn.), jsou v přesném vztahu s kontextem místa, napjaty mezi místem a jeho osobní představou o smyslu tohoto místa. U Vaňka je podstatné, k jakým aspektům "místa" se vyslovuje.

Jedna z jeho raných prací Galerie AVU 1996 - Tomáš Vaněk s J. Bolfem, J. Mancuškou J. Šerych.

Tomáš Vaňek, z cyklu Participy, Galerie Na bidýlku Brno, 2000

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis. Majitel, nakladatel, vydavatel, tisk
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Schlüsselgasse 18, A-1080 Wien,
Rakousko, záznamník/fax 0043 1 4023299, e-mail: kulturklubcs@EUnet.at.
Vychází měsíčně, odpovědná redaktorka ing. Helena Baslerová. Bankovní
spojení Bank Austria, č.úctu 683 035 901 BLZ 12000.
KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift. Medieninhaber, Verleger, Hersteller
und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schlüsselgasse 18, A-1080 Wien, Österreich, Tonband/Fax 0043 1 4023299,
e-mail: kulturklubcs@EUnet.at. Erscheint monatlich. Bankverbindung: Bank
Austria, Kontonummer 683 035 901.
Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung: S podporou MZV odbor
kulturních styků. Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být
vždy shodné s názorem redakce. - Nevyžádané rukopisy se nevracejí. -
Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zasláné články po stránce gra-
matické a slohové.

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy:

Galerie Display v Holešovicích

PŘÍLOHA

Četba na Vánoce pro velké i malé čtenáře

Ludvík Vaculík - Cesta na Praděd

Den před pevně smluveným datem odjezdu poplašil mě Josef telegramem, v němž mi nadbytečně oznamoval, že zítra vyrazíme. Zakroužil jsem nad tím hlavou a dávno plně připraven odjel jsem vlakem z Prahy do Bystřice, odkud jsem kolem rybníka, v němž jsem se za nestálého slunečního jasu vykoupal, kráčet k Nesvačilům, jež jsem však minul při krajních staveních, a známou pěšinou přes borové, březové a modřínové háje dorazil do Bezejovic. Bylo klidné odpoledne.

Vešel jsem na dvůr a hned jsem uviděl ten vůz, jemuž právě dva učni natírali kola červenou barvou. Zaradoval jsem se.

"Dobrý den," pravili učni.

"Nazdar, kluci. Kde máte ředitele, v kanceláři?"

"Někam rychle odešel," řekli.

"A nevíte kam?"

"To nevíme. Ale asi shání koně. Nemá koně do vozu."

"Cože! Ted už je ale přeci nesežene, do zítřka," řekl jsem.

"On je měl slíbené v družstvu. Jenže jsou žně. Je mokro. To se koně víc potřebují."

"Odešel, nebo odjel?" zeptal jsem se ještě.

Odejít pro koně nemohl nikam. Ale odjet by mohl na Pecínov, což je speciální koňská farma nedaleko odtud, kterou vede jistý Holík, velmi dobrý Josefův známý. Má-li Josef šest koní, Holík jich má třeba sto.

"Odešel pěšky, jen tak," odpověděli kluci.

Pozoroval jsem chvíli, jak natírají. Chtěl jsem také natírat, ale nepůjčili mi štětku, protože je to bavilo. Šel jsem tedy do ředitelny a snažil se podle stavu místnosti poznat, nakolik jsme připraveni k cestě. Hned jsem uviděl novou, skoro metrovou zvětšeninu jednoho Josefova pěkného snímku, který jsem znal. Velkým zvětšením snímek ještě získal: mlha zšedla, už to ne bylo sladké jarní jitro, byl to syrový podzimní den, v němž děvče oblečené do montérek pázlo na louce hřibata. Dobrá, ale to neměl nic jiného na práci? Na posteli jsem uviděl dvě čisté košile, což byl dobrý příznak. Byly tam bohužel také rozloženy k oschnutí rozepsané diplomy ze soutěže v orbě, která se však konala už dávno na jaře, takže oráčům je dnes už jedno, kolikátí byli, a vtom dostanou diplom. Znamením pohotovosti k cestě mohl být svazek podkov pohozený na stole mezi lejstry, jenže oproti tomu ve válci psacího stroje jsem objevil plán odborné praxe, přičemž kopíráky byly vloženy obráceně, bude to tedy Josef psát celé znovu a ještě o tom ani neví.

Vytáhl jsem spodní zásuvku psacího stolu. Vyvěřela odtamtud hromada zkroucených fotografií. Byly to portréty, samé drsné rolnické obličejy; všecko šedé, nedomořené či zase přetažené a černé. Hmátl jsem o zásuvku výš a tam jsem našel jemně pracované obrázky, velice dobré, které jsem dosud neviděl. Byla mezi nimi několikrát i tvář studentky Aleny, tvář

drsná strukturou užitého papíru, ale jímavě, nespěle jemná v celkových tazích. Rychle jsem prohrábl zásuvku až dospodu, ale nic.

Vyšel jsem na dvůr. Kluci už od vozu zmizeli. Prohlížel jsem si konstrukci a stav lehkého potažního valníku na gumových kolech. Rád bych si byl zkusmo sedl na sedadlo, kterému se v Čechách říká šejtrok nebo šejstrok, od slova Scheide-trog, bál jsem se však, aby mě někdo nepozoroval. Nespočitatelné množství ptactva šveholilo v obrovské lípě nade mnou. Vlaštovky jak stěly prošvihávaly prostor dvora v honbě za mouchami.

Přišla dívka jménem Markéta, měla plechovku se zelenou barvou, pozdravila mě vesele a začala natírat ojí vozu. Pozoroval jsem její pohyby. Žluté vlasy padaly jí do očí, odestírala si je hřbetem ruky, v níž držela štětku. Měla na sobě Červenou kombinézu pěkného ženského střihu s velikými bílými knoflíky na šlích v místě, kde šle jdou do kopečka. Pod šlemi měla bílou blůzku, čerstvě vyžehlenou, jako by si ji na to barvení schválně oblékla. Když se vzpřímila a pohlédla na mě, vždycky se usmála a mezi zuby jí tiše pras-kaly jemné bublinky. Počkal jsem, až obešla a natírela ojí z obou stran, a pak jsem řekl: "A teď ukaž, já natíru to přední prkno a sedadlo."

"Nedám, umažete se," zapraskala bublinkami mezi bělostnými zuby a červenými rtíky. Odestírela si zase žluté vlasy ze vzorově modrých očí. "Dej sem, hrome! Tady budu sedět já," pravil jsem, vychytil jí štětku a plácl barvu na prkno. Markéta u mne chvíli stála, ruce zabořené do svých červených kapes, bříško vystrčené. Podíval jsem se na ni přísně. Odešla kousek dál a sedla si na betonový chodník pod oknem jídelny.

"Markéto!" zavolal jsem, natíraje.

"Co je," řekla nevládně.

"A ty jedeš?" zeptal jsem se.

"Proč se ptáte?" řekla.

"Zajímá mě to."

"Děte," řekla, vstala a zašla do domu.

Josef se vrátil až k večeru. Přišel si, jako by ani nikde byl nebyl, nalahko, jen v plátěných kalhotách a v košili, s rukama v kapsách. Radostně na mě zdálky pokyvoval bradou.

"Ahoj," vital jsem ho. "Máš koně do vozu?"

"Nemám," řekl udiveně. "To je fajn, žes přijel. Pojď, ukážu ti něco. Myslel jsem, že neprijedeš."

"S tím trikem na mě nechod," řekl jsem. "Kde máš koně?"

"To jsem rád, že už jsi tady," pokračoval, "a vzals to povolení z ministerstva, že můžeme s koňma přes hranici?"

"Vzal," poklepal jsem si na náprsní kapsu.

"Tak já ti něco ukážu," pravil a šel napřed.

"Chci vidět jen ty koně, nebo jedu hned zpátky," řekl jsem.

Mávl rukou a šel napřed, já za ním. V kanceláři sedl ke stolu, namočil redispéro a začal psát další diplom za orbu, která se konala na svatého Řehoře. Ted bylo po svatém Ignáci. Stál jsem nad ním a pravil jsem:

"Na svatého Řehoře líný sedlák neoře. Po svatém Ignáci píšou diplomy lajdáci."

"Máš žízeň?" řekl Josef.

"Nemám, ale kdy tedy pojedem?" odpověděl jsem.
 "Co se mě tak hloupě ptáš!" řekl podrážděným tónem, jako kdybych já ty koně zapomněl v Praze.
 "Proč neřekls Holíkovi?" zeptal jsem se.

Hodil pérem o stůl, vyskočil, kopnutím zavřel dolní zásuvku stolu, postavil se proti mně a zlobil se celou svou krabatou, snědou a jakoby vyčíněnou tváří:

"Prosím tě! On to Holík neví, že nemám koně? Myslíš, že to neví? Eště ty mně blbni hlavu! Eště ty! Já přece ty koně sháněl po celém okrese. Každý to ví!"

"No dobře," pravil jsem mírně, "tak já jedu domů a potom mi pošli ten včerejší telegram."

Neodpověděl a ze zlosti šel pryč. Neřekl Holíkovi samozřejmě proto, že je choulostivý na jednání a nesnesl by, kdyby se Holík jen trochu rozmýšlel, má-li mu koně půjčit. Když se vrátil, zeptal jsem se znovu:

"Tak tys tomu Holíkovi ani neřekl?"

Zamyšleně se na mě zadíval a pravil snivě:

"Co říkáš, protáhnout to přes severní Moravu až do Beskyd? Zpátky bysme ovšem museli vlakem. Navagonýrovat koně, vůz, a zpátky vlakem." Usmál se ve vytržení a dodal: "Viš, jak by to bylo krásné?"

Já jsem odpověděl:

"Mluvíš teda vůbec s tím Holíkem?"

"Už jels někdy s koňma po dráze?" odpověděl mi.

"Nechce se mi," odpověděl jsem.

"Proč."

"Naštvals mě."

"Akorát musíme ještě vyměnit v bance koruny za zloté. Myslíš, že bude stačit padesát zlotých na osobu?"

"Podle toho, jak dlouho se v Kladsku zdržíme," řekl jsem.

"Žádné zdržování! Pořád pojedem. Jenom u Otmuchovského jezera si dáme delší rast."

"Josefe," řekl jsem, "stanovili jsme přeci odjezd na zítřek!"

"Nemám koně do vozu," podotkl.

"Tak já budu muset do Prahy," řekl jsem.

"Nejezdi," řekl Josef, "něco ti ukážu."

Otevřel jednu zásuvku svého stolu a začal přede mne klást své portréty. Chválil jsem mu je, zvláště Alenin.

"Pojede s námi," řekl Josef.

"Jak to?" podivil jsem se, protože Alena před rokem vyšla z jeho školy.

"No, napsal jsem jí, že pojedeme. A ona se přihlásila taky. Je na tom něco?"

"Je," řekl jsem. "Je to dobré."

Večer jsme s Josefem prohlíželi mapy, rozprávěli a vypili láhev maďarského bílého vína Debrői. Pak jsme zpívali. Pak jsme šli na moment ven. Venku pršelo. Vcelku jsme byli rádi, že jsme zatím doma. Ptáci, kterých odpoledne byl plný strom, kdoví kde byli. Ani nepípli. Nahoře, na místě oblohy, visel téměř neprůhledně černý závoj houževnatého drobného deště. Jeho voda voněla lesem, bahnem, trávou, mokřými cihlami, chlívem a hlinou. Pak jsme se vrátili do kanceláře a Josef uvažoval, co bychom snědli, ale neměli jsme nic. Josef začal hrát na housle a přitom se mě zeptal, co dělá ten Bláža. Vyprávěl jsem mu, jak se našemu Bohuslávskovi povedlo získat od nějakého chlapa facku.

Když mladší kolega Bláža viděl, jak před svou ces-

tu dělám v redakci skoro poslední pořízení, tesklivě řekl:

"Otče, nemůžete mě vzít s sebou?"

"To tak ještě!" odpověděl jsem a poprosil jej, aby se ujal našeho Lužičana, kdyby se mezitím objevil.

Velice chápu, že se mu chtělo taky ujet, protože ho právě potkalo něco nemilého. Do Prahy zavítal jakýsi téměř významný vatikánský činovník, aby s našimi úřady vedl jednání, jejichž obsah měl zůstat neznámý, proto nebyla o jeho příjezdu vydána ani zprávička. Můj mladší kolega Bláža se však ve svých pravděpodobně parapsychologických kruzích o tom dověděl, a jako by šlo o nejnornější věc, napsal o návštěvě i jejím účelu stručnou, ale hutnou zprávu, protože to dovede. Nejenom šéfredaktor, ale i cenzor si mysleli, že jde o běžnou oficialitu, a nic jim nenapadlo. Náš vrchní úřad to však považuje od nás za promyšlenou lumpárnu. V tomto měsíci se zrovna má rozhodnout, jestli Bohuslavova roční smlouva skončí, nebo bude prodloužena. Mé manželce Bohuslav pravil: "Teď mě asi vykopnou. Co myslíte, bude se na to váš manžel mlčky dívat?"

Zeptal jsem se hrajiho Josefa, co dělá a jak se má jeho žena, kterou jsem neviděl několik týdnů. Odpověděl, že neví, neboť mu to neřekla. To je ale blbá hra na housle!

Pak se mě Josef zeptal, zda nechci ještě jednu kávu. Bylo už skoro půl noci, ale řekl jsem, že ano. Pili jsme kávu a já jsem mu vyprávěl o Lužičanovi. Josef nad tím přemýšlel a pak řekl, že to je dobrou. Topili jsme v kamnech, ze zahrady skrz dveře chladně táhlo. Požádal jsem ho, aby mi ještě jednou ukázal fotografii studentky Aleny. Napadlo mi totiž, že by o ni rád se mnou mluvil, chtěl jsem mu dát příležitost. On však mlčel, jenom s přivřenými očima pozoroval Alenin portrét hned zblízka, hned zdaleka. Podíval jsem se ještě jednou do mapy s Pradědem. Když už se mi chtělo spát, doprovodil mě do kanceláře vychovatelek. Tam byla čerstvě povlečená postel.

Příštího rána po snídani, při níž se mi vychovatelka vysmívala, jak pěkně jedeme, a já jsem jí odpověděl, mrzí-li jí, že zabírám její postel, raději si lehnou do maštale, nahlédli jsme s Josefem do mapy, která byla v případě cesty první na řadě, ale zase jsme nikam nejeli, vždyť jsme neměli koně do vozu, a já jsem se samozřejmě nemohl už ani vrátit do redakce. Ještě jsme nevyjeli, a už jsem vypadal ucestovaně. Josef se však telefonicky spojil s nějakým statkem na Sázavě, kam dorazíme prvního dne na noc. Pak jsem se rozhodl: nehodí se nocovat v posteli nějaké ženy za její nepřítomnosti. Zvedl jsem telefon a ohlásil se u Holíka. Vsedl jsem do autobusu a jel na Pecínov.

"Proč nepřišel Josef?" podivil se Holík, který bez řeči věděl, proč přicházím.

"Josef, ten má, pane Holík, moc psaní..."

Podíval se na mě a zasmáli jsme se. Koně nám samozřejmě dá. Musí si jen rozmyslet které, aby to bylo něco rozumného, co bychom udrželi a co by také vydrželo tu dalekou cestu.

Ukázka, vydalo nakladatelství Atlantis
 s *laskavým souhlasem autora*

Jan Filípek (nar. 1913)

jako první v roce 1982 ve Spojených státech publikoval své paměti pod titulem *The Shadow of the Gallows*, s jejichž českou verzí *Zpod šibenice do exilu* byla naše veřejnost seznámena teprve v roce 1998. O rok později vydal další knihu *Odlesky dějin československého exilu*, jejíž úlohu vystihl Martin J. Stránský ve svém dopisu autorovi: "Zároveň dovolu, abych Vám sdělil své

osobní pocity z nedávného představení Vaší knihy na půdě Senátu ČR, kterého jsem se také zúčastnil. Vzpomínám si, že akce byla velmi úspěšná, a to nejen po stránce hodnocení a uznání Vaší kvalitní práce. Pokud to smím vyjádřit upřímně, celá událost byla významná už jen tím, že se vůbec konala a že určití členové vlády a senátu začínají brát na vědomí nezastupitelnou roli krajanů a jejich práci pro vlast."

Ukázky z knihy *Odlesky dějin československého exilu* ČEŠI V RAKOUSKU - UHERSKU

Období romantismu posílené národními city iniciovalo proces probouzení českého národa a také vlastní národní kultury z lidu. Doba moderního nacionalismu od začátků devatenáctého století vedla v Čechách a na Moravě k hlubokým myšlenkovým změnám. Německý vliv postupně a trvale ustupoval.

Pozvolná průmyslová revoluce způsobila značný pohyb obyvatelstva venkovských oblastí do měst. Původní převaha německého městského obyvatelstva

se postupně změnila v českou většinu. Ve vnitrozemí se německé osídlení stávalo v určitém smyslu enklávami a čeští osadníci se začali stále častěji stěhovat ve velké počty do až dosud německého pohraničí. Po roce 1866 již byli schopni vést politický boj o správu území, kam se přestěhovali. Úsilí o národní sebeuplatnění na české straně nutně přinášelo velké napětí ve vztahu dvou hlavních národních skupin českého království.

Zrušení poddanství v roce 1848, poměrná náboženská svoboda, vznik nové třídy průmyslových dělníků, to vše pomáhalo českým předákům v boji proti pokusům o další politickou germanizaci.

Po prvních úspěších společenského a kulturního obrození nezůstávaly pozadu ani ekonomické a politické aktivity Čechů. Ihned v bouřlivém roce 1848 se Čechové snažili, byť neúspěšně, dosáhnout větších politických práv. Cílem bylo získat nebo lépe řečeno znovu nabýt historická státní práva českého království v habsburské říši a zajistit si obdobná základní práva, jež později po tak zvaném vyrovnání z roku 1867 získaly Uhry.

Následkem skutečnosti, že se země Koruny české staly také průmyslovým centrem rakousko-uherského mocnářství, společenská, hospodářská a kulturní úroveň českých zemí začala stoupat. Z národa nepočtených, pilných, hospodárných, sečtělých a uvážlivých zemědělců se Čechové povznegli na národ velikého počtu vzdělaných a často i bohatých podnikatelů a průmyslníků. Ve městech vyrůstaly vrstvy politicky a národnostně uvědomělých lidí vzdělávajících se novými, knihami a divadlem v pokrokové vlastence.

Čechové se dychtivě rozhlíželi po okolním světě, určité vytváření vyšších hodnot dodnes zůstalo předmětem obdivu zahraničí; čeští umělci všech druhů nechtěli svět pouze napodobovat a dohonit, ale také svým vlastním, osobitým výrazem samostatně dotvořit a dokonce předhonit.

CESTA NÁRODNÍ SEBEZÁCHOVY

Čas od času se ozývají hlasy, že Češi a Slováci byli ve výhodnějším postavení než Poláci. Československo mělo lépe vyzbrojenou a vycvičenou armádu, disponovalo větším počtem tanků a letadel. Nepříteli přátelskému Polsku navíc stála v zádech Rudá armáda. Všechno by samozřejmě bylo jednodušší, pokud by se československá a polská reprezentace byly schopny domluvit alespoň na elementární společné obraně.

Ještě dnes je těžké posoudit, co by pro Západ bylo výhodnější. Zda bojovat již v roce 1938 nebo o rok později. Několik měsíců před svou smrtí v roce 1940 Chamberlain obhajoval zvolené řešení, tj. získat čas a začít válku až po jedenácti měsících. Jeho názor však mohl být ovlivněn obhajobou vlastní politické prestiže, neschopností přiznat porážku a výhru německého kancléře. Zůstává faktem, že Velká Británie se snažila alespoň využít časového odkladu; Francie toho však v nastaveném čase mnoho nezískala. Nejvíce opět profitovali Němci. Kromě úvah nad materiální připraveností k válce, musíme zmínit také morální rozměr celé situace. Západ a nakonec všichni

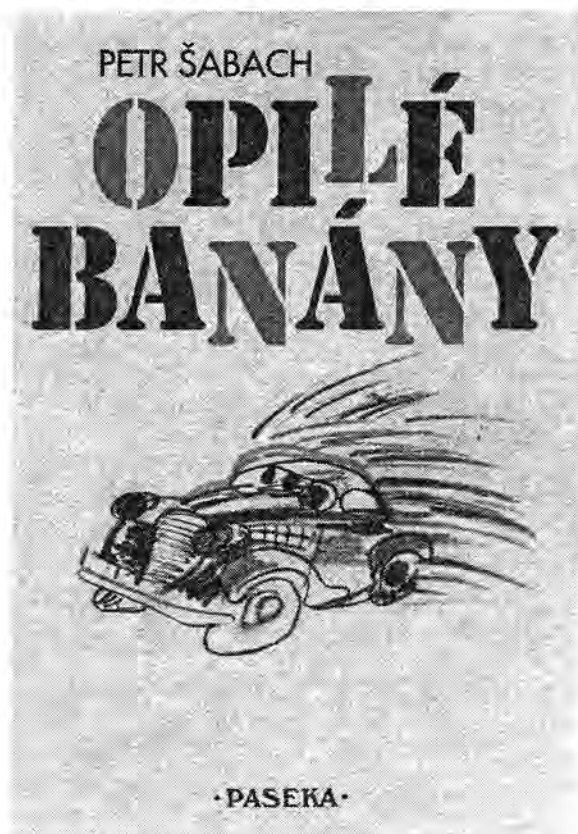
představitelé zemí od jižní Afriky až po Kanadu si museli uvědomit, že den zúčtování - okamžik pravdy - již nadešel, nebylo možno se mu opět vyhnout nebo ho odložit, měla-li být zajištěna svoboda a demokracie obecně.

Po diplomatickém prosazení odkladu války si překvapivě vydechli i generálové v Berlíně. Byli si tehdy jisti, že Chamberlain ani Daladier nemají potuchy o tom, že německá armáda rozhodně není připravena porazit zbytek Evropy. Na straně druhé si západní spojenci byli dobře

nakl. Dr. Eduart Grégr a syn s.r.o. - Praha 2001

Opilé banány - Petr Šabach

"Tenhle mladík mi mluví do řízení, čímž mě rozrušuje, a protože ve stavu rozrušení nejsem povinen pokračovat v jízdě, tak vás žádám, abyste zakročil. Abyste ho vodsad vyhodil, nebo to udělám sám!"

Policajt se na Břečku podíval, ale jen krátce, a pak zavolal na ostatní cestující: "Může ještě někdo potvrdit, že tento mladík rozrušoval řidiče?"

"Vidíš, vole, a máš to tady..." zašeptal sem. Jenže lidi říkali, že nic neslyšeli a co má jako bejt a že hlavně chtěj, aby se jelo. A zvláště vehementně se nás zastal jeden pán, co měl na klíně holčičku, která si nás vůbec nevšíkala, ukazovala prstíkem na řeku a volala: "Tatínku, podívej, moře!" Policajt se eště jednou podíval na Břečku, pak na řidiče, řek: "Helejte se, tak si to laskavě vyřídte mezi sebou," a vystoupil.

"Já prostě odmítám bejt dítě, kterému někdo namlouvá, že támhleta strouha je moře," šeptal mi Břečka a směrem k řidiči hlasitě vzkázal: "Oranžová. Připrav se!" Pak sme vyrazili ven. Ohlídl sem se. Tramvaják seděl

naprosto ztuhle a oči upíral na řeku. "Jenže tam koleje nevedou!" volal na něj Břečka z bezpečný vzdálenosti.

• Doma zuřila hádka kvůli prachům. Padesát procent hádek u nás obstaraly prachy a zbylých padesát otčímův chlast, což bylo samozřejmě víc než propojený. On Běda nebyl zlej a matka to pochopitelně věděla, ale problém spočíval hlavně v tom, že měl v podstatě mentalitu horníka z minulýho století, kterej dře jako kůň a den po vejplatě se probere ve škarpe za městem, a nejenom že nemá prachy, ale on v tý škarpe leží úplně nahatej. Běda seděl jako vždycky v kuchyni, před sebou pivo, který vůbec nepokládal za alkohol, takže si připadal nespravedlivě káranej, upíral na matku svý velký ublížený oči a snažil se bránit: "Já neumím, Jáni, šetřit. Já to nemám v genech. Už můj táta to neuměl..."

"V genech! V genech!" vykřikovala matka. "V genech máš to, že si alkoholík. To máš v genech!"

"Otce do toho netahej..." protestoval Běda.

"Promiň," omluvila se matka, což byla chyba, protože - jak už sem řek - kdykoli otčím zaslech slovo "promiň", věděl, že může přejít do protiútoků.

"Já sem prostě zoufalá z toho, že žijem furt jen z ruky do huby..." vysíleně vzdychla máma. "Copak je tohle život...?"

Lehnul sem si do postele a šeptal si nahlas: "Copak je tohle za pohádku? Jakkak tohle skončí? Proč sou lidi takový? Proč už nemá můj spolužák Kafka ani jeden vlastní zub? Víte proč? Protože jeho rodiče léta šetřili na auto a místo svačín mu dávali do pytlíčku kostkovej cukr. No a teď se teda dočkali. Máj auto, a když jedou na vejlet, tak se všichni smějou, jak pěkně jim to vyšlo. A vzadu se směje i mladej Kafka. Sedí tam jako idiot a bezzubě se tlemí tomu, že vůbec ničemu nerozumí. Sou na tom snad mí kámoši ze spořádanějších rodin líp? Pokud vím, tak se vožiraj se stejnou chutí jako já. Každěj toho má plný zuby, jak se zdá, ale proč? Kam se furt skovává malej Aleš? Před čím utíká?" Aleš... Často sem ho z okna pozoroval, jak tahá na špagátě to svý prkýnko, co mělo představovat loď, ale to možná zase jen v mejch představách, co já vím, co znamenalo pro něj?

I když je fakt, že hřebík, kterej do něj zatlouk, moh bejt stožár a kus novin na něm mohla bejt plachta. Koukal sem na něho a přemejšlel, kam má namířeno. Kráčel s tím svým prkýnkem vždycky směrem nahoru. To by bylo v pořádku. To se mi zdálo bejt správný. Myslim jako stoupat k obzoru, protože někde tam by to mohlo bejt. Jenže potíž spočívala v tom, že se jen málokdy dostal přes zlý kluky. Těch bylo všude kolem plno a mně se nikdy nelíbilo, jak s ním zacházeli. Většinou se sice nezmohli na nic lepšího, než že mu ten hřebík zatloukli dlažební kostkou do prkýnka a z plachty udělali kuličku, kterou cvrnkli přes plot, ale co my víme, co to udělá s mrňavým klukem. I tahle na první pohled blbost mě někdy dost vytáčela a v duchu sem se dušoval, že ty parchanty jednou výchovně zpráskám. Proč má malej Aleš denodenně proplouvat mezi nějakýma útesama a třást se strachy? "Jednoho dne to srovnám," říkal sem si, "teď mám svejch starostí až nad hlavu, ale brzy si na to posvítím."

Jírka Ptáčník chyt kapavku. Copak vo to - léta už na to měl, nad tím se nikdo nepozastavoval. Byl po vojně, tak co. Co se stalo tak hroznýho? Nějaká holka ho prásk-

la, že ji nakazil, a tak mu poslali předvolání na vyšetření. Jenže ten dopis vzal ze schránky jeho otec, kterej se menuje stejně. "To bude asi pravidelné snímkování plic," oznámil před odchodem na středisko paní Ptáčnickový a synovi, kterej ho ani nevnímal, protože měl plnou hlavu starostí s tou svou kapavkou.

"Von si fotr nejdřív svlík košili," líčil nám to pozdějc eště vyvalenej Ptáčnik mladší, "a doktor mu povídá, aby neblbnul, že nemá zase tolik času, a ať si kouká sundat kalhoty. A než se fotr nadál, tak mu strčili do přirození takovej ten drát a von se svalil jako špalek. Mám to teď-konc doma na draka..."

To měl Jírka Ptáčnik z toho, že měl hodně holec. Vždycky, když sem si ho kriticky prohlížel, tak sem v duchu slyšel matku, která mi jednou o někom vypravovala: "Hrbatej švec to byl, ale co ten měl ženskejch..."

"Proč zrovna s touhle, Jírko?" ptali sme se ho často a on odpovídal: "Tak sežeň, vole, baterky!" nebo: "Tak sežeň, vole, banány!" a takhle furt, prostě podle toho, co zrovna nebylo k máni, protože ony to byly samý prodavačky. "Tak sežeň, vole, kapavku!" posmíval se mu pozdějc Břečka. Jírka byl čítankovej příklad toho, jak se dá přežit.

• "Máme toho sraba na háku!" volal radostně Fábera a objímal rozespalyho Bědu kolem ramen. Otčím se s hlasitým zívnutím sesul na židli v kuchyni a ukázal Fáberovi, ať se taky posadí. Pak na něj zůstal zírat. Tím zíráním mu říkal: "No tak mluv, o co se jedná?" Fábera vytáh z igelitky láhev vodky, a ještě než ji postavil na stůl, zkušeným pohybem ukroutil uzávěr.

"Rybalko je náš!" zvolal a očima šmejdil po nějakých skleničkách. Otčím, jenž při pohledu na vodku evidentně pookřál, se zved a začal štrachat v kredenci. Tenhle zvuk sem znal. Běda se třás tak, že vždycky když v tomhle stavu nes něco, co mohlo cinkat, míval sem strach, aby k nám odněkud nepřiběhly malý děti v domnění, že sou Vánoce.

"Tohle tě srovná..." uklidňoval ho Fábera a pomlaskával při tom jazykem.

"Nevěř tomu, Fábero, nesrovná. Třikrát na léčení... mně už zbejvá jen jediný..." nařikal otčím a já si všim, že se mu třese i hlas. "Musíš si nalejt sám, já bych to nezvlád," doporučil Fáberovi, kterej chápavě pokejval hlavou a znovu zopakoval: "Tohle tě srovná!" Běda počkal, až si jeho kámoš naleje, a potom si sám rozechvěle loknul přímo z láhve. I přesto si polil krk tak, že mu několik kapek zajelo za límec košile. Nikdy sem v těchhle chvílích nevěděl, jak se mám vlastně tvářit. Ted sem dělal, že je všechno v pořádku a že nic nevidím. Matka se měla každou chvíli vrátit z práce, a tak sem si řek, že aspoň umeju nádobí, aby nebyla scéna hned ve dveřích.

"Chcete kafe?" zeptal sem se sochaře, kterej nadšeně souhlasil a volal: "A Bedřichovi udělej taky!"

Když sem před ně to kafe postavil, tak mi došlo, že to otčím bez brčka nevypije. Jenže žádný brčko sme doma neměli, a tak mě napadlo, že by ve špajzu mohly bejt nějaký makaróny, a taky že našťestí byly. Zamíchal sem mu teda to kafe, protože bylo jasné, že by nezmák ani tohle, a řek sem mu: "Zkus to vypít..." Běda se na mě vděčně usmál a na takovej třetí pokus makarón skousnul.

"Máš šikovnýho kluka," chválil mě Fábera uznale a pozoroval při tom s profesionálním zájmem, jak otčím roztřeseně saje.

"Poslouchej, Bedřichu... říkám ti, že máme vyhráno! Představ si, co se mi včera stalo. Volá mi Rozhoň a že prej by se mnou chtěl mluvit mezi čtyřma očima. Já mu na to povídám, že klidně, že třeba zejtra. 'Hned! Hned!' křičel do telefonu a prej: 'Tady končí legrace,' a podobný věci na mě chrlil, tak sme se večer sešli U hroznu a tam z něj, Bedřichu, vylezlo tohle: V tom našem kulturáku se bude bourat! Už chápeš, o co mu de?!" Otčím nepřipomínal ani trochu člověka, kterej by měl něco chápat, a tak Fábera pokračoval: "Jedna z těch přiček, co se tam dodělávaly, pude dolů. Jedna z přiček, co sme do ni zazdili Poselství příštím generacím. Rozumiš?! Je celej posranej strachy z toho, že to někdo objeví. Dyť je tam taky podepsanej..." Otčím se rozesmál, ale nebylo to tak jednoduchý okamžitě poznat, protože se nejdřív celej na židli zaklonil a zůstal na chvíli tupě zírat na strop a teprv potom zmoženě plácnul rukama o stůl a zanařikal: "Panebože, netrestej mě!"

"No a já," smál se Fábera taky, "mu povídám: 'Těžká věc, profesore, to já už nevím, která to přesně byla zeď, to ví akorát Bedřich.' Chápeš to?! Máš toho hajzla na háku!" Otčím si vymnul z očí slzy a přihnul si vodky. Bylo jasné, že třás pomalu ustupuje, a to bylo moc dobře, protože v tý chvíli se objevila máma a zatvářila se příšerně, ale Fábera v sobě zmobilizoval veškerý šarm, kterého byl schopnej, tancoval kolem ní se skleničkou a drmolil tu svoji senzační zprávu a byl tak neodbytný, že si k nim matka nakonec dokonce sedla, otočila do sebe odlivku tý vodky a s úsměvem řekla: "Dejte tomu grázlovi pořádně zabrat..."

A taky že dali. A vzhledem k tomu, že Rozhoň byl velký zvíře v tý komisi, co rozhodovala o Rybalkovi, dal se Běda za pár dní do práce. Byli si s Fáberou jistý, že tenhle kšeft jim neuteče.....

nakladatelství: Paseka 2001

SETKÁNÍ S PIŠTOU

Spokojeně kráčel Ježourek po cestičce, až najednou uslyší známé pištění: »lííííí už tě mám už mi neuletíš!«

A Ježourek uviděl, jak proti němu po cestičce běží bratr Pišta a drží za nohu chrousta. Chroust mává křídly, snaží se osvobodit, ale Pišta drží pevně.

Ježourek se zasmál a řekl Pištovi: »Nazdar, Pišto! Konečně jsem tě našel! Pusť toho chrousta, nesu ti něco hezčího!«

Z knihy: Jarmily Minaříkové - Ježourek Pišta a jeho bratr
nakl. Melantrich

»A jéjej,« zapíštěl Pišta a pustil chroustí nohu. »To jsi ty, Ježourku kde se tady bereš?«

»Ale jdu ze služby ze školy a tady jsem ti něco přinesl něco na hraní.«

»Jé, to je krásná kulička!« zajásal Pišta. »A co to neseš na rameni?«

»To jsem ti přinesl násadku, Pišto. To je moc dobrá věc! Já jsem se s ní ubránil lišce! A taky se násadkou dá psát!«

»Ty ses ubránil lišce?« podivil se Pišta. »Když já ucítím lišku, uteču do trní nebo zalezu hodně hluboko do houštiny. Klidím se jí raději z cesty.«

»A to já zas ne!« řekl hrdě Ježourek. »Měl jsi vidět, jak jsem lišku popíchal! Viděl to slímáček, co šel na jahody, můžeš se ho zeptat.«

»No, jen když jsme se zase ve zdraví sešli to to musíme oslat,« radoval se Pišta. »Pojď ke mně pod hrušku mám tam uzené koňské.«

»Uzené koňské?« udiveně se zeptal Ježourek. »Kdes to sehnal?«

»Ale to jsem zdědil po ťuhýkovi. Ten ti tam měl na trní napíchnáno lučnické kobylek! A sluníčko je vyudilo, to je to koňské uzené!«

»A co ťuhýk?«

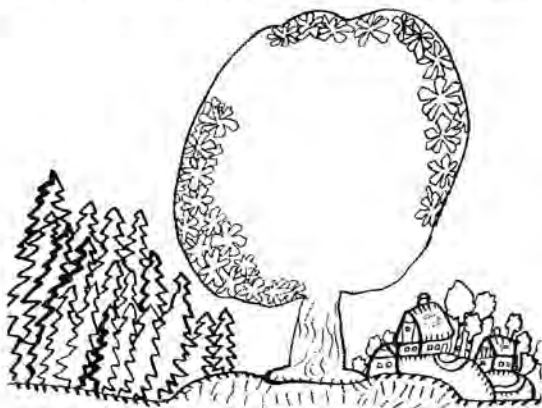
»Ale, toho zahнала straka, zbyly tam po něm jen ty konzervy, tak jsou teď moje.«

Ježourek se zasmál, poplácal pracičkou Pištu po zádech a povídá mu: »Tak pojďme na tu tvou hostinu. Však už mám po cestě pořádný hlad!«

O kaštanu, který se trápil

U cesty stál kaštan. Velice krásný, starý a užitečný kaštan, samou chválu na něj bylo slyšet. Odpočivaly pod ním stařenky, když nesly z lesa dříví, sedávali pod ním ženci a houbaři, i děti, které šly na školní výlet. Všichni říkali: to je hodný kaštan! A měli pravdu, každému dal kousek vychlazeného hustého stínu a nic za to nechtěl. Taky krávy si ho nadmíru chválily, a jedno strakaté telátko. Drbalo se o něj, když šlo z pastvy.

»Kaštan je lepší než telegrafní sloup,« říkávalo, »kaštan má drsný kmen, pěkně prodrbe kůži, a sloup je hladký, sloup moc klouže.« Hezky kaštan všem sloužil! Celé léto dělal chládek, a to dá práci, takový chládek, zkuste stát od rána do večera s rozpaženými rukama a dělat stín, budete z toho celí zdřevěnělí!

Z knihy Pohádky z Pekelce - František Nepil
ilustrace Miloslav Jäger, nakl. České Budějovice 1967

Však byl také milý kaštan za léto uondaný, a jen si svlékl listí, usnul a spal jako štěně. Spal a spal, i kdyby škopky padaly, spal, i když mu střileli o honech rovnou za uchem, spal celý prosíneček, leden a únor, a určitě by spal ještě dál, kdyby nepřišlo jaro, nestáhlo z něho bílou peřinu a neřeklo: »Budíček, vstávat!«

Kaštan se probudil, protáhl se, oblékl se hezky do zelena a začal zase dělat stín.

Všechno by bylo v pořádku, kdyby náš kaštan nerostl u lesa, kde jednou slyšel frřnat smrčky: »To je otrava, že už je jaro, nic naplat, zima je přece jen zima!«

»Co je na zimě tak náramného,« divil se kaštan, »vždyť všechny stromy spí!«, »Kaštany spí,« odpověděly mu smrčky, »duby spí, a osiky, habry a jírovce, ale my, smrčky, nespíme. My máme velkou slávu.«

»Jakoupak?« nastražil uši kaštan. »Vánoce. To jsou svátky na naši počest. To si lidé nanosí nás, smrčky, domů, ozdobí nás stříbrnými řetězy, navěsí nám na větvičky cukroví, nanosí nám k nohám dárky, například medvídky, koloběžky, bačkory, zástěry a ponožky, a nakonec na nás rozžehnou představ si to, kaštane! vánoční svíčky! To je krása, to si ani nedovedeš představit!« vzdychaly smrčky a celý smrkový les začal smrkat dojetím. »Opravdu na vás rozžehnou svíčky, nebo si ze mne jen utahujete?« ptal se ohromený kaštan.

»Rozžehnou! Na každé haluzce jednu. Jo a přitom nám hrají koledy. A to trvá až do Tří králů. Po Třech králích nás odstrojí, odnesou do sklepa a rozsekají na otýpky. O tom všem nemáš ani ponětí jak by ne, vždyť celou zimu spíš.«

»To bych chtěl taky zažít,« zesmutněl kaštan. »Chtěl bych mít taky svíčky, a hodně, a taky bych chtěl, aby mě rozsekali na otýpky, to musí být něco překrásného!«

»To se rozumí, že je to něco překrásného,« souhlasily smrčky, »jenže vánoce nejsou pro kaštany, kaštany o vánocích spí.« Kaštan se od onoho dne začal velice trápit.

»Co já nadělám chládku,« mysl si trpce, »a nikdo to neocení! Co babiček s dřívím osvěžím a co ženců postavím na nohy, a co krav podrba a telátek, a co z toho mám? Nic! Ani svíčky na mně nikdo nerozsvítí!« Trápil se a trápil, a přestalo se mu na světě líbit. Proč prý má být kaštan na světě, když se svíčky zapálí jenom smrčkům! Trápil se tak, až si toho všimlo strakaté telátko a zeptalo se: »Copak je s tebou, že mě dneska drbeš tak smutně?« A kaštan to už nevydržel a řekl strakatému telátku, co ho trápí. Řekl mu, že by chtěl mít o vánocích svíčky a že by chtěl, aby ho po Třech králích rozsekali na otýpky. Telátko mu slíbilo:

»Až k nám přijde zima, všechno jí povím, uvidíme, co se v té věci dá dělat.«

Kaštan byl rád:

»Až přijde zima, telátko jí to určitě poví,« mysl si. Ale zima přišla a nic. Přikryla kaštan bílou peřinou, řekla spát! - a kaštan usnul, a zlobil se na strakaté telátko, že na něj úplně zapomnělo. Jenže telátko na něj nezapomnělo. Stalo se mu jenom to, že ho před zimou zavřeli do teplého chléva, a tam zima nemohla. Proto jí nemohlo nic povědět o kaštanově trápení. Z chléva je pustili, až když zima odcházela. Telátko jí chtělo dohonit, letělo za ní jako splašené, ale kdepak

dohonit zimu! Zato ale potkalo jaro. "Copak tak letíš?" ptalo se jaro a podivilo se: "Ani tě nemohu poznat, jak jsi vyrostlo, ty jsi ale klacek velké!"

"Kaštan se hrozně trápí," vyhrklo telátko bez pozdravu, "protože by chtěl vypadat jako vánoční stro-meček."

"Copak to jde, dělat vánoce," sprásklo jaro ruce, "když je zima dávno pryč?"

"Nějak to zaříd', ono to určitě nějak jde, ale já nevím jak," přimlouvalo se telátko. "On se opravdu hrozně trápí a zaslouží si nějakou odměnu, to bys koukalo, jaký chládek dělá kaštan, a jak pěkně prodrbe kůži kam se na něj hrabe telegrafní sloup!"

Tak se jaro sebralo, sehnalo si velikou krabici sví-ček, ale opravdu velikou krabici, růžových a bílých, a třeba byla zima už dávno pryč, ozdobilo jimi každou větev starého kaštanu. Kaštan se probudil a svítil, do daleka svítil růžovými a bílými svíčkami, lidé na to s údivem hleděli a špačci, lindušky a konopky mu zpívali koledy a kaštan byl šťastný, mnohem šťastnější, než všechny smrčky dohromady. Ale zasloužil si to! Byl to hodný a skromný kaštan. Ani už netrval na tom, aby ho na Tří krále rozsekali na otýpky. Ostatně by to už stejně nešlo, i svátek Tří králů byl dávno ten tam!

Královna Koloběžka První

V jednom malínském království žili mlynář a rybář. Bydlili blízko sebe, pochopitelně u řeky. Neustále se přeli a svářili a soudili. Oba dva vodu potřebovali k živobytí, ale každý jinak. Co bylo rybářovi málo vody, mlynářovi bylo moc, nebo obráceně. Tak jim život plynul v hádkách o vodu a v jiných schválnostech, zatím co řemeslo zahálelo.

Jednou se jedna z jejich nekonečných pří dostala od okresní soudní komory přes vyšší a vyšší až k nejvyššímu soudu, a nakonec se odvolala ke králi.

Král byl mladý, hezký a celkem rozumný člověk. Byl svobodný, protože se chtěl oženit jen s chytrou ženou, a o chytré ženské je nouze. Konečně, o chytré mužské zrovna tak.

Král pozorně vyslechl obě strany, nakoukl do kupy lejster a spisů a nabyt názoru, že příčina všeho není ani tak voda, jako spíš nedobrá vůle, pýcha, malichernost, zkrátka titěrnosti, kterými někteří lidé zkracují život sobě i druhým.

Viděl, že tu dohromady není koho trestat. Když, pak soudce z předcházejících komor za to, že takovou hloupost dovolili takhle nafouknout.

I pravil: "Dám vám tři hádanky. Podle toho, jak je zodpovíte, bude znít můj konečný soud. Řekněte mi, co se lidem nejvíc vyplatí, dále, co je nejsladší na světě, a pak, kdo je největší nepřítel člověka?"

Ukázal na mlynáře.

Ten se podrbal za uchem, zaotálel chvilku: jestli by prý to mohlo počkat do zítřka, že by se na to rád vyspal.

"Dobrá," pravil král, "zítra v poledne oba dva," a odročil stání.

Přitom mu blesklo hlavou, že by se něco mělo dělat, aby se zvýšil průměr inteligence obyvatelstva.

Na rybáře čekala před zámkem dcerka. Bylo jí šest-

náct a rozum měla jako starý Šalamoun. Zdenička se jmenovala.

Fimfárum - Jan Werich,
ilust. Jan Trnka
ČS spisovatel Praha 1960

"Tak jakpak jsme dopadli, tatínku?"

"Ještě nijak," zabručel rybář, "zítra v poledne se to má rozhodnout."

Když jí vypověděl celý průběh a dostal se až ke královým otázkám, pronesl zasmušile:

"To jsou hádanky jak z Tisíce a jedné noci. Kde má na to člověk vzít rozum? To to zejtra pěkně prošvihnu."

"Vždyť je to tak jednoduché," smála se Zdenička, "jako facka. Nejvíc se vyplatí, když člověk člověku pomáhá. Nejsladší na světě je spravedlivý spánek a největším nepřítelem člověka je hloupý člověk. A teď pojďte, maminka čeká s obědem. Hlavu vzhůru, vyhra-jeme to!"

Druhého dne zvonilo poledne, když král vcházel do soudního sálu. Králové musí být přesní, to patří k povolání.

"Tak jak jste se na to vyspali?" ukázal prstem opět na mlynáře.

Mlynář se uklonil.

"Nejvíce se vyplatí mít všechno pod zámkem. Nejsladší na světě je můj dvanáctiletý med. A největším nepřítelem člověka jsou daně."

Ukázal král na rybáře.

"Nejsladší je spravedlivý spánek. Nejvíc se vyplatí, když člověk člověku pomáhá, a to třetí... to třetí... že největším nepřítelem člověka je hloupost." Přitom se díval na krále a brada se mu chvěla.

Král se obrátil k mlynáři: "Jsi hloupý mlynář," pravil, "a ty, rybáři, to nemáš ze sebe."

Dále řekl mlynáři, aby se zamkl ve mlýně a aby nevycházel ven, dokud nesní soudek dvanáctiletého medu bez chleba, a vyhnal ho.

Rybáře pozdržel, a když byli o samotě, pravil: "Kdo-

pak ti poradil tak odpovídat?"

Rybáře ani nenapadlo krále obelhávat. Řekl mu, že to byla dcera Zdenička.

"To není hloupé děvče," řekl král.

"Nejchytřejší na světě," pyšnil se otec.

"Pojď se mnou."

Dovedl rybáře do špižírny, vybral deset vajec a podal je rybářovi:

"Dej je té své nejchytřejší dcerce na světě a že jí ukládám, aby mi z nich zítra poslala deset pečených kuřat!"

Když se rybář vrátil domů, žena i dcera už věděly, jak soud dopadl. Takové věci se rychle rozkřiknou. Když pak vyřizoval králův vzkaz, nemohl si odpustit povzdech: "Tohle musí špatně dopadnout!"

Zdenička si však věděla rady. Dala hrst prosa do pytlíčku a povídá:

"Tatínku, doneste to panu králi, že pěkně prosím, aby to proso zasil, aby mohlo do rána uzrát. Aby pak bylo čím ta kuřátka krmit," a vystrčila ho ze dveří.

Krále ten vzkaz pobavil. "To je opravdu chytrá holka, ta tvoje dcera," pravil. "Je hezká?"

"Jako růže zrána," rozpovídal se rybář, "jako pstruh v peřejí, jako... jako..."

"A kolikpak je jí?"

"Šestnáct."

"To bych ji rád poznal. Řekni jí, ať mne zítra navštíví. Musí však přijet-nepřijet, musí být ustrojená-neustrojená, obutá-ne-obutá, učesaná-neučesaná a ať mi přinese dar-nedar. Budeš si to pamatovat?"

Rybář si to cestou domů neustále opakoval, takže se mu to podařilo vyřítit téměř zúplna.

Zdeniččina maminka jen vrtěla hlavou.

"Ustrojená-neustrojená, přijet-nepřijet, obutá-neobutá, dar-nedar, muži, táto, seš si jistej, žes to nepoplet?"

"Jo! Jste učesaná-neučesaná!"

Dcerka si založila ruce, svažila čelo a několikrát si ten vzkaz opakovala. Pak řekla: "Tatínku, uměl byste chytit vrabce?"

"Proč ne?"

"Maminko, uměla byste mi ušít šaty z rybářské sítě?"

"Jakpak by ne!"

"Tak mi, prosím vás, chytněte vrabce, tatínku, a dejte ho do škatulky. A vy, maminko, spichněte mi z té potrhané sítě šaty, pěkně podle módy, buďte tak hodná."

Rybář šel na vrabce, rybářka do šití a Zdenička běžela do kůlny. Vzala jedno kolečko od starého trakaře a druhé od nového, našla si prkénko, ne široké, ne úzké, ani dlouhé, ani krátké, a kolečka k němu přidělala. Na každý konec jedno. Pak k tomu připevnila rozeklanou větev coby řídítko, jednu nohu dala na prkénko, druhou se odstrkovala a rejčila s tím po dvorku.

Rybářka jí viděla z okna a volala na ni, cože to má za nesmysl?

"Jak jinak bych mohla přijet-nepřijet, maminko? Kolečka mne trochu vezou a jednou nohou trochu běžím. Ani nejedu ani neběžím, koloběžím!"

A obě ženské se daly do smíchu.

Za hodinu se vrátil rybář s krabičkou, ve které se vztekal vypasený vrabec. Rybářka šla až do rána.

Zdenička se časně ráno vykoukala v řece. Potom na levé straně si upletla cop a na pravé straně rozpustila vlasy. Oblékla si nejlepší košili a přes ni šaty z potrhané rybářské sítě. Na jednu nohu si obula střeveček a druhou nechala bosou.

Pentlíčkou ovázala krabičku s vrabcem, dala si popřát šťastnou cestu a vyjela za králem na koloběžce. Bosou nohou se vezla, obutou odstrkovala. Než dojela k zámku, měla za sebou průvod zevlounů.

Strážě ji nechtěly pustit do zámku, ale Zdenička se s nimi nebavila, mocně se odstrčila a ujížděla pořád pryč, ze sálu do sálu a zabrzdila až před králem.

"Zde mne máte, pane králi," oslovila ho. "Ustrojená-neustrojená, učesaná-neučesaná, přijela-nepřijela, obutá-neobutá, přišla-nepřišla jsem vás navštívit. Zde, prosím, přijměte ode mne dar-nedar." A podala mu škatulku.

Král vzal škatulku, rozvázal parádní mašličku, otevřel víčko a frrr! vrabec ulít.

Král se usmál a začal si Zdeničku podrobně prohlížet. Oči mu jezdily po její postavě, ale neustále se vracely na důlek, který se Zdeničce dělal na levé tváři, když se usmívala. Pstruh v horské peřejí, pomyslí si. A protože, jak jsem již uvedl, to byl král mladý, svobodný a venkoncem rozumný člověk, neotálel, nýbrž dal zapráhnout do zlatého kočáru a vezl Zdeničku domů. Vezl ji velikou oklikou, takže než přijeli do rybárny, byla noc a tykali si. Vzbudili rodiče a král požádal o ruku jejich dcery.

Po svatební hostině, která trvala tři dny, jakmile byli sami, král řekl Zdeničce: "Vzal jsem si tě, protože jsi chytrá a hezká. Aby nám naše láska a naše kamarádství dlouho vydržely, aby nic nestálo v cestě našemu štěstí, slib mi, že se mi nikdy nebudeš plést do vladařských záležitostí. Nikdy, slibuješ?"

"Slibuji," řekla Zdenička s důlkem.

Načež se velice milovali.

Asi za půl roku, jako pokaždé v den blahoslavené Tuberózy, byl v sídelním městě výroční trh. Z celé zemičky se sjeli lidé a lidičky, komedianti, provazolezci, sklenkáři, pláteníci, karbaníci a s nimi koňští handlíři. Tentokrátě jich však bylo dvojnásob než loni. Každý chtěl vidět mladou paní královou. Zájezdní hospody byly plné, lůžko na přenocování bylo vzácnost a lidé spali, kde se dalo. Stalo se, že pod mostem se utábořil jeden koňar a hned vedle jiný koňar. Ten první prodával kobyly a ten druhý valachy. Jedné z kobyly se v noci narodilo hříbátko. V tom všeobecném zmatku se mámě ztratilo a ráno je našli u vedlejšího koňare pod valachem.

Ten, co prodával valachy, prohlásil, že hříbě patří jemu. Ten s těmi kobyly to vyracel a celkem správně namítal, že hříbě patří kobyle a kobyla jemu, takže hříbě je také jeho. Křičeli na sebe, koňar daleko pro nadávku nejde, a lidé z toho měli šprým. Hecovali je, naoko se zastávali tu toho, tu zase toho druhého, až chlapi ve vzteku na sebe vytáhli kudly. Biřicové je musili od sebe roztrhnout.

Protože o výročním trhu všechny pře rozsuzoval panovník, přivedli ty dva vykuky před krále. Král byl samým oslavováním unavený, nevyspalý. Aby stání zkrátil, ukvapeně rozhodl: "Je známo, že hříbě se drží u rodiče. Tudiž bylo-li pod valachem, valach je rodič a

patří jemu." Prakticky to už nehrálo roli, protože to hříbě mezitím někdo ukradl.

Ten, co přišel o hříbě a ještě k tomu prohrál při, se rozmrzel. Chodil po královském parku a mlátil kloboukem o zem. Jeho počínání uviděla z okna Zdenička. Sešla za ním a ptala se, co to provozuje? Koňář jí vyprávěl, jak král rozhodl při.

"To je proti koňskému rozumu!" zvolal a praštil kloboukem o zem a Zdenička mu musila dát za pravdu. Protože však chtěla být věrna slibu, že se králi do vlády plést nebude, nemohla nic dělat.

Dala však koňarovi radu. Navedla ho, aby s lukem a šípem chodil po královské zahradě a díval se k nebi do korun stromů. Až potká krále, aby mu řekl, že hledá, kde si kapři postavili hnízdo. Aby řekl, že mu ulétli z rybníka a že se bojí, že snesou všechny jikry v hnízdě. Kdyby se mu král smál, aby řekl, že od té doby, co se valachům roděj hříbata, kapři hnízděj na stromech. Pak ho ještě poprosila, aby neprozradil, že mu to ona poradila, a přenechala ho osudu.

Koňář se choval přesně podle její rady. Chodil po parku, luk k výstřelu připravený, a zíral do větví. Jak předpověděla, potkal krále, který se ho ptal, co tam pohledává. Koňář povídá, že číhá na kapry, co mu ulétli z rybníka. Král se na něho rozkřikl: "Jsi blázen? Od které doby kapři snášejí jikry na stromech?"

"Přesně od té doby, co se valachům roděj hříbata, pane králi."

Královi svitlo.

"To tě navedla moje choť!" vybuchl.

Koňář zapíral.

"Nelži, znám její argumenty!" křičel král. Musil ještě dlouho křičet a nakonec pohrozit žalářem, než koňář přiznal barvu.

Král se vrátil do zámku a kázal připravit na večer slavnostní večeři s hudbou a tancem. Vzkázal Zdeničce, aby si oblékla nejlepší šaty a aby pak přišla za ním do trůnního sálu.

Když přišla, krásná jako růže zrána, král seděl na trůně s korunou na hlavě, s žezlem a všemi odznaky své moci. Kázal jí pokleknout a pak řekl:

"Nikdy jsem nechtěl s tebou mluvit jako tvůj panovník a vladař. Přál jsem si, abychom do smrti zůstali muž a žena, manžel a manželka. Slíbila jsi, ale slíbenému jsi nedostála. Proto dnes spolu večeříme naposled. Po večeři odejdeš domů, odkud jsem tě přivedl. Byla jsi mi dobrou ženou a mám tě stále rád. Můžeš si vzít s sebou na památku, co je ti nejmilejší!" Ke konci se mu třásl hlas.

Slavnostní večeře se povedla. Všichni byli veselí, tančili čtveřlku a hlahol hudby a zpěvu zalétal otevřenými okny do setmělého parku. Až král zacinkal lžičkou o skleničku, utiřil halas a oznámil všem přítomným své rozhodnutí. Když domluvil, několik dvořanů se pokusilo opět o družnou zábavu, leč pokus krutě selhal.

Všichni měli Zdeničku rádi a teď jim začalo být smutno. Hudba pípala, až skončila na nedostatek nadšení. Hosté se začali vytrácet. Za stolem zbyl jen král a Zdenička. Vlastně jen Zdenička, protože král už nevěděl, kde je. Před proslovem se napil na kuráž a po proslovu si dal tuplák rýnského ze zármutku.

Když Zdenička viděla, že král už nemůže ohýbat prsty a že se sune pod královskou tabulí, uložila ho na

zem a opatrně ho zabalila do koberce.

Sluhům řekla, že koberec bere domů, aby jej naložili. Stalo se, kočí sykl na vraníky a jela domů.

Druhého dne k polednímu se král probudil. Byl v prosté posteli, v malém pokojíku, v otevřených oknech s řeřichou a rozmarýnou vrkají holubi. Už se začal obávat, že ho někdo ukradl, když se otevřely dveře a vešla Zdenička ve venkovských šatech, na rukou táč s bílou kávou, medem, koblížkou.

"Kde to jsem?" vyhrkl.

"U nás doma v rybárně."

"Co tu dělám?"

"Mého manžela. Řekl jsi mi, že si smím vzít s sebou, co je mi nejmilejší. Tys můj nejmilejší, tak jsem si tě vzala s sebou," a udělal se jí duliček.

Zase se jelo na zámek a zase bylo plno slávy. Ale tentokrát slavné slávy! Král se vzdal trůnu ve prospěch své ženy. Rozhodl se, že bude dělat prince Manžela, kdežto vládnout bude moudrá a chytrá Zdenička.

Těsně před Zdeniččinou korunovací poprosila o slyšení deputace urozených pánů, vedená nestorem zemanstva. Ve vsí skromnosti přišli upozornit, "že jméno Zdenička odporuje Královské Tradiční Nomenklatuře, a snažně prosí, aby Královna ve Svě Bezmezně Moudrosti si zvolila jméno Královské Hodnosti vhodnější..."

Zdenička jim vyhověla. Na paměť vozítka, které ji dovezlo za štěstím, rozhodla se pro jméno Královna Koloběžka První.

Stejně však, když vycházela z katedrály s korunou na hlavě, lidé volali: "Ať žije naše Zdenička!"

Až opadá listí z dubu

Když někdo nechce udělat, co se na něm vyžaduje, obvykle to odbude tím, že řekne "až naprší a uschne". Nebo udělá dlouhý nos a vykřikne "tuhle!" Někde se říká "až bude za čtyrák pětník", někde dají levou ruku dlaní pod žaludek a prohlásí „, takovýhle fousy!"

Znám jednu vesnici za sedmi serpentinami a devíti rigoly na jih od Prahy, kde v podobném případě říkávali "až opadá listí z dubu".

První to tam řekl sedlák Čupera, to už je hodně dávno. A já vám povím, jak a proč se tam to rčení zavedlo.

Čupera pil. Propil krávy, propil koně, propil žebříňák,

zkrátka zadlužil statek, až se mu sousedí zdaleka vyhýbali. Báli se s ním zastavit, že by zase žebrol o půjčku, hory doly sliboval a nic pak z toho nedodržel,

• jen se víc opil.

Měl hezkou ženu, Julinku, s velikýma černýma očima. Kolikrát mu říkala, aby se rozhodl mezi ní a kořalkou; kolikrát ho křísila, když ho z hospody přinesli a posadili na hnůž na dvoře jako na trůn.

Čupera šel přes své pole a myslil na Julinku. Kolem sebe viděl než zanedbaný úhor. Sousedům už se to zelenalo, na jeho půdě bodláčí a bejlí, husté jako větrolamy. Myslí na Julinku, jak ty její veliké oči samým pláčem ztrácejí oheň. Jak za svobodna chodívala s bradou vzhůru a s přímým pohledem a jak teď sedává s hlavou svěšenou, málo mluví a nikdy si nezpívá.

Mít peníze, šel by se opít, aby zapomněl.

Bylo vedro. Ani Lísteček se nehnul. Jak se tak Čupera loudá, všimne si, že kousek od něho se zvedl prach. Docela nepatrný vír prachu, točí se to a tancuje čím dál rychleji. Narostlo to, až to bylo o hlavu větší než Čupera, a srazilo mu to čepici. Pak to běželo k lesu. Čupera zvedl čepici, nasadil a pomyslí si, že parno tyhle kejkle s horkým vzduchem dělává. Jde dál a zase jako před chvílkou: malý vír, točí se a tancuje. Tentokrát roste výš a výš. Když už je jako hasičská věž, zafičí a porazí Čupera do bodláčí.

"Mordyje hadry, kerej čert mi tohle byl dlužen?" mumlá Čupera.

"To je dost, že jste si na mě vzpomněl," slyší hlas.

Sloup prachu přestal vířit. Pomalounku houstl, až zhoustl do postavy mladého chasníka v zaprášeném fráčku. Čupera hned věděl. Čert!

Pomohl Čuperovi na nohy a povídá mu: "Již dlouho vás pozoruji, jak si špatně vedete. Nechcete, abych vám pomohl z bryndy?"

Mluvil gramaticky správně, avšak s lehounkým cizím přízvukem. No, kdo by nechtěl pomoci z bryndy, hlavně z takové bryndy, v jaké byl Čupera.

"Jemine, a jak!" Na víc se Čupera nevzmoh.

Umluvili se, že na Čuperových polích bude do rána pohnojeno, zoráno, zvláčeno, křížově zaseto a co třeba vyjednoceno. Aby to ve vesnici nebylo nápadné, čert zařídí, aby nad těmi pozemky ležela neprůhledná vlahá mlha. Za nějakou dobu ji čert zvedne a všechno se už bude zelenat. Sklízet bude ovšem Čupera sám; ale měl by si obstarat včas pomoc, protože klasy budou sypat čtyřnásobně.

"Tak vám tedy děkuju," pravil Čupera a měl se k odchodu.

Chasník v zaprášeném fráčku se rozesmál.

"Ani kuře zadarmo nehrabe, pane Čupero."

"To je pravda," přimhouřil Čupera oči, "co kdybychom se o úrodu rozdělili? Půl a půl."

"Ale, pane Čupero," hrozil čert ukazovátkem se špičkou za nehtem, "pane Čupero! Z obilnin vy byste si vzal tu vrchní polovinu a já bych dostal tu spodní, kořeny. Z brambor a řepy byste mi dal tu vrchní polovinu, nať, není-liž pravda? Tuhle pohádku jsem, pane Čupero, slyšel v roce 1911 v Předbořicích vyprávět jistého pana Podlísku. Všechno, pane Čupero, leč za kořena mne nemějtež."

"Co byste chtěli po chudákovi?" Čuperu ta správná mluva nakazila. "Nejsem-liž, vzhledem k neutěšené hospodářské situaci své, oprávněn očekávat uvážené poshovění?"

"Jste-liž, totiž jste. Pro klienty v zaviněném úpadku

máme zvláště výhodné termíny. Vy se nám, pane Čupero, vy se nám upíšete krví. Svou vlastní, ovšem. Smluvně se zavážete, že nám předáte to, o čem nevíte, že teď máte doma."

Čupera uvažoval. Co by mohl doma mít, o čem neví? O Julince ví, o almaře, chlívky jsou prázdné, o kručifixu na chodbě ví, o holubníku... no zkrátka, když to stojí za něco, tak o tom ví, a o čem neví, asi za moc nestojí.

"Tak platí. A kdy si pro to přijdete?"

"Kdykolivěk."

"Abych byl doma."

"To budete, protože náš podnik z propagačních důvodů vám povolil prémii v podobě sázky. My si pro upsané přijdeme v sedle na prapodivném tvor. Když se vám podaří vyjet nám naproti na ještě podivnějším tvor, vyhrál jste a váš závazek se ruší. Chcete podepsat?"

"Mordyje, to musím říct, totiž říci, to je... to je..."

"...kulantní, že ano?" a podává mu smlouvu.

"To tedy je!" Čupera se pích do palce a podepsal.

Zavířil prach a chasník byl v prachu.

Když se Čupera blížil k chalupě, viděl, že před chalupou stojí plno bab a ženských. Přidal do kroku.

Když vcházel, slyšel dětský pláč. Srazil se s porodní bábou ve dveřích.

"Je to kluk," pravila - Julinka ležela v posteli a vedle ní malá hlavička.

Veliké Julinčiny oči, malá hlavička, kanafasová duchna, věneček z kočiček, lampa, vír prachu, a v něm se to všechno točí, točí a mizí ve tmě. Čupera omdlel.

Úroda byla obrovská. K Čuperovi přijeli z okresního města odborníci, brali vzorky půdy. Po kraji se mluvilo o jeho metodách, opozice ve vídeňském parlamentu ho dávala za příklad panským statkům. Splatil dluhy. Pil sice, ale už ne tak často a ne tolik. Sousedí se mu přestali vyhýbat a s úrodou to měl Čupera rok od roku lepší. A přece u Čuperů něco vážlo.

Julince se vracel oheň do černých očí, to je pravda, ale hlavu si nepřestala lámat. Často našla Čuperu, jak sedí a zírá do nikam. Často musila dvakrát i víckrát opakovat otázku, než jí odpověděl. Potom se obyčejně sebral a odešel do lesa nebo k vodě a našla ho tam pozdě večer. Ani nevěděl, že se setmělo.

"...předáte to, o čem nevíte, že teď máte doma!"

Posledních pět let se Čupera bál. Každou hodinu, každou minutu té hodiny a každou vteřinu těch minut těch pěti let. Čekal, kdy si přijedou pro malého Jeníka. Když spal, tak jen na půl oka. A když někdy usnul, zdálo se mu jenom o velikých černých očích, které nic nevěděly, nic netušily.

Jednou seděl pod jabloní a klepla ho padavka do hlavy. Podíval se, odkud spadla, a vidí na větvíče navléknutý papírek a na něm načmáraná dvě slova: Za týden!

Věděl, kolik uhodilo. V hlavě mu vyvstal divoký zmatek. Nevěděl, co dřív. Začal chalupu opevňovat a koupil si pušku. Pak nechal opevňování a chtěl s Julinkou a Jeníkem utéct. Ale kam? A proč? ptala se Julinka. Křičel na ni, nic lepšího v tom zoufalství nevěděl. Opil se, strašně se opil. Lidé mysleli, že mu v hlavě přiskočilo. Ale nejhorší bylo, že Jeník se ho bál a schovával se

před ním za mámu.

Týden uplynul a Čupera byl s rozumem v koncích. Vzal provaz, šel na hřbitov, že se oběsí. Ale ani na to už neměl sílu. Dřepil si na zem a dal se do pláče.

Šla kolem hřbitova stará žebračka. Pompadůrka se jí říkalo. Byla moc stará a moc ošklivá, lidé jí dávali, aby už byla honem pryč, aby ji měli z očí. Slyšela pláč za zdí, vešla na hřbitov a co prý se mu stalo. Čupera jí to všechno vyklopil. To, co se před lidmi styděl na sebe říct, povídal žebračce. Snad proto, že ji nikdo v okolí za člověka nepovažoval. Bába ho vyslechla velmi pozorně.

"Víš, Čupero, za to všechno můžeš poděkovat rumu. Já bejvala za mlada v Brémách. Taky jsem si svoje vypila. Podívej se na mě. To, co tu teď stojí, udělal rum z hezký holky. Já ti pomůžu."

"Jakpak bys mohla?"

"Dnes má přijet čert na podivným tvorů, je to tak?"

"Tak."

"Čerti jezdívají od Budějic, od jihu. Vylezeš na strom, a jakmile ho támhle pod skálou zmerčíš, vyšvihneš se na mne a pojedeme mu naproti. Dřív ale přineseš med, peřinu a koňský ohon. Hoď sebou!"

Nebylo času, aby se Čupera ptal na podrobnosti. Za chvíli byl zpocený zpátky se vším, co baba potřebovala.

"A na strom!" velela Pompadůrka. Zatímco se Čupera škrábal na jasan, baba se svlékla, pomazala medem, rozpárala peřinu, a jak byla lepkavá, vyválela se v husím prachu.

A už volá dolů Čupera: "Jede!"

"Na čem?"

"Je to malý, je to zrzavý. Mordyje, liška! Jede na lišce!"

"To je toho," směje se Pompadůrka, "ten se bude divit!"

Čupera slezl, vyhoupl se na příšeru, ve kterou se baba důmyslně proměnila, a vyjeli čertovi v ústřety. To si Pompadůrka ještě dala koňský ohon do bezzubých dásní a vyvalila oči.

Čert se nejenom divil, ale strašně se chechtal.

"Vyhrál jste, pane Čupero," povídal, když se uklidnil, a roztrhal smlouvu. Pak se obrátil k Pompadůrce: "Zatímco ty jsi tímto dobrým skutkem smazala všechny hříchy z Brém. Gratuluji."

"Šak jich tolik nebylo," pokusila se Pompadůrka o ruměnc.

"Nechtěl bych je házet přes zed'," zasmál se čert, vzepjal lišku a cválal k lesu.

Lidé se hodně divili, že Čupera postavil Pompadůrce domek a že ji poslal na vlastní útraty do Poděbrad do lázní. Řekli si však, že od toho podivína se dá čekat leccaké překvapení. Vždyť ze smutného Čupery se stal nejveselejší chlapík z okolí. Zpíval od rána do večera, tancoval, s Julinkou první u muziky a poslední domů. Pracoval jako lev, všechno pro Jeníka. A aby Julince zářily oči.

V hospodě měli plakát, který císař pán rozkázal vytisknout a všude vyvěsit. Na tom plakátě malíř namaloval, jak se fůra převrhla a zabila kočího. A pod tím bylo napsáno, že tohle zavínila kořalka, že se proto nemá pít. A pod tím vším byla police a na ní byla jedna láhev kořalky vedle druhé, každá jiná a hlavně rum. Plakát stářím zežloutl, ale kořalky byly denně čerstvé.

Bylo hodně mužských, kteří zvedali loket, když vchrstli do sebe panáka, ale málokdo to uměl tak bravurně jako Čupera. Teď, co mu s Jeníkem otrnulo, sedal pod tím plakátem čím dál tím častěji a čím častěji tím déle. Netrvalo dlouho, a pil jako tenkrát, než potkal chasníka v zaprášeném fráčku.

Pompadůrka opět chodila žebrotou, pole zpusťla, z Julinčiných očí se díval smutek a Jeník se styděl mezi děti a táty se bál.

Čuperovi už na dluh nechtěli nalít. Když moc křičel a vyhrožoval, popadli ho a vyhodili jako snop. Sebral se a loudal se domů. Přišel do míst, kde tenkrát vířil sloupek prachu. Rozhlédl se, nikde živé duše.

"Čerte..." zašeptal.

Stál mu po boku, tentýž jako tenkrát. Povídá: "Právě nám došel ceník s celou řadou nových nabídek," a podává Čuperovi úhlednou brožurku. "Vás by mohla zajímat stránka III, heslo rodinný rozvrat."

"Mne by mohlo zajímat jen jedno, pane reprezentante," uhlaženě pravil Čupera. "Jak bych se mohl odnaučit pít."

Čert se zasmušil.

"Odnaučit pít, vážený muži, to je z dobrých skutků ten nejdob... nejdobře... nejlepší. Náš podnik však, jak je všeobecně známo, se specializoval, řekl bych, opačným směrem."

"Dám vám za to svou duši."

Čert mlčel. Dlouho si sedláka prohlížel a pak se usmál:

"Nechcete mne opět vypéci jako tehdy s madame Pompadoure? To se vám věru povedlo. Dlouho jsem s tou příhodou vystačil."

"Dám vám svou duši a nechci prémii!"

Čert se posadil jako Turek a pravil: "A to víte, že projdete peklem, než se odnaučíte pít? Jen pot, slzy a krev, vážený kořalo, tři měsíce, za živa. A po smrti jste náš, za předpokladu, že mi to správná rada schválí, neboť to se nedá považovat za běžný obchod."

"Tři měsíce je dlouhá doba. Já nechci, aby kluk nebo Julinka..."

"To je přirozené. Čas je komponent velice relativní, koeficient rychlosti pohybu například tu hraje velkou roli, nemluvě o tom, že náš podnik má k dispozici zařízení, která naše tři měsíce zkrátí na pozemské dvě hodiny. Chcete-li, začneme hned. Musíte ovšem opravdu chtít. Svou vůli, co složku, musíte do podniku vnést vy, jen vy a nikdo jiný než vy."

"A kdy byste si pro mou duši přišli?"

"Lhůtu si určete sám. Není to běžným zvykem sice, ale za tu Pompadůrku si zasloužíte výhody. Kdy byste tak myslil, pane Čupero?"

"Řekněme tak..." Něco ho napadlo. Podíval se čertovi do očí: "Až opadá listí z dubu, jestli vám to vyhovuje?"

"Proč ne?"

Tak se Čupera upsal.

"Pěkně si sedněte, táák, pohodlně. Zavřete očička, pane Čupero. Táák a teď otevřete. Že to nebolelo?"

Čupera otevře oči a kouká jako blázen. Leží na bílé posteli, nad ním se sklánějí čerti, vymydlení, v bílých pláštích, a podivnou řečí si o něm povídají. Sem tam zaslechne "špiritus" nebo "delirium" či "casus clinicus" a domyslí si, že hovoří latinsky patrně o chorobopisu.

Když mu spočítali všechny krvinky, co měl s sebou, když vyzkoušeli tlak a posvítili na sítnici, vzali kladívka a klepali ho všelijak po těle. Když se mu noha při poklepu dala do kopání, jeden prohlásil, že to není ještě tak zlé. Musil sníst mísu malty, rozsvítili za ním pekelnou svíci, až bylo skrz něho vidět, a něco pozorovali. Pak ho požádali, aby polkl rourku a přitom zatajoval dech, a tou rourkou do něho něco lili. Ještě moc věcí s ním podnikali a do mnoha pater sjeli a zase vyjeli dábelským výtahem, než ho uložili a než mu řekli, že "jen co přijde pan profesor".

Za chvíli tu byl. V mysliveckém, jak jest u čertů zvykem. Pěkný člověk, docela malý. Kdyby ho člověk potkal v lese, řekl by si, že je to ten mysliveček, co se o něm zpívá písnička. Dali tomu myslivečkovi papír plný čísel a šifer. Ten do toho jen mrk a hned poznal, že Čupera kůru snese, kývl hlavou a zase odešel. A Čupera se začal odnaučovat.

Zpočátku to nebylo tak zlé. Posadili ho do krásné nálevny, kde hráli cikáni. Postavili před něho láhve, aby si vybral tu svou. Nalili mu, hudba hrála a bylo veselo. Bylo tam plno lidí, i z města, fešáků i zpustlých, herci i vojáci, jako v hospodě. Když byli cikáni unaveni, nastoupila dechovka. A po ní kapela, co pro rámus nebylo poznat, co vlastně hraje. A pilo se, kořalky se dolévaly, popelníčky vyměňovaly, a to všechno zadarmo! Nakonec je všechny zpitě naložili na nosítka a rozvezli po postelích. Ráno je vykoupali a do lomu lámat kámen! Dali jim dřevěné motyky a sochory, chvíli z nich pot lil, chvíli jim jinovatka zalézala za nehty. Když balvan vylomili a naložili na vozík, šups a seděl zase tam, odkud jej prve vylomili. Až do setmění. A pak sprchy, vařící a ledové, večere a do hospody.

Opět co prý hrdla ráčejí. Nastoupily tanečnice, a jak pijákům kořalka stoupala do hlavy a osmělovali se trochu, měnily se ty tanečnice v čerty a vysmívaly se jim.

Takhle to šlo den co den, noc co noc. Lom, hospoda, lom, hospoda. Za pár dní je znovu prohlédli a přišli s nápadem, že po propité noci dostane každý čertovo vajíčko na posilněnou. Ledva je snědli, udělalo se všem zle. Dávili, potili se, křeče jimi lomcovaly, a stačilo si jen vzpomenout na rum nebo čokoládový likér, všechno to mučení se ztrojnásobilo. Chtěli pít vodu, dali jim vodu. Ale čertova voda se sotva patra dotkla, a změnila se ve vaječný koňak. A všechna ta hrůza se vrátila pětinásobně. Přitom pracovali, pravda, dobře jedli, ale večer do hospody! Už nechtěli. Prosili, ale musili. A pít! Koňak! Slivovici! Rum! A hudba hrála a čertovská volenka.

Čupera se už mátořil.

Během času v hospodě prořídlo. Někteří pacienti to nesnesli a utekli. Čerti v bílých pláštích jim nebránili a jen se smáli: Ať pijou ve světě dál, tím dřív peklu propadnou.

Čupera trpěl strašlivě. Nejvic, když mu začali odmítat kořalku. Když opět chtěl pít, když se mu chuť vrátila, ale kořalka nikde. Žadonil, brečel jako kůzle, nedali ani kapku. V té době ho musili přivazovat na noc k posteli. Všechno, co měl na sobě i v sobě, chtělo kořalku. Řval, až ochraptěl, a když zhasli, bývalo nejhůř. Krysy s ohnivýma očima po něm lezly a hryzaly ho, bezbranného. Po stěnách lezli pavouci a nejstrašnější bylo, že měli Julinčiny oči. Po takové noci se Čupera těšil do lomu.

Dřel a zapomněl.

Po nějaké době ho zavolali do druhého patra a zase s ním prováděli mnoho kejklů. Nazířeli mu přikázali, aby pomáhal zahradníkovi. Když dělal u zahradníka nějaký čas - a byl to divný zahradník, co vypěstoval, hned sněd, poslal ho zahradník pro rum. Čupera rum přinesl. Zahradník si láhev dobře prohlédl, zátku prozkoumal a vrátil láhev Čuperovi, aby ji donesl panu profesorovi. Čupera seděl sám v čekárně; hodinu, dvě, konečně profesor přišel. Prohlédl si láhev, zátku, vrátil ji Čuperovi, aby ji donesl, kde mu ji dali. Než ji převzali, stejně důkladně ji prohlíželi.

Tohle se opakovalo ještě dvakrát. Při posledním odevzdání už láhev moc nepřehlíželi, kývli hlavou, a aby prý šel do generálního inspektorátu, kraj Čechy, dveře číslo 111.

Tam seděl za stolem chasník v zaprášeném fráčku. Potřásl sedlákovi rukou a pravil: "Posadte se, pane Čupero." Když ho Čupera poslech, pokračoval: "Teď už pít nebudete, nebudete-li chtít, ovšem. Zatím vás vůle nenechala ve stehu... totiž ve štychu."

"Já se nebojím."

"Nepochybuji. Nuže, zde je kopie smlouvy. Až opadá listí z dubu, je to tak správně, vidíte? Tož, je jaro, užijte si pěkně, a teď zavřete očička."

Když je Čupera otevřel, seděl na svém poli a podle sluníčka to byly sotva dvě hodiny, co se rozhodl nepít.

První slova, která doma pronesl, byla k Julince: "Už nebudu pít."

Podívala se na něho a usmála se. Viděl, že mu nevěří. Nezbylo mu než se s tím smířit a dělat to, co lidé neradi dělají: měnit slova v činy.

Oral, sil, sušil seno, kosil, sklízel, někdy si přitom zpíval, někdy klel, jako každý jiný, i do hospody zašel, ale nepil. Nepil. Na dožinkách tancoval s Julinkou, děvčata škádlil, hulákal a i se pral, ale nepil.

Schylovalo se k podzimu. Přešel podzim, stromy zahodily listí. Čupera seděl doma, kluka měl na klíně a říkal si v duchu, že by bylo dobře, kdyby měli holčičku k tomu klukovi, aby byly v domě dva páry Julinčiných očí.

Někdo zatukal na okno.

Kluk vyběhl a hned byl zpátky, že prý je venku pán v zaprášeném fráčku. Čupera si navlékl kožíšek a povídá Julince, že bude do večere doma.

"Čím mohu posloužit?" pravil venku starému známému.

Ten beze slova vytáhl z brašny smlouvu a strčil jí sedlákovi pod nos.

"Dobrá," pravil Čupera. "Vezmeme to lesem."

"A rozloučit s paní chotí a synkem se nechcete?" dost se divil čert.

"Ani ne," pravil Čupera a vykročil. Šli k lesu a Čupera se vyptával, jak to tam dole chodí, a na to a na ono, vedl řeči, jako by se v salóně bavil.

Když došli na kraj lesa, čert se zastavil a povídá: "Pane Čupero, vy jste mne velmi překvapil. Čekal jsem, že se budete ošívát a prosit o odklad, a vy si vykračujete do pekla jako na Špacír."

"Ale to je omyl, mladý muži, já nejdu do pekla. Já vám jdu jen ukázat názorně to, co patrně ušlo vaší pozornosti," povídá Čupera. "Račte se laskavě rozhlédnout po stromech. Zatímco ostatní listnáče mají holé

větve, duby mají listí. Sice žluté, ale na větvích. A budou je mít až do jara. Víte, pane čerte, až na jaře vypučí nové dubové listí, pak teprve to staré opadá. Dub vlastně nikdy není bez listí! Dobrý den." Otočil se a šel domů.

Čert stál jako opařený. Pak ho popadl vztek a začal dubové listí rvát a cupovat. Nic tím nedocílil. Jenom že duby mají dodnes listy jakoby oždubané.

Čupera už nikdy nepil. Když po křtinách holčičky s Julinčinými očima hodovali v hospodě, nějací hlupáci před něho postavili panáka kořalky, aby se prý také napil.

"Až opadá listí z dubu," odpověděl Čupera.

Tak se to v tom kraji vžilo.

To pořekadlo. Nikoliv nepítí.

VÁNOČNÍ POHÁDKA

Babička Strouhalová měla malý krámeček na rohu Dlouhé ulice, tam, jak se chodí po schůdkách dolů do městského sadu. Nebyl to krámeček s dveřmi a s výkladní skříní, - kdepak, na to babička Strouhalová neměla. Její krámeček byl jediný malý stůl a nad ním velikánský deštník. Na stole ošatka s jablky, několik pytlíků s burškými oříšky, v sklenici lízandy na hůlčičkách a v skřínce pod skleněným víkem sladové bonbony a kokosové koláčky, to bylo babiččino zboží.

Před vánocemi vyložila babička Strouhalová ve svém krámku také ještě jiné věci: čokoládové figurky, balené i nebalené, cukrové hvězdy a všelijaké jiné kousky na stromeček.

Lidé se tomu divili a říkali:

"Copak vás to napadá, babičko, copak si myslíte,

že u vás někdo bude kupovat takové věci? V Dlouhé ulici a na náměstí a všude v městě je krám na krámě, - a ve všech tolik krásných kousků, poběží on zrovna někdo sem k vám." Ale babička se jen usmívala:

"Když já musím ty věci také mít. U mne, abyste věděli, u mne nakupuje sám Ježíšek. Ten by dělal dílo, kdyby přišel a já bych neměla nic na prodej."

Tomu se lidé smáli. Ježíšek - a nakupovat u babičky Strouhalové! Nikdo tomu nevěřil, - ale já už tomu věřím, poněvadž mi babička Strouhalová jednou pověděla, jak to je.

Ježíšek, povídala, má před vánocemi vždycky mnoho práce. To víš, těch dětí všude a každé něco chce. Sám by na to nestačil a tak mu musí vypomáhat kdekjaký anděl a svatý v nebi. Svatý Petr pozlacuje ořechy, svatý Kryšpín, patron ševců, leští botky, které budou nadělovány pod stromečky, svatá Cecilie, slavná muzikantka, ladí trumpetky a potahuje bubny, svatý

Florián, to je patron hasičů a kominíků, připravuje svíčky a prskavky, - kdekdo, každý má plné ruce práce. Jen Mikuláš nemusí nic dělat. Je ještě unavený po své nadílce a tak si hová u nebeských stáložárných kamen, to je, víme slunce, pěkně pohodlně natažen na oblaku jako na otomanu.

Ježíšek si zapisuje všechny děti v notýsku, aby věděl, co komu nadělit. Jen děti, které zlobí a neposlouchají nebo nechtějí jíst polévku nebo si nečistí pořádně zoubky, takové tam v notýsku zapsány nejsou a pro ty také Ježíšek nic nechystá. Jejich tatínkové a maminky sami píší Ježíškovi: Našemu Ládkovi nebo naší Andulce nebo jak už se ty nehodné děti jmenují, tomu našemu neposluchovi a neposedovi, Ježíšku, nenaděluj nic! Metlu nebo rákosku už máme a nic jiného nezasluhuje.

No - a tak se stane, že Ježíšek na nehodné děti s ničím nepamatuje. Už je Štědrý večer, kapr už je usmažen, jablkový závin je upečen, - ale nehodné dítě nemá na stromečku ještě docela, docela nic.

Ježíšek zatím naděluje hodným dětem. A když to vidí rodiče nehodných dětí, přece je jim jich líto. Otevrou okno a vyhlíží Ježíška, kdy poletí kolem. Abys věděla: za starých časů jezdíval Ježíšek po světě v zlatých saních, tažených stříbrnými koníky. Ale teď má krásné letadlo s andělskými křídly a poletuje v povětří. Ale kdepak jsme to přestali?

Už vím, - u těch rodičů. Dívají se z oken, pokukují po ulici. A když letí Ježíšek kolem, volají:

Na slovíčko, milý Ježíšku! Psali jsme ti, abys našemu Ládkovi nebo naší Andulce nic nenadělal, ale přece jsme si to rozmyslili. Ládk - nebo Andulka - se teď před vánocemi náramně polepšili, poslouchají a jsou hodné a vůbec dělají dobrotu, a tak bys jim měl přece jen něco dát pod stromeček, je pořád ještě prázdný, jak jej hajný v lese uřízl.

Dobrá, povídá Ježíšek, když myslíte, tak jim taky nadělím. Ale napřed, to musíte uznat, napřed musím k hodným dětem. Jak pak by k tomu přišly, aby nedostaly nic. Já totiž mám s sebou jen tolik věcí, kolik bylo objednáno, - a pro vašeho Ládku anebo pro vaši Andulku nebylo objednáno nic.

A tak naděluje Ježíšek napřed hodným dětem. A když je se vším hotov, rozpomene se i na ostatní, co se polepšily teprve před vánocemi.

Ale to je těžká věc. Už je pozdě, všechny krámy v městě už jsou zavřeny, v ulicích je ticho, ani za milion už bys nic nekoupil.

Ježíšek smutně věší hlavu. Stafraporte, říká, tohle je mela, copak já jim teď nadělím?

Ale potom se ťukne prstíčkem do čela a rozpomene se:

Jak jen jsem mohl zapomenout na babičku Strouhalovou tamhle na konci Dlouhé třídy! Ta svůj krámeček jistě ještě nesložila.

Otočí letadlo a už letí sem ke mně. Já už na to každý rok pamatuji a beru si na Štědrý den vždycky více zboží do krámků.

Letadlo se snese dolů před můj krámeček, Ježíšek vesele zavolá:

To jsem rád, babičko, že jste ještě nešla domů! Co já bych si bez vás počal, - musím podělit ještě tolik dětí a nemám kde nic tu nic a do nebe už se vracet nemohu.

Potom skoupí celý můj krámek. Pomohu mu všechno naložit do letadla a Ježíšek platí. Vytáhne pytlíček sešitý z dvou obláčků, a vysází mi na prázdný stolek řádku hvězdiček. Hvězdičky, abyste věděli, jsou Ježíškovy peníze.

Dobrá, řekl jsem babičce, to je moc zajímavé, děkuji vám pěkně, paní Strouhalová, že jste mi to pověřila. Ale ještě mi řekněte, kam dáváte ty hvězdičky?

Jste vy ale zvědavý, hrozila se babička, ale když už jsem vám pověřila všechno, povím i tohle. Já si hvězdičky nenechám, kdepak! Když Ježíšek odletí, složím krámek na vozík. Ale než se rozjede k domovu, vyhodím hvězdičky nahoru nad hlavu. Hvězdičky letí a letí, až se přilípnou na nebesa a odtamtud potom svítí do svaté noci...

Tak. Tohle mi povídala babička Strouhalová. Jsem rád, že mi to vypravovala, aspoň teď vím, proč zrovna na Štědrý večer svítí na nebi vždycky tolik hvězd...

Pohádky před spaním - Franz Wenig, J.Hokr
ilustrace: M. Fišerová-Kněchová

otroka, Výlety pana Broučka

Svatopluk Čech Jitřní písně

DOSTI NÁS

Jsme slabí, malí - Dosti těchto řečí!

Jen, kdo tak zoufá, slabá a malý jest.

Oč byla Hellas, byla Róma větší,

než skrání nesmrtnou se dotkla hvězd?

Jak směšné byly našich předků cepy, když celý svět se zdvihl proti nim,

a hle! svět celý zdrtil vůdce slepý a Táboru se klonil věčný Řím.

Jen v srdce zápal, chrabrost bohatýrů a budem vojsko netušených sil!

Sláb jenom ten, kdo ztratil v sebe víru, a malým ten, kdo zná jen malý cíl.

Svatopluk Čech

(úryvek)

Výročí

Karel Vlach 8. 10. 1911 - 26. 2. 1986

Stálce na českém jazzovém hudebním poli. Exeloval s obdivuhodnou pílí v nejednom směru, jak v nepolevující profesionalitě, kterou si držel jak ve výběru jednotlivých špičkových hráčů, tak v kvalitě a disciplíně

Karel Vlach

svého dirigenského a šéfovského vedení. Nejenom v rámci divadelních angažmá, v průběžné koncertní, zábavné, tanečně hudební i značně exponované rozhlasové či gramofonové nahrávající aktivitě. Vystupoval vždy s perfektně připraveným orchestrem a sólisty, ať instrumentalisty nebo zpěváky. Vysoký standard preciznosti patřil k jeho doménám, na nichž si právem zakládal. Na podiu měl vždy svou důstojnost a odpovědnost. Zdánlivě nenápadný muž, který dokázal ve svém celoživotním oblouku uprostřed značně pohnutého půlstoletí se natrvalo prosadit jako jedna z významných a neodmyslitelně samozřejmých dominant hudebního dění v bývalém Československu.

Svatopluk Čech

21. 2. 1846 Ostředek u Benešova -23. 2. 1908 Praha

Významný český básník, který byl v osmdesátých letech minulého století pokládán za oficiálního českého básníka a mluvčího českého národa. Je autorem mnoha kritických a politických básní a kritikem českého maloměstství.

Z díla: Ve stínu lípy, Lešetínský kovář, Hanuman, Písňe

Václav Řezáč

5. 5. 1901 Praha - 22. 6. 1956 Praha

Autor povídek a pohádek pro děti a mládež. Vlastním jménem Václav Voňavka.

Václav Řezáč

Oficiální tisk píše v roce 1987: - patří k předním tvůrcům české socialistické tvorby. Ve svém díle podal mnohostranný obraz sociální současnosti, především v románovém obraze života českého pohraničí po r. 1945.

Z díla: Poplach v Kovářské uličce, Kluci, hurá za ním, Větrná setba, Slepá ulička, Černé světlo, Svědek, Rozhraní, Nástup, Bitva.

Nástup

Zdeně tekly slzy po tvářích plným proudem. Stála s rukama podle těla a nestírala je. Když přišli, vzpomínala, kvetly bezy. Zabalili jsme je do květů a dnes jim ani kytičku nemůžeme dát.

Na druhý den, od šera časného a mrazivého rána, stál Antoš na rozcestí na okraji Potočné a vyhlížel na kláštereckou silnici. Když zahlédl v dálce řadu rychle se pohybujících vozů, rozběhl se domů, zdvihl telefonní sluchátko a zavolal na poštu:

- Jedou, řekněte to Zdeně!

Za chvíli se nad Potočnou vzneslo táhlé houkání tovární sirény. Textilka vysílala svůj pozdrav na rozloučenou.

Sířena houkala a všichni čeští lidé v Potočné vybíhali ze svých domků, aby naposledy viděli vozy ozdobené velkými podobiznami generalissima Stalina, ověncené chvojím a na bocích hlásající velkými písmeny: My poobědvali. Vybíhali, aby naposledy pohlédli do tváří lidí, kteří zachránili jejich životy a vlast. Slzy tekly

po tvářích žen i mužů. Zastavili vozy, aby mohli ještě jednou stisknout ruce, které se za ně chopily vyražených zbraní. Nebylo květín, listopadové mrazíky sežehly i poslední astry na záhonech, ale ženy pozdvíhaly na vozy pekáče do zlatova vypečených buchet a bábovek, nad nimiž v slzách strávily většinu noci, poslední pozdravy vděčné země a srdcí, které nikdy nezapomenou.

Stroje znovu zabraly a řev silných motorů se smísil s houkáním sirény. Skla v oknech se rozdrncela i zdí se zachvívaly, celá Potočná se otřásala v přívalu těch mohutných zvuků, jako by se chtěla pohnout ze základů a vykročit na pochod. Jeden za druhým vjížděly vozy na horskou silnici a stoupaly po ní vzhůru. Bagár a Zdena, přitisknutí k sobě, se za nimi dívali zamlženými očima.

úryvek

Poznámka redakce: dlouho jsme se rozmýšleli zda máme také připomenout Václava Rezáče a došli jsme k přesvědčení, že je dobré i když vy se nad ním, jeho tvorbou a dobou jeho tvoření zamyslete.

Poznámka redakce: Připomínáme, abychom nezapomněli co nám v roce 1952 bylo ve školkách a školách předkládáno.

Klement Gottwald

23.11.1896 - 14.3.1953, český komunistický politik, státník a prezident. Podílel se velkým dílem na únorovém "vítězství" puči komunistů v roce 1948, rozbití demokracie a politických vraždách.

Strančákovi, stovkou, rukou, autograf. Gottwald má tem. Vášňivý a ovocný úsměv k jeho vznešenosti.

Jiří V. Svoboda

Vladislav Vančura

- 26. 6. 1891 Háj u Opavy - 1. 6. 1942 Praha

Prozaik, dramatik a filmový režisér byl vedoucí uměleckou osobností české kultury mezi dvěma světovými válkami. Vystudoval medicínu na Karlově univerzitě (doktorát 1921). Od roku 1921 provozoval praxi praktického lékaře na Zbraslavi, ale po několika letech zanechal medicíny a věnoval se plně literární a později filmové práci. Byl členem a prvním předsedou Devětsílu od jeho založení roku 1920. Předsedou české filmové společnosti. Za okupace se stal vedoucím spisovatelské sekce ilegálního Výboru inteligence. Koncem května 1942 byl gestapem zatčen a za staného práva

Vladislav Vančura

1. června zastřelen.

Jeho dílo se vyznačuje hledáním nových forem a osobitým literárním slohem.

Z díla: Jezero Ukerève, Josefina (dramata), Pekař Jan Marhoul, Pole orná a válečná, Markéta Lazarová, Útěk do Budína, Alchymista, nedokončeny Obrazy z dějin národa českého. Režiroval filmy: Marijka nevěrnice s hudbou B. Martinů, Na sluneční straně, Před maturitou, Naši furianti.

Markéta Lazarova

Vážení pánové, dříve než si krkavci a vrány naplní vole rozpojenými údy a těly tohoto vojska, vyslechnete kratičkou úvahu bláznovu.

Ten chlapík se narodil mnohem později a za časů, o nichž povídka vypravuje, pobýval na houbách hluboko mezi azurovými skalami a lesy. Nechtěje nikomu sloužit zůstal chud, otrhán a bez cti. Platí za ztřeštěnce, byl však moudrý a napsal knihu, jež se dochovala.

Nuže, co praví tento jasný duch?

Praví, že prvopočáteční příčinou všech válek je nezměrná a zvířecí blbost. Ve veliké nouzi, praví dále náš zedraný mudrc, se bráníváme, jako se brání medvědice, a opět jindy ve veliké nouzi se vrháme na své bližní, a tu jsme podobní rysu. Vy a já chválíme za tyto počestné schopnosti Boha, ale on mu kine.

Jakžpak by potom neklnul lidem, kteří si osobují právo oblékati nás jako rysy a přiostrítí naše drápy, aby se tím více podobaly rysím drápům? Jakž by jim neklnul, když vychrstlí na toto odění něco slavných barev a smočili korouhve ve džberu krve a vdmychlí ubohým vojskům vědomí slávy?

Copak to máte se slávou? Slavný je život či lépe dílo a smrt je hnusná. Špatný hospodář mýtí lesy na pahorcích, špatný král vede války, špatný básník mluví o zkáze. Mír, mír, mír! Dejte si zajít chuť, vy duše příliš hrubé, vy směšní trouповé s mečem při stehně, dejte si zajít chuť. Pravíte: buben a já odpovím: svatba! Ba, na mou duši, příznám vám něco básnivosti, neboť stínajíce a zažehující a rozbíjející nástroje míru zakoušíte něco ze závrati tvoření, ó básníci ďáblové. Když se vaše samičky nasýtily vosku na knírech, budou olizovati s tím větší chutí rány a krev na jizvách, neboť krev je nádherná! Toť pars pro toto, toť obraz v špatném sledu, který jste ukradli loupežníkům. Oni jsou nutkáni k rvačkám a vy se rvete na pobídku, oni budou ztrestáni na hrdle a vy se obohatíte a budete povýšeni a chváleni za své zabíjení. Oni jsou zvěři a vy jste pacholci katovi. Lépe je býti loupežníkem, jenž má duši rysí, a čest rysí, než hejtmanem, jehož tvář je lidská a chrup psůvský.

(úryvek)

Josef Hora

- 8. 7. 1891 Dobříň u Roudnice 21. 6. 1945 Praha - český básník

Vystudoval právnickou fakultu na Karlově univerzitě. Spolupracoval s krajským sociálně demokratickým tiskem a posléze se plně věnoval žurnalistice. Pracoval v redakci pražského Práva lidu, přešel do Rudého práva na podzim 1929 vstoupil do redakce Českého slova. Vydával vlastní časopis Plán, revui pro literaturu, umění a vědu.

Od r. 1934 byl předsedou Obce čs. spisovatelů. Poslední léta života trávil těžce nemocen ve své pražském bytě.

Z díla: Tvůj hlas, Strom v květu, Máchovské variace, Dech na skle, Jan Houslista
Kniha domova

Josef Hora

ZPĚV RODNÉ ZEMI

Ty však, znovu rodící ve svém hloží pokorné a vzdorné děti boží, pučela jsi v nové okvěti, v sladký jazyk domoviny, prsíci jako modrojas nad vrchy a nad roviny. Celá v nás, stokrát k slunci rozkvetla jsi zas, zraješ k ránu rádem plodných lánů, tancem žen ve vůni thymiánu, modlitbou, jež se rtů uniká mi jako pramen pod horami, hudbou snivců, symfonií žalu nad hrobkami žebráků a králů, písmem moudrých, zasednuvších v radu, melancholií mlh v listopadu, krokem vojsk, jež putovala světem k tvému jaru s biblí, kulometem, kovem měst a robotnickým dnem. A tak jdem mrtví, živí, nezrození, nekonečné pokolení. Z bouřných mraků nad světem stoupáš s námi, ostrov štěstí, nekonečný život náš, na němž je nám růst i kvéstí, držet stráž.

(úryvek)

Jarmila Glazarová

- 7. 9. 1901 Malá Skála u Turnova -20. 2. 1977 Praha
Z díla: Roky v kruhu, Vlčí jáma, Advent, Píseň o rodné zemi

Vlčí jáma

Není místečka, Jano, abych si nevzpomněl na vás. Nevyslechnu tón, nepřečtu verš, abych nepomyslel na vás. Tolika lidem mohu pomáhat, a na vás se smím jen potají dívat do kupecké uličky, na nešťastné židle odpoledne, na schůdky večer, a na ten proud klepen, které zanášejí uličku bahnem. Jak v tom dýcháte? Vidím to, jak!

Ale je ještě něco jiného, Jano. Cítím to. Nebudu hádat a nechci vás zpovídat. Jen jedno, Jano: nedáváte se zavádět soucitem? Dobré srdce i slitování musí znát svou mez, a člověk se jím nesmí dát zničit. Nezveličujete závazek své vděčnosti? Nezaměňujete soucit s jiným citem? Jano, myslete na to, prosím vás. Myslete na všechno, co jsem

Jarmila Glazarová
- spisovatelka

vám vyprávěl, a myslete taky trochu na mne.

"Jano. - Jano, buďte mou ženou. Mám vás rád. Udělám všechno, abyste byla šťastná. Toužím po tom, a vím, že to dokážu."

Ty moudré, ty čisté, jasné a průhledné, láskyplné oči. A ty černé a zmučené, zející propasti otčímových očí v Opavě, na terase stavenišť. "Nevíš, skřítku. Nemůžeš vědět." Pokud ty oči se budou dívat, pokud budou žít, potud tu Jana bude stát, nablízku a věrně, jediná útěcha, jediný příslib závatné a nedoznané naděje, jediný dar života, který neselže.

"Pane doktore, děkuju vám. Nezapomenu na to. Ale já nemohu. Nemohu odejít z otčímova domu. A nemohu odejít od tety, která je churavá a nikoho nemá. - Jsou důvody, pro které nemohu opustit žádného z obou, dokud - mne potřebují."

"Potřebuji vás také, Jano, vždyť vás miluji. A vy potřebujete lásku a domov a štěstí, vždyť vy zajdete mezi těmi lidmi a v tom prostředí. Jano, milá, řekněte jen slovo a všechno se rázem změní."

"Lituji, pane doktore. Nemohu. Nemohu nyní, a nevím, budu-li kdy moci. Ale děkuju vám. To není odmítnutí, ale - prostě nemohu."

"Jano! Bože můj, jsem přesvědčen, že to je sebeobětování, dětinské, přecitlivělé a pošetilé. Co mám udělat, abych vás o tom přesvědčil? Jano, řekněte mi jen, jsou to oba, ve stejné míře oba, pro které se chcete obětovat?"

Ach, baže jsou, oba, každý svým způsobem. Oběma musí odsloužit a žádný z nich nesmí být opuštěn.

"Budu čekat, Jano. Budu pořád blízko. A prosím vás, myslete na mne. Myslete na to, co jsem vám řekl. Myslete na to, že kdykoli, ve dne, v noci, v každé minutě, je pro vás u mne uchystán domov. Mám vás rád. Čekám na vás."

(úryvek)

František Halas

- 3. 10. 1901 Brno - 27. 10. 1949 Praha

Významný český básník mezi dvěma válkami. Zahleděn do otázek smyslu lidské existence svádí básník zápas za překonání mučivě skepce, pocitu desiluze, za sladění své tvorby s revolučním zápasem proletariátu i s vlastním občanským postojem.

Z díla: Kohout plaší smrt, Staré ženy, Dokořán, Torzo naděje, Naše paní Božena Němcová, A co básník, V řadě.

František Halas

Torzo naděje

ZPĚV ÚZKOSTI

Viděl jsem slzy v očích žen Viděl jsem pěstě zaťaté Počkejte málo málo jen však vy nás poznáte Ty vládkyně moří všemocná to moře slzí naše je ovoce hněvu rychle zrá už řinčí kotva naděje Zvoní zvoní zrady zvon zrady zvon Čí ruce ho rozhoupaly Francie sladká hrdý Albion a my jsme je milovali Ty Francie sladká Francie kde je tvá čapka Marianno Slunečný štít tvůj prasklý je a hanbou čpí tvé ano

Je noc a v krytech zákopů tep krve země zní za tebe
světe za tu Evropu stydí se voják poslední
Zvoní zvoní zrada zvon zrada zvon Či ruce ho rozhou-
paly Francie sladká hrdý Albion a my jsme je milovali
Pole naše křičí Zrada Lesy naše hučí Hanba Řeky naše
šumí Zrada Hory naše bouří Hanba
Ticho teď ticho Stoupá Hlas Ó duše lidu jak koktalas
Geni Genie země naší na křídlech tvých je plno slzí
Geni Genie země naší v hodinách zlých meč tvůj at
zvoní brzy

Ján Jessenius /Jesenský, de Magna Jessen/

27. decembra 1566 Wroclaw, 21. juna 1621 Praha
lekár, filozof, humanistický vzdelanec. Od r. 1594

Ján Jessenius
de Magna Jessen

profesor anatomie, chirurgie a botaniky na univerzite vo Wittenbergu, neskôr dvorský lekár kráľa Mateja. Zúčastnil sa protihabsburského povstania, za čo ho 21. 6. 1621 popravili na Staromestskom námestí v Prahe.

Doktor Jesenius

Skupina odsúdcov sa so železnou pravidelnosťou a nezmeniteľnosťou zmenšuje a zmenšuje. Už je ich pät'násť na pravde božej. A teraz Jesenius. Keď začul svoje meno, pocítil v celom tele uvoľnenie. Najhoršie bolo to čakanie. Teraz to už bude len chvíľka ...A už vykročil na lešenie. Bubnovanie, ktoré doteraz len slabo prenikalo vo vnútra miestnosti, znie oveľa strašidelnejšie. Jeho príchod spôsobuje všade rozruch.

Teraz privádzajú najväčšieho "zločinca"! Sudcovia sa pohnedzili na svojich kreslách, richtári pozreli na kata, či nezabudol na to najhlavnejšie. Aj medzi divákmi nastalo viditeľné vzrušenie. Jesenius! Slavný lekár a rektor univerzity, Jesenius! Všetci vedia, čo ho očakáva pred popravou. - Jesenius! Jesenius! - zaznieva z tisícich úst jeho meno. Aj cez zvuk bubnovania dostalo sa až k jeho sluchu. Vnímá ho, ozvenu vlastného mena, ako posilnenie, ako povzbudenie ...

Vtom - akoby blesk preľal temnu oblohu, skrsla mu myšlienka, že ešte musí dačo povedať. Ešte posledný raz využiť dar jazyka, ktorý majú ľudia na to, aby sa medzi sebou dorozumeli. Musí posledný raz počuť svoj hlas, vysloviť poslednú vetu, posledné slovo. Zastal a obrátil sa k farárovi Lippachovi, akoby svoj odkaz chcel jemu osobitne uložiť na srdce. - Príde čas, že pravda naša sa zaskvie nad slnce jasnejšie! Potom sa priblížil kat Mydlár s nožom v ruke a zašeptal: - Odpusťte mi, doktor! Jesenius iba prikývol. Zdalo sa mu, že v katových očiach sa zaligotala slza. Katov nóż sa zaleskol v záblesku slnca ... Na druhý deň nebo plakalo nad zdeptanou krásavicou-Prahou.

Ludo Zúbek (úryvok)

Václav Brožík 5. 3. 1851 - 15. 4. 1901,

malíř tzv. generace Národního divadla, v jejíž figurální tvorbě vrcholily obrozenecké a národní myšlenky.

Václav Brožík,
Venkovské děvče

Studoval na pražské Akademii výtvarných umění, pak na Akademii v Drážďanech, Mnichově a opět v Praze. Pobýval ve Francii, byl nositelem kříže Čestné legie, členem pařížské Akademie umění, profesorem pražské Akademie výtvarných umění, členem České akademie věd a umění. Ve své tvorbě dosáhl vysoké technické úrovně, které využíval především při malbě historických výjevů, mj. i z husitských dějin.

JOSEF MÁNES - VÝROČÍ ÚMRTI

Český malíř Josef Mánes (12. května 1820 až 9.

Josef Mánes

prosince 1871) pocházel z umělecké rodiny. Jeho otec Antonín Mánes (1784 až 1843) byl význačným krajinářem rozhraní klasicismu a romantismu a profesorem pražské Akademie a strýc Václav Mánes (1793 až 1858), který se věnoval převážně portrétní tvorbě, byl několik let dokonce ředitelem pražské Akademie. Starší sestra Amálie (1817 až 1883) byla autorkou převážně krajinářských akvarelů a mladší bratr Quido (1828 až 1880) byl

výrazným představitelem venkovské a městské žánrové malby s humorným nadhledem. V uměleckém prostředí rodiny a v probouzejícím se obrození české společnosti se formovalo dílo Josefa Mánesa od útlého dětství. Otec Antonín se stýkal s Palackým, s Dobrovským, se zakladatelem Národního muzea Šternberkem, s Nosticí, s prvním ředitelem pražské Akademie Josefem Berglerem i s portrétistou Antonínem Machkem. Mladému Josefovi se tak otevíraly od prvních studentských let dveře šlechtických paláců i pražských patricijských domů s vlasteneckou intelektuální společností. Na Akademii, kam se nechal zapsat jako patnáctiletý, na něho nejvíce zapůsobil Berglerův nástupce František Tkadlík. Od něho si odnesl velice mnoho - souměrný tvar, melodickou kresbu i vybroušenou malířskou lazurní techniku. Projevilo se to hned v prvních větších dílech: Smrt Lukáše z Leydeny (1843) a Setkání Petrarky s Laurou v Avignonu (1846). Josef Mánes zasáhl do všech oblastí - od romantických námětů, plenérových studií, monumentálních i lyrických krajin (Labská krajina, Pod chalupami, Vesnický kostelík) portrétních studií a ilustrací (Oldřich a Božena, V létě, Josefína, Paní Bělská, Libánky na Hané) až po ilustrace Rukopisů (královédvorský a zelenohorský) a medailony na staroměstském orloji.

Dílo Josefa Mánesa otevřelo nové období české

malby - stal se zakladatelem a klasikem českého novodobého umění a národní malby 19. století.

Joža Úprka 25. 10. 1871 - 12. 1. 1940,

přední malíř a grafik. Po studiích na pražské Akademii výtvarných umění studoval v Mnichově, pak se vrátil do rodného kraje kolem Hroznové Lhoty, kde vzniklo jeho rozsáhlé dílo, které se stalo cenným etnografickým dokumentem regionálního folklóru. Cesty do Paříže, Londýna a po Holandsku nezměnily příliš jeho ideové stanovisko, spíše přispěly k výraznější barevnosti jeho rozměrných pláten, ve kterých využívá některých odkazů impresionismu. Spolu se svým bratrem Františkem představuje v českém umění kapitolu anachronického romantického historismu.

J. Úprka, Lanžhotský šohaj

František Tichý

24. 3. 1896 - 7. 10. 1961, významný český malíř a grafik. Studoval na pražské Akademii výtvarných umění. Umělecky dojrál za svého pobytu ve Francii, kam odešel v roce 1929.

F.Tichý, Kouzelník

Tichý byl přední osobností české avantgardy čtyřicátých let. S neobyčejnou tvůrčí fantazií řešil též problémy ilustrace, současně maloval výstižné portréty. Převažující je však malba a grafika s cirkusovou tematikou.

F.Tichý, Josef Sudek

Také se u něho objevuje i motiv magického zátiší. Po roce 1945 působil jako profesor Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze.

Josef Sudek

17.3.1896 - 15.9. 1976, významný český výtvarný fotograf sociálního dokumentu, vedut, portrétů, zátiší, lyrických cyklů atd. V samostatných fotografických monografiích zachytil krásu Prahy, a to i panoramatic-

J.Sudek, Z cyklu zátiší
- Na okně mého ateliéru

ké, sv. Víta, Pražského hradu, Karlova mostu, Belvederu, ale i bohémské kouzlo svého ateliéru. Ještě za svého života se stal klasikem české výtvarné fotografie

a ve své tvorbě zůstal věrný černobílému fotografickému obrazu. Jako vůbec první z českých fotografů - výtvarníků dosáhl světové proslulosti a uznání.

KAREL IV. LUCEMBURSKÝ

Král český a císař římský Karel IV. patří bezesporu k nejslavnějším postavám českých středověkých dějin. Zanechal po sobě velkolepé vladařské dílo: během 32 let vlády (1346-1378) přetvořil vnitřně rozvrácené království s upadající panovnickou mocí v nejsilnější a nejstabilnější střeoevropský stát. Není proto divu, že tento výjimečný politik a diplomat byl vždy považován za největšího českého krále a jeho doba za zlatý věk našich národních dějin.

Narodil se 14.5.1316 v Praze jako první syn krále Jana Lucemburského (1310-1346) a Elišky Přemyslovny. Děťství mu zkazily spory rodičů, ústíci nakonec do nepřekonatelné roztržky; záhy byl odejmut matce a ve věku sedmi let pak poslán na vychování do Paříže. Ač se původně jmenoval Václav, obdržel při birmování po svém strýci, francouzském králi Karlu IV., jméno Karel. Zde také získal na svou dobu celkem slušné vzdělání - uměl číst a psát, naučil se francouzsky, německy, latinsky, jedním z jeho vychovatelů byl i pozdější papež Kliment VI. První vladařské zkušenosti získal v letech 1331-33 v severní Itálii, kde se tehdy jeho otec pokoušel vybudovat další rodovou državu. Jistý čas jej dokonce zastupoval, svedl zde první bitvu, utrpěl také první zranění. Do vlasti se vrátil teprve na podzim 1333, aby zde s titulem moravského markraběte vedl správu země.

Byl to smutný návrat. Jak později napsal ve svém životopise, matku již nezastihl (zemřela roku 1330), česky se musel znovu naučit, všude vládla anarchie a královský majetek byl rozchvácen. Na rozdíl od otce, lehkomyšlného dobrodruha, jenž v Čechách viděl pouze zdroj příjmů, považoval je za skutečnou mocenskou základnu rodu a záhy zde zdomácněl, jeho snaha upevnit ústřední moc byla dlouho bržděna spory s otcem. Karel si brzy získal velký respekt i v zahraničí. Opíral se o těsné spojení s papežskou kurií, vedoucí tehdy ostrý ideově politický zápas s císařem Ludvíkem Bavorským a s její aktivní podporou byl roku 1346 zvolen římským králem. Jeho politický vzestup vyvrcholil dvoji římskou jízdou a dvoji korunovací císařskou korunou - v letech 1355 a 1368. Vedoucí role Karla IV. ve střední Evropě pak zůstala neotřesená až do jeho smrti, i když nejednou musel čelit silným koalicím protivníků, mezi nimiž nechyběli panovníci Polska, Uher či Habsburci. Vždy je odrazil mistrnou kombinací někdy až cynické diplomatické hry, sňatkové politiky (sám byl ženat čtyřikrát a vždy ze svého sňatku vyzískal nějaký politický kapitál), ale jen zřídka vojenskou silou.

Základním kamenem Karlovy politiky bylo především posilování vlastní mocenské základny, tj. českého království. Dokončil podrobení slezských knížectví, započaté již jeho otcem, připojil k němu Horní Falc a v posledních letech své vlády získal Braniborsko. Ještě důležitější než územní zisky bylo vnitřní upevnění státu. Již roku 1344 dosáhl povýšení pražského bis-

kupství na arcibiskupství, pak řadou privilegií a Zlatou bulou z roku 1356 upravil poměr české koruny k říši, přičemž kodifikoval její výjimečné a téměř samostatné postavení. Z Prahy vybudoval skvělou císařskou rezidenci a jedno z největších evropských velkoměst. K staršímu jádru připojil Nové Město, postavil zde velké množství sakrálních i profánních staveb (např. Karlův most), roku 1348 tu založil první vysoké učení na sever od Alp, slavnou Karlovu univerzitu. Císař se pokusil vydat také první zemský zákoník Majestas Carolina, který však pro odpor šlechty nebyl přijat, stavěl po celé zemi nové hrady, nejznámější je Karlštejn, chránil korunovační klenoty. České země prožívaly za jeho vlády období hospodářské prosperity, sociální stability i nebývalého kulturního rozkvětu; ač se v okolních zemích stále válčilo, nepoznaly Čechy v té době žádný nepřátelský vpád.

Karlovy poslední vladařské činy bylo úsilí o získání uherské koruny pro svůj rod a zejména o odstranění papežského schizmatu. Zemřel v Praze 29.11. 1378. Ne náhodou obdržel již tehdy přídomek "otec vlasti", který se udržel až do moderní doby. Ale již v posledních letech vlády Karla IV. se začaly nad Evropou a Čechami stahovat těžká mračna společenské a ekonomické krize, která se o 40 let později vybilá krvavou bouří husitské revoluce.

Jan Urban

Benedikt Ried - Jan Urban

Gotické umění v Čechách vrcholilo za vlády císaře Karla IV. a pak za jeho syna Václava IV., kdy převládla jeho zjemnělá fáze, zvaná "krásný sloh". Léta husitské revoluce však tento vzestupný trend ve vývoji umění násilně přerušila. Ke kulturnímu oživení došlo až v

Stavitel Benedikt Ried - sv. Barbora v Kutné Hoře

polovině 15. století, po stabilizaci a opětném upevnění feudálního řádu. Výrazným impulsem, zejména v architektuře, se stala přestavba Pražského hradu, zahájená Vladislavem II. Jagellonským v polovině 80. let. Vedle nadaného samouka Matěje Rejska, který zemřel roku 1506, jenž se nejvíc proslavil výstavbou pražské Prašné brány a vědomě navazoval na tradice parlérovské vrcholné gotiky, byl nejvýraznějším představitel tohoto období Benedikt Ried.

V životě tohoto mistra české pozdní gotiky existuje přes dlouhé úsilí kulturních historiků mnoho sporných otázek a nevyjasněných míst. Týkají se již jeho jména: nejčastěji byl nazýván počestělou formou Benedikt Rejt (predikát "z Pistova" obdržel až později), často se užívalo i jméno Beneš Lounský, pocházející z domněnky, nanesené již Bohuslavem Balbínem, že se narodil v tomto severočeském městě. Obdobná nejistota panuje o jeho národnosti: zatímco dřív se akceptoval jeho český původ, dnes se spíš předpokládá, že se narodil v německé rodině či dokonce přišel z Podunají. V každém případě Ried v Čechách brzy zdomácněl a považoval je za svou vlast. Narodil se kolem roku 1451, první zmínka o něm pochází z roku 1489, kdy působil jako hlavní mistr pověřený vedením stavitelských prací na Pražském hradě, který pak zůstal jeho hlavním pracovištěm až do konce života - měl zde jako nejvyšší verk mistr a správce kamenický přidělen byt. Zde také vzniklo jeho hlavní dílo - Vladislavský sál, dokončený roku 1502 na místě starého královského paláce. Sál byl největším jednotně klenu-tým sálem ve střední Evropě a jeho klenby přesahují rozpětí 15 metrů. Stavba je výslednicí střetávání vrcholné zaalpské gotiky s prvky nastupující italské renesance, jejímž impulsům se Ried nijak neuzavíral, např. vkomponoval do sálu velická pravouhlá okna s raně renesančními články. Od roku 1494 si dokonce zval do Prahy italské kameníky a umělce. Renesanční podněty se ještě více uplatnily ve stavbě tzv. Ludvíkova křídla hradního paláce ve dvacátých letech 16. století.

Činnost Benedikta Rieda se ovšem zdaleka neomezovala pouze na Prahu či palácovou architekturu. Již na počátku své stavitelské dráhy dokončil dostavbu opevnění Pražského hradu, později projektoval honosné přestavby panských hradů v Blatné a Švihově. V Kutné Hoře převzal po Rejskově (od roku 1512) vedení stavby chrámu sv. Barbory, kde sklenul nádherně vysoké trojlodí. Dalším jeho vrcholným dílem je pak stavba chrámu sv. Mikuláše v Lounech (od roku 1520), výjimečná svou neobvykle jehlanovou střechou. Benedikt Ried působil také za českými hranicemi: stavěl nebo se podílel na stavbách v Sasku (Anna-berg,) Lužici (tamější stavitel Vendel (Rosskopf patřil k jeho žákům), či ve Slezsku (zámek ve Frankštejnu). Benedikt Ried zemřel 29. října 1534 v Lounech.

VÁCLAV PROKOP DIVIŠ

Osobnost Václava Prokopa Diviše patří k poměrně známým postavám české historie.

Václav Diviš (řeholní jméno Prokop přijal až při vstupu do řádu) se s největší pravděpodobností narodil 1.8.1696 v Helvíkovicích u Žamberka ve východních Čechách. V letech 1716-1719 studoval na latinské škole ve Znojmě, roku 1720 složil profesní slib a stal se řeholníkem premonstrátského kláštera v Louce u Znojma. Po vysvěcení na kněze v roce 1726 se zabýval studiem filozofie a teologie a v srpnu 1733 dosáhl na univerzitě v Salcburku hodnosti doktora teologie. V následujících letech vyučoval filozofii a teologii v klášteře v Louce a od roku 1736 se přibližně na pět let stal správcem fary v Příměticích u Znojma.

Od dubna 1741 do července 1742 vykonával Diviš v louckém klášteře významnou funkci převora. V té se však patrně příliš neosvědčil a byl znovu přemístěn na faru do Přímětic, jejímž správcem byl až do své smrti v roce 1765.

Zájem o experimentování a praktickou aplikaci přírodních věd Prokop Diviš poprvé projevils v první polovině 40. let, kdy vybudoval

jednak pro klášter v Louce a později i pro faru v Příměticích vodovod. To svědčí o Divišově technické zručnosti a schopnosti stavět jednoduchá hydrotechnická zařízení.

Druhou oblastí Divišova zájmu byla hudba. Nejpozději na počátku 50. let sestrojil originální skříňový hudební nástroj, který příznačně nazval podle sebe Denisdor (zlatý Diviš). Tento nástroj údajně dovedl simulovat zvuky různých jiných hudebních nástrojů a jeho struny prý pro lepší a čistší zvuk Diviš dokonce elektrizoval. Denisdor byl ve své době známější a většinou než Divišův bleskosvod.

Na poznatku, že kovové hroty přitahují elektřinu, pak byla založena Divišova proslulá "machina meteorologica". Stovky drobných kovových hrotů vztyčených na zvláštní konstrukci do výšky měly podle jeho představ zabráňovat vzniku blesku. Celá konstrukce byla k zemi upevněna několika železnými řetězy, a tak fakticky mohla bez ohledu na autorovy představy fungovat jak uzemněný bleskosvod. Svůj první "povětrnostní stroj" vztyčil Diviš v červnu 1754. V té době smrt petrohradského akademika Richmanna, zasaženého v roce 1753 při pokusech s atmosférickou elektřinou bleskem, odradila naprostou většinu ostatních experimentátorů od podobných pokusů. Divišova velikost spočívá mj. v tom, že po této tragické události, o které podobně jako o jiných experimentech s atmosférickou elektřinou té doby nepochybně věděl, neztratil odvahu a důvěru v sílu vědeckého poznání a pokračoval v pokusech.

Poslední oblastí Divišova zájmu bylo léčení tehdy tolik módní elektřinou. V polovině 50. let takto léčil asi 50 osob, z nichž některé prý zcela zbavil epilepsie. Na konci svého života se pak v několika teoretických traktátech pokoušel skloubit nově poznané elektrické jevy s biblí, respektive s tomisticky upraveným aristotelismem.

Jan Hájek

Václav Prokop Diviš

DUŠAN MAKOVICKÝ

10. 12. 1866 - 12. 3. 1921

Jeden z plejády slovenských mysliteľov, osobný lekár L. N. Tolstého, propagátor tolstojizmu na Slovensku, publicista. Narodil sa v Ružomberku v obchodníckej a národne uvedomelej rodine. Gymnázium študoval v Ružomberku, Nagykovácsi a Šoproni. Už v Šoproni ho viazalo veľké priateľstvo s Matejom Bencúrom (Martinom Kukučinom), ktoré sa ešte viac upevnilo neskôr, počas pražských štúdií. Po maturite sa roku 1885 rozhodol študovať medicínu v Prahe, kde v júli 1891 promoval. Ako lekár pôsobil v rokoch 1891 - 1894 v Innsbrucku a niekoľko mesiacov v Budapešti. Potom od októbra 1894 až do svojho odchodu do Ruska pôsobil desať rokov v Žiline.

Už ako pražský študent sa aktívne zapojil do práce v tamajšom slovenskom študentskom spolku Detvan. V Detvane sa intenzívne šírilo učenie L. N. Tolstého. Pre časť mladej slovenskej generácie bola priam vitaná ostrá kritika štátu, cárskeho Ruska a pompézosti pravoslávnej cirkvi. To všetko jej pomáhalo v zápase proti národnostnému útlaku, proti konfacionalizmu a náboženskému fanatizmu. Mnohí mladí Slováci podliehali najmä Tolstého filozofii neodporovania zlu násilím. A Makovický, pre ktorého bol "jasnopolanský apoštol", ako už vtedy Tolstého nazývali, priam magnetom, stal sa spolu s Albertom Škarvanom najvýraznejším slovenským predstaviteľom a propagátorom tolstojizmu. Ale Makovický stále túžil osobne sa stretnúť so svojim veľkým ideálom. A tak sa v druhej polovici roku 1894 vybral do Ruska, do Jasnej Poľany. Už pri tejto prvej návšteve nezabudol tomuto veľkému spisovateľovi a mysliteľovi podrobne vyrozprávať o postavení českého a slovenského národa a najmä o neutešených pomeroch na Slovensku, ako aj o potrebe zblížovania Slovanov. Po týždňovej návšteve v Jasnej Poľane sa vrátil domov. Svoje spomienky na túto návštevu uverejnil v Slovenských pohľadoch pod názvom U L. N. Tolstého roku 1895, ktoré vyšli aj samostatne knižne v Martine 1895-1896.

Prvá návšteva u svojho učiteľa podnietila Makovického, že začal podľa vzoru Tolstojovského Posredníka vydávať dve edície publikácií. Jedna: Poučné čítanie v rokoch 1896-1898 bola určená pre pospolitý ľud. V tejto edícii vyšlo osemnásť knižiek, napospol krátkej mravoučnej prózy alebo iných ruských autorov tolstojovcov. Niektoré z nich preložil sám Makovický. V rokoch 1898-1901 vydával aj druhú edíciu Poučná bibliotéka. Vyšla v nej o. i. Makovickým preložená Tolstého Kreutzerova sonáta, Škarvanov slovenský preklad Tolstého Vzkriesenia, ktorý je vôbec prvým prekladom tohto románu do inojazyčnej literatúry. Uvedené spisy Makovický vydával vo vlastnom náklade u Karola Salvu v Ružomberku.

Na začiatku nášho storočia Makovický podniká niekoľko ciest za svojim jasnopolanským učiteľom a gróf mysliteľ v mužíčkom oblečení si čoraz väčšmi obľúbi mladého slovenského lekára a žiaka. Pri svojich návštevách v Rusku i u Tolstého v rokoch 1901-1902 sa na Kryme Makovický zoznámil aj s A. P. Čechovom a Maximom Gorkým. Už Makovického

cesta k Tolstému v zime 1901 mala osobitné a významné poslanie: bez vedomia Tolstého manželky a bez súhlasu štátnych orgánov mal doniesť spisovateľove publikované i nepublikované diela pre anglické tolstojovské vydavateľstvo V. G. Čertkova, ktorého cárska vláda vypovedala z Ruska. Táto návšteva u Tolstého a možnosť slúžiť rozširovaniu jeho učenia zapôsobili na Makovického tak, že roku 1904 cestoval do Ruska dva razy. Keď koncom roku 1904 odišiel z Jasnej Poľany osobný lekár Tolstého D. V. Nikitin, Lev Nikolajevič ponúkol toto miesto Makovickému. Ten s radosťou ponuku prijal a po Vianociach roku 1904 odcestoval do Ruska natrvalo. Svoje miesto lekára v Žiline prenechal Ivanovi Hálkovi.

Novým rokom 1905 sa začal dlhoročný pobyt Dušana Makovického v Jasnej Poľane. Splnil sa mu tak životný sen byť spolu s Tolstým, hľadať jeho pravdu, vnímať jeho náhľady. Stáva sa jeho dôverníkom, takrečeno aj "ministrom zahraničia", lebo ovládal sedem rečí.

Makovický pracoval ako lekár, ale platu nedostával, bolo to tak v duchu tolstojizmu. Denne sedel s majstrom, počúval a rozprával sa s hosťami, ktorí často navštevovali jasnopolanskú kuriu.

Niet pochybností, že Makovický prežil svoj život v myšlienkach, v hľadaní "pravdy", v uvažovaní a rozmyšľaní. Viac rozmýšľal ako hovoril. Počúval pozorne a zapisoval. Myšlienky Tolstého sa stali pre Makovického zákonom; neusiloval sa ich ani rozvíjať, ani komentovať. Aby nebol nápadný, na kúsok papierikov, ktoré mal vždy pripravené v pravom vrecku kabáta, zapisoval si všetko: Tolstého myšlienky i všetko, čo sa okolo neho dialo a hovorilo. A v noci, vo svojej izbe lúštil a prepisoval. Takto systematicky a cieľavedome postupoval deň čo deň až do Tolstého smrti. Z Makovického denníka vzniklo jedinečné veľdielo Jasnopolanské zápisky.

Makovický bol i "spolupáchatelom" úteku 82-ročného L. N. Tolstého do neznáma, do chladnej jesennej noci, aby vraj mohol žiť nerušene a konečne tichým kresťanským životom. Avšak svoje putovanie za životom prostého človeka museli obidvaja prerušiť 31. októbra (13. novembra) 1910 na staničke Astapovo pre začínajúci sa zápal pľúc Tolstého. V byte prednostu tejto železničnej stanice 7. (20.) novembra 1910 Tolstoj zomiera. Makovický tu preukázal svojmu veľkému učiteľovi ešte poslednú službu podviazal mu bradu a zatlačil oči. Akoby sa mu bol Tolstoj za všetko dopredu poďakoval fotografiou, ktorú dva dni pred odchodom z Jasnej Poľany daroval Makovickému s venovaním: "Milému Dušanovi od vďačného priateľa Leva Tolstého".

Po smrti Tolstého ostal Makovický v Jasnej Poľane, aby mohol spracovať svoje záznamy a overiť si rôzne údaje. V tejto práci ho prerušilo vypuknutie prvej svetovej vojny 1914-1918. Ako dôsledný stúpenec Tolstého učenia podpísal po jej vypuknutí protivojnový manifest a jedenásť mesiacov v cárskom väzení mu bolo odplatom za toto humánne gesto. Neskôr Veľkú októbrovú socialistickú revolúciu hodnotil z pozícií konzervatívneho utopizmu, ale súčasne vítal niektoré výdobytky revolúcie ako napr. zrušenie

súkromného vlastníctva, rozdelenie pôdy roľníkom a i. V období občianskej vojny a zahraničnej vojenskej intervencie, keď jedna veľká epidémia stíhala druhú, obetavo pomáhal liečiť ruský ľud, pričom sám vážne ochorel na škvrnitý týfus. Doplatil na ťažkými následkami. V chorobe sa o Makovického starala dedinská dievčina Matrjona Orechová, s ktorou sa oženil. Neskôr, roku 1920 s ňou prichádza na oslobodené Slovensko s transportom zajatcov bývalých vojakov c. k. armády, vracajúcich sa z revolučného Ruska. Po návrate na Slovensko žil i so ženou u svojho brata v Ružomberku.

Na Slovensku neraz protestoval proti ohováraní sovietskeho štátu neprajníkmi z buržoázneho a klerikálneho tábora. Makovický sa mal stať okresným lekárom v Martine. Chcel sa však najprv zotaviť a koncom zimy roku 1921 sa liečil v Piešťanoch. Odtiaľ sa však nečakane predčasne vrátil do Ružomberka a 12. marca 1921 s pocitom nevyliciteľnej choroby, straty ideálov a ilúzií, svoj život dobrovoľne ukončil.

Jeho Jasnopolánske zápisky vyšli v slovenčine len vo výbere v Prúdoch v rokoch 1923-1924. Avšak svojimi zápiskami, ktoré pred odchodom do vlasti roku 1920 daroval Múzeu L. N. Tolstého v Moskve, si Makovický získal nesmrteľnú zásluhu, lebo sa stali ojedinelým a základným prameňom pri štúdiu Tolstého života, jeho filozofie, náhľadov na literatúru a umenie. V spolupráci slovenských a sovietskych literárnych vedcov zápisky vyšli roku 1979 v Moskve pod názvom U Tolstého (Jasnopolánske zápisky Dušana Petroviča Makovického). Keď tieto zápisky vyšli v štyroch veľkých 500 stranových zväzkoch, ich hodnota bola ešte zjavnejšia a výraznejšia.

Pohnutý život Dušana Makovického poslúžil Petrovi Zvarovi na námet pre román Ajhľa, človek. Rojoi 1983 sa na obrazkách v ČSSR premietal štvordielny televízny seriál venovaný Tolstému i Makovickému pod názvom Z jasnopolánskych zápiskov. Toto dielo sa objavilo na obrazovke práve v čase, keď na Slovensko prišiel S. Gerasimov, aby tu nakrúcal celovečerný hraný film o Tolstom, využívajúc aj unikátne memoáre Makovického. Tento film o Levovi Tolstom získal roku 1984 na XXIV. Medzinárodnom filmovom festivale v Karlových Varoch Veľkú cenu Krištáľový glóbus ako najúspešnejší film súťaže. A to vo veľkej miere aj vďaka zápiskom Dušana Makovického.

JAROSLAVA JULÉNYOVÁ

Gustav Mahler (1860 - 1911)

Praha a česká hudba

Slavný rakouský dirigent a skladateľ, rodák z Kališt na Moravě

Svou kariéru začal v době vrcholícího romantismu. Začal jako dirigent na menších scénách v Lublani a Olomouci. Následoval Kasel a Praha. Zde v Praze se Mahler dostal k vytouženému dirigování Mozarta a Wagnera. 25. října 1885 dirigoval v Královském německém zemském divadle nové nastudování Mistrů pěvců norimberských. V tisku, který si do té doby všiml jen zpěváků, se poprvé objevuje také hodnocení kapelníka a orchestru. Smlouvu uzavřel jen na

Gustav Mahler

jeden rok a tak stačil ještě dirigovat Zlato Rýna a Valkýru. V Praze se představil poprvé i jako skladatel. Jeho písně zpívala s ó l i s t k a n ě m e c k é opery Betty Frank. Kontakt s Prahou Mahler neztratil ani poté, například

roku 1888 uvedlo tehdy nově otevřené Nové německé divadlo (dnešní Státní opera Praha) Mahlerovu úpravu opery Carla Marii von Webera Tři pintové, a konečně 19. září 1908 zde skladatel řídil premiéru své 7. symfonie. Čechy, čeští přátelé a česká hudba, která jej potkávala už v dětství, se mu vplétaly do života až do konce.

Roku 1889 stihlo Mahlera několik osobních ran. Zemřel mu otec, sestra a Mahler se musel postarat o tři mladší sourozence. Ačkoli se angažmá střídala Vídeň se stala jeho domovem

V Hamburku, kde nastoupil v roce 1891, dirigoval a uvedl Čajkovského Evžena Oněgina. Mahler zde také uvedl roku 1895 Prodanou nevěstu, v níž dvě stěžejní role zpívali Češi: Mařenku Berta Foesterová-Lautererová a Kecalá Vilém Heš. Pro oba znamenalo hamburské angažmá u Mahlera předstupeň jejich kariéry ve vídeňské Dvorní opeře. S manželem "svě" hamburské Mařenky, skladatelem Josefem Bohuslavem Foerstem, uzavřel celoživotní přátelství. První jeho premiérou ve Vídeňské Dvorní opeře roku 1897 5. října byl Smetanův Dalibor. Rok nato jej za svého dirigenta zvolili Vídeňští filharmonikové. Mahler byl příliš tvůrcem, než aby jako dirigent nepodlehli nutkání svěšené dílo připodobnit svým představám: odtud jeho retuše, přeinstrumentování, škrty, které byly a jsou předmětem polemik. Týkalo se to děl symfonických i oper. (i Smetanův Dalibor prodělal Mahlerovu dramaturgickou úpravu).

V březnu 1902 se ženil s Almou Marií Schindlerovou, dívkou z uměleckých kruhů. Rád prý citoval Schopenhauera: "Kolik geniálních myšlenek bylo zničeno prásknutím biče". Svě ženě, žačce Alexandra Zemlinského však zakázal komponovat. Mahler byl přísný i k sobě, vrozená srdeční vada však potřebovala jiný životní styl. Únava z deseti sezón ve vídeňské opeře zdraví nepřidala. 19. února 1909 provedl americkou premiéru Prodané nevěsty s Emmou Destinnovou jako Mařenkou. V Americe začal psát Desátou symfonii. Devět symfonií Bethovenových, Brucknerových a Dvořákových pověřivému Mahlerovi věštilo konec. On však osud obelstil. Svě v pořadí deváté symfonické dílo, vokální, nazval Píseň o zemi. Desátou symfonií však už nedokončil.

Zkráceno převzato - Harmonie květen

Jazykozpytci

Etymologie je věda, jež se leckomu může zdát suchá. Ve skutečnosti však není. Jazykozpytci se mohou bahnit v oblasti, poskytující nesmírně široké možnosti působnosti. Přes bezpočet vědeckých a odborných knih tohoto oboru ještě zdaleka nejsou zmapovány všechny oblasti a leckde by měl ještě oprávnění napsat *Hic sunt leones*. Tito lvi se pohybují zejména u osob, jež změnilly své bydliště a tím i jazykovou oblast. Tato skutečnost se dá obzvláště silně vystopovat u potomků onoho praotce, jemuž se na vrcholku hory Říp kdysi zdálo, že kolem dokola leží krajina mlékem a strdím oplývající.

Těch pánov, kteří sú té chvíli byli, jak se vyjádřil Ondřej z Dubé v době Václava IV., mu uvěřili a od té doby se odtamtud valí téměř v pravidelných příbojích vlny těch, kteří odcházejí za vizi zítřků lepších a radostnějších pro sebe a své potomky, jsouce vybaveni dostatkem inteligence i fortelu. Pravda, někteří dovedou za práci vzít, jiní za ní umějí pouze brát. Ovšem ti s nedokonavým slovesným tvarem jsou přece jen v menšině, i když jsou o to snaživější přizpůsobit se co nejrychleji oblečením i jazykem svému okolí, což často vyznívá jako humorná imitace folklóru.

Začíná to už u změn jména. Ti s příjmením Vlk či Liška to mají jednoduché, ale dá-li si pan Vlastimil Vosol sobě do telefonního seznamu jméno *Heimatlieber Salzdichein* nebo ozdobil-li si pan Vlastislav Nevole svou firemní tabuli jménem *Regierungsfeier Nichtochs*, pak to zní trochu směšně. Asi tak, jako kdyby si pan *Waschwald* počestil v Praze své jméno na *Pereles* nebo známý americký filmový herec *Gregory Peck* na *Řehoře Pecku*.

Méně násilně, ale stejně směšně působí, chlubí-li se v Americe přistěhovalec z Čech, že u nich v ulici je velký trafik. To neznamena, že je tam velkoobchod s *Chesterfieldkami* a známkami, nýbrž že tam mají v ulici velký dopravní ruch, (odvozeno od slova *traffic*). U příbuzných těchto Novoameričanů v Rakousku zase na ulicích nesvítí semaforey, nýbrž *ampile*, což je odvozeno od slova *die Ampel*. Lodě nevyjíždějí ze zálivu, nýbrž z *bucht* (*die Bucht - záliv*) a v Americe nekřížují tamní krajané ulice nýbrž je *krocují* (tz. *kreuzen křížit*), tomu se za komunismu říkalo lidová umělecká tvořivost, teď nevím jak to nazvat, asi jazykové fekálie. Nedávno vyšla v nakladatelství Hoffmann a Campe v Hamburgu kniha jakéhosi pana *Götze Fehra: Fernkurs in Böhmisches*. Autor v ní velice vtipně zachycuje jazykovou symbiozu dvou národů, obývajících dlouho společný prostor. Lituje poznenáhlé mizení této hatmatilky a navrhuje (ovšem v legraci) alespoň ponechání fonetického psaní. Jak si to představuje, ukazuje podtitulek knížky: *Ainführung in sprachliche und kulinärische Spezialität von Land und Laitn ainschlis-*

lich Fichern jéglicher Art.

Já bych k tomu ještě navrhl doslovný překlad určitých frází, jako: *Was ist mir in dich, du Bratofen*, což znamená *Co je mi do tebe ty troubo, Für mich und hinter mich - pro mě a za mě- či Wirf mit dir, za povel Hoď sebou! Kdysi jsem byl pozván v Kanadě do jedné české rodiny poválečné vystěhovalecké vlny. Otec klánu přišel pozdě domů a omluvil se, že k němu přišel Bajer ještě po zavírací době. Pak vyprávěl ještě o jiných Bajerech a jejich počinech, až jsem mu vpadl do řeči poznámkou, že to musí být v Montréálu zřejmě velice rozvětvená rodina. Která, zeptal se. No ti Bajeri. Všichni domácí, kteří žili v Kanadě sotva 15 let, se rozesmáli. To není jméno, vysvětlil mi pán domu. Tak říkáme zákazníkům, což je odvozeno od slova *to buy - kupovat*.*

Mám úctu k tvůrcům jazykových novotvarů, jako jsou *Voskovcovi nunvaři, troupelnatí čubihojové a podvrženčata, Horníčkův císerle s vošlejchem, Oty Pavla pumprdentlich či Poláčkoví neumětelové a podotýkatelé, které nenapodobitelně a přesně vyjadřují to, co jejich autoři chtěli říci. Obdivuji je, neboť jen ten, kdo jazyk dokonale ovládá, může jej obohacovat vlastními výtvoři.*

A když tak mluvíme o českém jazykovém folkloru v zahraničí, pak musím podotknout, že nejen novotvary, ale i leckterý starotvar může - když je vysloven v pravý okamžik - způsobit emoce štěstí. Vrazil do mne kdysi na nejrušnější dopravní tepně Tokia a navíc mi šlápl na kuří oko asi stokilový pořizek. Ulevil jsem si vzteklým výkřikem *Vole!*, o němž jsem byl přesvědčen, že mi v těchto zeměpisných dálkách nemůže nikdo rozumět. Dovedete si však představit moje překvapení, když se těch sto kilo otočilo ke mě a zjihlým hlasem mi pravil: *Vole? Řekl jste skutečně vole? Jaká to lahoda, slyšet v daleké cizině opět krásnou, jadrnou mateřštinu! To slovo vole zní mým uším jako Largo z Novosvětské. Přenesl jste mě na okamžik domů. A to musíme oslavit. Dovote, abych vás pozval na dobrý japonský oběd!*

Bylo to poprvé a jistě naposledy v životě, co mi název hovězího dobytka vynesl pozvání do nejlepšího hotelu pro milionáře. Tam jsem se dozvěděl, že manželka občas říká svému stokilovému tělesu doma *Zipe* nebo *Zípku*. To prý, když jí někdy zdrhne. Ale vole? To slovo už prý neslyšel od svých dětských let! Bože, jak to zní krásně!

Člověk musí vědět, kdy, kde a vůči komu to pravé slovo použít. A ne za účelem udělení dojmu používat výrazy, jejichž významu mnohdy ani sám nerozumí. Protože používat cizí termity je vždycky risoto...

Jindřich Lion